YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

GELENEKSEL DİVRİĞİ EVLERİNİN BİÇİMLENMESİ

Mimar Nurcan SEFER

FBE Mimarlık Anabilim Dalı Mimarlık Tarihi ve Kuramı Programında Hazırlanan

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Gül AKDENİZ (YTÜ)

İSTANBUL, 2005

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ŞEKİL LİSTESİ.....iv

TABLO LİSTESİ.....v

HARİTA LİSTESİ.....vi

FOTOĞRAF LİSTESİ.....vii

ÖNSÖZ.....viii

ÖZET.....ix

ABSTRACT..... .x

1. GİRİŞ.....1

2. DİVRİĞİ'NİN FİZİKSEL VE TARİHSEL ÖZELLİKLERİ.....3

2.1 Fiziksel Özellikleri.....3
2.2 Tarihçesi.....9
2.2.1 Tarihi Gelişimi..... ...9
2.2.2 Kentin Tarihi Gelişimi.....13

3. EVLERİN İRDELENMESİ 19

3.1 Parsel, Topoğrafya Özellikleri.....19
3.2 KATALOG.....20
3.3 Evlerin Tasarım ve Kullanım Özellikleri.....107
3.3.1 Plan Özellikleri.....107
3.3.2 Katlar.....107
3.3.3 Mekanlar.....110
3.3.3.1 Kapalı Mekanlar.....110
3.3.3.1.1 Odalar.....110
3.3.3.1.1.1 Yaz Odası.....111
3.3.3.1.1.2 Kış Odası.....113
3.3.3.1.1.3 Toyhane.....113
3.3.3.1.1.4 Cihannüma (Yıldız Köşkü).....116
3.3.3.1.2 Sofa (Aralık).....117
3.3.3.1.3 Servis Mekanları.....117
3.3.3.1.3.1 Pişirme Mekanları.....117
3.3.3.1.3.1.1 İçeri Ocaklık.....117
3.3.3.1.3.1.2 Dışarı Ocaklık, Fırın.....118
3.3.3.1.3.1.3 Kahve Ocağı.....118
3.3.3.1.3.2 Depolama/ Saklama Mekanları.....119
3.3.3.1.3.2.1 Yer Damı.....119
3.3.3.1.3.2.2 Kiler.....119
3.3.3.1.3.3 Ahır, Samanlık.....119
3.3.3.2 Yarı Açık Mekanlar.....120

3.3.3.2.1 Divanhane....120
3.3.3.2.2 Balkon....120
3.3.3.2.3 Örtme....121
3.3.3.2.4 At Ötmesi....122
3.3.3.3 Açık Mekanlar....122
3.3.3.3.1 Avlu, Ayaz....122
3.3.3.3.2 Bahçe....123
3.4 Evlerin Donanım Öğeleri....125
3.4.1 Dolaplar....125
3.4.2 Sedirler....128
3.4.3 Ocaklar....128
3.4.4 Çiçeklikler....129
3.4.5 Kıblegahlar....132
3.4.6 Çarklar....132
3.5 Evlerin Cephe Özellikleri....138
3.6 Yapı Öğeleri, Yapım Yöntem ve Yapı Malzemeleri....141
3.6.1 Temeller....141
3.6.2 Duvarlar....142
3.6.3 Döşemeler, Tavanlar, Çatı Örtüleri....146
3.6.4 Pencereler....153
3.6.5 Kapılar....154
3.6.6 Merdivenler....160
3.6.7 Çıkmalar....161
3.6.8 Kullanılan ağaçlar, Omcacılar....161

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME....163

KAYNAKLAR....165

SÖZLÜK....169

ÖZGEÇMİŞ....173

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 3.1 Oda çeşitleri.....112
Şekil 3.2 Kürsübaşı.....115
Şekil 3.3 Mühürdarzade 1 Evi çeşmesi 124
Şekil 3.4 Duvar örgüleri.....144
Şekil 3.5 Tavan bezemeleri.....150

TABLO LİSTESİ

Sayfa

Tablo 2.1 1890 yılı Divriği Merkez İlçe nüfusu (Mahiroğulları, 2001:152).....16

Tablo 2.2 Divriği nahiye ve köyleri (1894, Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye)....17

Tablo 2.3 Divriği'nin bucakları ve köy sayısı (1973 İl Yıllığı).....18

Tablo 2.4 Divriği İlçesi'nde nüfusun gelişimi ("Sivas", 1982-1983, Yurt Ansiklopedisi, 9: 6903).....18

Tablo 3.1 Plan Tipleri.....108,109

Tablo 3.2 Dolaplar.....126

Tablo 3.3 Ocaklar.....130-131

Tablo 3.4 Çiçeklikler (4 sayfa) 133-136

Tablo 3.5 Kıblegahlar, lambalıklar.....137

Tablo 3.6 Yapı malzemeleri ısı iletkenlik tablosu (R.Çelebi, Kerpiç Yap. Yön. İle KullanımıÜzerine İnceleme, s:36).....143

Tablo 3.7 Tavan köşe ve göbek desenleri.....151

Tablo 3.8 Pencereler..... .155

Tablo 3.9 Giriş kapıları.....158

Tablo 3.10 Oda kapıları 159

HARİTA LİSTESİ

Sayfa

Harita 2.1 Sivas il haritası (Sivas İl Yıllığı 1973: 41).....4
Harita 2.2 Divriği Haritası (1973 Sivas İl Yıllığı: 51).....6
Harita 2.3 Bizans döneminde Teφpikn (Divriği) (Honigmann, E., 1970:58).....11
Harita 2.4 Divriki (Erkan-ı Harbiye Matbaaası, 1332).....14
Harita 2.5 Divriği Haritası (Berchem,1910: Pl.5).....19

FOTOĞRAF LİSTESİ

Sayfa

Foto 2.1 Divriği'nin hava fotoğrafı (Foto Galip Fotoğrafçı, Divriği, 2000).....5
Foto 3.1 Arıstak evi toyhanesi.....114
Foto 3.2. Tevrüzlü Evi kürsübaşı tavanı.....116
Foto 3.3 Budaklı Evi kürsübaşı bölümü.....116
Foto 3.4 Ercüklü evi cihannüması.....117
Foto 3.5 Tahsin Akyıldız Evi fırını.....118
Foto 3.6 Tahsin Akyıldız Evi fırınının içi.....118
Foto 3.7 Hayri Ayan Evi divanhanesi.....120
Foto 3.8 Kırksekiz Evi divanhanesi.....120
Foto 3.9 Hacı Mazin Evi balkon.....121
Foto 3.10. Hafizlioğlu Evi Çeşme.....125
Foto 3.11 Terece (Kırksekiz Evi).....127
Foto 3.12. Hayri Ayan Evi dolabı.....128
Foto 3.13 Nalbant Hacı Evi muşabbak dolap kapağı.....128
Foto 3.14 Budaklı Evi mutfak ocağı.....129
Foto 3.15 Arıstak Evi toyhane ocağı.....129
Foto 3.16 Tevrüzlü Evi çiçekliği.....132
Foto 3.17 Hayri Ayan Evi çarkı.....138
Foto 3.18 Katırcıoğlı çıkması. 139
Foto 3.19 Nazif Tevrüz Evi çıkması.....139
Foto 3.20 Tıranbacı evi penceresi.....140
Foto 3.21 Karsılıoğlu Evi tepe penceresi.....140
Foto3.22 Ayan Ağa Konağı selamlık kapısı.....141
Foto 3.23 Esat Bey Konağı çıkması.....141
Foto 3.24 Ayan Ağa Konağı döşemesi.....147
Foto 3.25 Altıgen tuğla ve kuzu kerpiç örneği Ayan Ağa Konağı'ndan.....147
Foto 3.26 Kallenguçlu tavan.....148
Foto 3.27 Sekizgen tavan göbeği.....152
Foto 3.28 Topçuoğlu Evi yaz odası kapısı.....157
Foto 3.29 Sayit Tapik Evi merdiveni.....160
Foto 3.30 Kırksekiz Evi binek taşı.....160
Foto 3.31 Omca izi Burnaz Evi'nde.....161
Foto 3.32 Omca izi Çalapverdi Evi'nde.....161

ÖNSÖZ

Divriği Osmanlı geleneksel evlerini içeren ve bu dokusunu hala sürdürebilen ilçelerimizden olduğundan çalışma konusu olarak seçilmiştir.

Araştırmanın her aşamasında yardım ve destekte bulunan danışman hocam Doç.Dr. Gül Akdeniz'e, Divriği evleri hakkındaki geniş bilgi birikimini benimle paylaşarak bana yol gösteren Sayın Necdet Sakaoğlu'na, Divriği ile ilgili özel kütüphanesindeki dökümanlardan yararlanmama izin veren Sayın İhsan Çalapverdi'ye, her konuda yardım eden Divriği Belediye Başkanımız Mehmet Güresinli ve Divriği Belediyesi çalışanlarına, maddi ve manevi desteklerinden dolayı aileme, bana evlerini açan Divriği halkına, evlerle ilgili bana rehberlik yapan Naci Ömerbeyoğlu'na, destek ve yardımlarından dolayı arkadaşlarım Songül Kalkavan ve Havva Arslangazi'ye teşekkürü bir borç bilirim.

Mimar Nurcan Sefer

Ekim, 2005

ÖZET

Çalışma kapsamında Sivas İli Divriği İlçesi'nin tarihi ve fiziki özellikleri incelenerek bölgenin ev mimarisi çevresel verilerle birlikte araştırılmıştır. Divriği Evleri'nin Osmanlı Konut Geleneği'ndeki yeri ve önemi belirlenmeye çalışılmıştır.

İlk olarak Divriği şehrinin fiziksel konumu, nüfus, ekonomisi vb. özellikleri ile tarihçesi ele alınmıştır. Divriği konut yapısında bu faktörlerin etkisi tespit edilmiştir.

Sonraki aşamada, saha çalışmaları yapılmış, evlerde ölçümlere gidilmiş, fotoğrafları çekilmiş ve bunlar ışığında rölöveler ve yapı fişleri hazırlanarak tezin temelini oluşturcak katolog bölümü tamamlanmıştır.

Çalışmanın devamında kataloglardaki örneklere dayanılarak evlerin analizi yapılmıştır. Konutlardaki mekan organizasyonu ve plan özellikleri incelenmiştir. Farklı plan tipleri tespit edilmiştir. Ayrıca planları oluşturan katlar ve mekanlar ele alınarak bunların kullanım ve tasarım özellikleri analiz edilmiştir. Sonrasında cephe özellikleri belirlenmiştir. Evlerin donanım öğeleri, yapı elemanları ile yapım yöntemleri incelenmiş yapı malzemeleri tespit edilmiştir.

İncelenen evlerde yapılan tarihlendirme çalışmaları bunların 19. ve 20. yy.'a ait örnekler olduğu göstermiştir. Planlar değerlendirilirken Divriği'de kısaca merdivenin çıktığı yarı açık mekan olarak tanımlayabileceğimiz ve "divanhane" olarak adlandırılan kısım sofanın uzantısı olarak kabul edilmiş ve plan şemaları buna göre sınıflandırılmıştır. Sonuç olarak iç ve dış sofalı plan tipleri tespit edilmiştir. Ancak dış sofalı plan tipi tam olarak literatürdeki klasik şema ile çakışmamaktadır. Sofa önemini kaybetmeden varlığını sürdürmüş, fakat dış sofa klasik Türk dış sofalı plan tipine nazaran daha kapalı bir mekana dönüşmüştür. Planların bir kısmında odadan odaya geçişler, koridorlar ve balkonlar saptanmıştır. Bunlar da klasik Türk evinde olmayan özelliklerdir.

Bunun yanında Osmanlı konutunda yer almayan "toyhane" adı verilen odaları ve üç kademeden oluşan nimsekili yaz odaları ile Divriği evlerinin Türk evi içinde özellikli bir yere sahip olduğu saptanmıştır.

Anahtar kelimeler: Ev, Divriği, Sivas.

ABSTRACT

In this study, housing architecture of Divriği had been researched with enviromental data from examination on historical and physical features of Divriği. The study is an attempt to determine the significance of Divriği houses in Ottoman housing tradition.

As a first step physical state, population, economy and history of Divriği had been studied. These factors were fixed in to the construction of Divriği houses.

Next houses were gone for measurement, the fhotos were taken and using the result of these works the catalog on which the thesis is based was prepared.

For the contounity of this work, the houses were analysied based on samples in the catalog. Planning types of the dwellings, material used, construction systems and specialities of their features were all studied in meticulous detail.

During the identification work, the "divanhane" is accepted as extended part of the hall, which is defined as a half-open place where the stairs are connected and plans are classifyed according to this. As a result of the studies and analyses we come to the conclusion that these Divriği houses belong to the 19 and 20. centruies and has 2 different plan types with internal and external hall. However external hall types do not fit into the classic Turkish plan in literature. Sofa is the main characteristic of all Turkish houses which still exist in these houses without losing its importance but external hall started to changed. Corridors and balconies are fixed in some of the plans.Theese characteristics do not exist in the classic Turkish house. Also, Divriği houses have a special place with in the architecture of Turkish houses because of the rooms called toyhane and the rooms consist of 3 different level the third is called "nimseki".

Key words: House, Divriği, Sivas.

1. GİRİŞ

Divriği Osmanlı sivil mimarisinin örnekleri olan 100'e yakın tescilli ev, konak ve özgün niteliğini hala koruyan bir kısım sokaklarıyla tarihi dokusununu koruyabilmiş bir ilçedir. "Türk Evi" ile ilgili birçok çalışmalar yapılmıştır. Ancak Anadolu'nun birçok yerindeki noktasal yerleşmeler hala ayrıntılı olarak çalışılmamıştır. Bu yerleşmelerin çalışılması "Türk Evi"nin daha somutlaşmasını ve bütün bölgeler arasındaki bağlantının kurulmasını sağlayacaktır. Bu çalışmada Divriği Evleri'nin Osmanlı Konut Geleneği'ndeki yeri ve önemi belirlenmeye çalışılmıştır.

Yapılan araştırmada Divriği evleriyle ilgili yapılmış çalışmalar bulunmuştur. Fakat bu çalışmalar bazen birkaç binanın rölövesi şeklinde, bazen bir fotoğraf albümü olarak kalmış ya da evlere çok yüzeysel bakılmıştır. Necdet Sakaoğlu'nun "Divriği'de Ev Mimarisi adlı kitabı Divriği evlerine genel bir bakış yapmamızı sağlamıştır. Bu tez çalışmasında amaçlanan ise evlerin mimari çizimlerinin yapılıp bunlar hakkındaki fotoğraf ve bilgiler biraraya getirildikten sonra Divriği'de hangi plan şemalarının uygulandığını tespit ederek bir tipoloji oluşturmak, donanım öğelerinden yapı öğelerinin analizine kadar inildikten sonra evlerin Türk Evi kapsamında genel değerlendirmesini yapmaktır.

Araştırma kapsamında 43 ev çalışılmıştır. Bu evler Osmanlı ve Cumhuriyet dönemindeki Türklere ait evlerdir. Divriği'de Ermenilere ait olan evlerin de bulunduğu bilinmektedir. Bu evler Gülübağ mahallesinde tek katlı evler olan Gazer Ağa ve Arşak Usta'nın evleri, 2 katlı olan Nazar Usta ile Agop'un evleridir. Ancak bunlar tamamen bozulmuş ve orjinalliklerini kaybetmiş olduklarıdan çalışma dışında bırakılmışlardır.

Birçok kütüphanede kaynak taraması yapılarak başlanan çalışmaya 2 sene içerisinde sonbahar, ilkbahar ve yaz gibi değişik zamanlarda yapılan ölçüm, gözlem ve tespit şeklinde saha çalışması şeklinde devam edilmiştir. Evlerde çalışmış ustalar, Divriğili konak sakinleri gibi çeşitli kişilerle konuşularak evlerin yapım tarihleri, sahipleri, yörede evlerle ilgili kullanılan terimler hakkında bilgi toplanmıştır. Evlerin ölçüm, fotoğraf ve bilgi edinme safhaları tamamlandıktan sonra rölövelerin çizimleri gerçekleştirilmiştir. Katalog kısmı hazırlanmıştır. Katalog hazırlanırken 2 bölüm halinde yapılmıştır. İlk bölüm yapının adres, kadastro vs. bilgileri, fotoğraf ve vaziyet planının bulunduğu yapı fişi ikinci kısım ise rölövelerinin bulunduğu çizim paftasıdır. Bütün bu veriler bir araya toplanarak yazım aşaması tamamlanmıştır. Tablolarda yapı elemanlarının literatürde kullanılan ismi yazılmış, yöresel isimleri parantez içinde gösterilmiştir. Katalogda bulunan rölövelerden 43 evden 34'ü

tez sahibi tarafından çıkarılmış, 9 adedi ise farklı kaynaklardan alınmıştır. Bu kaynaklar çizim paftasında belirtilmiştir.

2. DİVRİĞİ'NİN FİZİKSEL VE TARİHSEL ÖZELLİKLERİ

2.1 Fiziksel Özellikleri

Türkiye'nin coğrafi bölgelerinden İç Anadolu Bölgesi ile Doğu Anadolu Bölgesi sınırında bulunan Divriği, Sivas İli'ne bağlı bir ilçedir. Kuzeyde Zara ve İmranlı, batıda Kangal, güneyde Malatya'ya bağlı Hekimhan, Arguvan ve Arapkir, doğuda Erzincan İli'ne bağlı Kemaliye ve Ilıç İlçeleri ile çevrilidir (Harita 2.1). Sivas İli'nin doğu bölümünde yer alır ve Fırat Nehri'nin kolu olan Çaltı Çayı vadisi yakınında kurulmuştur (Foto 2.1). Sivas'ın en büyük ilçelerinden birisidir. Danişment, Gedikbaşı, Mursal ve Sincan olmak üzere 4 bucağı vardır. Merkez Belediye sınırları içinde 26 mahallesi ve toplam 111 köyü bulunmaktadır (Haita 2.2) (Sivas İl Yıllığı, 1973:52). Merkez ilçenin yüzölçümü 137 km2, köyleriyle birlikte ise 2782 km2'dir. Divriği coğrafyasında ortalama yükseklik 1250 m., merkez ilçedeki ortalama yükseklik ise 1030 m.'dir ("Tarih Kokan İlçe Divriği", 2003, Sivas Zara Haber ve Kültür Dergisi, 20:26).

İlçenin kuzeyinde Tecer Dağları'nın uzantısı olan Çengelli Dağı (2596 m.), Delidağ (2150 m.), Efendi, Güldağı ve Akdağ, güneyinde volkanik kökenli Yama Dağı (2631 m.), Demirli, Geyikli Dağları, güneydoğusunda Iğımbat Dağı, batısında demir cevherinin çıkarılmakta olduğu Dumluca Dağı yer almaktadır. Divriği bu dağları birbirine bağlayan yüksek plato ve yaylalarla kaplı engebeli ve dağlık bir alanda bulunmaktadır ("Tarih Kokan İlçe Divriği", 2003, Sivas Zara Haber ve Kültür Dergisi, 20:26). Bu dağlardan en önemlileri Yama Dağı ve Tecer Dağları'dır. Yama Dağı Sivas'ın doğusunda Çetinkaya-Divriği çizgisinin güneyini dolduran volkanik yapılı bir dağdır. Çeşitli yüksekliklerdeki platolarla çevrilmiştir. Yama Dağı oldukça aşınmış ve yer yer ana kaya açığa çıkmıştır. Bu aşınma Tecer'de Dağları'nda da olmuştur ("Sivas", 1982-1983, Yurt Ansiklopedisi, 9:6837). Sivas'ın en önemli sıradağlarından olan Tecer Sıradağları, Divriği sınırları içinde Hama çayının aktığı derin vadi ile ikiye ayrılır. Kuzeydeki bölümü Çengelli, güneydeki ise Deli Dağı adını alır. Her iki sıra dağ doğuya doğru uzanarak doğu Anadolu dağlarına kavuşurlar (Sivas İl Yıllığı, 1973: 25).

Divriği'nin oldukça sarp ve engebeli bir arazisi vardır. Palanga düzlüğü en önemli düzlüğüdür. Divriği, Fırat Havza'sına girmektedir. Bu havza Türkiye'nin en büyük havzalarındandır. Havzada 5 milyon hektara yakın ovalık alan vardır. Vadiler dar oluklar şeklindedir. Çaltı Suyu Vadisi ilin en önemli vadilerinden birisidir. Bu vadi 2 kol halinde başlar. Bu 2 kol birleştikten sonra doğuya yönelen vadi Tatlı Çayı Vadisi adını alır ve dar bir şekilde Divriği'ye kadar uzanır. Burada güneyden doğuya genişçe bir yay çizerek kuzeyden ve güneyden gelen vadilerle birleşir ve Çaltı Vadisi adını alır. Vadinin hiçbir yeri ova niteliği

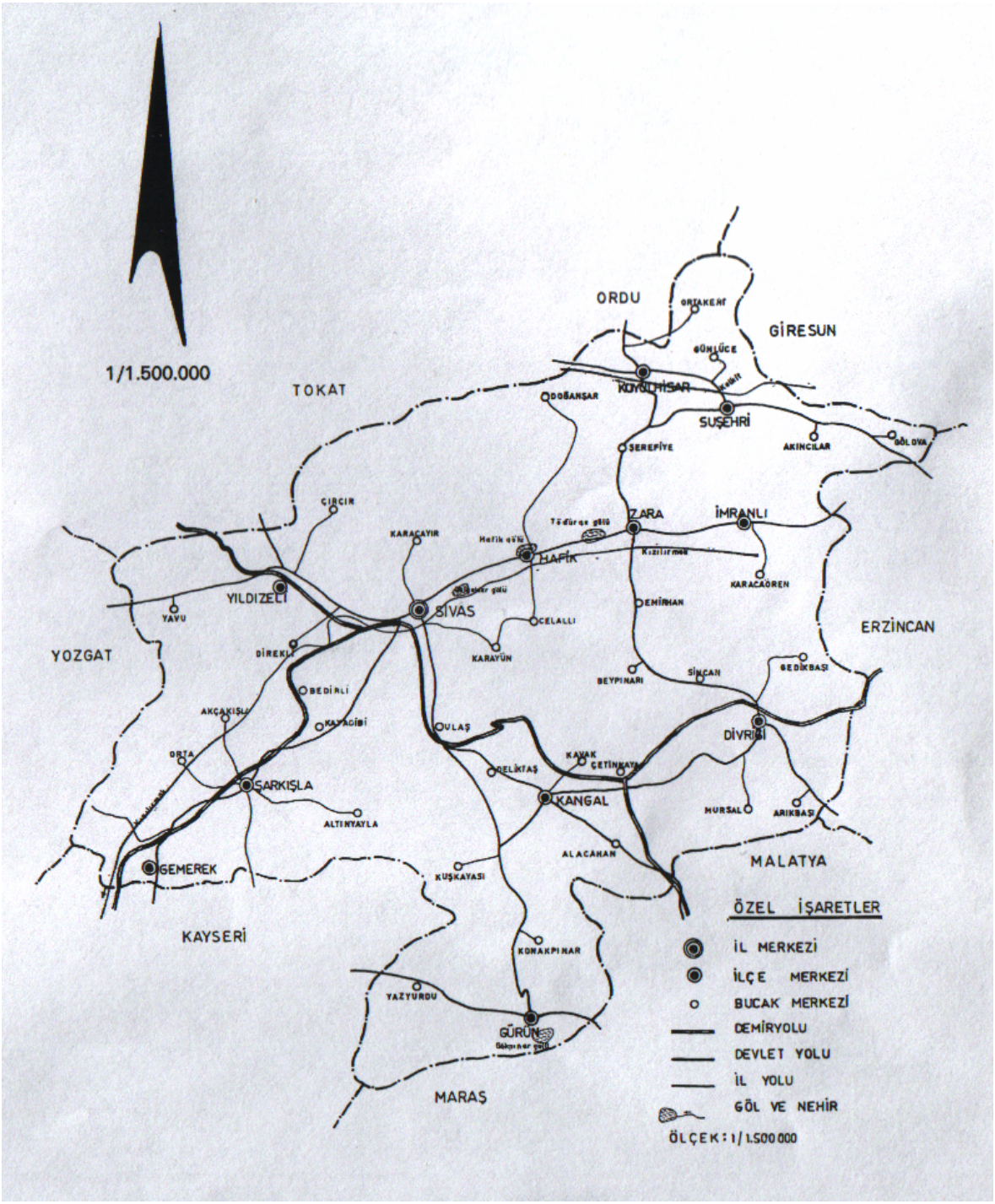

Harita 2.1 Sivas il haritası (Sivas İl Yıllığı 1973: 41)

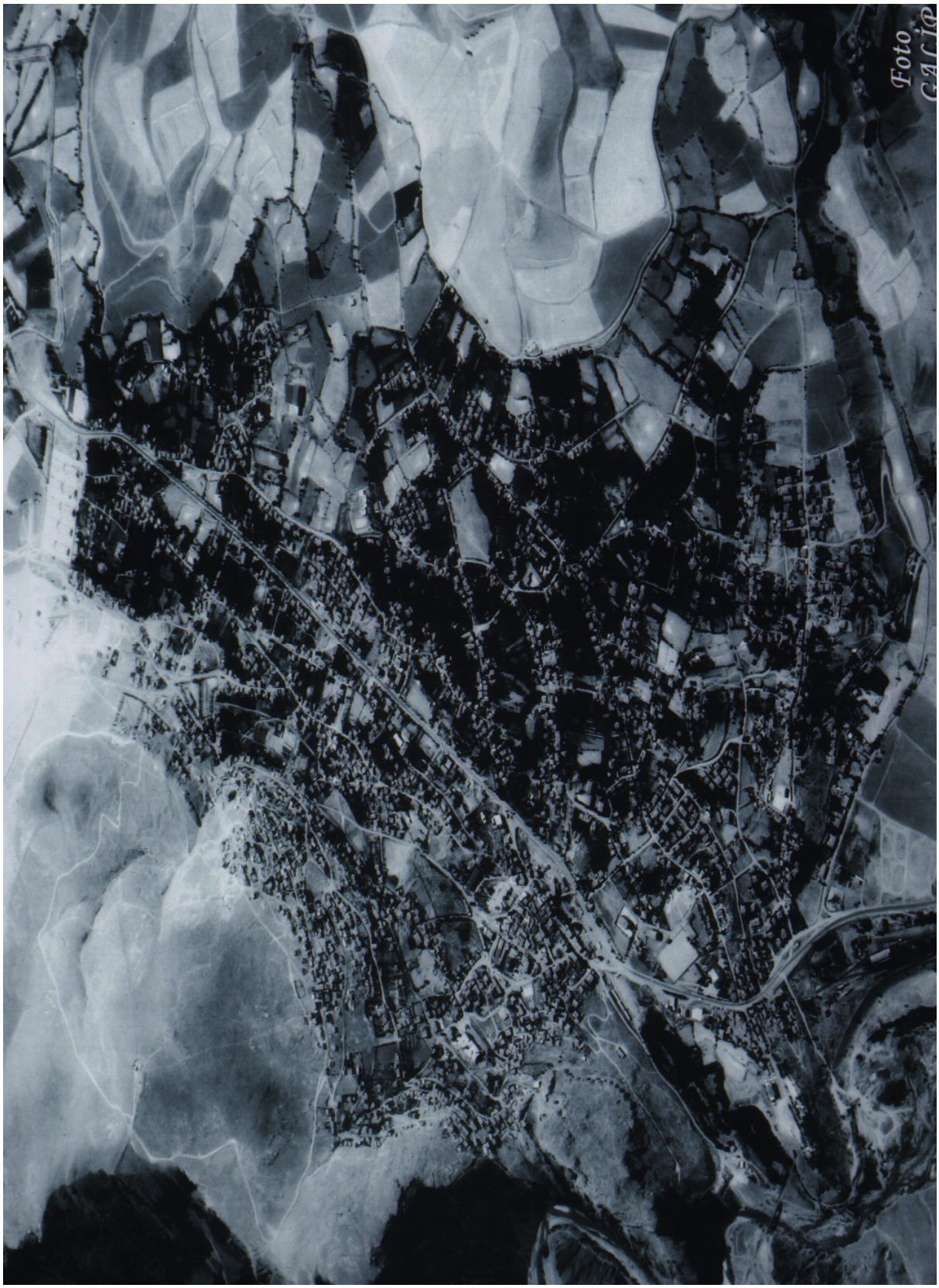

Foto 2.1 Divriği'nin hava fotoğrafı (Foto Galip Fotoğrafçı, Divriği, 2000)

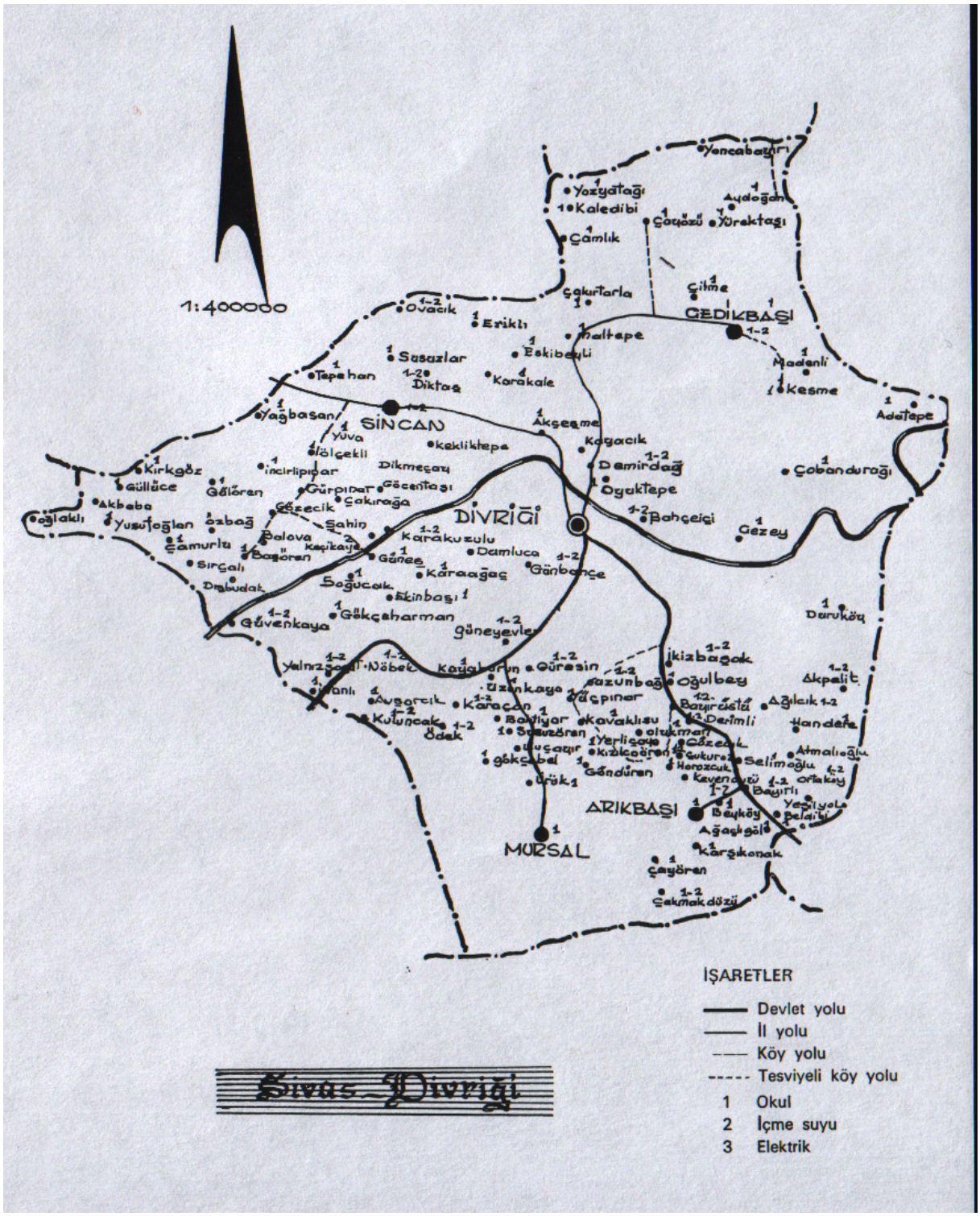

Harita 2.2 Divriği Haritası (1973 Sivas İl Yıllığı: 51)

kazanacak denli geniş değildir. Sadece Divriği çevresinde biraz genişler. Akarsu yatağının 2 yanında sıralanan ve genişliği 1-2 km arasında değişen bu alüvyal topraklar bölge tarımı açısından oldukça önemlidir (“Sivas”, 1982-1983, Yurt Ansiklopedisi, 9: 6838, 6840).

Divriği çevresi erozyondan çok zarar görmüştür. Dağlar yer yer funda ve çalılıklarla kaplıdır. Akarsu boylarında söğüt ve kavak ağaçları vardır (Sivas İl Yıllığı, 1973:25,31). Tecer dağları’nın bazı kesimlerinde, karaçam, kızılçam, ardıç ve meşe ağaçlarından oluşan kümelere rastlanmaktadır. Eskiden ardıç ve meşe ormanlarıyla kaplı olan bu dağlar, günümüzde seyrek ağaç kümeleri dışında tümüyle çıplaktır. İlkbaharda karların eriyip yağmurların başlamsıyla her yer yeşil bir bitki örtüsüyle kaplanır. Ama bu uzun sürmez. Sıcakların artmasıyla kuruyan bu bitkilerin yerlerini, geven, sığır kuyruğu, kekik ve yavşan gibi bozkır bitkileri alır (“Sivas”, 1982-1983, Yurt Ansiklopedisi, 9: 6846).

Divriği yazları sıcak ve kurak, kışları ise soğuk ve karlı geçen kara iklimi etkisindedir. Doğu Anadolu yüksek bölge iklim kuşağının etkisine girer. Aylar ve gece gündüz arasındaki ısı farkları büyüktür. Bahar yağışları yağmur, kış yağışları kar şeklindedir. Ortalama sıcaklık 11,2 C°’dir (“Sivas”, 1982-1983, Yurt Ansiklopedisi, 9: 6844-6845).

Sivas İli’nin güneyindeki dağlardan kaynaklanan Çaltı Çayı Yılanlı Dağlar’ından çıkan Güneş Çayı ile Tecer, Gürlevik ve Karabel yörelerinden kaynaklanan Sincan Çayı’nın Divriği yakınlarında birleşmesiyle oluşmaktadır. Doğu yönünde akan Çaltı Çayı, Keban Barajı Gölü’ne dökülür (“Sivas”, 1982-1983, Yurt Ansiklopedisi, 9: 6838). İlçenin sulamasında Çaltı ırmağının kolları kullanılır. Bunlardan en önemlileri ise Sincan, Hamu Dereleri ile Nıh Çayı ve Pahla Çayı kollarıdır (“Tarih Kokan İlçe Divriği”, 2003, Sivas Zara Haber ve Kültür Dergisi, 20:26).

İlçenin ekonomik gücü tarıma, hayvancılığa ve demir madenine dayalıdır. İlçenin en önemli ekonomik etkinliği madenciliktir. Divriği yeraltı kaynakları açısından oldukça zengindir. Toplam rezervin 300 milyon tonu aştığı belirlenen demir cevheri Divriği- Hasançelebi, Divriği-Çetinkaya-Cürek arası, Çaltıı Çayı Vadisi’nin Ademkafası yöresindedir. 1938’de “Divriği Demir Madenleri Müessesesi” kurularak bu yataklar işletilmeye başlamıştır ve hala da işletilmektedir. Devlet eliyle uzun bir zaman işletildikten sonra günümüzde özelleştirilme çalışmaları yapılmaktadır (“Sivas”, 1983-1983, Yurt Ansiklopedisi, 9: 6841, 6842). Birçok işçi maden ocaklarında çalışmaktadır. Divriği demir yatakları, yaklaşık 500 hektarlık bir alana yayılmış durumdadır. Divriği’de Divriği Demir Madenleri Müessesesi kurulmadan önce de demir geçmişte işletilmiştir. Divriği’de üretilen nal ve mıhın kaçak olarak İran’a satıldığına ilişkin belgeler bulunmaktadır. Bu durum Divriği’de üretilen demirlerin sadece bu çevrede

değil çok daha geniş bir alanda da ne derece önemli olduğunu göstermektedir. Ocaklarda külçe haline getirilen demirler Diriği Çarşısı'nda Demirciler Arastası'ndaki nalbant ve demirci dükkanlarında işlenmiştir. Şer'iye sicillerinde Şark ordusuna gönderilen nal ve mıhlara, nalbant ve demirci esnafının sorunlarına vs. ilişkin kayıtlar bulunmaktadır (Sakaoğlu, 2005:456-457). Divriği'de zengin linyit yatakları da bulunmaktadır. Bunların bir kısmı işletilmektedir ("Sivas", 1982-1983, Yurt Ansiklopedisi, 9: 6841, 6842).

Tarım ve hayvancılık diğer bir geçim kaynağıdır. Divriği'de alüvyal topraklar vardır. Buğday, arpa, mercimek, nohut gibi çeitli tahıllar ekilir biçilir. Sulak köylerde salatalık, domates, fasulye, kavun-karpuz, kayısı, şeftali gibi sebze ve meyveler yetiştirilir. Özellikle dut ağaçları meşhurdur. Evliya Çelebi bile buradaki dutları övmüştür. Ayrıca ilçede dokumacılığın da eskiden önemli bir yer tuttuğu bilinmektedir. 1913 basımı Ali Tevfik'in Mufassal Memalik-i Osmaniyye Coğrafyası'nda bez dokuma tezgahlarından bahsetmektedir. Ali Saib'in 1887 tarihli Coğrafya-yı Mufassal-ı Memalik-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye adlı kitabında tezgahlarda bez dokunduğundan bahsedilir. Ancak günümüzde dokumacılık neredeyse kaybolmak üzeredir.

Divriği geçmişte Anadolu'nun Güneydoğu Anadolu ve Karadeniz Bölgesi (Osmanlılar döneminde Halep-Samsun) arasında bağlantı sağlayan ticari ve askeri yol güzergahında bulunması sebebiyle, önemli bir konaklama, ticaret ve sanat merkezi konumunda iken, son dönemlerde bu güzergahın ikinci derecede kalması sebebiyle ilçe bu gün için çevresinden kopuk adeta kapalı bir havza görünümündedir. İlçe Sivas'a kara yolu ile 184 km'dir ("Tarih Kokan İlçe Divriği", 2003, Sivas Zara Haber ve Kültür Dergisi, 20:26). Kentin karayolundan yararlanması, 1970'e değin gecikmiştir. O yıla değin, ilçe merkezinin başka yerleşmelerle bağlantısı, Arapkir-Zara arasındaki bir toprak yol ve Divriği'nin güneyinde bu yoldan ayrılarak, batıya Çetinkaya ve Kangal'a uzanan bir başka toprak yolla kuruluyordu. Bu yollar, yılın büyük bölümünde, özellikle kış aylarında ulaşıma kapanıyordu. 1970'te yapılan devlet yoluyla, ilçe merkezinin Çetinkaya-Kangal üzerinden Sivas'la bağlantısı sağlandı. Devlet yolunun açılması, kentte bir canlanmaya neden olmuşsa da, Divriği konum olarak sapa bir yerde bulunması nedeniyle, yolun etkisi sınırlı kalmaktadır. Diğer taraftan Sivas-Erzurum demiryolu güzergahında bulunmakta olup demiryolu ile Sivas'a 179 km.'dir. Divriği'ye demiryolu 1937'de bağlandı. Divriği'nin 1970'e değin Sivas il merkeziyle olan tek bağlantısı, demiryoluyla sağlanmaktaydı. Kent, maden çıkarma yöresinde yer aldığı halde, uzun zaman ulaşım ağının dışında kalışıyla kapalı bir yapı egemen olmuştur ("Sivas", 1982-1983, Yurt Ansiklopedisi, 9:6906). İlçenin Doğu Anadolu Bölgesi'ne açılmasını sağlayacak olan Divriği-Erzincan karayolunun yapımı sürmektedir. Ayrıca ilçeyi, Arapkir ve Keban üzerinden Elazığ

ve Malatya'ya bağlayacak, Akdeniz ve Güneydoğu Anadolu bölgelerine açılımını sağlayacak olan karayolunun da yapımı sürmektedir ("Tarih Kokan İlçe Divriği", 2003, Sivas Zara Haber ve Kültür Dergisi, 20:26).

Divriği ilçe merkezinin gelişiminde, 1937'de Sivas- Erzurum demiryolunun ilçeden geçmesi ve ilçede demir madeni çıkarılmasının etkisi büyüktür ("Sivas", 1982-1983, Yurt Ansiklopedisi, 9: 6903). 2000 sayımına göre toplamda 23240, merkez ilçede ise 14321 kişidir ("Tarih Kokan İlçe Divriği", 2003, Sivas Zara Haber ve Kültür Dergisi, 20:26). Ancak son 5 sene içerisinde işsizlik sebebiyle dışarıya çok göç vermiştir.

2.2 Tarihçesi

2.2.1. Tarihi Gelişimi

Divriği ilçesi eski bir tarihe sahiptir. Geçmişte birçok farklı isimleri olmuştur. Bizans döneminde "Teφpikn", "Tephrice", "Teprike", "Tefrike" denilen şehrin adı Arap kaynaklarında "el- Abrik'' ya da "el- Abruk'' şeklinde geçmektedir (Honigmann, 1970:52-53; Darkot, 1977:597; Arıkan, 1994:2399). "El- Abrik", suyun (Fırat'ın) çıktığı yer anlamına gelir. Yunan yazılarında ''Apbrike'' olarak geçmiştir (Sakaoğlu, 1988;17-18; Sivas İl Yıllığı 1973:53). IX. asır ortalarında arapların al-bayalika dedikleri pavlikianların başlıca merkezi olmuş ve bu sebeple şehre madinat al-Bayalika denilmiştir (Darkot,1977:597). Türkleşme-İslamlaşma sürecinde sırasıyla Defrigi, Defris, Defrig, Debriki; Osmanlılar zamanında Divriği; Cumhuriyet döneminde de ilkin Divrik, günümüzde de Divriği ismi geçerli olmuştur (Sakaoğlu, 1988:17-18, Tuğlacı, 1985:94).

Divriği'nin yerleşim tarihi Hititlere kadar dayanır. İ.Ö. 550'de Perslerin egemenliğindedir. İ.Ö. 334'ten sonra bir süre İskender'in işgali altında kalmış, İ. Ö. 330'larda Kappadokia Krallığı'na bağlanmıştır. Krallığın Roma egemenliğini tanımasının ardından kısa sürelerle Pontus Devleti ve Sasaniler tarafından yönetilmiştir (Darkot,1977:597).

VII. yüzyıl başında Sasanilerin istilasına uğrayan Divriği, Herakleios tarafından Sasani yayılmasından kurtarılmış ancak çok geçmeden Arap ordularının ve Malatya, Maraş ile Samsad gibi merkezlere yerleştirilen askeri kolonilerin saldırılarına hedef olmuştur (Tuğlacı, 1985:94).

Divriği Bizans döneminde, Bizans ile İran arasında sınır karakollarından biriydi. Yüksek bir tepede sağlam bir kale olarak stratejik değer taşımakta idi (Sivas İl Yıllığı, 1973:53). IX. yy. ortalarında Tephrike, Bizans İmparatorlarının dine karşı gelmekle şuçladığı ve Abbasi halifelerinin koruduğu Paulusçuluk mezhebi taraftarlarının sığınağı oldu. Paulusçular,

Bizans'a karşı gelerek imparatorluk ordularını yüz yıl kadar uğraştırmış dinsel ve siyasal ayrılıkçılık güden bir topluluktu. Hristiyanlığın ''Teslis (Üçleme)'' inancını reddediyorlardı. Bizans İmparatorları Mihail III (842-867), Basileius I (867-886) ve Leo VI (886-912) seferler düzenleyerek burayı tekrar ele geçirmiş ve halkın çoğunluğunu sürgüne göndermiştir. Bizans ordusu buraya yerleşmiş ve böylece Tephrike kalesi Sasani ve Abbasi sınırlarına yakın bir yerde sınır karakolu olarak önem kazanmıştır (Sakaoğlu, 1988:17-18). Divriği, merkezi Erzincan olan Bizans'ın doğu eyaletlerinden Mezopotamia Theması'nın başlıca askeri noktalarından biri idi. İmparatorluğun doğu sınırı, yenik düşüldüğü zamanlarda Fırat'ın batısına çekiliyor; dağların gerisinde kalan Divriği, sınır kalesi olarak önem kazanıyordu. Fakat Bizans doğu sınırının Dicle boylarına değin genişlediği zamanlarda bir iç kale konumunda, belki bir ikmal noktası oluyordu (Sakaoğlu, 2005:32-33) (Harita 2.3).

11. yy.'da Türklerin Anadolu'ya girmeleri sırasında, 1068'de, Türkler ve Bizans İmparatoru Romanes Diogenes'in komuta ettiği Bizans ordusu Divriği kalesi önünde çarpışmıştır. 1080'de Erzincan Meliki Emir Mengücek Gazi Divriği'yi fethetmiştir (Sakaoğlu, 1988:17-18).

Onun bağlı olduğu Oğuz boylarından Kayı, Bayat, Karaevli ve Alkaevli boylarının Divriği'ye yerleştiği bilinmektedir. Mengücek Gazi'nin oğlu İshak'ın 1142'de ölümü üzerine ikiye ayrılan Mengücek beyliğinin Divriği kolunu Süleyman Bey kurmuştur. Mengücekoğullarından Emir İshak, I. Süleyman, Şahinşah, II. Süleyman, Ahmed Şah ve Melik Salih burada hükümdarlık yapmıştır. Divriği tarihinin en parlak dönemini bu sırada yaşamıştır. Mengücekler imar faaliyetlerine çok önem vermiştir. Çok önemli bir eser olan Divriği Ulucamii bu dönemde yapılmıştır. Ayrıca kale genişletilerek yenilenmiş, Kale Camii, Şahinşah, Kamereddin türbeleri, Bekir Çavuş Hamamı ve Aşağı Hamam da bu dönemde yapılmıştır.

Mengücekoğulları dönemi 1277'de Melik Salih'le kapanmıştır (Sakaoğlu, 1988:16-17). Bu beylik bir yandan kültürel gelişme içerisinde iken, öte yandan Anadolu Selçuklu Sultanlığı'na bağlı olarak Hristiyanlara karşı savaşlara da katılmıştır (Tuğlacı, 1985:94). Divriği'deki son Mengücek Beyi Salih'e ait kitabe 1252 tarihini göstermektedir. Bu tarihten 9 yıl önce Anadolu Selçuklu Sultanlığı Moğol baskısı altında eski gücünü kaybetmiş bulunuyordu. İlhanlı hükümdarı Abaka Han, Memluk Sultanı Baybars'a karşı sefere giriştiği 1277 yılında Divriği'ye geldiğinde şehir artık Mengüceklerin egemenliğinden çıkmış bulunuyordu (Sivas İl Yıllığı, 1973:53).

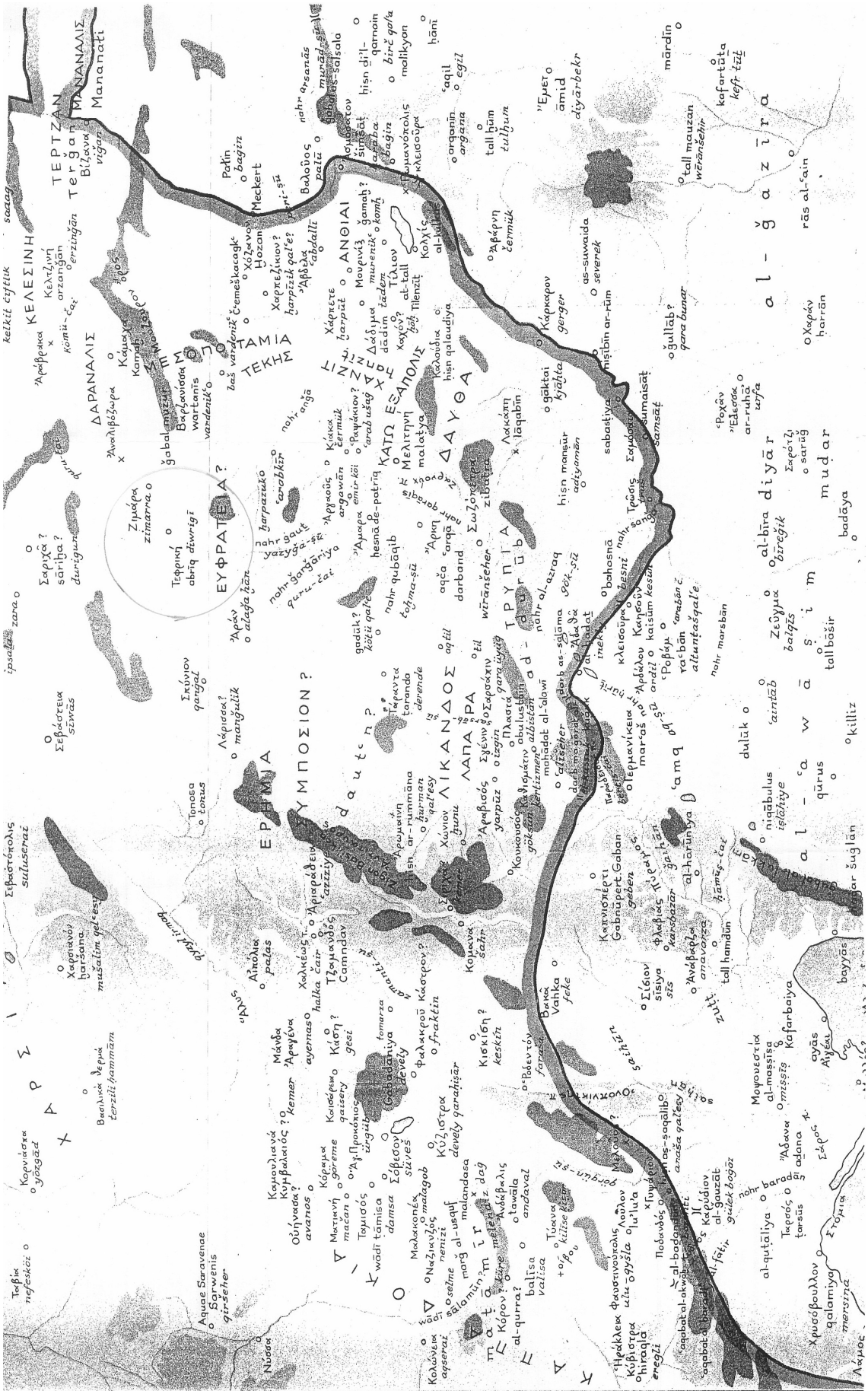

Harita 2.3 Bizans döneminde Teφpikn (Divriği) (Honigmann, E., 1970:58)

Divriği halkı tarafından büyük saygı ile karşılanan İlhanlı hakanı Abaka Han, buna rağmen stratejik değeri çok büyük olan Divtriği Kalesi'nin yıktırılmasını istedi (Tuğlacı, 1985:94). 1340'a kadar geçici Moğul (İlhanlı) işgalinde kaldı. 1340'dan itibaren yerli bir hanedan olan Şuhriler'in yönetiminde, ilkin Eretna Deleti'ne bağımlı kaldı (Sakaoğlu, 1988:17-18). 1381 yılında Memluk Sultanlığı tarafından ele geçirildi (Arıkan, 1994:2400-2401). Akkoyunlu hanedanı Kara Yülük Osman'ın 1398 yılında Sivas Sultanı Kadı Burhaneddin'i Zara- Divriği arasında yenilgiye uğratıp öldürmesinden sonra yöreyi egemenliğine alan Yıldırım Bayezid, Divriği Kalesi'ni de Mısırlı Vali İbrahim Şuhri'nin oğlundan teslim aldı. Ancak 1401'de Timur'a karşı Memluk İmparatorluğu ile anlaşma yaparken bu kaleyi yine onlara bırakmak zorunda kaldı. Mısır egemenliği sırasında Divriği, Halep eyaletine bağlı ve az önemli bir ileri karakol rolünü oynamıştır. Divriği'de Mısır egemenliğinin ne zaman sona erdiği iyi bilinmiyorsa da, bu egemenlik Mercidabık Zaferi yılına (1516) kadar sürmüştür (Tuğlacı, 1985:94). Memlüklü döneminde burda birçok cami, türbe, han, hamam ve zaviye yapıldı. Kantepe Camii, Hoca Mercan Camii, Kemankeş Camii, Ahi Yusuf Camii vb. eserler bu dönemdendir (Sakaoğlu, 1988:17-18).

Mercidabık zaferinden sonra 1516'da Divriği Osmanlı devletine katılmıştır. Osmanlı yönetiminde bir sancak olan Divriği, önce Vilayet-i Arab-a, bir süre sonra da Eyalet-i Rum'a bağlanmıştır (Arıkan, 1987:762). Düzenin sağlandığı yıllarda Divriği, Harput'u Arapkir üzerinden Zara'ya ve Karadeniz kıyılarına bağlayan yol üzerinde bulunan önemli bir noktaydı. XVII. ve XVIII. yüzyılda devlet nüfuzunun zayıflaması üzerine Divriği, Ortaçağ'da olduğu gibi mahalli eşkıyaların hükmü altında girdi ve XIX. yy.'a kadar birçok baskınlar, zülumler yaşandı (Darkot, 1977:598). Bu kişilerin XVII. yüzyıldan XIX. yüzyıla kadar Divriği'deki eylemlerini şu şekilde sıralayabiliriz: 1697 yılında Cihanbeğli, Keleçorlu, Şamatorlu aşiretleri Divriği'ye yerleşmek amacıyla şehirde birçok eylem sürdürmüşler, vatandaşların topraklarını ve mallarını gasbetmişler, 1840 yılında Akçadağlı çeteleri kan davası bahaneleri ile Divriği köylerini basarak mal yağmalamış ve kan dökmüşler, Sivas Beylerbeyi Çapanzade Ahmed Paşa Divriği halkından zorla para toplamış, Dalyanlu, Umranlu, Rumyanlu Cemaatleri, Divriği köylerindeki eşkiyalık ve cinayetlerinden ötürü, yakalanarak Besni mahkemelerinde yargılanmışlar (1765), Divriği derebeyleri arasındaki mücadeleyle ilgili olarak Memiş Paşa'nın oğlu Osman Bey, Kangal Subaşısı Hasan Ağa'yı öldürmüş (1744), Malikane Mutasarrıfı Osman Ağa, halka sürekli baskı ve zulümlerde bulunmuş (1765), Karamahmudoğlu Mehmed adlı kişi, halka zulümlerinden dolayı, yakalanarak idamı emredilmiştir (1854). XIX. yüzyılın ilk yarısında merkezin nüfusu yeniden

kurulmuş fakat bu kez de Divriği yöresi, Dersim Dağları'ndan kaçan eşkıyaların saldırılarına uğramış bunun üzerine halk, şehri terketmek zorunda kalmıştır (Tuğlacı, 1985: 94-95) (Harita 2.4).

Cumhuriyet Dönemi'nde Sivas ilinin yeniden örgütlenmesi üzerine Divriği bir ilçe merkezi haline gelmiştir. 1937'de Sivas- Erzincan demiryolunun Divriği'den geçmesi ve demir yataklarının işletilmeye başlamasıyla ilçe canlılık kazanmıştır. 1970 yılında da Sivas- Kangal-Divriği karayolunun işletmeye açılması canlılığı daha da artırmıştır ("Sivas", 1982-1983, Yurt Ansiklopedisi, 7:6903).

2.2.2 Kentin Tarihi Gelişimi

Divriği'nin geçmişi çok gerilere gitmektedir. Birçok kaynakta Divriği'ye değinilmiştir.

Divriği'nin 16. yy.'daki durumu ile ilgili bilgileri Zeki Arıkan'ın incelediği tahrir defterlerinden almaktayız: 1530 -31 tarihli ve 408 numaralı tapu tahrir defterine göre Divriği, biri Hristiyan (Ermeniyan-ı nefs-i Divriği) olmak üzere 13 mahalleden oluşmaktadır. Ulucami'nin çevresinde bulunan Cami-i Kebir mahallesi 124 hane sayısı ile bu dönemde Divriği'nin en kalabalık mahallesidir. Bunu 55 hane ile çarşının bulunduğu yer olan Mescid-i Bezzazistan izlemektedir. Divriği'de 524 nefer, 446 hane Müslüman ve 255 nefer, 220 hane Hristiyan nüfus yaşamaktadır. Toplam 779 nefer, 666 hane ile Kanuni dönemi başlarında Divriği orta büyüklükte bir şehir olarak görülmektedir.

40 yıl sonra hazırlanmış olan 976 (1568-69) tarihli deftere göre; Divriği'nin mahalleleri arasında önemli bir değişiklik olmamıştır. Ancak iki mahalle eklenerek mahalle sayısı 14'e, gayrimüslümlerin yaşadıkları mahalle ile birlikte 15'e çıkmıştır. Bu mahalleler içinde yalnız Cami-i Kebir Mahallesi'nin nüfusunda çok az sayıda bir düşüş fark edilmekte (148 nefer, 112 hane) ancak yine de Cami-i Kebir Mahallesi Divriği'nin en kalabalık semti olarak görülmektedir. Bunu hemen 109 haneyle Mahalle-i Mescid-i Sagir izlemektedir. Diğer mahallelerin hane sayısı, 40-80 arasında oynamaktadır. 1568'de Divriği'nin Müslüman nüfusu 819 nefer, 686 haneye ulaşmıştır. Hristiyanların nüfusunda da önemli bir artış görülmektedir. 577nefere çıkmıştır.

Bu tahrir defterleri şehrin kale eteklerinden düzlüğe doğru yayıldığını ancak yoğunluğun hala kale eteklerinde bulunan Cami-i Kebir Mahallesi'nde olduğunu görmekteyiz. Yerleşme derenin sol yakasına Cirgişah Semti'ne (şimdiki Taşbaşı Mahallesi) doğru kaymıştır (Arıkan 1994, s:2409-2411).

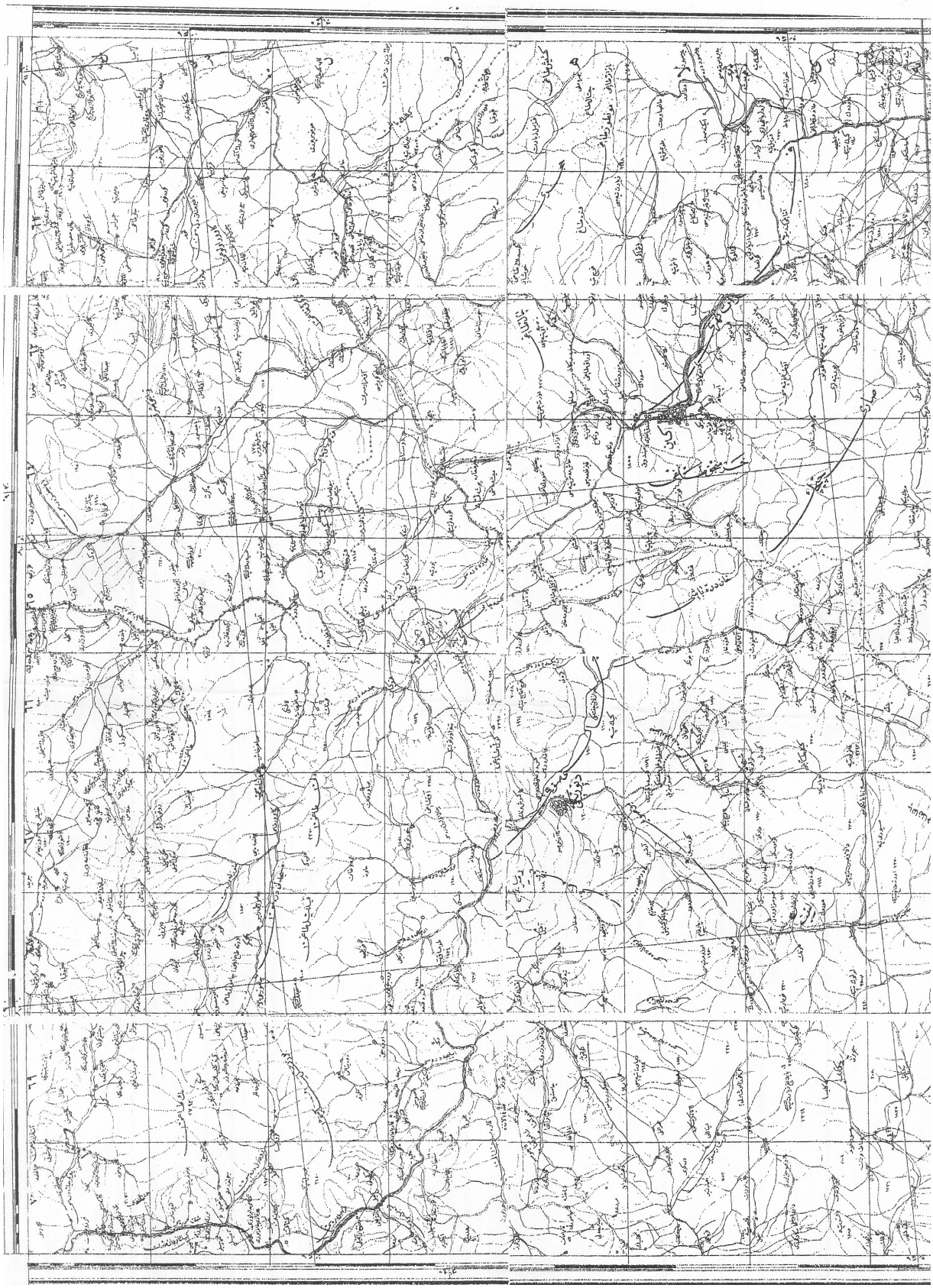

Harita 2.4 Divriki (Erkan-ı Harbiye Matbaaası, 1332)

1635'de Divriği'ye gelen Evliya Çelebi Kalenin eteğinde uzanan asıl şehri bağlı bahçeli mamur bir yer olarak tanımlamaktadır ve bu şehir kalenin alt kısmında sırtını kale bayırına dayamış şekilde konumlanmıştır. Kale içinde ise 300 kadar toprakla örtülü ev bulunamktadır. Şehir 46 mahalleden oluşmaktadır. Verilen mahalle isimleri Alipaşa, Hamsiağa, Bekirçavuş ve Geyvan mahalleleridir. Ayrıca Evliya Çelebi Divriği'de Paşa sarayı, Alipaşa sarayı, Mehmedağa sarayı adında üç sarayın olduğundan söz eder. Halkı Rum, Türkmen, Kürtlerden oluşmaktadır. Bu manzara bize XVII. yy. başında halkın kale içinden çıkp kale eteklerine doğru yerleştiğini gösterir (Mahiroğulları, 2001:43).

Zeki Arıkan Şer'iye sicilleri'ni incelemiş ve XVII. yy.'daki Divriği'nin mahallelerini saptamıştır: Kalkan, Yukarı Kinise, Karayusufoğlu, Karamahmutoğlu, Gökçe Cami, Koca Ağa Mescidi, Şatıroğlu, Müftü Efendi, Hatip, Mercan Tepesi verilen isimlerdir. 1250 (1834) tarihli bir listeye göre, 28 mahalleye ayrılmış bulunuyordu. Bu mahallelerden Cami-i Kebir, Turabali, Bezzezistan, Sinaniye, Kemankeş ve Arhısu XVI. yüzyıldaki tapu defterlerinde de görülmekte, dolayısıyla bunların sürekliliklerini korudukları anlaşılmaktadır (Arıkan 1994: 2411).

Zeki Arıkan XVII. yy. Divriği'sinin hiçbir zaman 46 mahalleyi bulmadığını ve Evliya Çelebi'nin verdiği isimlerden birkaçının gerçeği yansıtmadığını söylemektedir (Arıkan 1994, 2410-2411). Necdet Sakaoğlu ise Evliya Çelebi'nin verdiği mahalle sayılarının doğru olduğunu, incelenen Şer'iye Sicilleri defterlerinden 70 kadar mahalle adı saptandığını, bazı mahallelerin de farklı zamanlarda farklı isimlerle anıldığı hesaba katılarak yaklaşık 50 kadar mahalle sayısı bulunduğunu belirtmektedir (Sakaoğlu 2005: 448).

XVIII. yy.' da Divriği çok sıkıntılı bir döneme girmiştir. XIX. yy.'da da bu durum devam etmiştir. Halk çetelerin, aşiretlerin, zorbaların elindedir. Merkez otoritesini kaybetmiştir.

Halk vergileri ödeyememekte, gelip geçenlerin ve askerlerin angaryalarını karşılamaktan mahvolmaktadır. Köylüler ve şehirli halk reaya, bey takımı, ağa takımı, tüccar ve hoca takımı şeklinde belirgin bir sınıflaşma vardır (Sakaoğlu, 1998:21; Tuğlacı, 1985:94-95).

XIX. yüzyılın ilk yarısında Dersim Dağları'ndan kaçan eşkıyanın saldırılarına uğramıştır. Bunun üzerine kaza halkı, şehri terketmek zorunda kalmıştır. XIX. yy'ın ilk yarısında 1839'da buraya gelmiş olan Ainswort Divriği'de 2000'i Hristiyan, 10000 kişinin yaşadığından bahseder. Evlerin hepsinin bahçeli olduğunu anlatır (Mahiroğulları, 2001:79-80).

Fred Burnaby XIX. yy'ın ikinci yarısında 1876'da Divriği'ye uğramıştır. Kasabada 3000'i Türklere geri kalanı Ermenilere ait toplam 3400 hane bulunduğunu belirtir. Ticaretin

canlı olmadığını ve hristiyanların çoğunun tefecilik yaptığını anlatır (Mahiroğulları, 2001:114-115).

1890 yılında Divriği'ye gelmiş olan Cuinet La Turque A'sie adlı syahatnamesinde Divriği'nin virane halini anlatır: "Çaltı Irmağı'na doğru çıkıntı yapan bir kayalığa yaslanan Divriği, yüsek dağlarla çevrili 4-5 km uzunluğundaki bir vadinin tabanını kaplar. Bu ilk izlenim hoşluğu, daha şehre girer girmez kaybolur. Burada, eski çarşının, meydanların ve sokakların yerinde buğday ve arpa tarlaları arasında, virane olmuş birkaç ev ve tamamen terk edilmiş mahalleler görünür."

Cuinet şehrin bu hale dönüşmesinin sebebinin aşiret beyliklerinin Divriği'ye yerleşerek burayı talan etmeleri olduğunu belirtmektedir. Bu küçük beylikler, güçleri ne de zenginliklerini kaybettikten sonra da burayı terketmemiş, harap olmuş saraylarında yaşamaya devam etmişlerdir.

Şehrin genel yerleşimini anlatırken de Cuinet şehrin ortasından geçen dere ile ikiye ayrıldığını anlatmaktadır. Görüldüğü gibi şehir batıya doğru kaymış, ırmağın diğer kıyısına geçmiştir. Halk kuzeybatıda bahçeler arasındaki mahallelere çekilmiş, çarşının bulunduğu güneydoğudaki mahallelerde sadece esnaflar ve dükkanlar kalmıştır. Şehrin bu kısmı, çarşı, dükkanlar ve az sayıda mütevazi evler hariç bir ören yığınıdır. Terkedilmiş durumda olan bu mahallelere "eski şehir" ismi verilmiştir. Eski şehir, kalenin eteğindedir. Kaymakamın ikematgahı olan konağın, Gregoryan ve Protestan okullarının, kilisenin, iki caminin bulunduğu, bahçelerin yeni evlerin güzel bir görünüm verdiği kuzeybatıdaki mahalleler "yenişehir" diye adlandırılmıştır Divriği Kazası 9 nahiye ve 125 köyden oluşmaktadır. Nahiyeler; Arşuşhan, Tuğut, Vazıldan, Çevir, Örnek, Kurna, Yağbasan, Pinghan, Kesme'dir. Toplam nüfus, kaza merkezi dahil, 48.907 kişidir. Merkez ilçenin nüfusu 5.600 kişidir. Görüldüğü gibi nüfusun 5600'e düşmüş olması şehrin terkedilişini doğrulamaktadır (Tablo 2.1) (Mahiroğulları, 2001:150-154).

Müslüman Sünni	3000
Müslüman Sii	1500
Gregoryen	800
Protestan	200
Katolik	100
Toplam	5600

Tablo 2. 1 1890 yılı Divriği Merkez İlçe nüfusu (Mahiroğulları, 2001:152)

1890 yılı Sivas Salnamesi'nde Divriği kazası'nın Sivas Sancağına bağlı olduğu ve nüfusunun Müslüman 13.374, gayri müslim 3.988 kişi olduğu belirtilmiştir. Merkez kaza Sivas'a 24

saattir. Kasabada 2032 hane, 13 han, 3 hamam ve 520 dükkan ve 5 fırın ve 12 cami-i şerif ve 15 mescit ve 3 medrese ve 1 kütüphane ve 1 rüştiye mektebi ve 9 bab İslam ve 1 Hristiyan mektebi bulunmaktadır. 9 nahiyesi ve 25 köyü vardır.

1890 basımı Şemsedddin Şami'nin Kamus-ül Âlâ'sı Sivas Salnamesi ile aynı bilgileri içermektedir: 10 binden ziyade ahalisi, 12 camii şerif-i, 15 mescidi, 3 medresesi, 1 kütüphanesi, 1 mektep-i rüştiyesi, 9 İslam ve 1 Hristiyan sıbyan mektebi, 13 hanı, 3 hamamı, 520 dükkanı, 5 fırını ve bir harap kalesi vardır.

Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye 1315 (1894) Divriği kazasının 124 köy ve 9 nahiyeden oluştuğu bilgilerini vermektedir (Tablo 2.2).

Kura (Köyler)	Nevahi (Nahiyeler)
19	Turguş
19	Sevir
13	Vazıldan
11	Erşuşin
11	Kesme
6	Pingan
11	Örenik
11	Hornovul
23	Yağbasan

Tablo 2.2 Divriği nahiye ve köyleri (1894, Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye).

Salname-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye 1315 (1897)'de Divriği Sivas'ın 3. sınıf bir kazası olarak gösterilmektedir. 9 nahiye ve 124 köyü kapsadığı işaret edilmektedir.

XX. yy. başlarında 1906'da Sivas – Divriği korpus'u 1906'da yazılmıştır: Kalenin aşağısında ve Ulu Camii çevresinde kalan mahalleler aşağı şehre çekilmişlerdir. Ulu Cami'ye yakın olan yukarı şehrin mahalleleri de neredeyse tamamen boşalmıştır. Kalenin ise yüksekliğinin dörtte üçü toprakla dolmuştur.

Görüldüğü gibi XIX. yy.'ın başlarında kalenin aşağı tarafları da tamamen boşalmış ve şehir tamamen aşağıya düzlüklere kaymıştır. Çayın diğer tarafına da taşmış, dere ortada kalmıştır. Şehir Fırat'ın kollarından Çaltı Irmağı'na kavuşan bir dere boyunca uzanır.[*] Kentinbüyük bölümü derenin sol yakasında ve bahçeler içine dağılmıştır. Derenin üstünde birçok taş köprü vardır (Harita 2.5).

[*] Bu dere kentin güney mahallelerinden çarşıya doğru akarak Taşbaşı Mevkii altında Çaltı'ya kavuşan Abu Çimen deresidir.

1973 yılındaki Sivas İl Yıllığı Divriği'nin Danişment, Gedikbaşı, Mursal ve Sincan olmak üzere 4 bucak ve 111 köyden oluştuğunu göstermektedir.Belediye teşkilatı yalnız İlçe merkezinde bulunmaktadır. Merkez Belediye sınırları içinde 26 mahallesi vardır (Tablo 2.3).

Merkez ilçe	42 adet
Danişment Bucağı	14 adet
Gedikbaşı Bucağı	13 adet
Mursal Bucağı	12 adet
Sincan Bucağı	30 adet
Toplam köy sayısı	111 adet

Tablo 2.3 Divriği'nin bucakları ve köy sayısı (1973 İl Yıllığı)

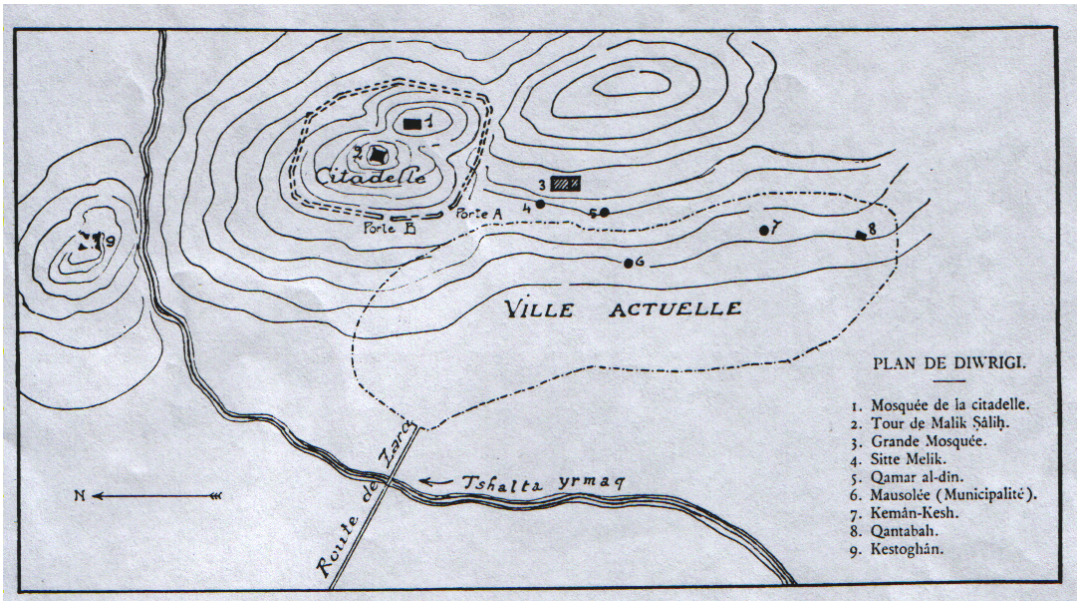

Harita 2.5 Divriği Haritası (Berchem,1910: Pl.5)

Divriği ilçe merkezinin gelişiminde, 1937'de Sivas- Erzurum demiryolunun ilçeden geçmesi ve ilçede demir madeni çıkarılmasının etkisi büyüktür. Divriği ilçe merkezinin nüfusu 1950'de 6254 idi. İzleyen 30 yılda bu nüfus 2 katını aşarak 14.700'e yükselmiştir (Tablo 2.4) ("Sivas", 1982-1983, Yurt Ansiklopedisi, 9:6903). 2000 sayımına göre toplamda 23240, merkez ilçede ise 14321 kişidir ("Tarih Kokan İlçe Divriği", 2003, Sivas Zara Haber ve Kültür Dergisi, 20:26). Ancak son 5 sene içerisinde işsizlik sebebiyle dışarıya çok göç vermiştir.

	1927	1950	1960	1970	1980
Toplam	25.172	37.379	49.685	46.699	41.420
Kent	4.789	6.254	8.829	10.389	14.679
Kır	2.383	31.125	40.856	36.310	26.741

Tablo 2.4 Divriği İlçesi'nde nüfusun gelişimi ("Sivas", 1982-1983, Yurt Ansiklopedisi, 9: 6903).

3. EVLERİN İRDELENMESİ

3.1 Parsel, Topoğrafya Özellikleri

Parsel boyut ve şekilleri farklılık göstermektedir. Bazen parsel sınırı evin şeklini de belirlemiştir Yan yana parseller genellikle aynı aileden gelen kişilere ait olup muhtemelen miras yoluyla paylaşıldığı için düzensiz bir yapılanma göstermiştir. Divriği'de bir sokak boyunca aynı aileden kişilerin evlerini görmek mümkündür. Ailenin büyümesi üzerine yeni evlere ihtiyaç olduğu ve ilk binanın hemen yanına diğerlerinin eklenmiş olduğu anlaşılmaktadır. Tevrüzlü evleri, Burnaz evleri gibi. Evler bazen sokağın sınırına yerleşirken, bazen de bir miktar geri çekilmiştir. Eski yolların bugünkü yollara nazaran çok daha dar olup yüklü hayvanların geçebileceği genişlikte olduğu eski yöre sakinleri tarafından anlatılmıştır. Ancak zamanla yollar genişletilmiştir. Dolayısıyla parsel düzensizliğinin bundan kaynaklandığı da düşünülebilir. Bazen yolun şekline uyarak binalar farklı şekiller göstermişlerdir.

Topoğrafyanın da evlerin tasarımına etkisi olduğu görülmektedir. Bazı evlere hem zemin hem de birinci kattan girilmektedir. Ayrıca bazen de zemin katın altında fazla yüksek olmayan 3. bir kat çıkar. Bu kısım da genellikle yiyecekleri soğuk olarak muhafaza etmeye yarayan odalar ya da depo, ahır samanlık gibi servis mekanları olarak kullanılmıştır.

3.2 KATALOG

<table>
<tr><td colspan="3">YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ
VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI</td><td>ENVANTER NO: 1
Hayri Ayan Evi</td></tr>
<tr><td>İLİ: Sivas
İLÇESİ:Divriği

ADRESİ: Ahmetpaşa Mh.
Araplık Türbe Cad. No:82</td><td>KADASTRO
ADA: 816

PAFTA:
PARSEL: 7</td><td>MÜLKİYET DURUMU:
Hayri Ayan

ÖZGÜN DURUM: Konut
BUGÜNKÜ DURUM: Konut</td><td>YAPAN:Veysel Şenol Usta
YAPTIRAN:Şaban-Ali Ayan
YAPIM TARİHİ:Yaklaşık
1936
TESCİL TARİHİ:</td></tr>
<tr><td colspan="4"> </td></tr>
<tr><td colspan="4">Vaziyet Planı 1/1000</td></tr>
<tr><td colspan="4">TANIM VE GÖZLEMLER: 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Yola bakan selamlık tarafı 2 katlıdır ve düz damlıdır. İçinde oturan yoktur. Harap durumdadır. Bahçe tarafında kalan harem tarafı ise tek katlı olup orjinalinde düz damlı iken sonradan kiremit çatı ile örtülmüştür. Toyhane duvar ile ikiye bölünmüştür. İçinde kiracı oturmaktadır. İki katı içten birleştiren merdiven kapatılmıştır. Böylece ev ayrı 2 ailenin oturabileceği duruma getirilmiştir. Yapım tarihi yapı ustası 75 yaşında olan Cemil Demirkale tarafından ifade edilmiştir.</td></tr>
</table>

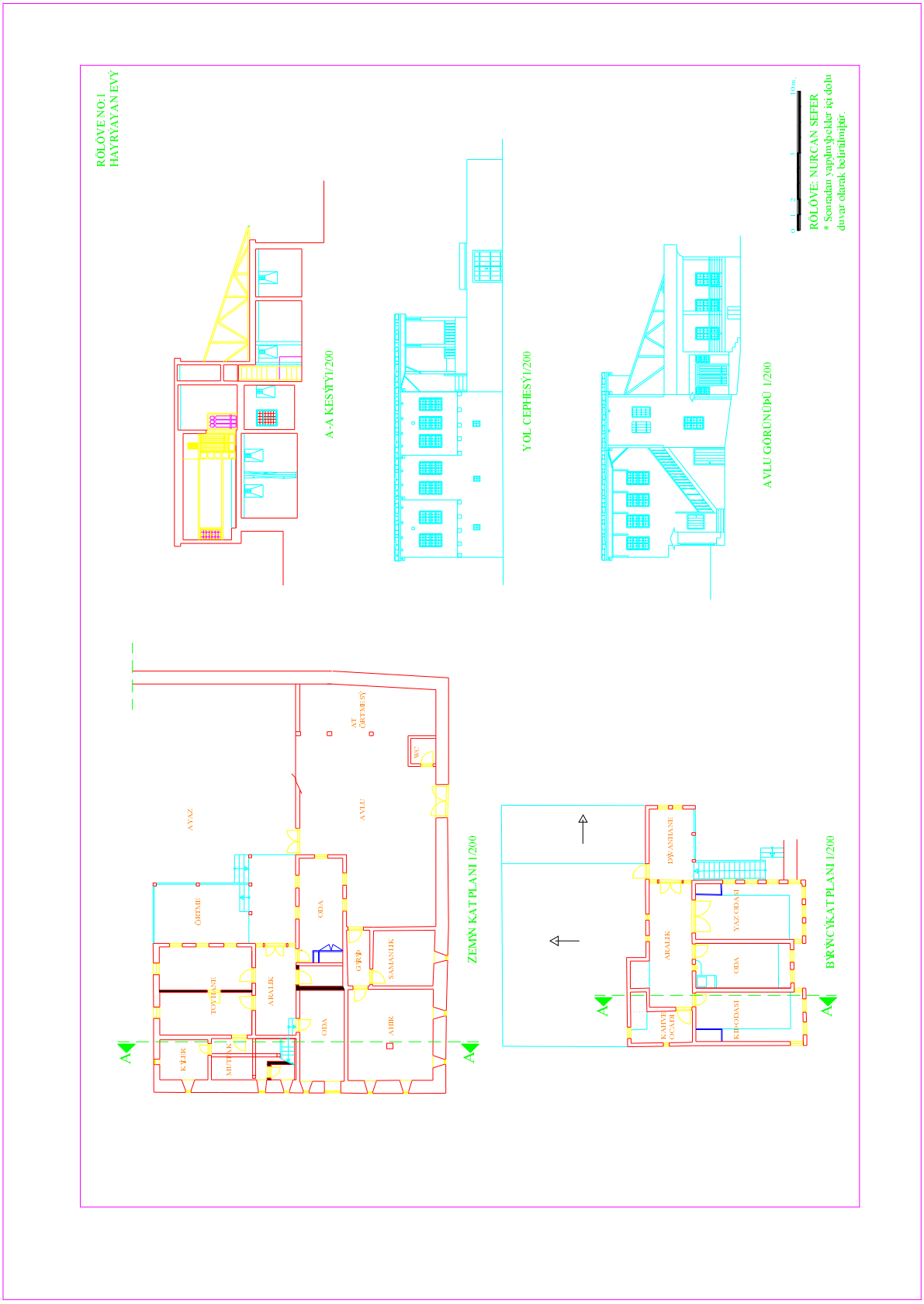
RÖLÖVE NO:1
HAYRÝAYAN EVÝ
A-A KESÝTÝ1/200
YOL CEPHESÝ1/200
AVLU GÖRÜNÜDÜ 1/200
RÖLÖVE: NURCAN SEFER
* Sonradan yapýlmýþekler içi dolu duvar olarak belirtilmiþtir.
ZEMÝN KAT PLANI 1/200
BÝRÝNCÝKAT PLANI 1/200
AYAZ
AVLU
ÖRTME
ODA
TOYHANE
ARALIK
KÝLER
MUTFAK
GÝRÝÞ
SAMANLIK
AHIR
WC
DÝVANHANE
YAZ ODASI
KAHVE OCADI
KIÞ ODASI

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 2 Mühürdarzade Evi 1
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ: Hacı Osman Mes- cidi Mh.Sancaktar Sk. No:6	KADASTRO ADA: 282 PAFTA:j40.13d. 2a PARSEL: 20	MÜLKİYET DURUMU: Pehlül Kesici ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN: Seyit Demirkale Usta YAPTIRAN: Nazif Tevrüz YAPIM TARİHİ:Yaklaşık 1935 TESCİL TARİHİ:15.03.1996

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Yola bakan selamlık tarafı 2 katlıdır ve kiremit kaplıdır. Bu çatı orjinal halidir. Sofanın ucuna banyo, wc ve sofanın yanına betonarme mutfak ilave edilmiştir.İçinde malsahibi oturmaktadır. Bahçe tarafında kalan harem tarafı ise tek katlı ve düz damlıdır.Bir odası va girişi sağlam olarak durmaktadır ancak oldukça haraptır. Geri kısım yıkılmış ve yıkık kısma üstteki mutfağın altına gelecek şekilde betonarma bir oda yapılmıştır. Yapım tarihi 75 yaşındaki yapı ustası Cemil Demirkale tarafından ifade edilmiştir.

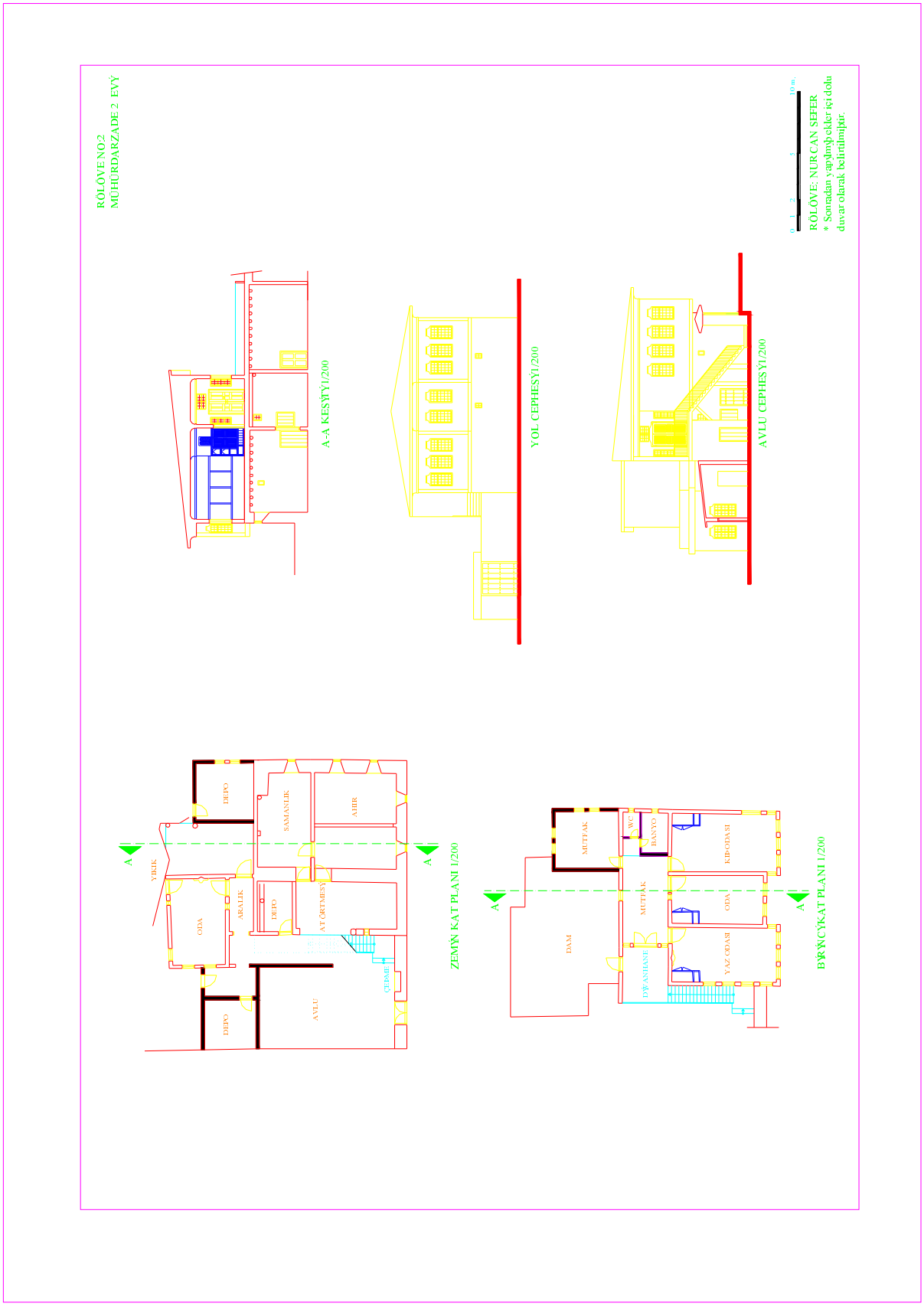
RÖLÖVE NO:2
MÜHÜRDARZADE 2 EVÝ
A-A KESÝTÝ1/200
YOL CEPHESÝ1/200
AVLU CEPHESÝ1/200
ZEMÝN KAT PLANI 1/200
BÝRÝNCÝKAT PLANI 1/200
RÖLÖVE: NURCAN SEFER
* Sonradan yapılmış ekler içi dolu duvar olarak belirtilmiştir.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 3 Burnaz Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ: Ceditpaşa Cd. Dillioğlu Sk.	KADASTRO ADA: PAFTA: PARSEL:	MÜLKİYET DURUMU: Ali Akkaya ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN: YAPTIRAN: YAPIM TARİHİ: 1915 TESCİL TARİHİ:

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Orjinal olarak kiremit çatılıdır.Sofa üst katta ikiye bölünmüştür.Banyo eklenmiştir.Ev alt katta da ikiye bölünerek binaya diğer cepheden de giriş verilmiştir.Böylece 2 farklı aile tarafından kullanılmaktadır.

RÖLÖVE NO:3
BURNAZ EVÝ
A-A KESÝTÝ 1/200
YOL CEPHESÝ 1/200
AVLU CEPHESÝ 1/200
RÖLÖVE: NURCAN SEFER
* Sonradan yapýlmýþ eler içi dolu duvar olarak belirtilmiþtir.
ZEMÝN KAT PLANI 1/200
BÝRÝNCÝ KAT PLANI 1/200
AVLU
MUTFAK
WC
GİRİŞ
ÇAMAŞIRLIK
AHIR
YEM DAMI
ODA
BANYO
DİVANHANE
ARALIK
YAZ ODASI
KIŞ ODASI

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 4 Nebi Paşa Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ: Uluzar Mh. Uluzar Cad. No:7	KADASTRO ADA:141 PAFTA:j 40a.13d.2b PARSEL: 4	MÜLKİYET DURUMU: Bünyamin Nebipaşa ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN: YAPTIRAN: YAPIM TARİHİ:Yaklaşık 1915 TESCİL TARİHİ:15.03.1996

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Yola bakan tarafı 2 katlıdır. Çatı ile kaplıdır. Yaz odasının bağdadiyesinden orjinal olduğu düşünülmektedir ancak toyhane saçağı kaplamasızdır. Bu nedenle çatısının orjinal olup olmadığı tam olarak tespit edilememiştir. Üst kattaki banyo-wc, arka 2 oda sonradan yapılmış ektir. Bunların çatıları da ön tarafın çatısından farklı çözülmüştür. Yapım tarihi 75 yaşında yapı ustası olan Cemil Demirkale tarafından ifade edilmiştir.

RÖLÖVE NO:4
NEBYPAPA EVY
A-A KESYTYI/200
YOL CEPHESYI/200
AVLU CEPHESYI/200
0 1 2 5 10 m.
RÖLÖVE: NURCAN SEFER
* Sonradan yapılmış eklər içi dolu
duvar olarak belirtilmiştir
ZEMYN KAT PLANI 1/200
BYRNCYK KAT PLANI 1/200
ODA
AHIR
ARALIK
SAMANLIK
DEPO
AVLU
BAHCE
AT ÖRTMESY
DAM
MUTFAK
TUVALET
BANYO
WC
DUKANLAR
YIAZ ODASI

<table>
<tr><td colspan="3">YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI</td><td>ENVANTER NO: 5
Ayan Ağa Konağı</td></tr>
<tr><td>İLİ: Sivas

İLÇESİ:Divriği
ADRESİ: Karayusuf Mh. Naci Demirağ Cad. No:151</td><td>KADASTRO

ADA: 240
PAFTA:j40a.13d.1b

PARSEL: 20</td><td>MÜLKİYET DURUMU:

Kamulaştırılmış
ÖZGÜN DURUM:Konut
BUGÜNKÜ DURUM:Konut</td><td>YAPAN:
YAPTIRAN:Ayan Mehmet Ağa
YAPIM TARİHİ: 1838

TESCİL TARİHİ: 15.03.1996</td></tr>
<tr><td colspan="4">
Vaziyet Planı 1/1000</td></tr>
<tr><td colspan="4">TANIM VE GÖZLEMLER: Kamulaştırılmıştır. Şu an restorasyonu bitmek üzeredir. Bu bina aslında bir zamanlar birçok bölümden oluşan Ayan Ağa Konağı'nın selamlık bölümüdür. Diğer bölümlerin çoğu yıkılmıştır. 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır.Orjinal hali çatı örtülüdür. Ancak bu çatı restorasyon sırasında yenilenmiştir. Yapım tarihinin yaz odası tavanının bağdadiyesinde yazdığı Necdet Sakaoğlu ve yapı ustası Cemil Demirkale tarafından belirtilmiştir. Ancak şu an bu yazı görülmemektedir.Çıkmasının altı kaplanmıştır ve alçı işlemeli tepe pencereleri vardır.</td></tr>
</table>

RÖLÖVE NO:5
AYAN AĞA KONAĞI

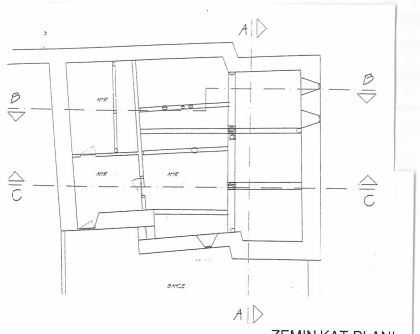

ZEMIN KAT PLANI

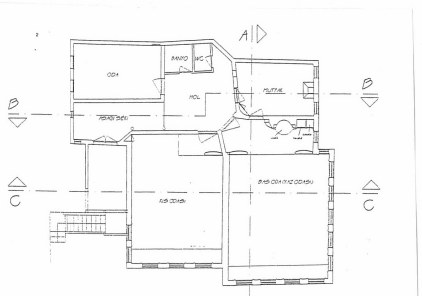

UST KAT PLANI

C-C KESITI

SOL YAN CEPH

ON CEPHE

0 1 2 5 10 m.

RÖLÖVE ÇALIŞMALARI PROF. DR. METİN SÖZEN
VE PROF. DR. CENGİZ ERUZUN YÖNETİMİNDE
YUSUF ALDIRMAZ, BARIŞ ULUS, ÖMER D. AKSOYAK,
GÖKÇE GÜNEREN TARAFINDAN YAPILMIŞTIR.

30

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 6 Ede Gil Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ: Kalealtı Mah.	KADASTRO ADA: 145 PAFTA:j40.13d.2b PARSEL: 9	MÜLKİYET DURUMU: Kamulaştırılmış ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN: YAPTIRAN: YAPIM TARİHİ: TESCİL TARİHİ:15.03.1996

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Selamlık tarafı 2 katlıdır ve düz damlıdır. Oldukça harap durumdadır. Selamlık tarafındaki kış odasının tavanı çökmüştür. Yaz odası kontrplak ile ikiye bölünmüştür. Harem tarafı ise tek katlı ve düz damlıdır. Toyhanesi duvar ile ikiye bölünmüştür.Binanın içinde oturan yoktur. Alçı işlemeli tepe pencereleri bulunur.

RÖLÖVE NO:6
EDE BEY EVİ

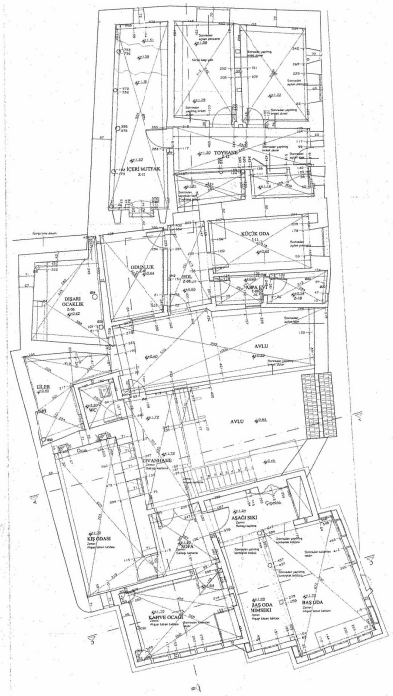

BİRİNCİ KAT (+1.99 KOTU)

SITTI MELİK SOKAK

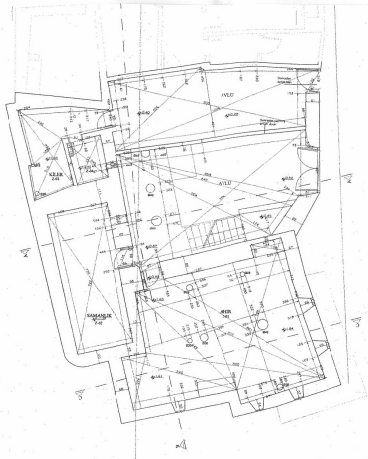

YERKATI PLANI

SITTI MELİK SOKAK

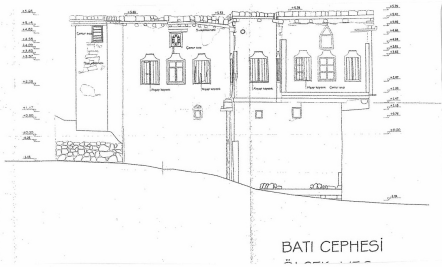

BATI CEPHESİ

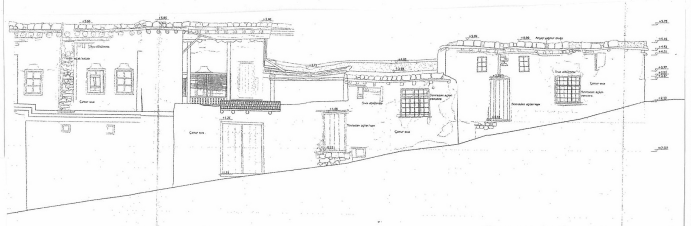

GÜNEY (SİTTİ MELİK SOKAĞI)

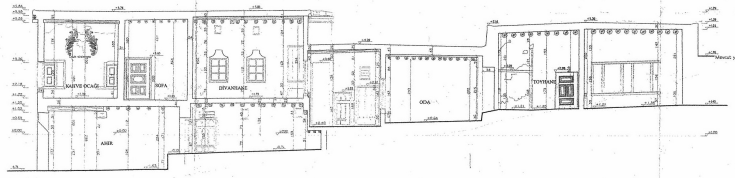

B-B KESİTİ

0 1 2 5 10 m.

RÖLÖVE: YRD. DOÇ. DR. MUSTAFA YEĞİN
SONER AKSOY, HARUN KAPTI, OĞUZHAN BAYIR

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 7 H. Tahsin Akyıldız Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ: Sancaktar Sk. No:13	KADASTRO ADA: 263 PAFTA: j40a13d1b PARSEL: 2	MÜLKİYET DURUMU: H. Tahsin Akyıldız MEVCUT DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN:Seyit Demirkale Usta YAPTIRAN:Hacı İsmail Akyıldız YAPIM TARİHİ: 1938 TESCİL TARİHİ:15.03.1996

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: Aynı avlu içinde 2 ev vardır. Bu evlerde aynı aileden olan kişiler oturmuştur. Ancak şu an aileler küçüldüğü için malsahibi sadece bu evi kullanıp ikincisini kiraya vermiştir. 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Yola bakan selamlık tarafı 2 katlıdır ve orjinal olarak çatı kaplamadır. Bahçe tarafında kalan harem tarafı ise tek katlı olup düz damlıdır. Bahçesinde fırını vardır. Evin yapım tarihi evin sahibinden ve yapı ustası 75 yaşındaki Cemil Demirkale'den öğrenilmiştir.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 8 Timisili Gamber Efendi Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ: İmamoğlu Mh. Nuri Demirağ Cad.	KADASTRO ADA: 176 PAFTA: PARSEL:6-7	MÜLKİYET DURUMU: Ahmet Gedikli ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN: YAPTIRAN: YAPIM TARİHİ: TESCİL TARİHİ:

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: İçinde ev sahibi oturmaktadır.2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Yola bakan selamlık tarafı 2 katlıdır ve kiremit çatılıdır. Bu çatı sonradan yapılmıştır. Ayrıca selamlıkta kış odasının dolabı wc'ye çevrilmiştir. Yaz odası ise duvarla ikiye bölünmüştür. Bahçe tarafında kalan harem tarafı ise orjinalinde tek katlı ve düz damlı iken sonradan bu damın üzerine ek odalar yapılmıştır.

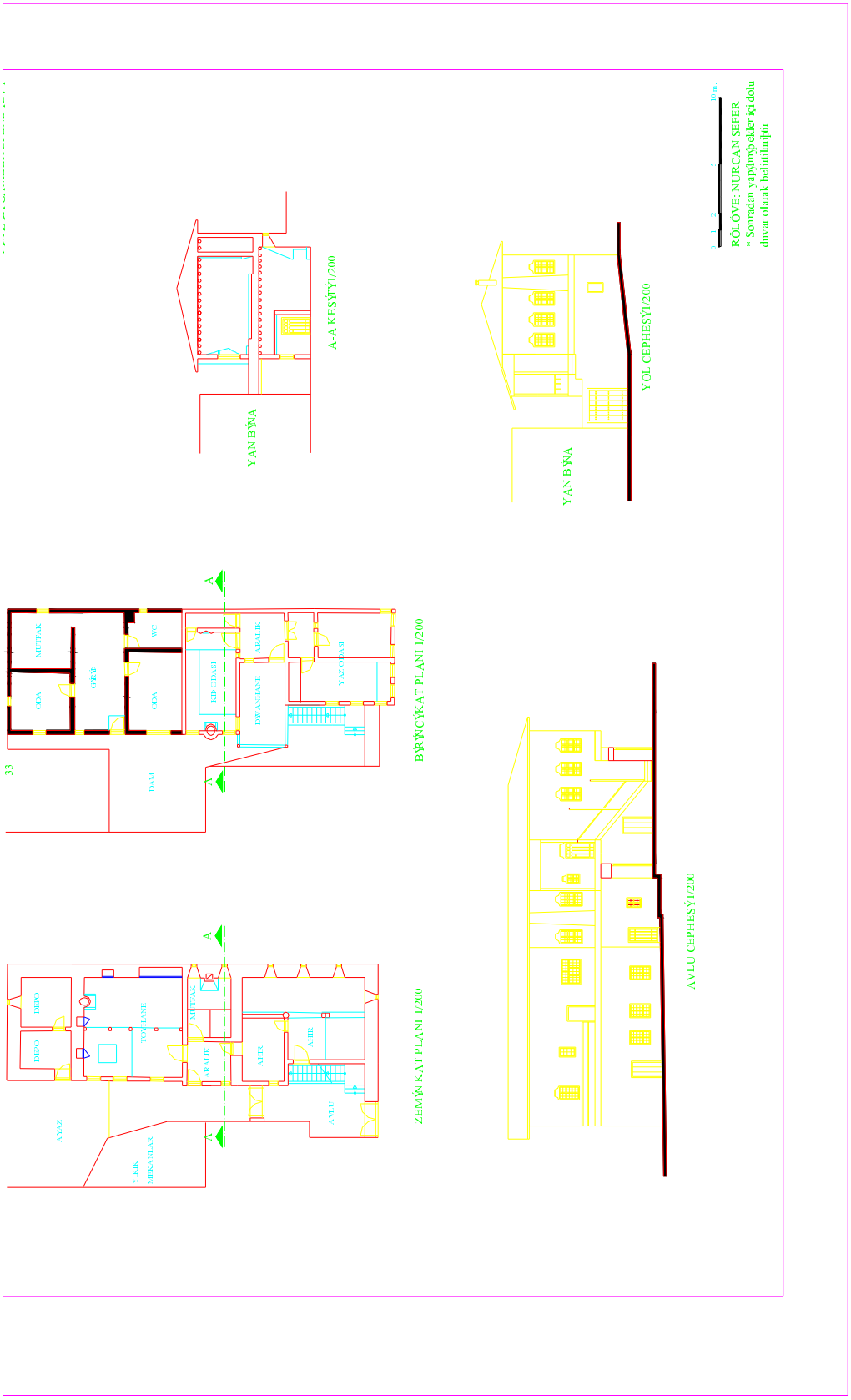
A-A KESİTİ 1/200
YAN BİNA
YOL CEPHESİ 1/200
YAN BİNA
BİRİNCİ KAT PLANI 1/200
MUTFAK
ODA
GİRİŞ
WC
ODA
KİD ODASI
ARALIK
DİVANHANE
YAZ ODASI
DAM
33
A
A
ZEMİN KAT PLANI 1/200
DEPO
DEPO
TOVHANE
MUTFAK
ARALIK
AHIR
AHIR
AVLU
AYAZ
YIKIK MEKANLAR
A
A
AVLU CEPHESİ 1/200
RÖLÖVE: NURCAN SEFER
* Sonradan yapılmış ekler içi dolu duvar olarak belirtilmiştir.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 9 Güllü Gilin Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ: Ahmetpaşa Mh. Emniyet Sk. No:10	KADASTRO ADA:248 PAFTA: PARSEL: 4-5-6	MÜLKİYET DURUMU: ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN: YAPTIRAN: YAPIM TARİHİ: TESCİL TARİHİ:

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Yola bakan kısım 2 katbahçe tarafında kalan kısım ise tek katlı olup düz damlıdır. Avlu cephesi boyunca damın önüde saçak devam etmektedir.Üst kat orjinalinde 2 odadan oluşurken sonradan betonarme bir oda ve içinde banyo eklenmiştir. Alt katta ise toyhanesi duvar ile ikiye bölünmüştür. Toyhanenin yanında bulunan oda ve dış ocaklık tavanının bir kısmı çökmüştür.

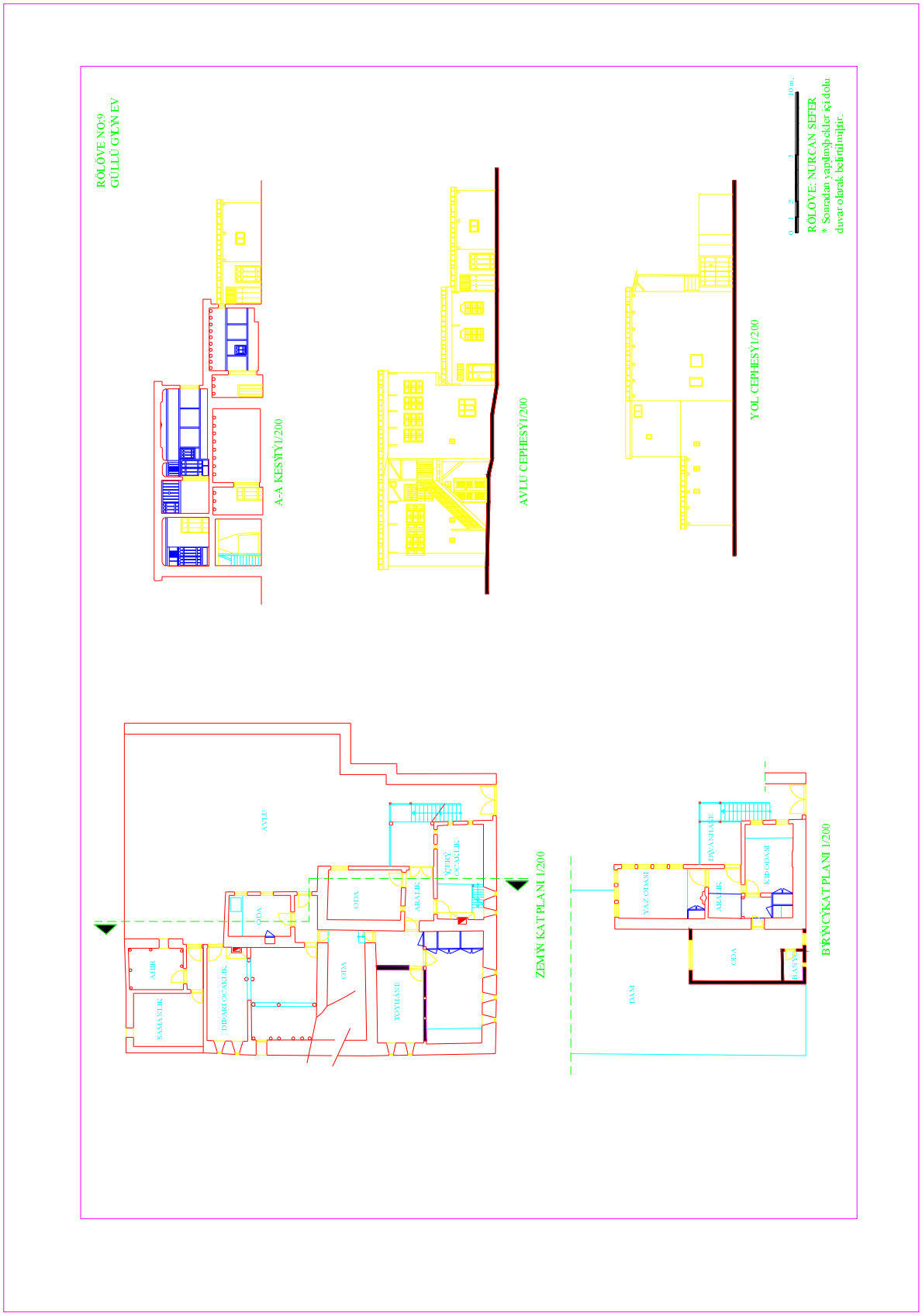
RÖLÖVE NO:9
GÜLLÜ GÝLÝN EV
A-A KESÝTÝ1/200
AVLU CEPHESÝ1/200
YOL CEPHESÝ1/200
RÖLÖVE: NURCAN SEFER
* Sonradan yapılmış bekler içi dolu duvar olarak belirtilmiştir.
AVLU
ÇÝTRÝ OCAKLIK
ODA
ARALIK
AHIR
SAMANLIK
DIŞARI OCAKLIK
TOYHANE
ZEMÝN KAT PLANI 1/200
DÝVANHANE
YAZ ODASI
KIŞ ODASI
DAM
BANYO
BÝRÝNCÝ KAT PLANI 1/200

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 10 Ziya Tevrüz Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ: Aşağıhamam Sk. No:7	KADASTRO ADA: 281 PAFTA:j40a13d2a PARSEL: 1	MÜLKİYET DURUMU: ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN: YAPTIRAN: YAPIM TARİHİ: TESCİL TARİHİ:15.03.1996

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır.2 katlıdır.Orjinalinde kiremit çatı ile örtülmüştür. İiçinde mal sahibi oturmaktadır. Üst katta sofa, divanhane ve kış odasında, alt katta ise toyhanesine bulunan pencereler değiştirilmiştir. Üst kattaki sofanın uç tarafına oda eklenmiştir. Ayrıca üst ve alt kattaki banyo ve wc'ler de sonradan yapılmıştır. Çıkmasının altı kaplanmıştır. Tepe penceresi vardır.

RÖLÖVE NO:10
ZÝYA TEVRÜZ EVÝ
A-A KESÝTÝ1/200
YOL CEPHESÝ1/200
AVLU CEPHESÝ1/200
RÖLÖVE: NURCAN SEFER
* Sonradan yapılmış ekler içi dolu duvar olarak belirtilmiştir.
ZEMÝN KAT PLANI 1/200
BÝRÝNCÝ KAT PLANI 1/200
DEPO
ARALIK
TOYHANE
KÝLER
ÇERÝ OCAKLIK
DIPARI OCAKLIK
BAHÇE
AVLU
KID ODASI
DÝKANHANE
ODA
YAZ ODASI
MUTFAK
BANYO
WC

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 11 Ahmet Erdem Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ: Ceditpaşa Cad. No:60	KADASTRO ADA: 279 PAFTA:j40a13a4c PARSEL: 11	MÜLKİYET DURUMU: Ahmet Erdem- Mahmut Yıldız ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN:Halifere Oğlu Ahmet Usta YAPTIRAN: YAPIM TARİHİ: Yaklaşık 1900 TESCİL TARİHİ:15.03.1996

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Kiremit çatılıdır. Kulanılan kiremit ve saçak uçlarından bu çatının sonradan yapıldığı düşünülmektedir. Ancak kesin bir bilgi yoktur. 2 katlıdır. İçinde kiracı oturmaktadır. Üst katta sofaya banyo, tuvalet eklenmiştir. Alt katta da at örtmesine sonradan tuvalet yapılmıştır.Yapım tarihi ve evi yapan ustanın adı 75 yaşında olan yapı ustası Cemil Demirkale'den öğrenilmiştir.

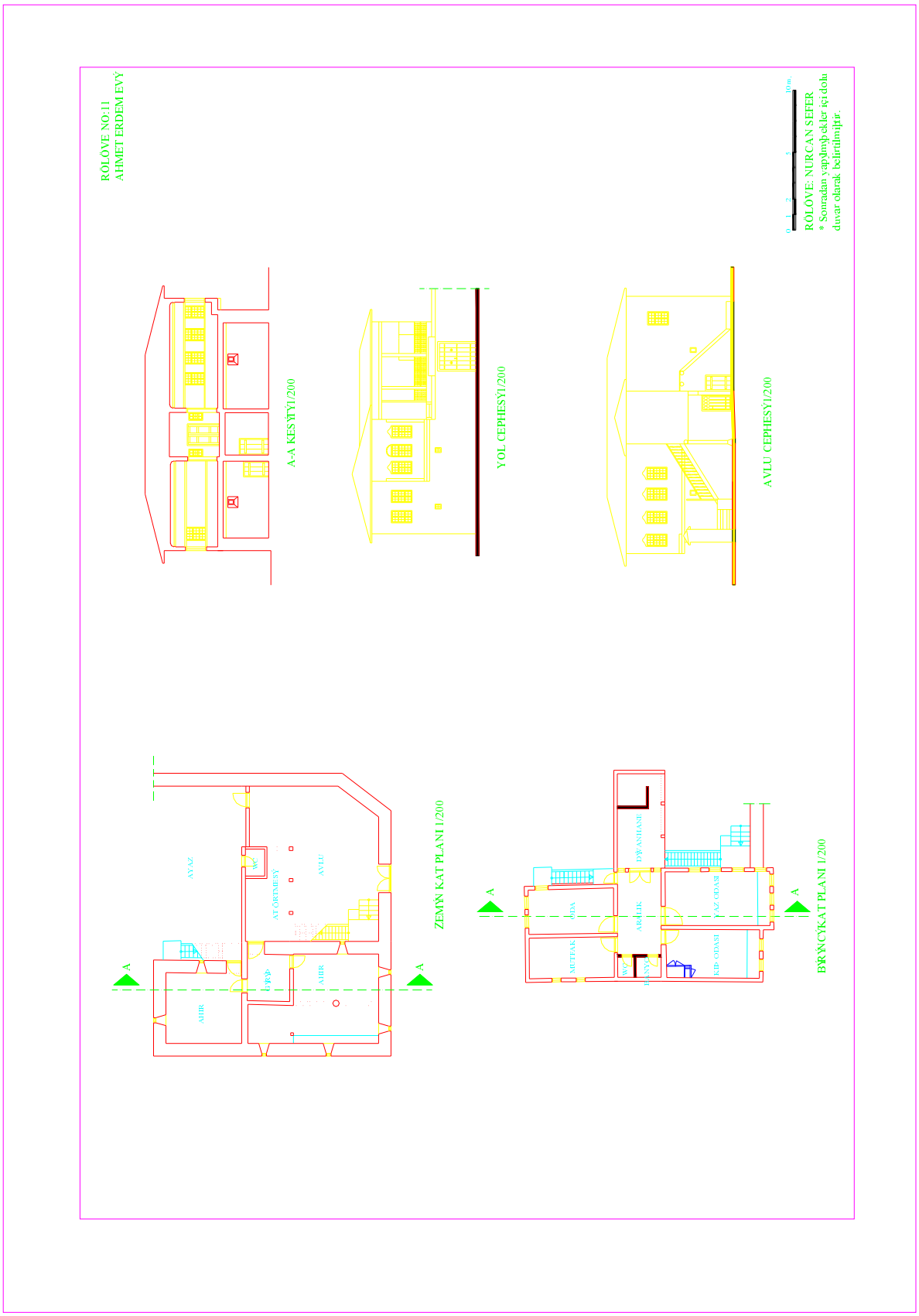
RÖLÖVE NO:11
AHMET ERDEM EVÝ
RÖLÖVE: NURCAN SEFER
* Sonradan yapılmış pekler içi dolu duvar olarak belirtilmiştir.
A-A KESÝTÝ1/200
YOL CEPHESÝ1/200
AVLU CEPHESÝ1/200
ZEMÝN KAT PLANI 1/200
BÝRÝNCÝKAT PLANI 1/200
AYAZ
AVLU
AHIR
DÝVANHANE
ODA
ARALIK
YAZ ODASI
KIŞ ODASI
MUTFAK
A

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 12 Kırksekiz Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ: Gökçecamii Mh.Kültürlü Sk. No:11	KADASTRO ADA: 260 PAFTA:j40a.13d.1b PARSEL: 22	MÜLKİYET DURUMU: Abdullah Kırksekiz ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN: YAPTIRAN: YAPIM TARİHİ:Yaklaşık 1915 TESCİL TARİHİ:15.03.1996

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. 2 katlıdır ve orjinalinde düz damlı iken sonradan çatı ile kapatılmıştır. Evin avlu tarafındaki düz damlı halinden kalma saçaklar halen durmaktadır. İçinde oturan yoktur. Üst katta sofaya banyo ve odalardan birine de wc eklenmiştir. Yapım tarihi 75 yaşında olanyapı ustası Cemil Demirkale tarafından ifade edilmiştir.

RÖLÖVE NO:12
KIRKSEKÝZLERÝN EVÝ
A-A KESÝTÝ1/200
YOL CEPHESÝ1/200
AVLU CEPHESÝ1/200
ZEMÝN KAT PLANI 1/200
BÝRÝNCÝKAT PLANI 1/200
RÖLÖVE: NURCAN SEFER
* Sonradan yapılmıştıkler içi dolu duvar olarak belirtilmiştir.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 13 Çalapverdi (Alanlı) Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ: Karayusuf Mh.Güvercin Sk. No:9	KADASTRO ADA: 242 PAFTA:j40a. 13 d. 1b PARSEL: 7	MÜLKİYET DURUMU: Ömer Çalapverdi ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN: YAPTIRAN: YAPIM TARİHİ: TESCİL TARİHİ:15.03.1996

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: Yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Cihannüma odası ahşap iskelet üzerine ahşap kaplamadır. Kerpiç dolgusu yoktur. Selamlık tarafı 4 katlı ve kiremit çatılıdır. 3. kat cihannüma denilen tek odadan oluşmaktadır. Bodrum katı ise arazideki eğimden dolayı oluşmuş ahır şeklinde küçük bir bölümdür. Selamlık tarafının içinde oturan yoktur. Harap durumdadır. Birinci katındaki odalardan biri çökmüştür. Harem tarafı 2 ise katlı olup arazideki eğimden dolayı avludan tek katlı arka tarafından ise 2 katlı olarak algılanmaktadır. Alt katı ahırdır. Ahırların bir tarafı toprağa gömüktür. Harem düz damlıdır. Ayazında kuyusu vardır.

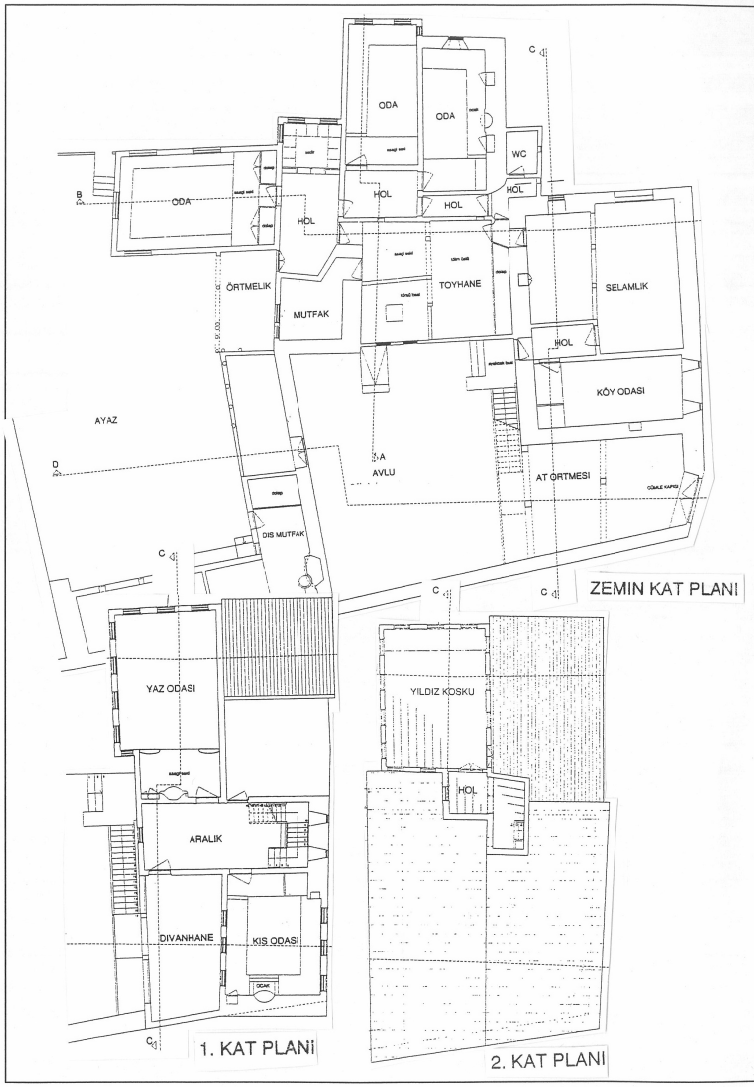

C-C KESITI

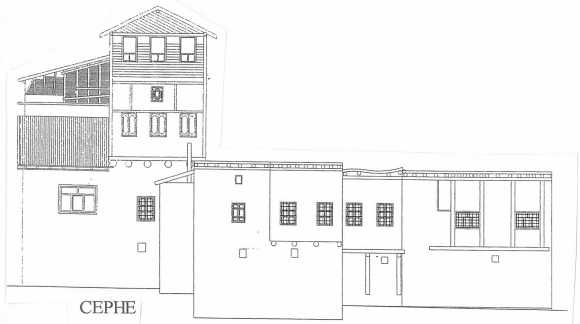

CEPHE

RÖLÖVE NO:13
ÇALAPVERDİ EVİ

0 1 2 5 10 m.

RÖLÖVE ÇALIŞMALARI PROF. DR. METİN SÖZEN
VE PROF. DR. CENGİZ ERUZUN YÖNETİMİNDE
YUSUF ALDIRMAZ, BARIŞ ULUS, ÖMER D. AKSOYAK,
GÖKÇE GÜNEREN TARAFINDAN YAPILMIŞTIR.

46

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 14 Tevrüzlü Evi
İL: Sivas İLÇE:Divriği ADRES: Hacıosman Mesci-di Mh.Gökçecami Sk. No:34	KADASTRO ADA: 281 PAFTA:j40a.13d.2a PARSEL: 16	MÜLKİYET DURUMU:Ziya Haser-Makbule Tanınmış ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN:Ömer Güngör Usta YAPTIRAN: YAPIM TAR.:Yaklaşık 1900 TESCİL TAR.:15.03.1996

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: 3 katlıdır. 3. kat cihannüma denilen tek katlı odadan oluşmaktadır. Kiremit çatılıdır. Yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Ancak cihannüma kısmı ahşap iskelet üzerine ahşap kaplamadır. Saçak uçlarında ahşap süslemeler vardır. Şu an içinde oturan yoktur. Toyhane tavanı işlemelidir. Pencerelerinde renkli cam kullanılmıştır. Yapım tarihi ve yapı ustası 75 yaşında olan Cemil Demirkale tarafından ifade edilmiştir.

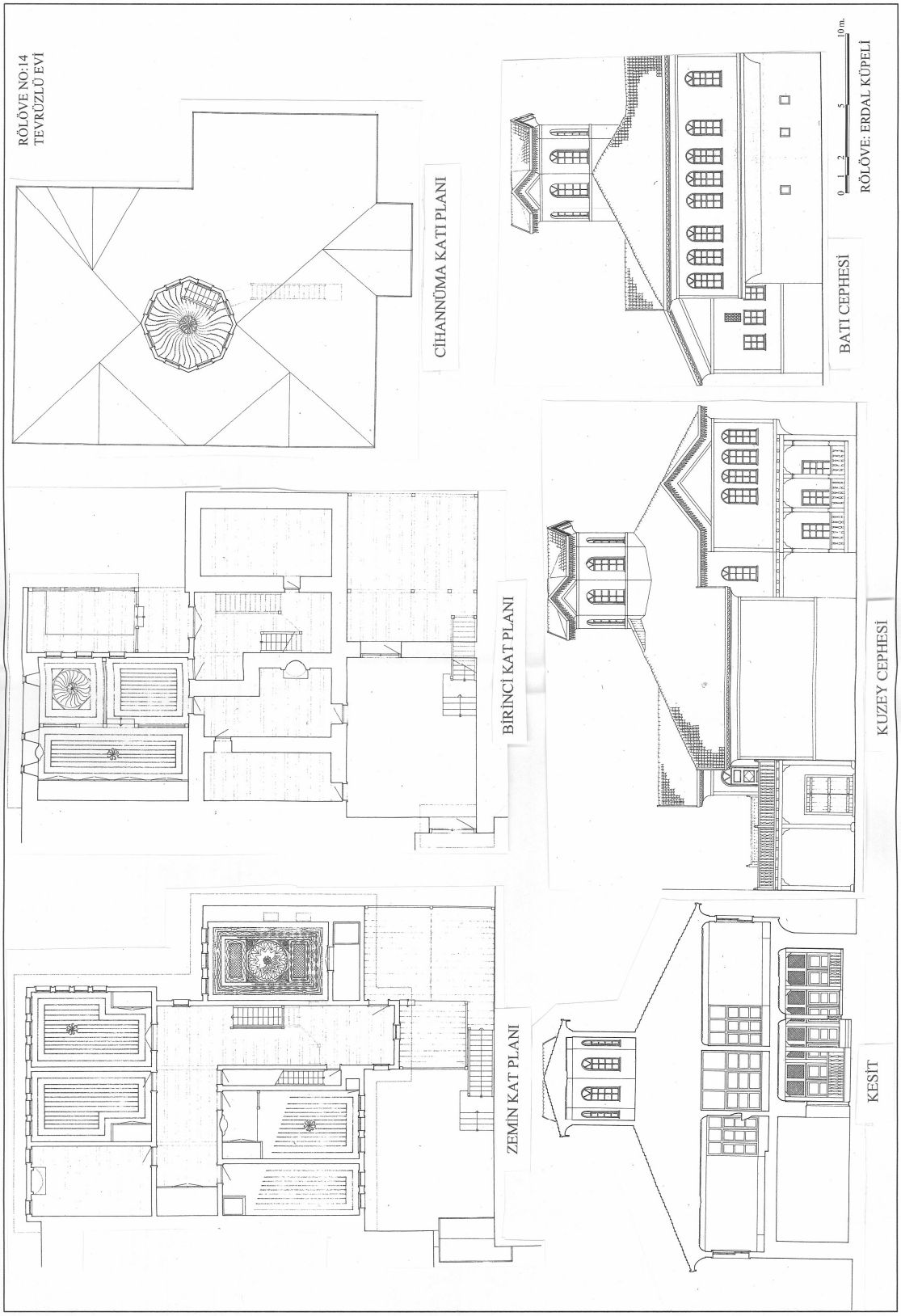
RÖLÖVE NO:14
TEVRÜZLÜ EVİ
CİHANNÜMA KATI PLANI
BİRİNCİ KAT PLANI
ZEMİN KAT PLANI
BATI CEPHESİ
KUZEY CEPHESİ
KESİT
0 1 2 5 10 m.
RÖLÖVE: ERDAL KÜPELİ
48

<table>
<tr><td colspan="3">YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI</td><td>ENVANTER NO: 15
Şeyhoğlu Evi</td></tr>
<tr><td>İLİ: Sivas
İLÇESİ:Divriği
ADRESİ:
Ceditpaşa

Cad. No:61</td><td>KADASTRO
ADA: 263
PAFTA:
j40a13d1b

PARSEL: 1</td><td>MÜLKİYET DURUMU:
Kamulaştırılmış

ÖZGÜN DURUM:Konut
BUGÜNKÜ DURUM:Konut</td><td>YAPAN:Halifere Oğlu Ahmet Usta
YAPTIRAN:

YAPIM TARİHİ:Yaklaşık 1920

TESCİL TARİHİ:15.03.1996</td></tr>
<tr><td colspan="4"> </td></tr>
<tr><td colspan="4">Vaziyet Planı 1/1000</td></tr>
<tr><td colspan="4">TANIM VE GÖZLEMLER: 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Kiremit çatı ile kaplıdır. Çatısı orjinaldir.Yapı 2 ayrı ev olarak kullanılmıştır. Yapı bir olmasına rağmen bu 2 eve farklı kanatlı kapılardan girilmektedir. Bu bölünme sonradan yapılmıştır. Bina kamulaştırılmış ve restorasyonuna başlanmıştır.Yapım tarihi ve yapan usta 75 yaşında olan yapı ustası Cemil Demirkale tarafından ifade edilmiştir.</td></tr>
</table>

RÖLÖVE NO:15
ŞEYHOĞLU EVİ

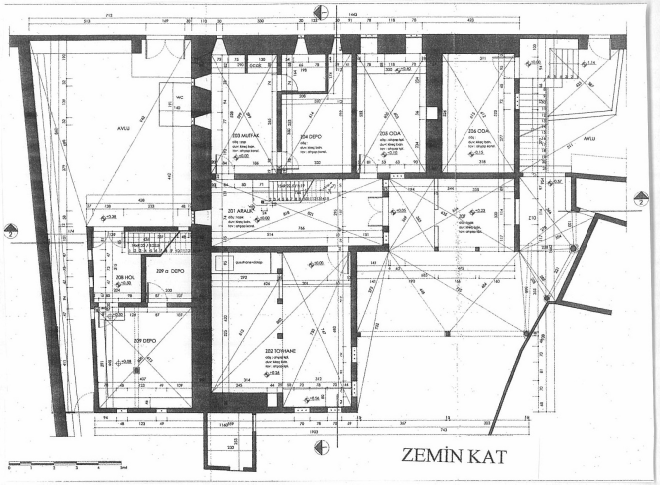

ZEMİN KAT

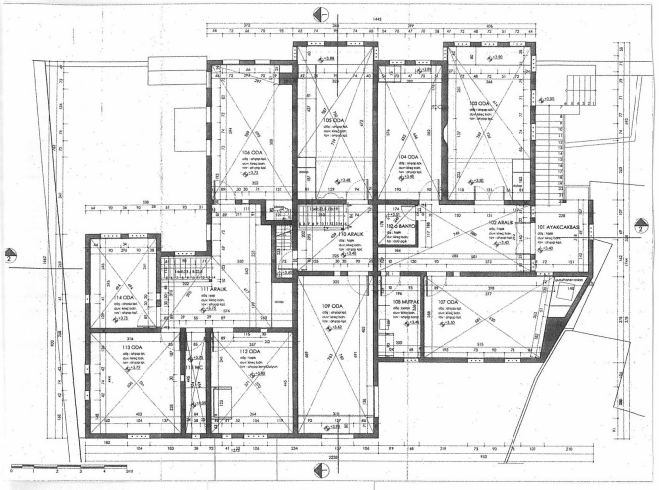

BİRİNCİ KAT

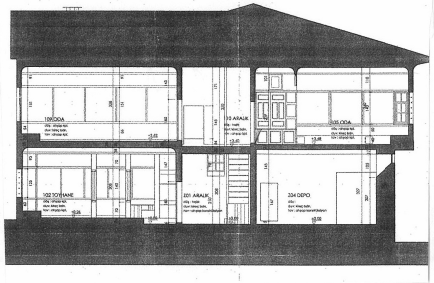

1-1 KESİTİ

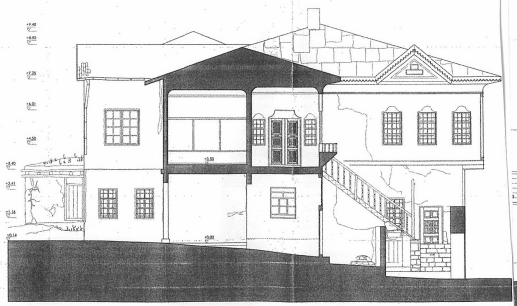

AVLU CEPHESİ

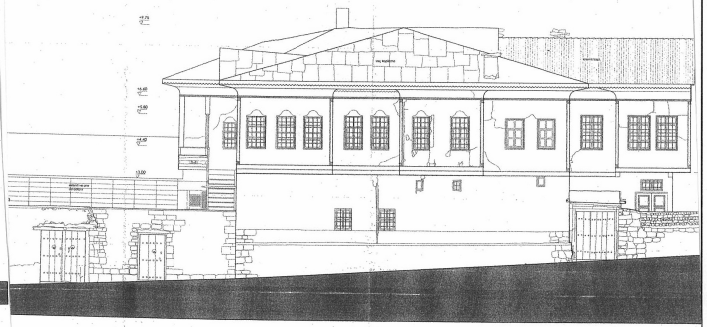

ÖN CEPHE

0 1 2 5 10 m.

RÖLÖVE: EFLATUN MİMARLIK-TASARIM-ARAŞTIRMA
Y. METİN KESKİN/ Y.MİMAR-RESTORATÖR, ZUHAL KESKİN, CEYDA AKKAYA

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 16 Tıranbacı Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ: Kocapaşa Mh.	KADASTRO ADA: 259 PAFTA: j40a.13d.2a PARSEL: 8	MÜLKİYET DURUMU: Şevki Bayatoğlu-Yusu Özçelik ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN: YAPTIRAN: YAPIM TARİHİ: TESCİL TARİHİ:15.03.1996

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Yola bakan selamlık tarafı 2 katlı ve çatılıdır. Orjinalinde çatılıdır. Banyo ve tuvalet divanhanenin yerine ek olarak yapılmıştır. İçinde oturan yoktur. Bahçe tarafında kalan harem tarafı selamlığın alt katıdır ve bir odasıyla aralığı tek katlı olarak bahçeye doğru uzanmıştır. Bu bölümde de tuvalet ektir.Ev sahibi bu kısımda oturmaktadır.

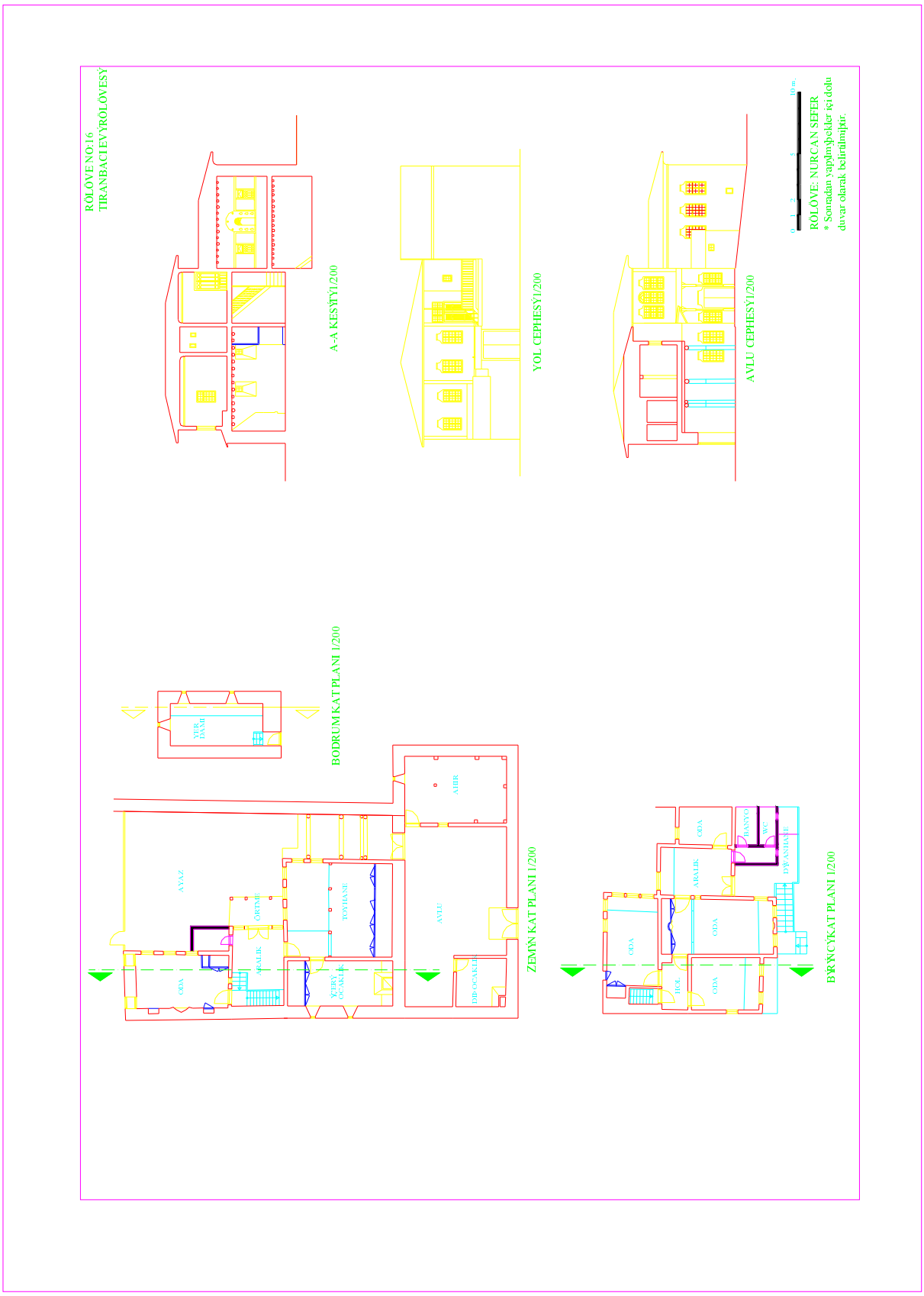
RÖLÖVE NO:16
TIRANBACI EVÝ RÖLÖVESÝ
A-A KESÝTÝ 1/200
YOL CEPHESÝ 1/200
AVLU CEPHESÝ 1/200
RÖLÖVE: NURCAN SEFER
* Sonradan yapılmış pekler içi dolu duvar olarak belirtilmiştir.
BODRUM KAT PLANI 1/200
YER DAMI
ZEMÝN KAT PLANI 1/200
AYAZ
ÖRTME
ARALIK
ODA
TOYHANE
AVLU
AHIR
DIP OCAKLIK
BÝRÝNCÝ KAT PLANI 1/200
ODA
ARALIK
BANYO
WC
DÝVANHANE
HOL

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 17 Kadıoğlu Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ:Ceditpaşa Mh.	KADASTRO ADA: 263 PAFTA: j40a.13d.1b PARSEL: 31	MÜLKİYET DURUMU: Ebubekir Uluçay ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN: YAPTIRAN: YAPIM TARİHİ: TESCİL TARİHİ:15.03.1996

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Yola bakan selamlık tarafı 2 katlıdır ve düz damlı iken sonradan çatılanmıştır.İçinde ev sahibi oturmaktadır.Harem tarafının tek katlı olan bölümü orjinalinde düz damlı iken sonradan bir kısmı kiremit çatı ile örtülmüştür. Harem bölümünün bir odası üst katta bulunmaktadır. Alt katta bulunan toyhane duvar ile 2 oda ve bir giriş olarak bölünmüştür.Üst katta da bir oda ektir. Yol cephesindeki çıkmasının ön kısmı sağırdır. Pencereler yanlardadır.

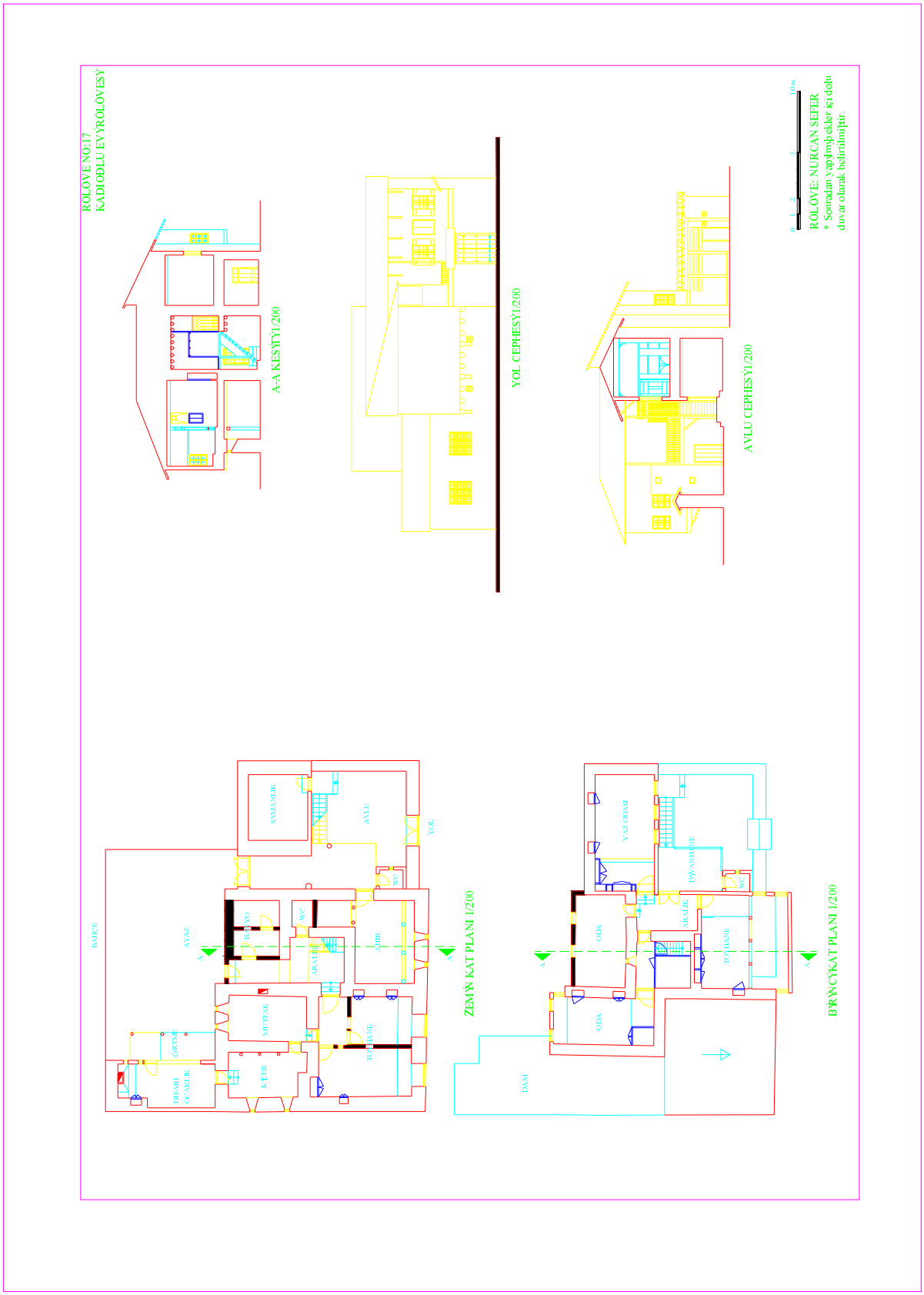
RÖLÖVE NO:17
KADIOĐLU EVÝRÖLÖVESÝ
A-A KESÝTÝ1/200
YOL CEPHESÝ1/200
AVLU CEPHESÝ1/200
RÖLÖVE: NURCAN SEFER
* Sonradan yapılmış ekler içi dolu duvar olarak belirtilmiştir.
ZEMÝN KAT PLANI 1/200
BÝRÝNCÝKAT PLANI 1/200
BAHÇE
AYAZ
SAMANLIK
AVLU
YOL
WC
AHIR
ARALIK
MUTFAK
TOYHANE
KÝLER
ÖRTME
DIDARI OCAKLIK
YAZ ODASI
DÝVANHANE
ODA
DAM

<table>
<tr><td colspan="3">YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI</td><td>ENVANTER NO: 18
Deli Osman Evi</td></tr>
<tr><td>İLİ: Sivas
İLÇESİ:Divriği
ADRESİ:
Kalealtı

Mh.No:17</td><td>KADASTRO
ADA: 140
PAFTA:
j40a.13d.2b

PARSEL: 2</td><td>MÜLKİYET DURUMU:
Osman Özgün

ÖZGÜN DURUM: Konut
BUGÜNKÜ DURUM:
Konut</td><td>YAPAN:
YAPTIRAN:

YAPIM TARİHİ:

TESCİL TARİHİ:15.03.1996</td></tr>
<tr><td colspan="4"> </td></tr>
<tr><td colspan="4">Vaziyet Planı 1/1000</td></tr>
<tr><td colspan="4">TANIM VE GÖZLEMLER: 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır.2 katlıdır ve düz damlı iken sonradan çatılanmıştır. Üst katta kahve ocağı denilen oda bozularak banyo tuvalet yapılmıştır. Alt kattaki ocaklığın üstü, üst katta dam olarak kullanılırken oda eklenerek kapatılmıştır.Ayrıca divanhane bölümü de bozularak bu kısma ek bina yapılmıştır.Tepe penceresi vardır.</td></tr>
</table>

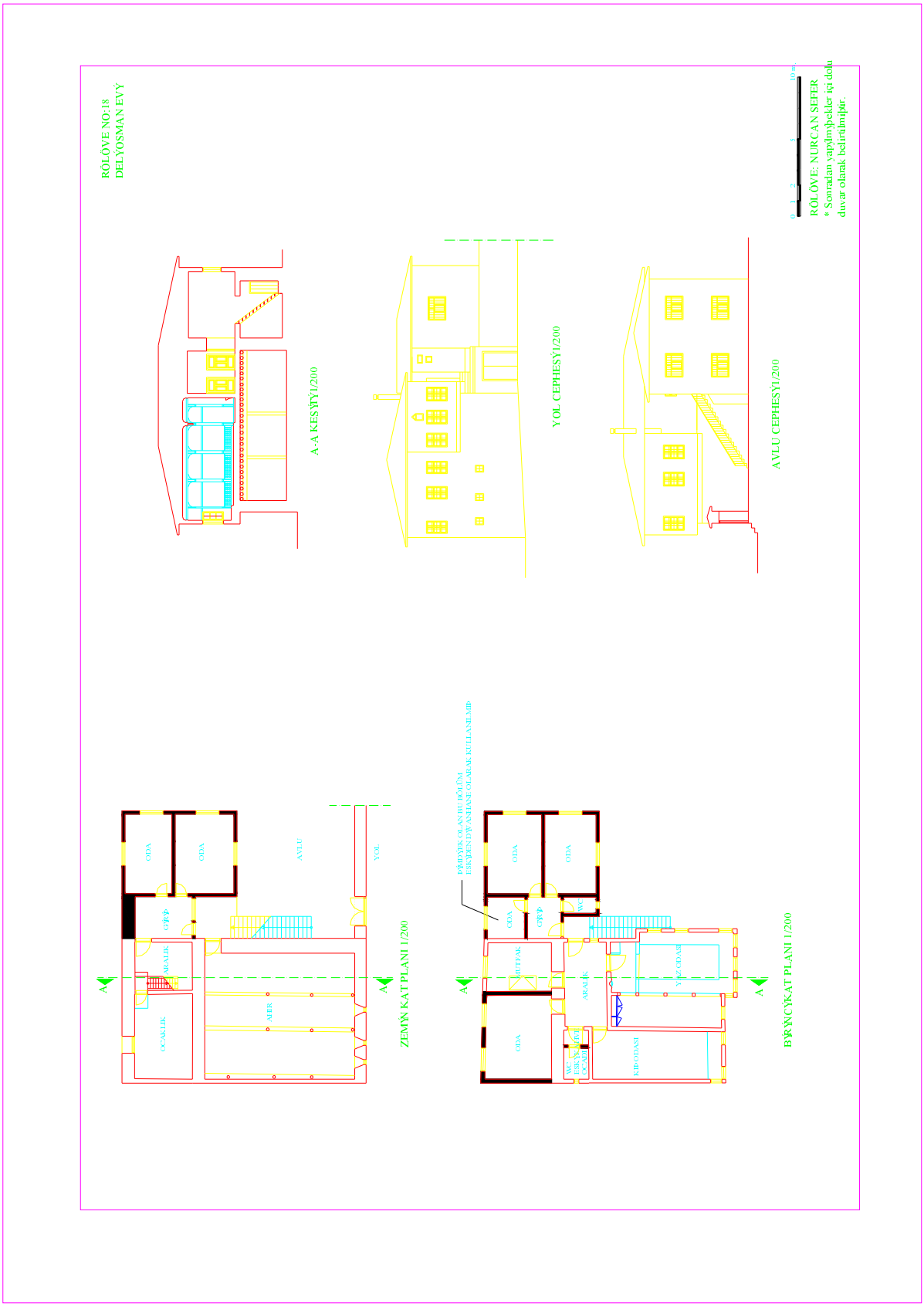
RÖLÖVE NO:18
DELYOSMAN EVY
A-A KESYTY1/200
YOL CEPHESY1/200
AVLU CEPHESY1/200
RÖLÖVE: NURCAN SEFER
* Sonradan yapılmıyecker içi dolu duvar olarak belirtilmiştir.
ODA
ODA
AVLU
YOL
GYRY
ARALIK
OCAKLIK
AHIR
ZEMYN KAT PLANI 1/200
DYMDYEK OLAN BU BÖLÜM
ESKYDEN DYVANHANE OLARAK KULLANILMIP
ODA
ODA
GYRY
WC
MUTFAK
ARALIK
YAZ ODASI
ODA
WC
ESKYKAHVE
OCAKLIK
KIP ODASI
BYRYNCYKAT PLANI 1/200

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 19 Seyit Tapik Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ:Hacı Osman Mes- cidi Mh.Kültürlü Sk. No:17	KADASTRO ADA: 282 PAFTA: j40a.13d.2a PARSEL: 14	MÜLKİYET DURUMU: Seyit Tapik ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN: YAPTIRAN: YAPIM TARİHİ: TESCİL TARİHİ:15.03.1996

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır.Harem bölümü selamlıktan ayrı tek katlı bir bina iken şu an yıkılmış sadece yola cephe veren duvarı kalmıştır. Rölövesi 1992 yılında Mustafa S. Akpolat tarafından yapılmış olduğu için burada haremlik bölümünü görmek mümkündür.Şu an mevcut olan kısım selamlık bölümüdür. Önceden tek katlı iken 1930'larda ikinci kat çıkılmıştır. Bu bilgi 75 yaşında olan yapı ustası Cemil Demirkale'den alınmıştır.Selamlığın yola bakan kısmı 2 kat bahçeye bakan kısmı ise tek katlıdır.Tek katlı kısmın üstü damdır. Buraya üst katın mutfağından çıkış vardır.

RÖLÖVE NO:19
SEYİT TAPİK EVİ

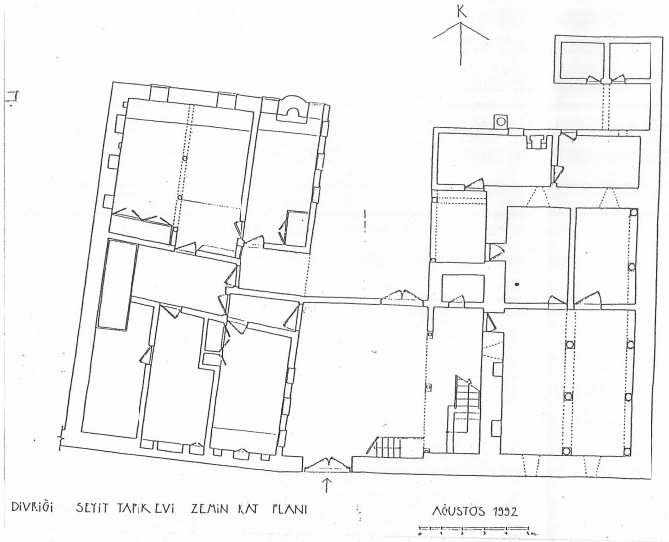

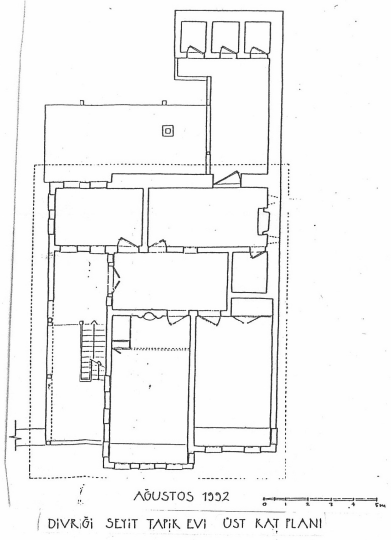

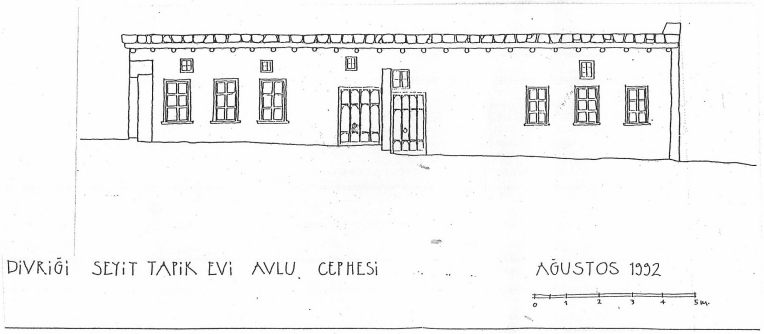

RÖLÖVE: MUSTAFA S. AKPOLAT, 1992.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 20 Tahsin Akyıldız Evi 2
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ: Sancaktar Sok. No:13	KADASTRO ADA: 263 PAFTA: j40a13d1b PARSEL: 2	MÜLKİYET DURUMU: H. Tahsin Akyıldız ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN:Seyit Demirkale Usta YAPTIRAN:Hacı İsmail Akyıldız YAPIM TARİHİ: 1938 TESCİL TARİHİ:15.03.1996

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: Aynı avlu içinde 2 ev vardır. Bu evlerde aynı aileden olan kişiler oturmuştur. Şu an aileler küçüldüğü için malsahibi bu kısmı kiraya vermiştir. 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Orjinal olarak çatı kaplamadır. Bahçede fırın vardır. Evin yapım tarihi evin sahibinden ve yapı ustası 75 yaşındaki Cemil Demirkale'den öğrenilmiştir.

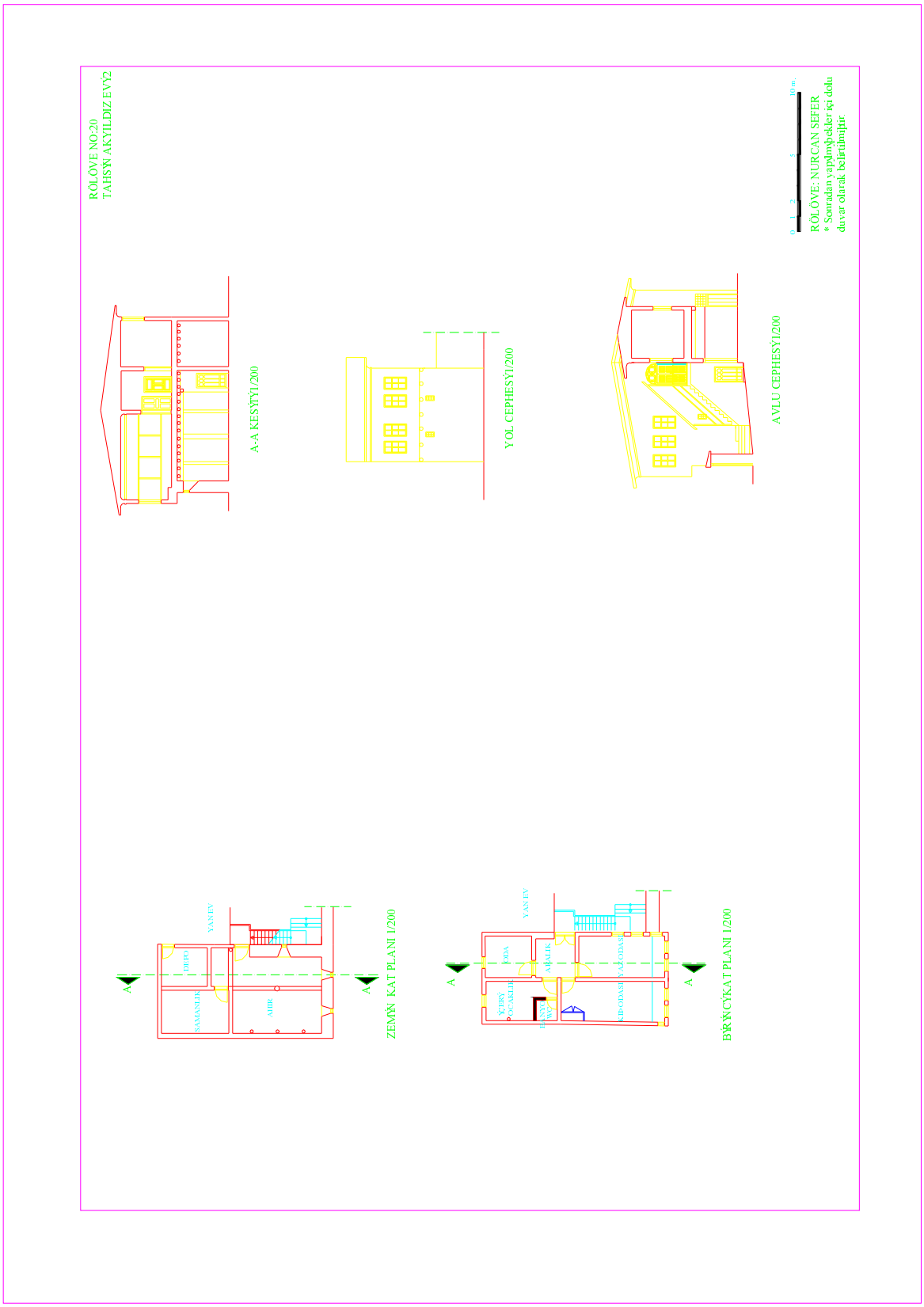
RÖLÖVE NO:20
TAHSİN AKYILDIZ EVİ2
A-A KESİTİ1/200
YOL CEPHESİ1/200
AVLU CEPHESİ1/200
RÖLÖVE: NURCAN SEFER
* Sonradan yapılmış bekler içi dolu duvar olarak belirtilmiştir.
ZEMİN KAT PLANI 1/200
BİRİNCİ KAT PLANI 1/200
YAN EV
DEPO
SAMANLIK
AHIR
ODA
ÇERİ OCAKLIK
KİPODASI
YAZODASI
A

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 21 Nalbant Hacı Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ: Abuimen Mh.Saray Sok. No:8	KADASTRO ADA: 247 PAFTA: j40a. 1d PARSEL: 27	MÜLKİYET DURUMU: Ali Karagöz ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN: YAPTIRAN: YAPIM TARİHİ: TESCİL TARİHİ:15.03.1996

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Yola bakan selamlık tarafı 2 katlıdır ve orjinal olarak çatılı yapılmıştır. Bu kısımda ev sahibi oturmaktadır.Odalardan birine banyo wc eklenmiştir. Bahçe tarafında kalan harem tarafı ise tek katlı olup orjinalinde düz damlı iken sonradan kiremit çatı ile örtülmüştür. İçinde kiracı oturmaktadır. İki katı içten birleştiren merdiven kaldırılmıştır. Böylece ev ayrı 2 ailenin oturabileceği duruma getirilmiştir.Harem tarafındaki odalardan biri ek duvar ile ikiye bölünmüş ve buraya banyo wc eklenmiştir. Arazinin eğiminden dolayı harem tarafının altında fazla yüksek olayan bir kat daha oluşmuş, burası yer damı denilen oda ve depolar olarak kullanılmıştır.

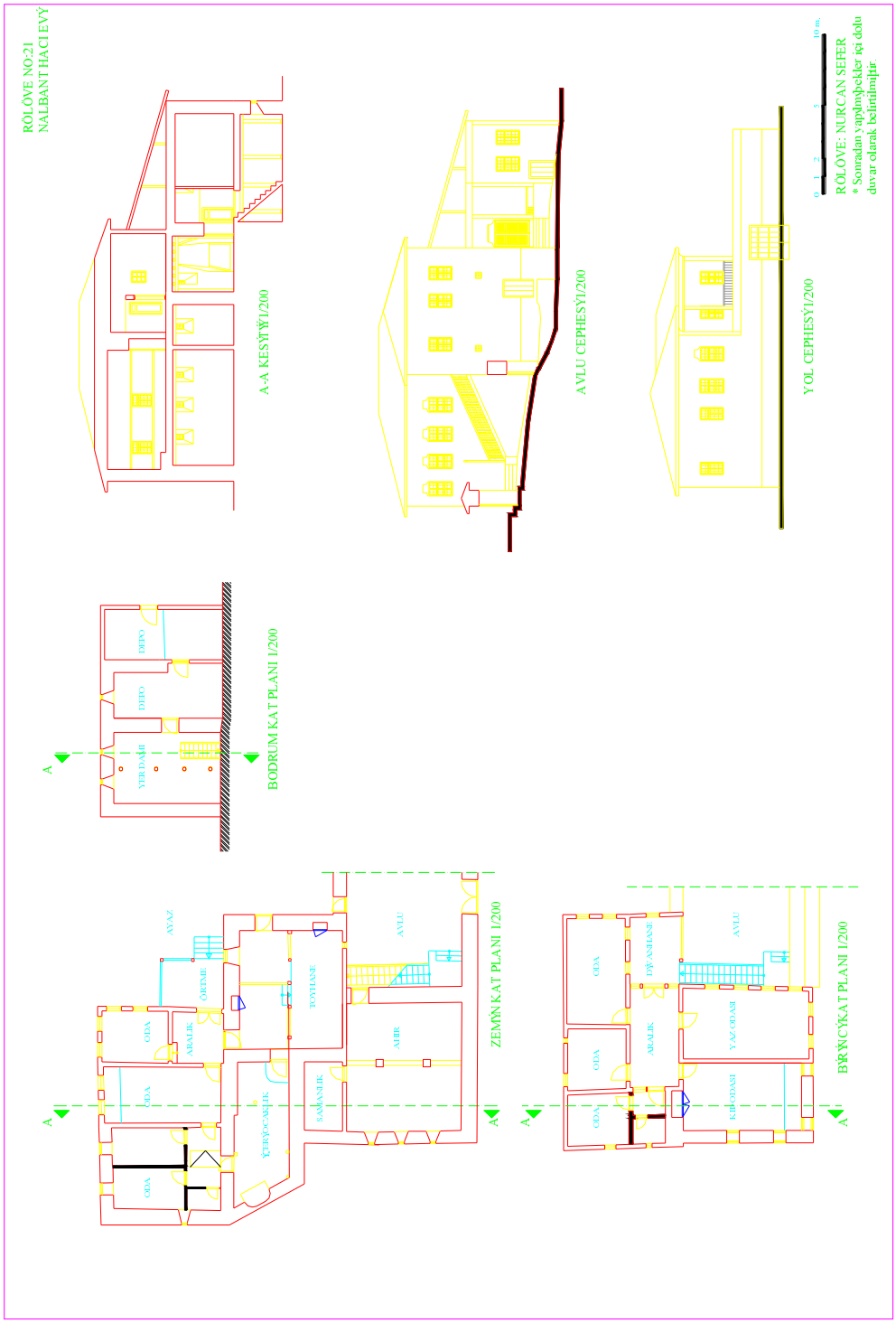
RÖLÖVE NO:21
NALBANT HACI EVÝ
A-A KESÝTÝ 1/200
AVLU CEPHESÝ 1/200
YOL CEPHESÝ 1/200
RÖLÖVE: NURCAN SEFER
* Sonradan yapılmışlıklar içi dolu duvar olarak belirtilmiştir.
BODRUM KAT PLANI 1/200
ZEMÝN KAT PLANI 1/200
BÝRÝNCÝ KAT PLANI 1/200

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 22 Topçuoğlu Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ:Ahmetpaşa Mh.	KADASTRO ADA: 183 PAFTA: j40a.13d.2d PARSEL: 37	MÜLKİYET DURUMU: Kemal Topçuoğlu ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN: YAPTIRAN: YAPIM TARİHİ: TESCİL TARİHİ:

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: Yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Yola bakan selamlık tarafı 2 katlıdır ve düz damlı iken sonradan çatı ile kaplanmıştır. Tepe penceresi vardır. Yaz odası kapısının üzeri alçı ile süslenmiştir. Bu Divriği'de tespit edebildiğimiz tek örnektir.Kış odasının pencereleri değiştirilmiş, içine banyo eklenmiştir.Merdiven yeri wc yapılmış, toyhaneye banyo eklenmiştir. Bahçe tarafında kalan harem tarafı ise tek katlı olup bu da orjinalinde düz damlı iken sonradan kiremit çatı ile örtülmüştür. Ancak haremin büyük bir kısmı yıkılmış sadece 2 odası kalmıştır.Wc eklenmiştir. İki katı içten birleştiren merdiven kapatılmış böylece ev ayrı 2 ailenin oturabileceği duruma getirilmiştir.Selamlık tarafını ev sahibi, harem tarafını ise kiracı kullanmaktadır.Bahçede fırını vardır.

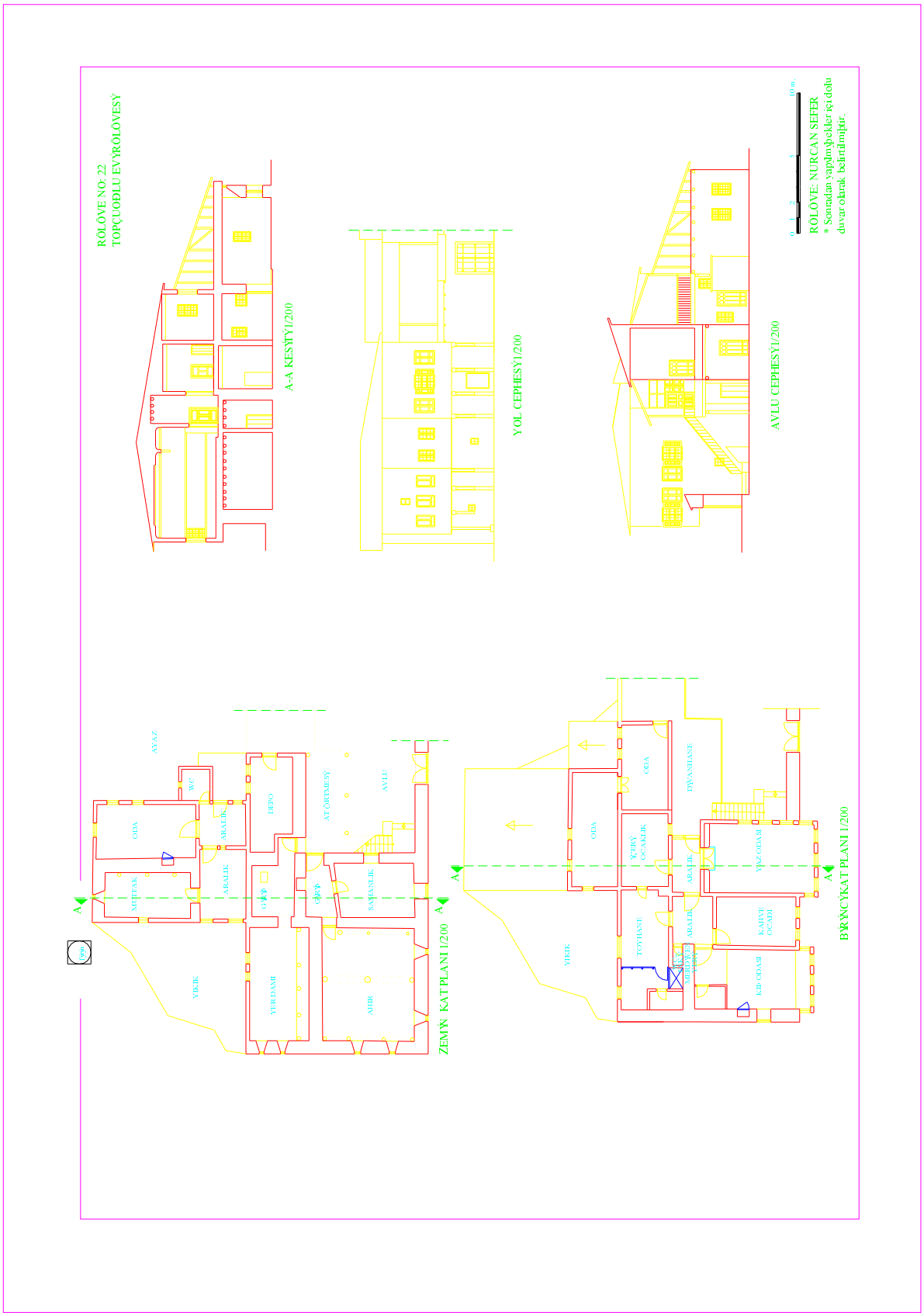
RÖLÖVE NO: 22
TOPÇUOĞLU EVYRÖLÖVESÝ
A-A KESÝTÝ 1/200
YOL CEPHESÝ 1/200
AVLU CEPHESÝ 1/200
RÖLÖVE: NURCAN ŞEFER
* Sonradan yapılmşşekler içi dolu
duvar olarak belirtilmiştir.
ZEMÝ KAT PLANI 1/200
BÝRÝNCÝKAT PLANI 1/200

<table>
<tr><td colspan="3">YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ
VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI</td><td>ENVANTER NO: 23
Tavukçu Nuri Evi</td></tr>
<tr><td>İLİ: Sivas
İLÇESİ:Divriği
ADRESİ: Mercantepe Mh.
Nuri Demirağ Cad.
No:82</td><td>KADASTRO
ADA: 179
PAFTA: j40a. 13d. 2a

PARSEL: 10</td><td>MÜLKİYET DURUMU:
Nuri Ünsal

ÖZGÜN DURUM: Konut
BUGÜNKÜ DURUM:
Konut</td><td>YAPAN:
YAPTIRAN:

YAPIM TARİHİ:
TESCİL TARİHİ:15.03.1996</td></tr>
<tr><td colspan="4"> </td></tr>
<tr><td colspan="4">Vaziyet Planı 1/1000</td></tr>
<tr><td colspan="4">TANIM VE GÖZLEMLER: 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Yola bakan selamlık tarafı 2 katlı ve orjinalinde düz damlı iken sonradan çatı yapılmıştır. Selamlık tarafındaki dama açılan odanın bir duvarı yıkılmıştır. Divanhaneye ek olarak banyo-wc yapılmıştır. Divanhanesinde ocak vardır. Bu durum başka örneklerde görülmemiştir. İçinde kiracı oturmaktadır. Bahçe tarafında kalan harem tarafı ise tek katlı olup orjinalinde düz damlıdır.İçinde kimse oturmayıp harap durumdadır.Damın bir kısmı çökmüştür. İki katı içten birleştiren merdiven üst katta dolabın içine çıkmaktadır. Avlusunda kuyu vardır.</td></tr>
</table>

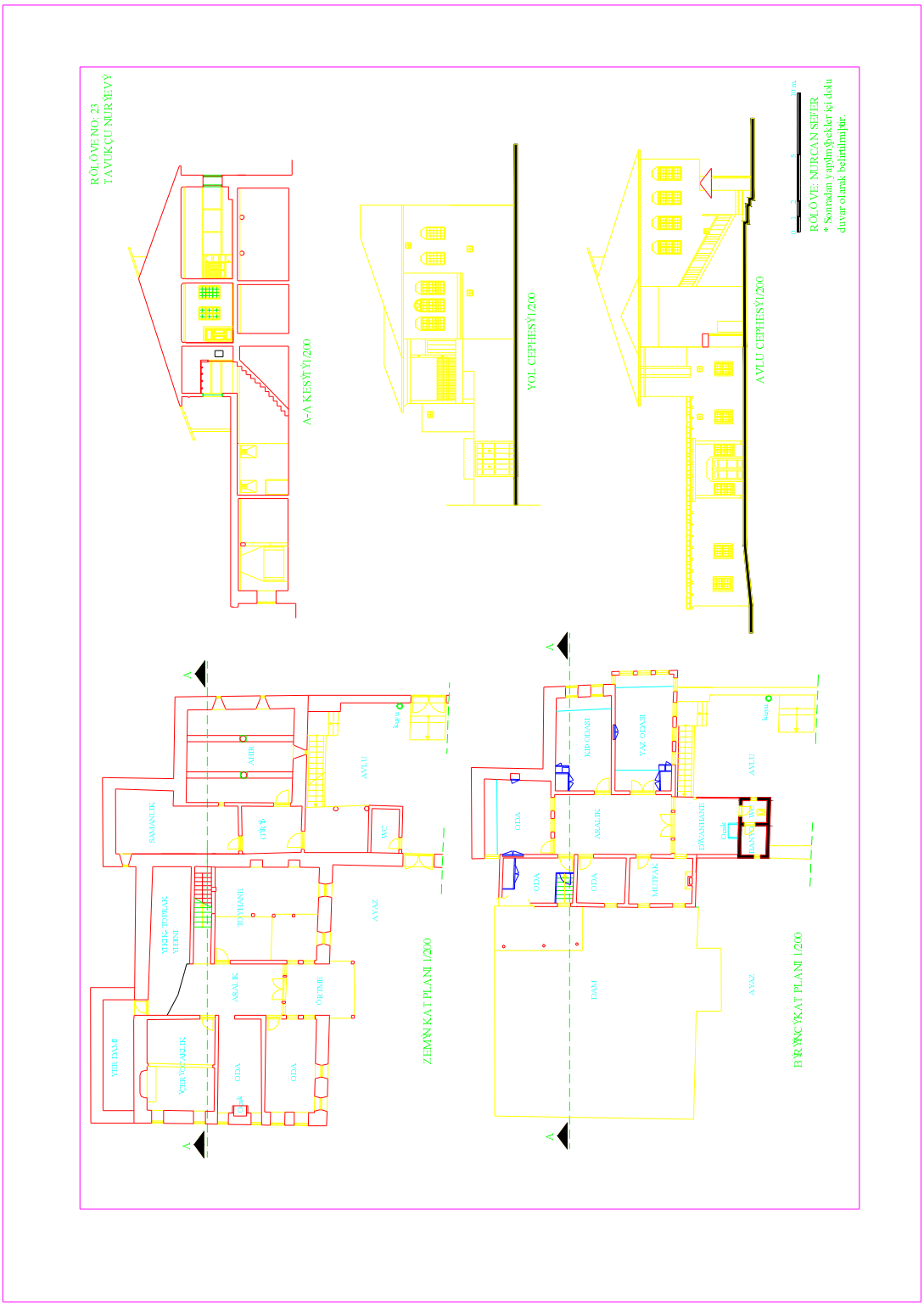
RÖLÖVE NO: 23
TAVUKÇU NURYEVY
A-A KESYTY1/200
YOL CEPHESY1/200
AVLU CEPHESY1/200
RÖLÖVE: NURCAN SEFER
* Sonradan yapılmıyecklerici dolu duvar olarak belirtilmiştir.
ZEMYN KAT PLANI 1/200
BYRYNCY KAT PLANI 1/200
YER DAMI
YÇERYÇOCAKLIK
ODA
ARALIK
ÖRTME
TOYHANE
YIKIK- TOPRAK YIHINI
SAMANLIK
GYRY
AHIR
AVLU
WC
AYAZ
kuyu
KIB ODASI
YAZ ODASI
DYANHANE
MUTFAK
DAM

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 24 Muradoğlu Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ: Hacı Osman Mes- cidi Mh. Gökçe Sk. No:12	KADASTRO ADA: 263 PAFTA: j40a.13d.1b PARSEL: 12	MÜLKİYET DURUMU: A. Osman Muratoğlu, Ayten Muradğlu, Nurten Göçer ÖZGÜN DURUM: Konut	BUGÜNKÜ DURUM: Konut YAPAN: YAPIM TARİHİ: TESCİL TARİHİ:15.03.1996

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır.Yola bakan selamlık tarafı 2 katlıdır ve orjinal kiremit çatılıdır. Harem ile selamlığı içten birleştiren merdiven kapatılmıştır Böylece ev ayrı 2 ailenin oturabileceği duruma getirilmiştir. Merdivenin selamlığa bağlandığı kısım kapatılarak burası banyoya dönüştürülmüştür. Ayrıca dışarıya wc ek yapılmıştır. Bahçe tarafında kalan harem tarafı ise tek katlı olup orjinalinde düz damlı iken sonradan kiremit çatı ile örtülmüştür.İçeri ocaklık denen kısmın içine banyo ek yapılmıştır.Ayrıca 2 kat arasında içten bağlantı sağlayan merdivenin yeri burada da wc yapılmıştır. Hem harem hem de selamlık taraflarında ayrı kiracılar oturmaktadır.Avluda kapatılmış çeşme vardır.

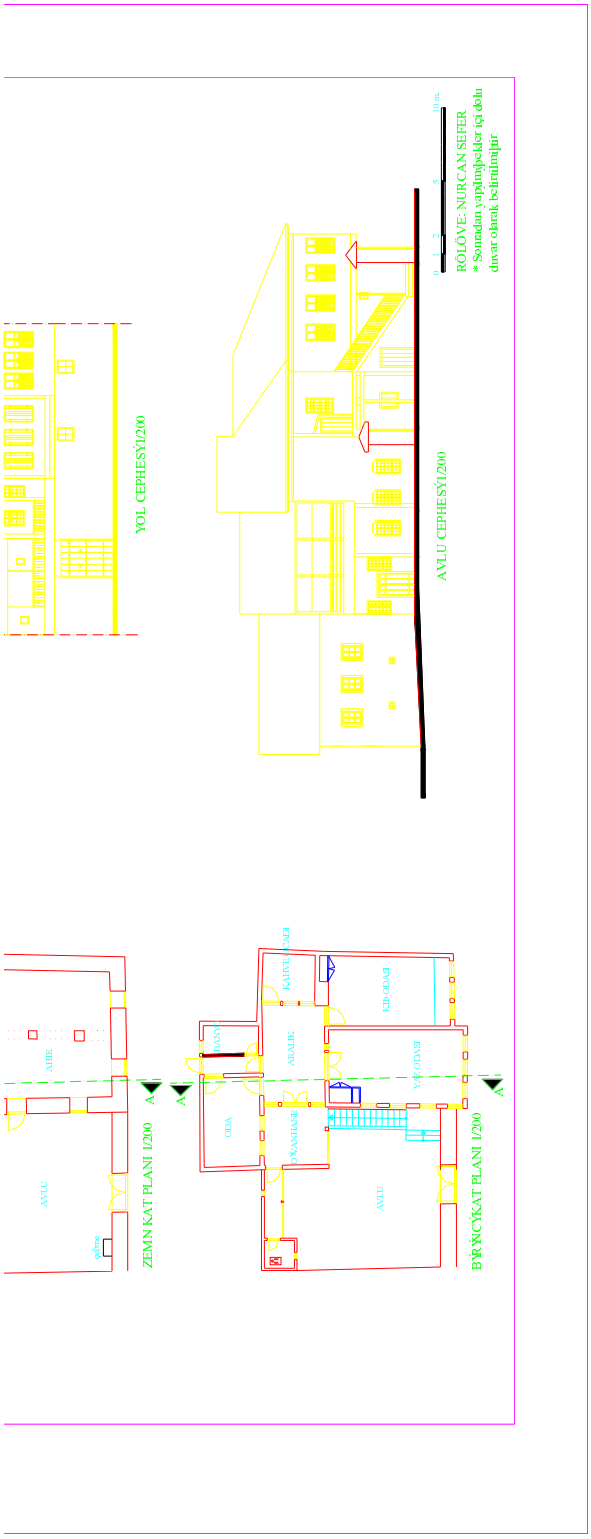
YOL CEPHESÝ1/200
AVLU CEPHESÝ1/200
RÖLÖVE: NURCAN SEFER
* Sonradan yapýlmýþ-ekler içi dolu
duvar olarak belirtilmiþtir.
ZEMN KAT PLANI 1/200
BÝRÝNCÝKAT PLANI 1/200
AVLU
AHIR
ODA
ARALIK
KAHVEHÂNE
KÎD ODASI
YAZ ODASI
A

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 25 Arıstak Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ:Süleymanağa Mh. Asım Bezirci Cad.No:10	KADASTRO ADA: 276 PAFTA: j40a.13a.4c PARSEL: 22	MÜLKİYET DURUMU: Dilaver Arıstak ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN: YAPTIRAN: YAPIM TARİHİ: TESCİL TARİHİ:15.03.1996

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Yola bakan selamlık tarafı 2 katlıdır ve düz damlı iken sonradan çatı ile kapatılmıştır. Yaz odasında tepe penceresi vardır. Üst katta toyhanesine banyo ek yapılmıştır. Bahçe tarafında kalan harem tarafı ise tek katlı ve düz damlıdır.İçinde oturan yoktur. Harap durumdadır.Ayazında fırını vardır.

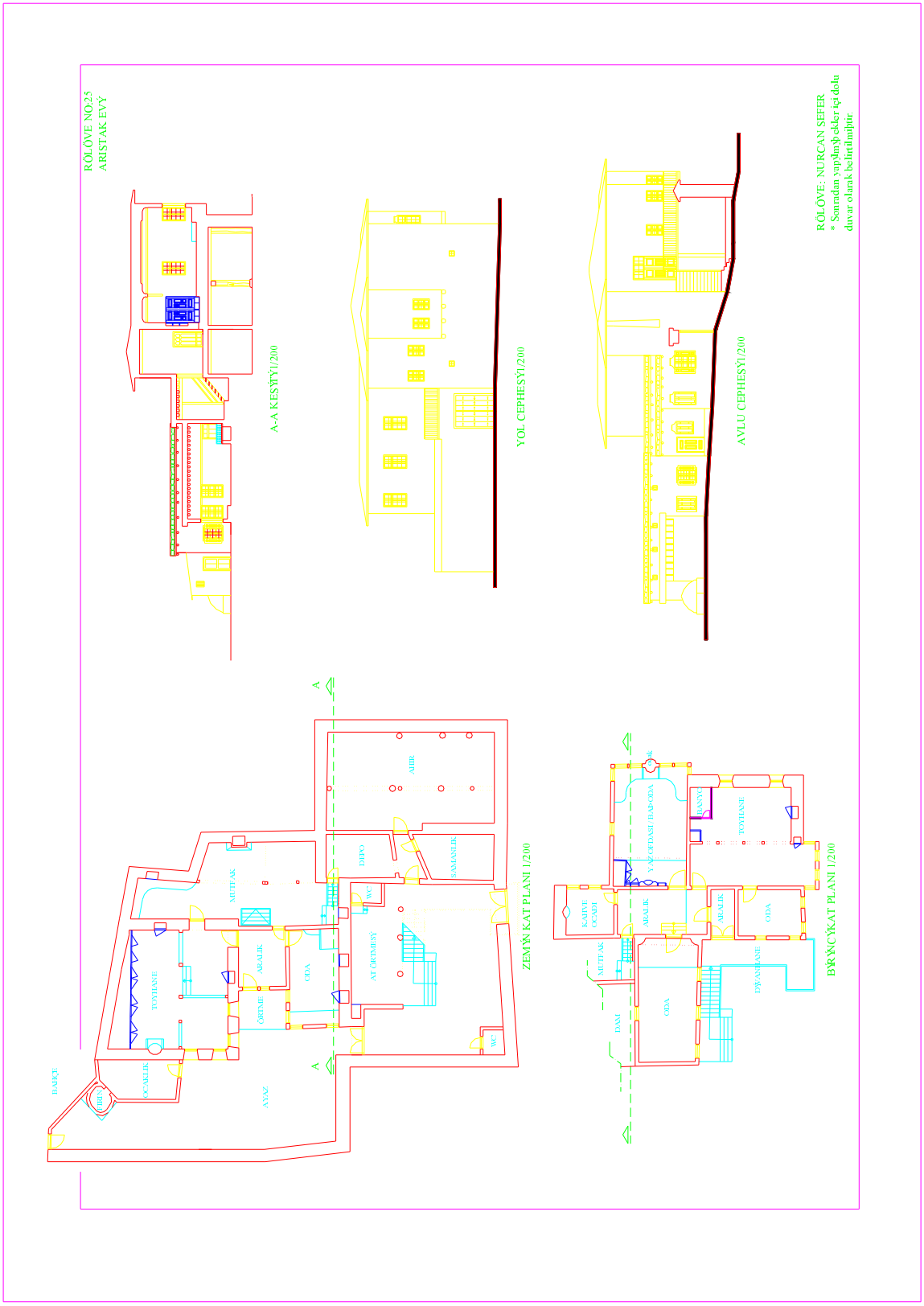
RÖLÖVE NO:25
ARISTAK EVÝ
A-A KESÝTÝ1/200
YOL CEPHESÝ1/200
AVLU CEPHESÝ1/200
RÖLÖVE: NURCAN SEFER
* Sonradan yapılmış eklerin içi dolu duvar olarak belirtilmiştir.
ZEMÝN KAT PLANI 1/200
BÝRÝNCÝKAT PLANI 1/200
BAHÇE
FIRIN
OCAKLIK
TOYHANE
MUTFAK
ARALIK
ÖRTME
ODA
AYAZ
AHIR
DEPO
SAMANLIK
WC
AT ÖRTMESÝ
KAHVE OCAKI
YAZ OFDASI / BAPODA
BANYO
DAM
DÝVANHANE

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 26 Mühürdarzade Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ:Hacıosman Mesci- di Mh.Sancaktar Sk.No:12	KADASTRO ADA: 282 PAFTA: J 40a.13a.3d PARSEL: 21	MÜLKİYET DURUMU: Kamulaştırılmış ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN: YAPTIRAN: YAPIM TARİHİ: TESCİL TARİHİ:15.03.1996

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: 3 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Yola bakan selamlık tarafı 3 katlıdır ve orjinal çatılıdır. Arka kısmın üzeri sonradan çatı ile kapatıldığından cihannüması çatı içinde kalmıştır ve dışardan algılanamamaktadır.Şu an kamulaştırılmış olan evde sıva dökükleri ve cam kırıkları dışında bir hasar yoktur. Ancak bahçesindeki ahır ve depolar yıkılmak üzeredir. Avlusunda bir duvar bir de meydan çeşmesi bulunur. Ancak mermer olan meydan çeşmesinin devşirme olduğu düşünülmektedir. Çünkü başka herhangi bir evde meydan çeşmesi ya da mermer malzeme kullanımına rastlanmamıştır. Ayaza bakan zemin kat ve üst katın bir kısmı harem bölümünü oluşturmaktadır. Ayrıca zemin kat harem tarafından merdivenle çıkılan tek oda şeklinde bir yarım kat bulunur.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 27 Abdaloğlu Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ: İmamoğlu Mh. Abdalbayırı Sk. No:6	KADASTRO ADA:183 PAFTA: PARSEL:48-49	MÜLKİYET DURUMU: ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM:Konut YAPAN:Ömer Güngör Usta	YAPTIRAN:Abdal Gilin Halil Efendi YAPIM TARİHİ:Yaklaşık 1910 TESCİL TARİHİ:

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Yola bakan selamlık tarafı 2 katlıdır ve orjinal çatılıdır.Bahçe tarafında kalan harem tarafı da iki katlı olup orjinalinde düz damlı iken sonradan kiremit çatı ile örtülmüştür.Evin sahibi selamlık tarafında oturur.Selamlık kısmı üst katta harem tarafı ile bir duvarla koparılmış buraya divanhaneden ayrıca giriş verilmiştir. Böylece burası kiracıya verilmiştir. Ayrıca üst kat ocaklığında banyo-wc ek yapılmıştır.Yapım tarihi ve yapının ustası şu an 75 yaşında olan yapı ustası Cemil Demirkale'den öğrenilmiştir.

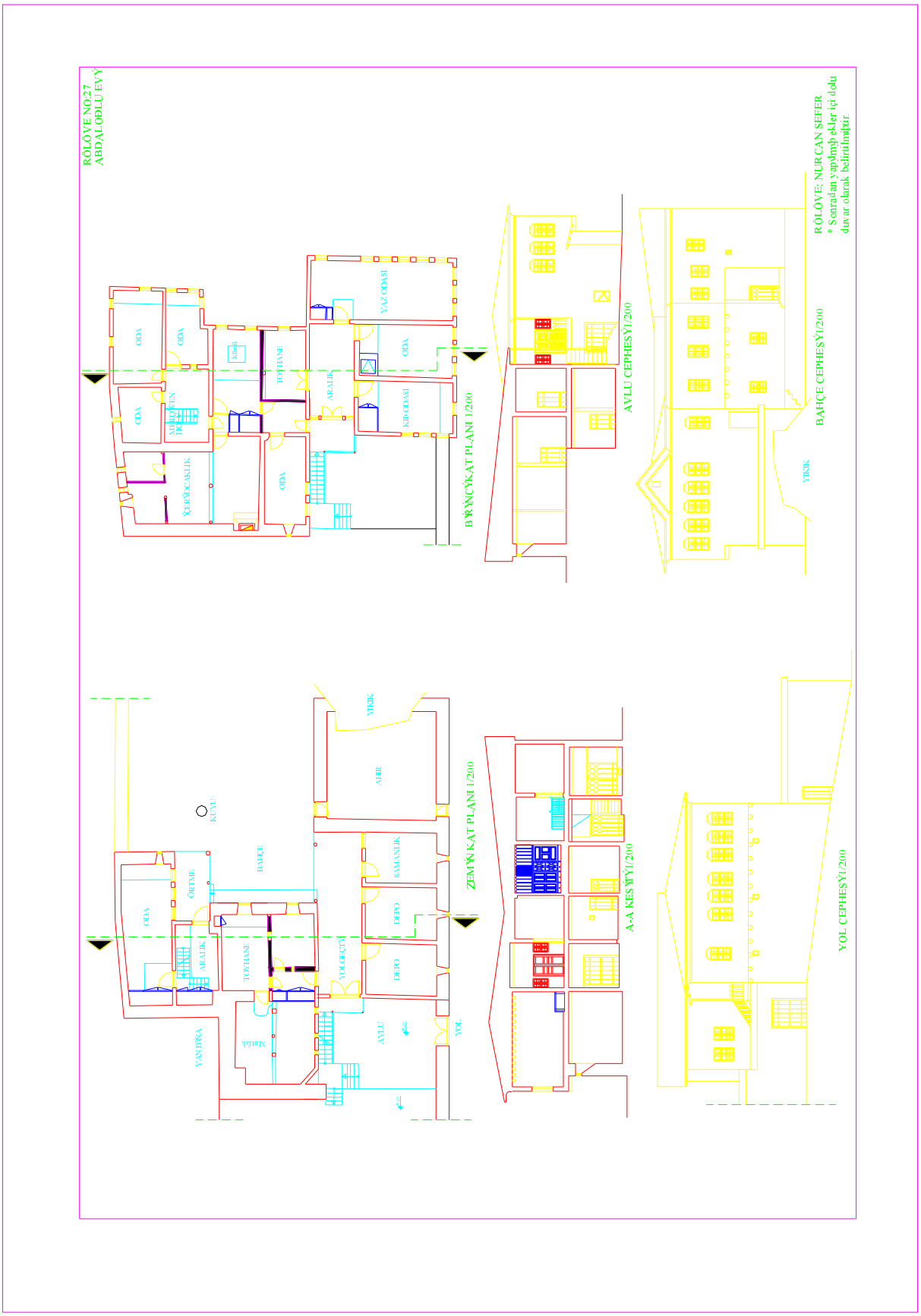
RÖLÖVE NO:27
ABDALOĐLU EVÝ
RÖLÖVE: NURCAN SEFER
* Sonradan yapılmış ekler içi dolu
duvar olarak belirtilmiştir.
ODA
ODA
ODA
ODA
MERDİVEN HOLÜ
ÇERÝOCAKLIK
TOYHANE
ARALIK
YAZ ODASI
ODA
KIP ODASI
BİRİNCİ KAT PLANI 1/200
AVLU CEPHESİ 1/200
BAHÇE CEPHESİ 1/200
YIKIK
KUYU
BAHÇE
ÖRTME
ODA
ARALIK
TOYHANE
YOLGEÇTİ
YANBİNA
Mutfak
AVLU
YOL
DEPO
DEPO
SAMANLIK
AHIR
YIKIK
ZEMİN KAT PLANI 1/200
A-A KESİTİ 1/200
YOL CEPHESİ 1/200

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 28 Karsılıoğlu Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ: Abuçimen Mh.Saray Sk. No:13	KADASTRO BİLGİLERİ: ADA: 248 PAFTA:j40a.13d.1b PARSEL: 24	MÜLKİYET DURUMU: Kadir Eken ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN: YAPTIRAN: YAPIM TARİHİ: TESCİL TARİHİ:15.03.1996

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Arazideki eğim nedeniyle yol cephesinden 2 kat bahçe cephesinden 1 kat algılanmaktadır. Alt katı oluşturan ahırların bir tarafı toprağa dayanmaktadır. Üstü dam iken sonradan çatı ile örtülmüştür. Toyhane duvarlarla 3'e bölünerek kiraya verilmiştir. Bu bölüme içerden bir de banyo-wc eklenmiştir.Evin geri kalan kısmında ev sahibi oturmaktadır. Ev sahibinin kullandığı ocaklığın içine de ek wc yapılmıştır. Tepe pencereleri vardır.

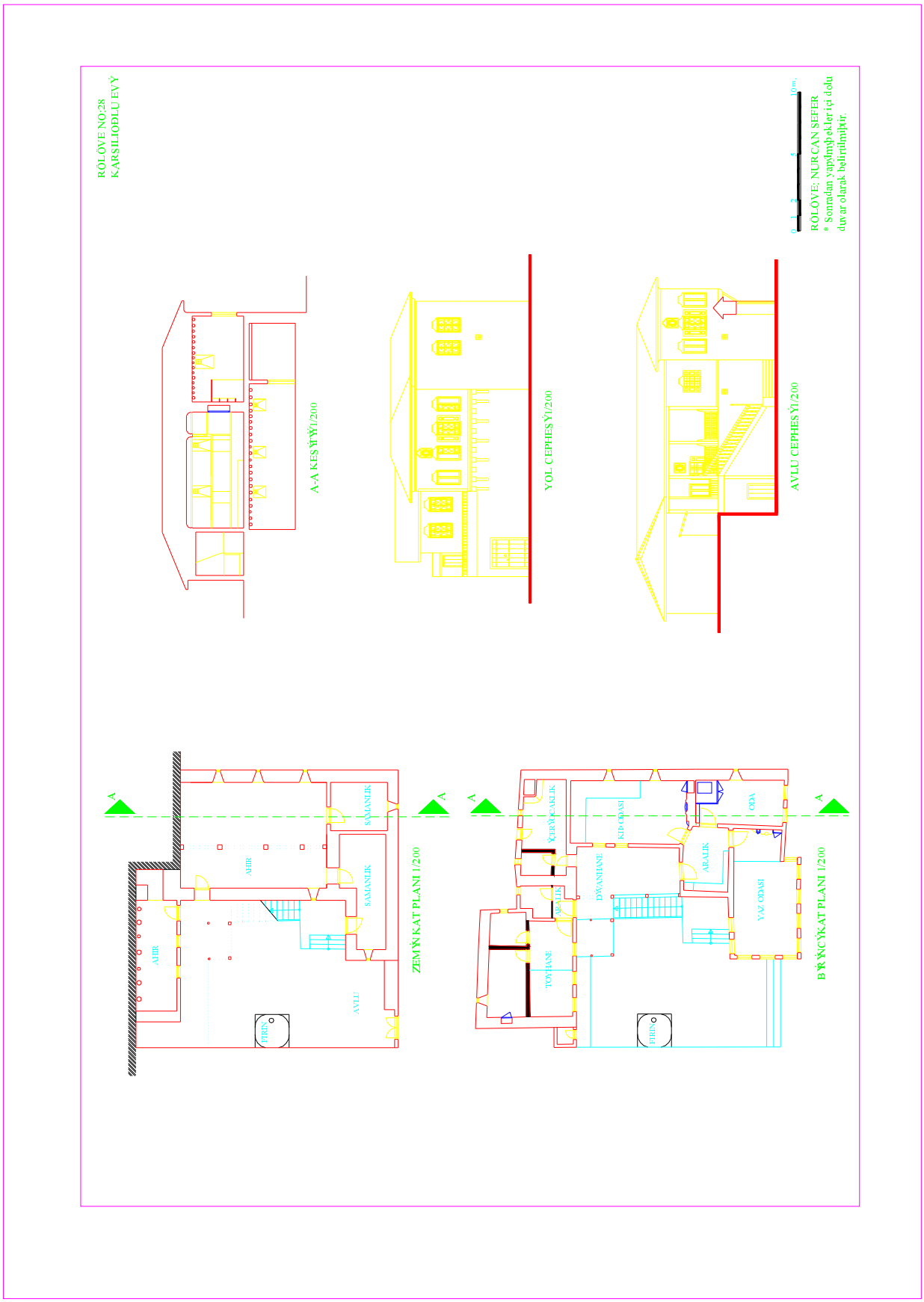
RÖLÖVE NO:28
KARSILIOÐLU EVÝ
A-A KESÝTÝ 1/200
YOL CEPHESÝ 1/200
AVLU CEPHESÝ 1/200
RÖLÖVE: NURCAN SEFER
* Sonradan yapýlmýþ eklerici dolu duvar olarak belirtilmiþtir.
ZEMÝN KAT PLANI 1/200
BÝRÝNCÝ KAT PLANI 1/200
AHIR
SAMANLIK
AVLU
FIRIN
ÇERÝÇAKLIK
KIÞ ODASI
DÝVANHANE
ARALIK
TOYHANE
ODA
YAZ ODASI

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 29 Doğancılar Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ:Abuçimen Mh.Saray Sk. No:25	KADASTRO ADA: 248 PAFTA: j40a.13d.1c PARSEL: 16	MÜLKİYET DURUMU: Hacı Ünal ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN: YAPTIRAN: YAPIM TARİHİ: TESCİL TARİHİ:15.03.1996

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Selamlık tarafı 2 katlıdır, orjinalinde düz damlı olarak yapılmışfakat sonradan çatı ile kapatılmıştır. Harem tarafı ise tek katlı olup bu kısım da orjinalinde düz damlı iken sonradan kiremit çatı ile örtülmüştür. Harem ve selamlığı içten bağlayan merdiven kapatılmıştır Böylece ev ayrı 2 ailenin oturabileceği duruma getirilmiştir. Harem tarafının ev sahibi şu an burayı kullanmadığı için içine girilememiştir.Selamlık tarafında odanın birinin içine banyo-wc ek yapılmıştır.

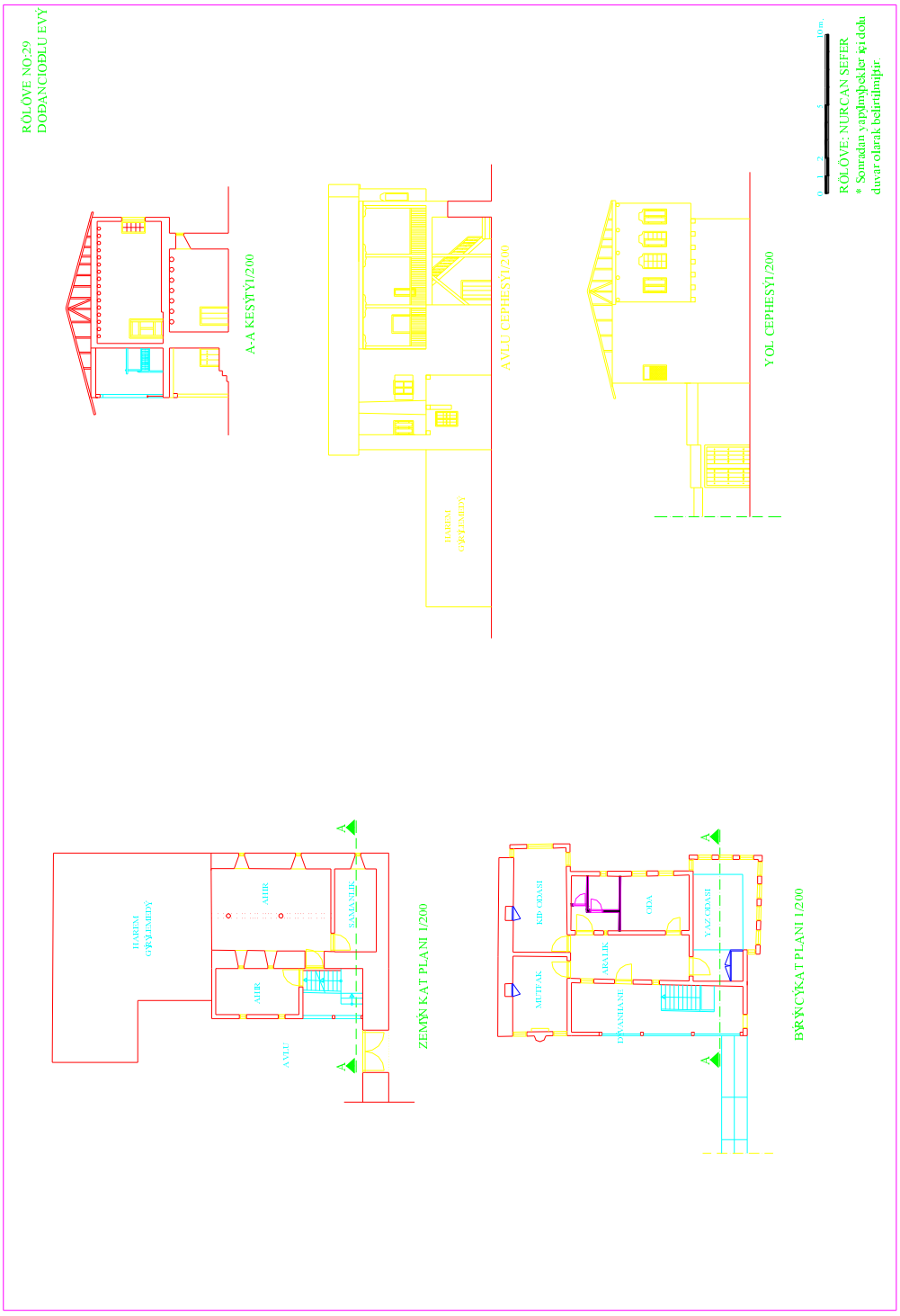
RÖLÖVE NO:29
DOĞANÇIOĞLU EVİ
RÖLÖVE: NURCAN SEFER
* Sonradan yapılan/yıkılan kısımlar duvar olarak belirtilmiştir.
0 1 2 5 10 m.
A-A KESİTİ 1/200
AVLU CEPHESİ 1/200
YOL CEPHESİ 1/200
HARİM
GİRİŞ YÜKSELTİSİ
ZEMİN KAT PLANI 1/200
AHIR
SAMANLIK
AVLU
A
BİRİNCİ KAT PLANI 1/200
KIŞ ODASI
ODA
YAZ ODASI
MUTFAK
ARALIK
DİVANHANE

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 30 Abdullah Paşa Konağı
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ: Ceditpaşa Mh.	KADASTRO ADA: 295 PAFTA: j 40a. 13 ab. 3d PARSEL: 4	MÜLKİYET DURUMU: Kamulaştırılmış ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN: YAPTIRAN: YAPIM TARİHİ: TESCİL TARİHİ:15.03.1996

Çekül Vakfı, Fotoğraf Dünya Mirası Divriği Koruma Çalışmaları, 2000.

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: Şu an binanın restorasyonu yapılmaktadır. Bina komple sökülmüş ve yeniden yapılmaya başlanmıştır ancak aklaşık bir senedir restorasyonu durdurulmuştur.

RÖLÖVE NO:30

ABDULLAHPAŞA KONAĞI

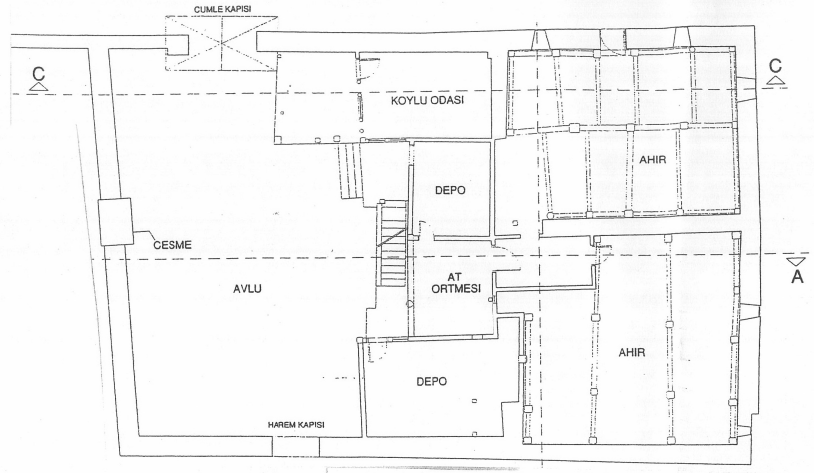

ZEMİN KAT PLANI

AVLU CEPHESİ

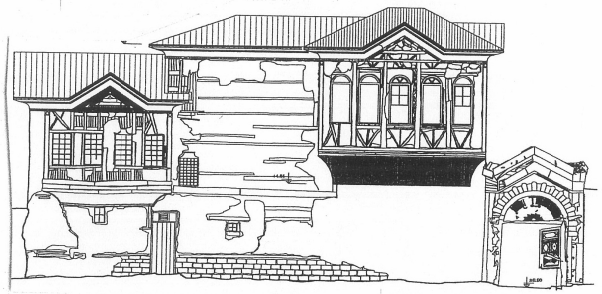

YOL CEPHESİ

BİRİNCİ KAT PLANI

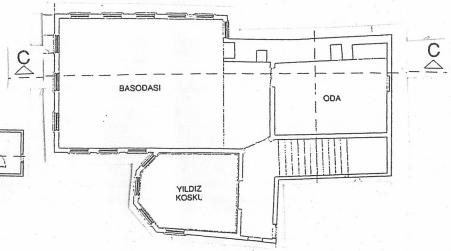

YLDIZ KÖŞKÜ PLANI

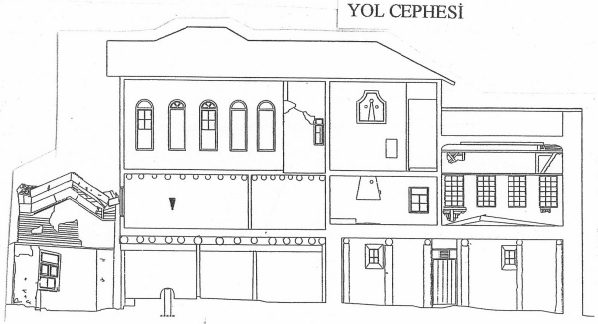

C-C KESITI

0 1 2 5 10 m.

RÖLÖVE ÇALIŞMALARI PROF. DR. METİN SÖZEN VE PROF. DR. CENGİZ ERUZUN YÖNETİMİNDE YUSUF ALDIRMAZ, BARIŞ ULUS, ÖMER D. AKSOYAK, GÖKÇE GÜNEREN TARAFINDAN YAPILMIŞTIR.

80

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 31 Hafizlioğlu Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ:Karamahmut Mh.Hastane Cad.No:84	KADASTRO ADA: 481 PAFTA:j40a.13d.1b PARSEL: 6	MÜLKİYET DURUMU: Mustafa Yılmaz ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN: YAPTIRAN: YAPIM TARİHİ: TESCİL TARİHİ:15.03.2000

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Yola bakan selamlık tarafı 2 katlıdır ve orjinalinde düz damlı iken sonradan çatı ile örtülmüştür.Bahçe tarafında kalan harem tarafı ise tek katlı olup bu da orjinalinde düz damlı iken sonradan kiremit çatıyla kapatılmıştır.Harem ve selamlığı içten birleştiren merdiven kapatılmıştır Böylece ev ayrı 2 ailenin oturabileceği duruma getirilmiştir. Harem tarafında bulunan toyhane duvarlarla 3 parçaya ayrılmış, ayrıca içine banyo ve wc ilave edilmiştir. Toyhane duvar ile ikiye bölünmüştür.

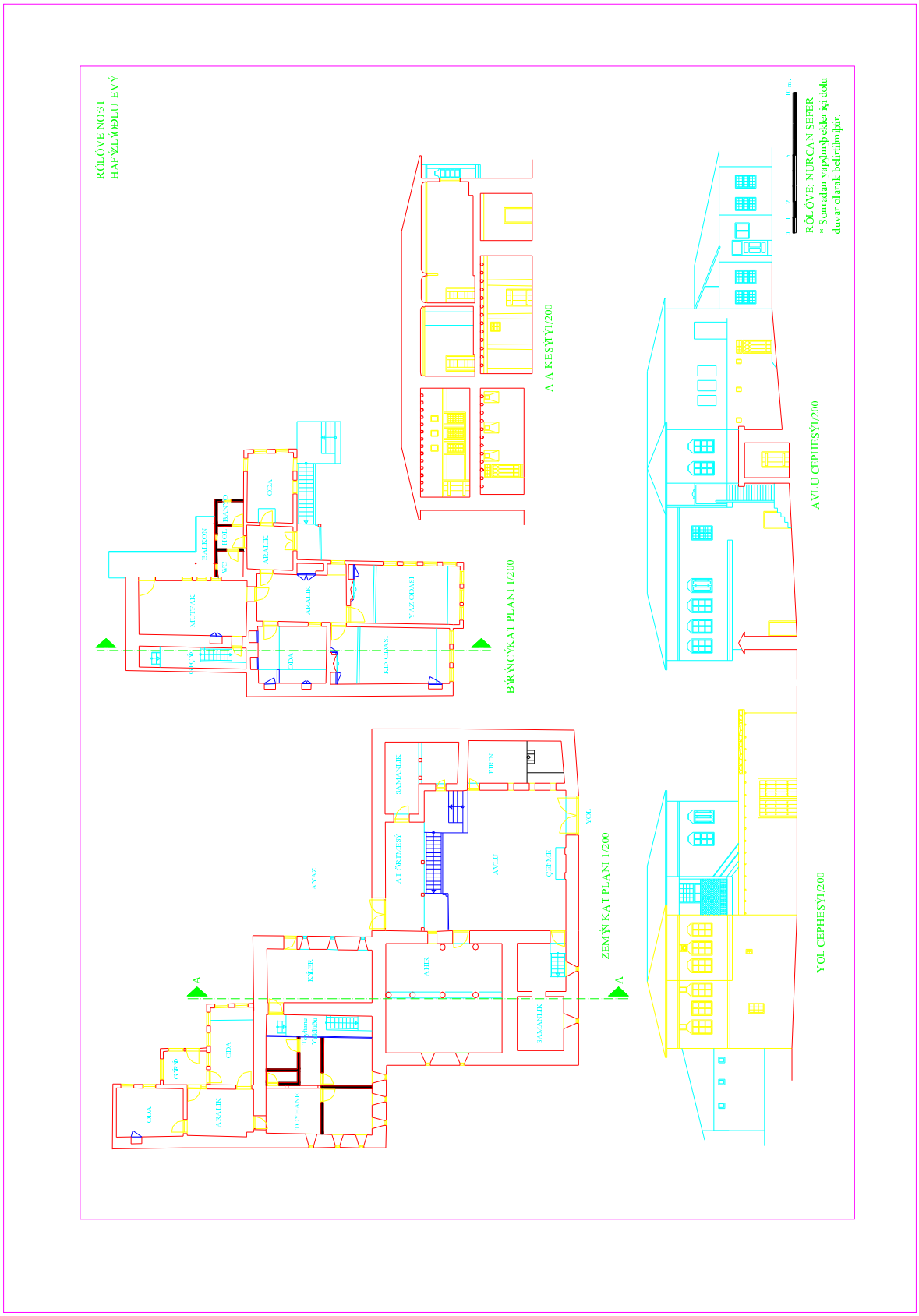
RÖLÖVE NO:31
HAFYZLYÖDLU EVÝ
A-A KESÝTÝ1/200
BÝRÝNCÝKAT PLANI 1/200
ZEMÝNKAT PLANI 1/200
AVLU CEPHESÝ1/200
YOL CEPHESÝ1/200
RÖLÖVE: NURCAN SEFER
* Sonradan yapılmış ekler içi dolu duvar olarak belirtilmiştir.
ODA
ARALIK
MUTFAK
BALKON
WC
HOL
BANYO
YAZ ODASI
KIÞ ODASI
AYAZ
AT ÖRTMESÝ
SAMANLIK
FIRIN
AVLU
ÇEPME
YOL
AHIR
KÝLER
TOYHANE
GÝRÝÞ
A

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 32 Yolgeçti Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ: Abuçimen Mh. Muhlis Akarsu Sk. No:18	KADASTRO ADA: 248 PAFTA: j40. 13d. dc PARSEL: 11	MÜLKİYET DURUMU: Hüseyin Yolgeçti ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN: YAPTIRAN: TESCİL TARİHİ:15.03.1996 TESCİL TARİHİ:

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: 3 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. 3. kat cihannüma denilen tek oda şeklindedir. Ev orjinalinden çatılıdır. Girişi bahçe tarafında olan harem tarafı üst katta da devam eder. Böylece birinci katın bir kısmı harem bir kısmı da selamlık tarafına aittir. Ancak 2 katı içten birleştiren merdiven kapatılmıştır. Üst katta balkonlar sonradan ilavedir. Üst kat balkon ucuna wc de eklenmiştir. Böylece ev ayrı 2 ailenin oturabileceği duruma getirilmiştir. Toyhane tavanı işlemelidir.

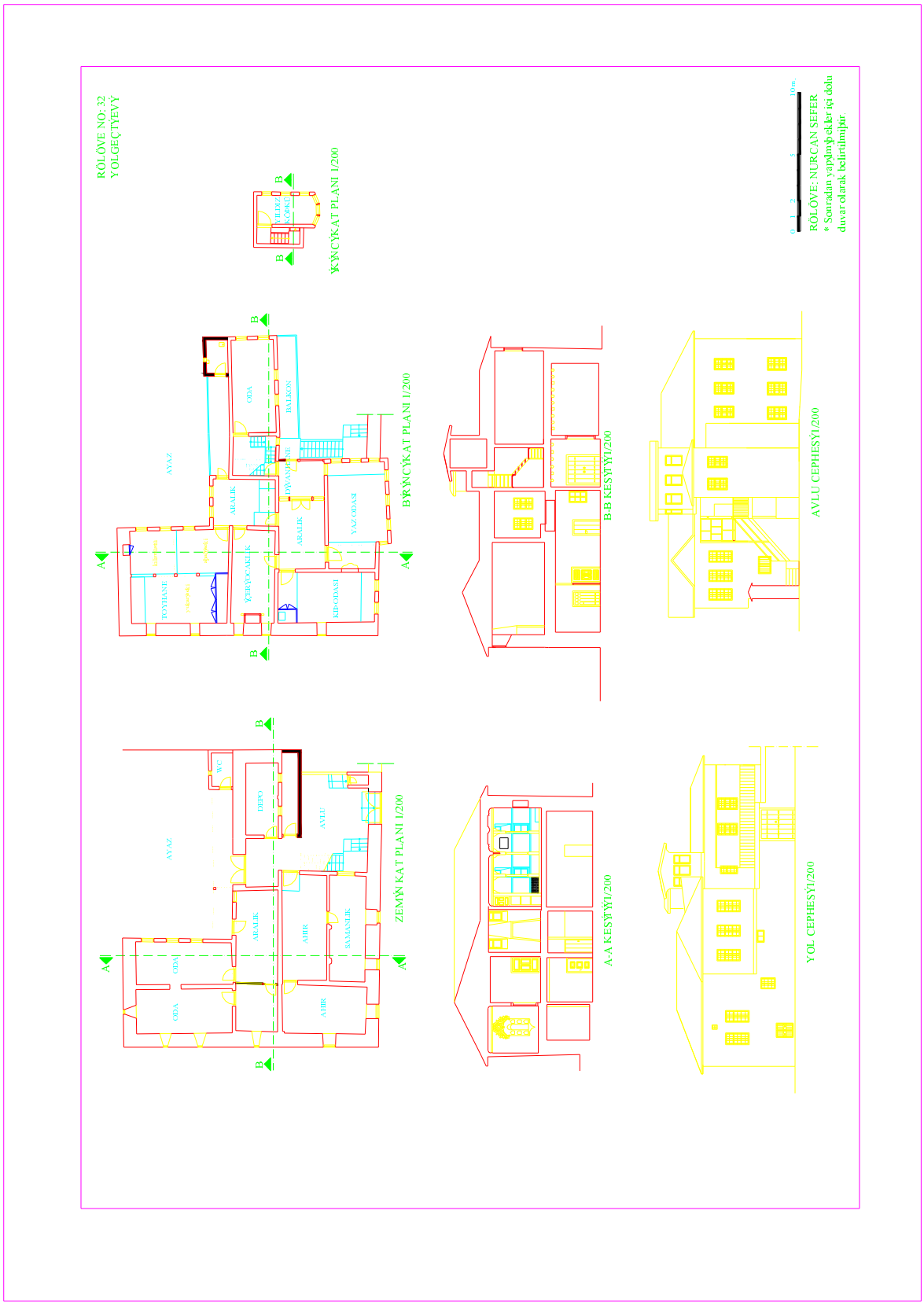
RÖLÖVE NO: 32
YOLGEÇTİYEVİ
ZEMİN KAT PLANI 1/200
BİRİNCİ KAT PLANI 1/200
İKİNCİ KAT PLANI 1/200
A-A KESİTİ 1/200
B-B KESİTİ 1/200
AVLU CEPHESİ 1/200
YOL CEPHESİ 1/200
RÖLÖVE: NURCAN SEFER
* Sonradan yapılmış ekler içi dolu duvar olarak belirtilmiştir.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 33 Erçüklü Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ: Ahmetpaşa Mh. Mh.Nuri Demirağ Cad.No:90	KADASTRO ADA: 183 PAFTA:j40a.13d.2d PARSEL: 34	MÜLKİYET DURUMU: Davalı boş ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN: YAPTIRAN: YAPIM TARİHİ: TESCİL TARİHİ15.03.1996

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: 3 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. 3. kat cihannüma denilen tek katlı odadan ibarettir. Bina orjinal olarak kiremit çatılıdır. Alt kat harem tarafı harap durumdadır. Bir kısmı yıkılmıştır. Daha önce restorasyon çalışmaları başlamıştır. Ancak tamamen bitirilmeden bırakılmıştır. Üst kattaki odanın biri kontrplakla bölünmüştür ve bu odada bir aile yaşamaktadır.Pencerelerinde renkli cam kullanılmıştır.

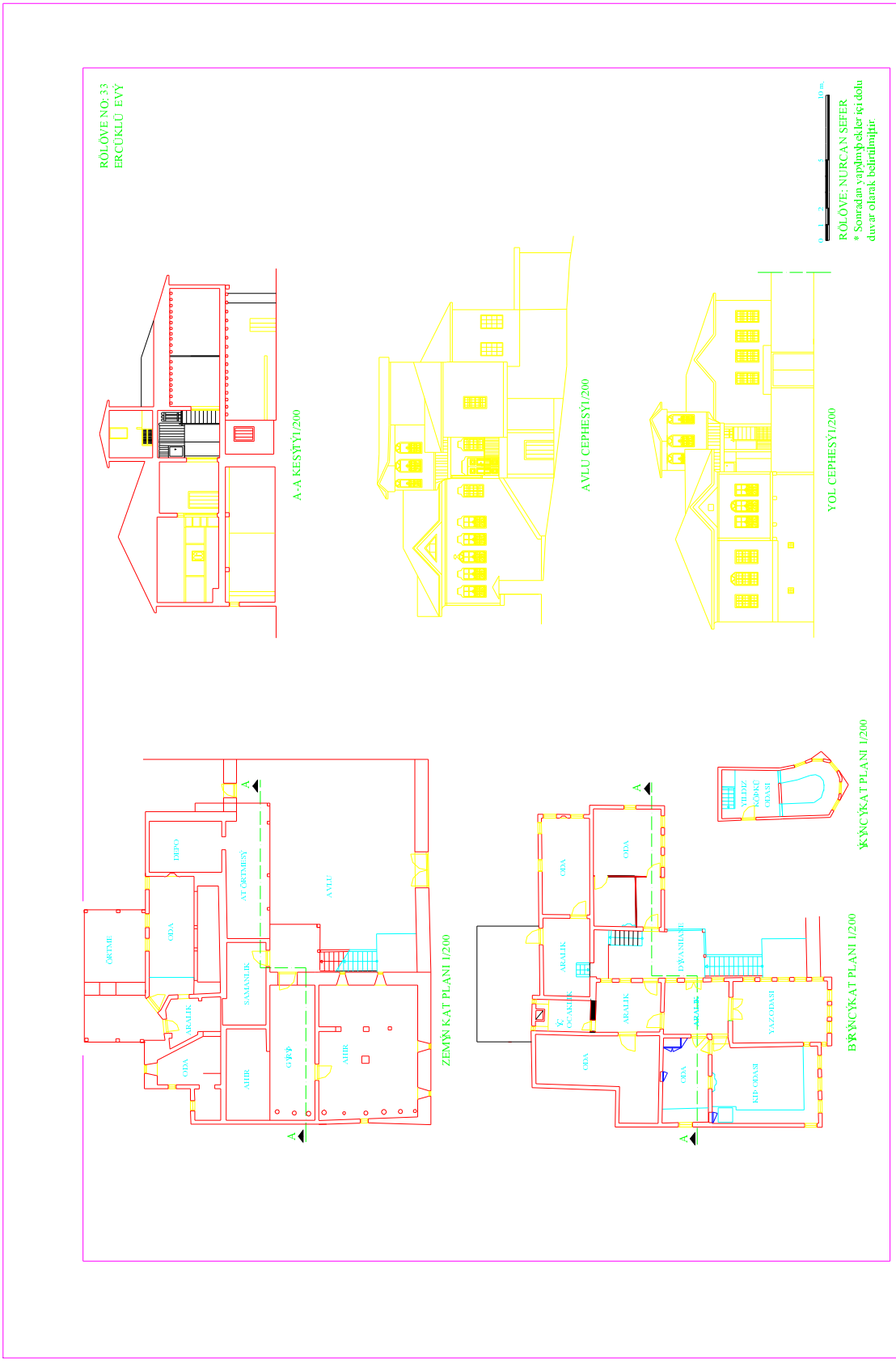
RÖLÖVE NO: 33
ERCÜKLÜ EVÝ
A-A KESÝTÝ1/200
AVLU CEPHESÝ1/200
YOL CEPHESÝ1/200
RÖLÖVE: NURCAN ŞEFER
* Sonradan yapılmış ekler içi dolu duvar olarak belirtilmiştir.
ZEMÝN KAT PLANI 1/200
BÝRÝNCÝ KAT PLANI 1/200
ÝKÝNCÝ KAT PLANI 1/200
ÖRTME
ODA
DEPO
AT ÖRTMESÝ
AVLU
SAMANLIK
ARALIK
AHIR
GÝRÝÞ
DÝVANHANE
YAZ ODASI
KIÞ ODASI
YILDIZ KÖPKÜ ODASI

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 34 Esat Bey Konağı
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği	KADASTRO ADA: 282	MÜLKİYET DURUMU: Mustafa Erdinç	YAPAN: Ömer Güngör Usta YAPTIRAN:
ADRESİ:H.Osman Mescidi Mh.No:3/a	PAFTA: j40a.13a.3b PARSEL: 2	ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPIM TARİHİ: 1906 TESCİL TARİHİ:15.03.1996

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: Bu binanın Esat Bey Konağı'nın 2 katlı olan harem tarafı olduğu ve selamlık binasının yandığı yöre sakinleri tarafından belirtilmiştir. Binanın çatısı orjinaldir. Evin bir duvarı üzerinde çeşme bulunur. Çeşmenin üzerindeki yazı 1906 tarihini gösterir.Yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır.Üst kattaki çıkma çokgendir ve üzerinde çapa şeklinde bezemesi vardır. Şu an yapı duvarlarla 3 bölüme ayrılmıştır.Ortadaki sofa alt ve üst katta ortadan duvarla bölünmüştür. İki kısma da dışardan giriş vardır. Ayrıca kiracı tarafı alt ve üst kat bağlantısı da koparılarak üst kata dışardan merdiven yapılmıştır. Böylece bağımsız bölümler oluşturularak kiraya verilmiştir.

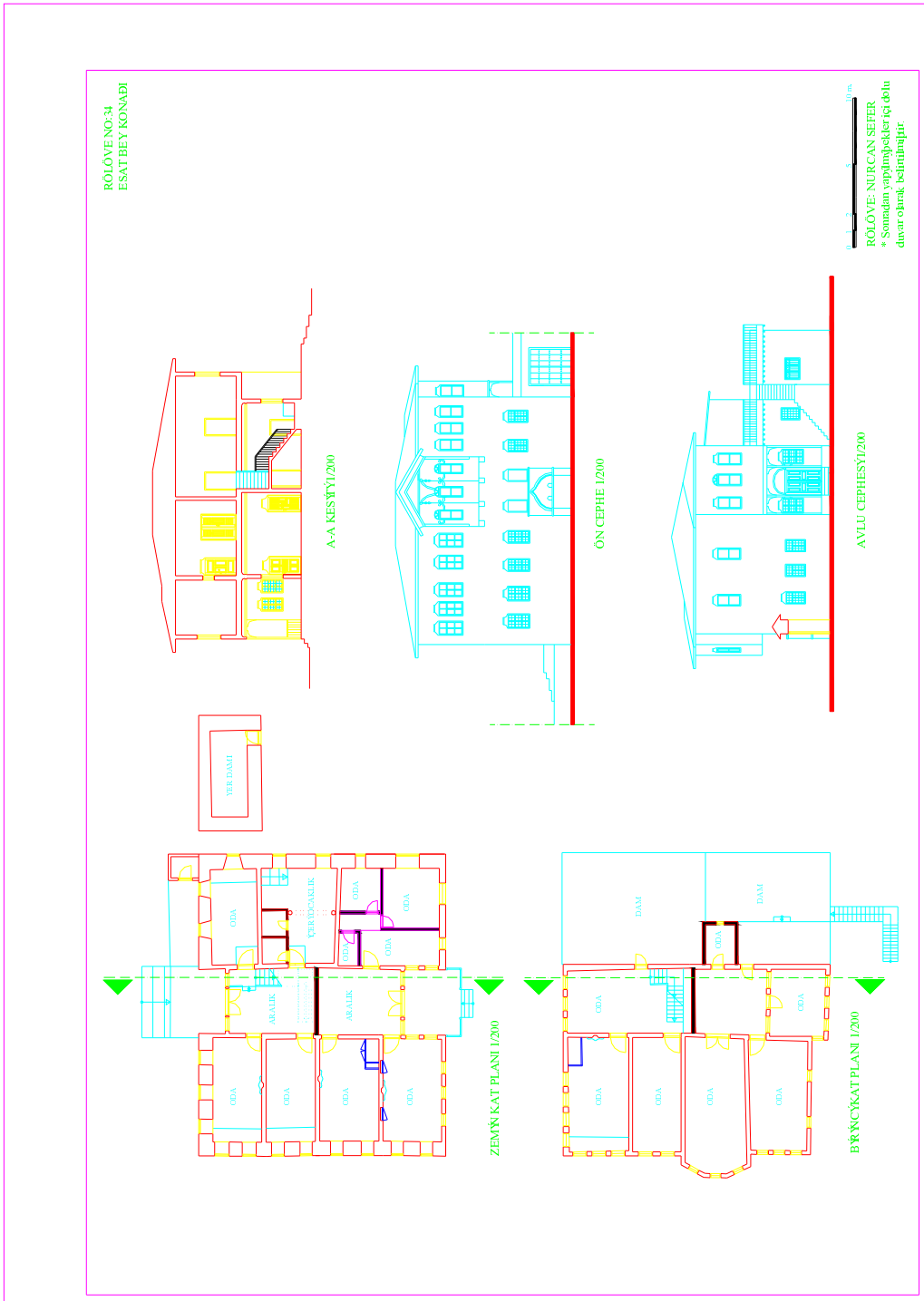
RÖLÖVE NO:34
ESAT BEY KONAĞI
RÖLÖVE- NURCAN SEFER
* Sonradan yapılmışlar içi dolu
duvar olarak belirtilmiştir
A-A KESİTİ 1/200
ÖN CEPHE 1/200
AVLU CEPHESİ 1/200
YER DAMI
ZEMİN KAT PLANI 1/200
BİRİNCİ KAT PLANI 1/200
ODA
ARALIK
ÇER DOĞALIK
DAM

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 35 Katırcıoğlu Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ:Güllübağ Mh. Asım Bezirci Cad. No:3	KADASTRO ADA: 301 PAFTA: j40a13a4c PARSEL: 22	MÜLKİYET DURUMU: Y. Ziya Taşpınar ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN: Ömer Usta Güngör Yaptıran: Katırcı Gilden Halim Ağa YAPIM TARİHİ:Yaklaşık 1890 TESCİL TARİHİ:15.03.1996

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Çatısı orjinal kiremit kaplamadır.Çıkmalarından biri dörtgen, biri çokgen, diğeri de daireseldir. Şu an alt kat ahır olarak kullanılmakta, üst katın bazı odalarında da saman ve ot depolanmaktadır. Üst kat tavanları sökülmüştür.İçinde oturan yoktur. Harap durumdadır.Yapım tarihi ve yapının ustası 75 yaşında olan yapı ustası Cemil Demirkale tarafından ifade edilmiştir.

RÖLÖVE NO:35
KATIRCIOĞLU EVİ

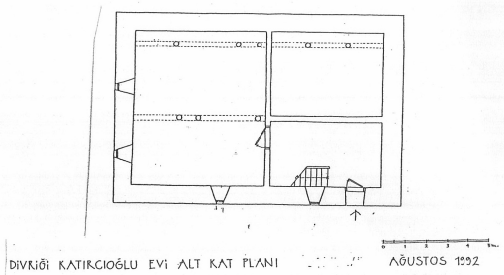

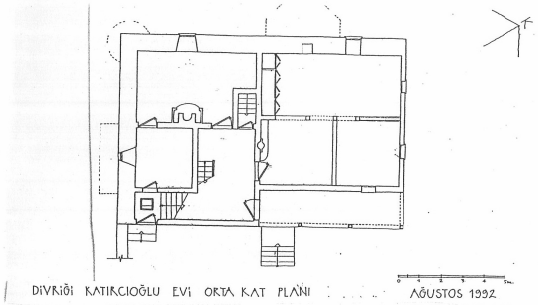

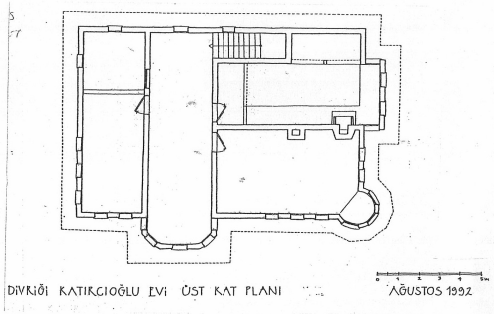

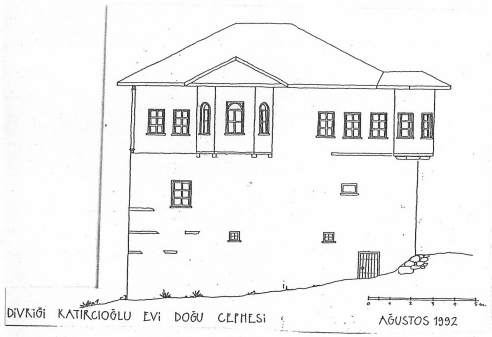

RÖLÖVE: MUSTAFA S. AKPOLAT, 1992.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 36 Haşgeloğlu Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ:Aşağıhamam Mh.Ortaokul Sok. No:14	KADASTRO ADA: 288 PAFTA: j40a.13a.3d PARSEL: 8	MÜLKİYET DURUMU: Sebahat Ural-Neyfer Ural ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN:Mehmet Ali Demirkale YAPTIRAN:Ahmet Ural YAPIM TARİHİ: 1938 TESCİL TARİHİ: 15.03.1996

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: 4 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Çatısı orjinaldir. 4. kata 2 ayrı merdivenle ulaşılır ve burası 4 adet küçük odadan oluşmuş cihannüma katıdır. Pencerelerinde cam yoktur. Sanki yapımı yarım kalmış havası vermektedir.İki katı içten birleştiren merdiven kapatılmış böylece ev ayrı 2 ailenin oturabileceği duruma getirilmiştir. Yapım tarihi ve yapı ustası şu an 75 yaşında olan yapı ustası Cemil Demirkale tarafından ifade edilmiştir. Katlardaki banyo ve wc'ler ve ikinci katın balkonu ektir.

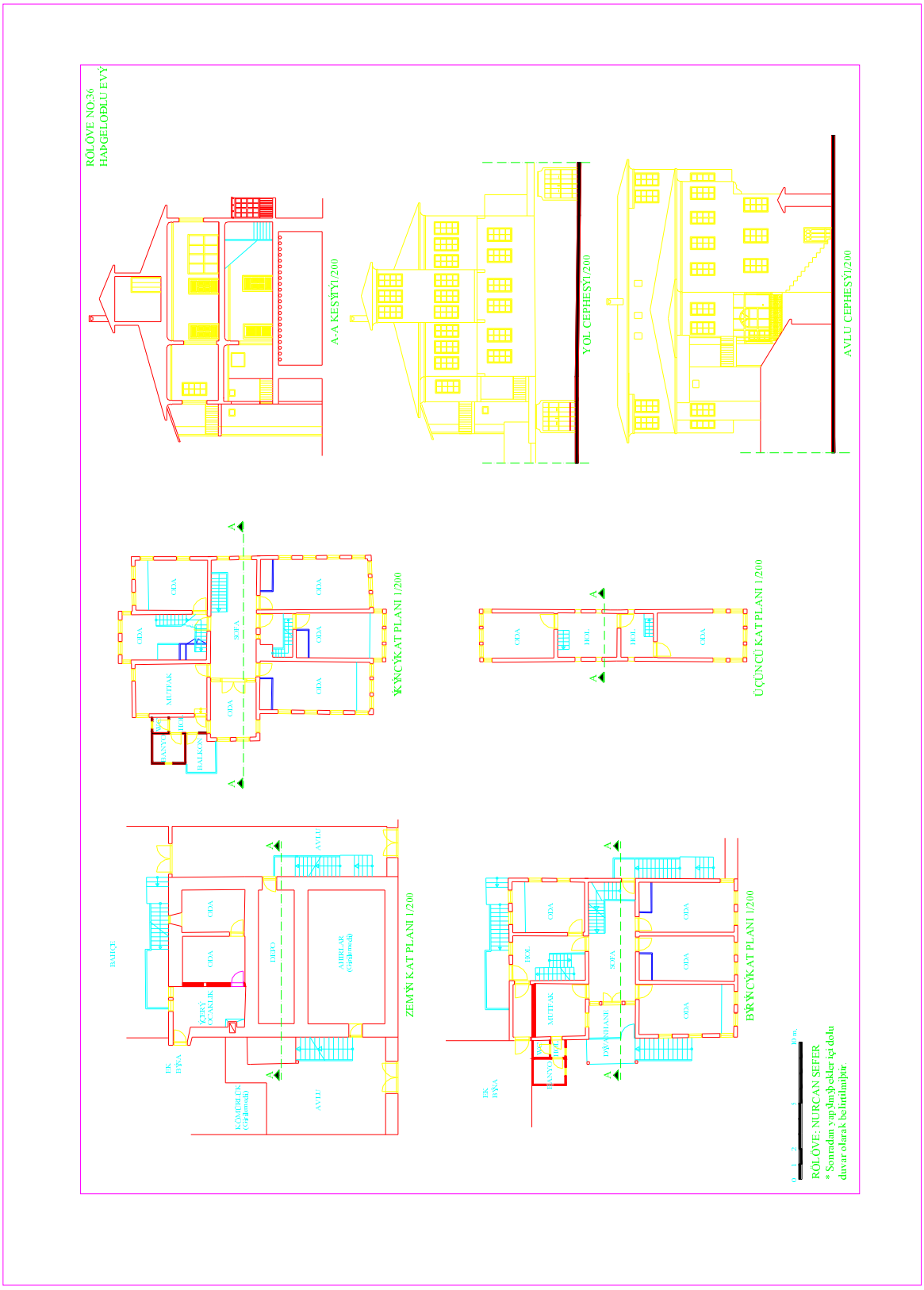
RÖLÖVE NO:36
HAÞGELÞDLU EVÝ
A-A KESÝTÝ1/200
YOL CEPHESÝ1/200
AVLU CEPHESÝ1/200
ÝKÝNCÝKAT PLANI 1/200
ÜÇÜNCÜ KAT PLANI 1/200
ZEMÝN KAT PLANI 1/200
BÝRÝNCÝKAT PLANI 1/200
RÖLÖVE: NURCAN SEFER
* Sonradan yapylmyþ ekler içi dolu
duvar olarak belirtilmiþtir.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 37 Uzunların Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ: Kemenkeş Mh. İbni Sina Cad.No:10	KADASTRO ADA: 169 PAFTA: PARSEL: 6	MÜLKİYET DURUMU: ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN:Mehmet Ali Demirkale YAPTIRAN:Osman-Mehmet Değer YAPIM TARİHİ:Yaklaşık 1945 TESCİL TARİHİ:

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır.Orjinal kiremit çatılıdır. İçinde kiracı oturmaktadır. Alt katın bir kısmı ahır bir kısmı da odalar ve ocaklıktan oluşmaktadır. Üst katta odalar ve bir mutfak bulunur. Banyo-wc ektir.Yapım tarihi ve yapı ustası 75 yaşında olan yapı ustası Cemil Demirkale tarafından ifade edilmiştir.

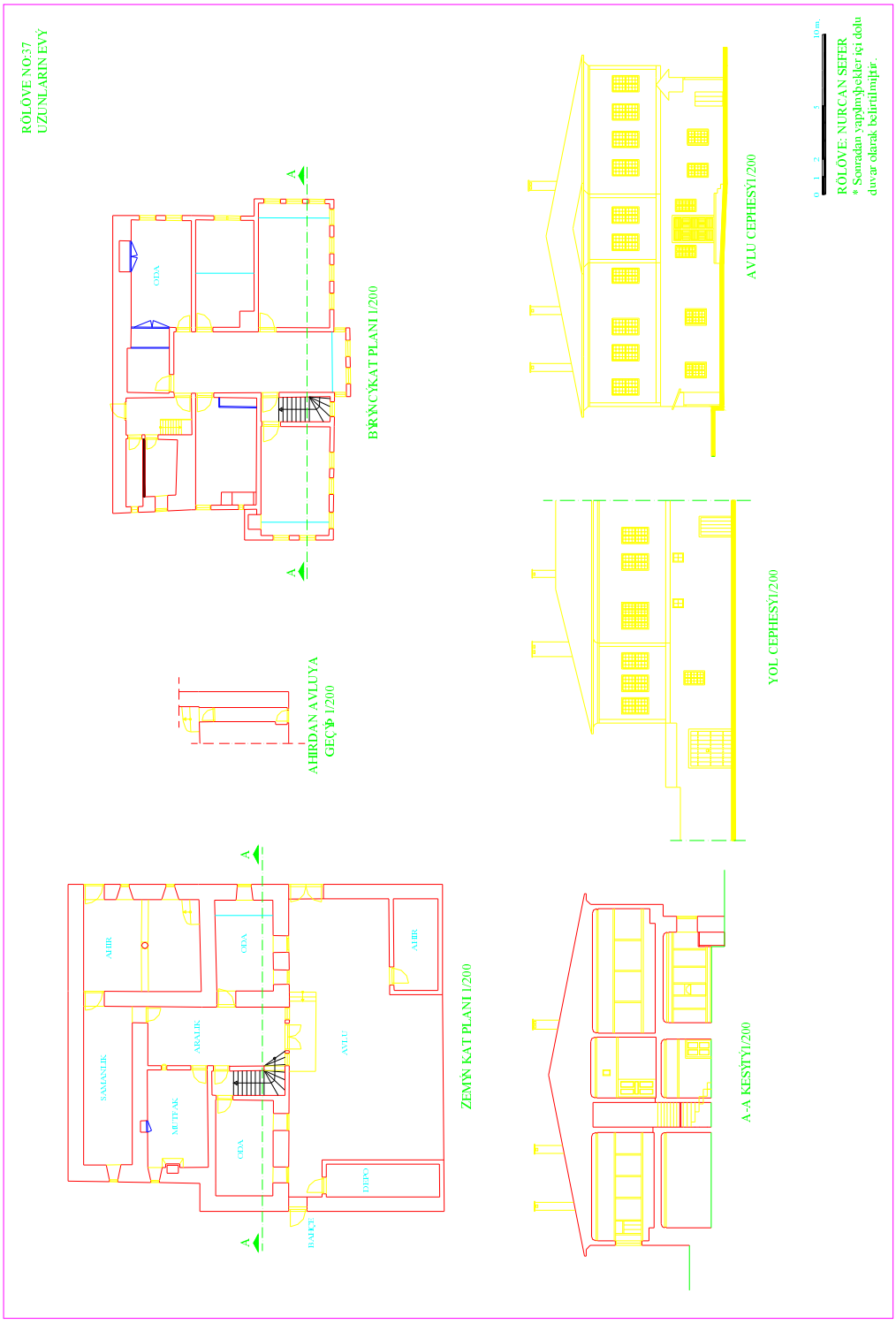
RÖLÖVE NO:37
UZUNLARIN EVÝ
RÖLÖVE: NURCAN SEFER
* Sonradan yapılmışlardır içi dolu duvar olarak belirtilmiştir.
0 1 2 5 10 m.
BIRINCI KAT PLANI 1/200
AHIRDAN AVLUYA GEÇIŞ 1/200
ZEMIN KAT PLANI 1/200
AVLU CEPHESÝ 1/200
YOL CEPHESÝ 1/200
A-A KESÝTÝ 1/200
AHIR
ODA
SAMANLIK
ARALIK
MUTFAK
AVLU
DEPO
BAHÇE

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 38 Conların Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ:Ahmetpaşa Mh. No:70	KADASTRO ADA: PAFTA: PARSEL:	MÜLKİYET DURUMU: ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN: YAPTIRAN: YAPIM TARİHİ:Yaklaşık 1938 TESCİL TARİHİ:

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Birkısmı orjinal olarak kiremit çatı ile kaplıdır. Diğer kısım ise düz damlıdır. İki katı içten birleştiren merdiven kapatılmıştır. Böylece ev ayrı 2 kişiye kiraya verilmiştir.Yapım tarihi içinde oturan kişi tarafından belirtilmiştir.

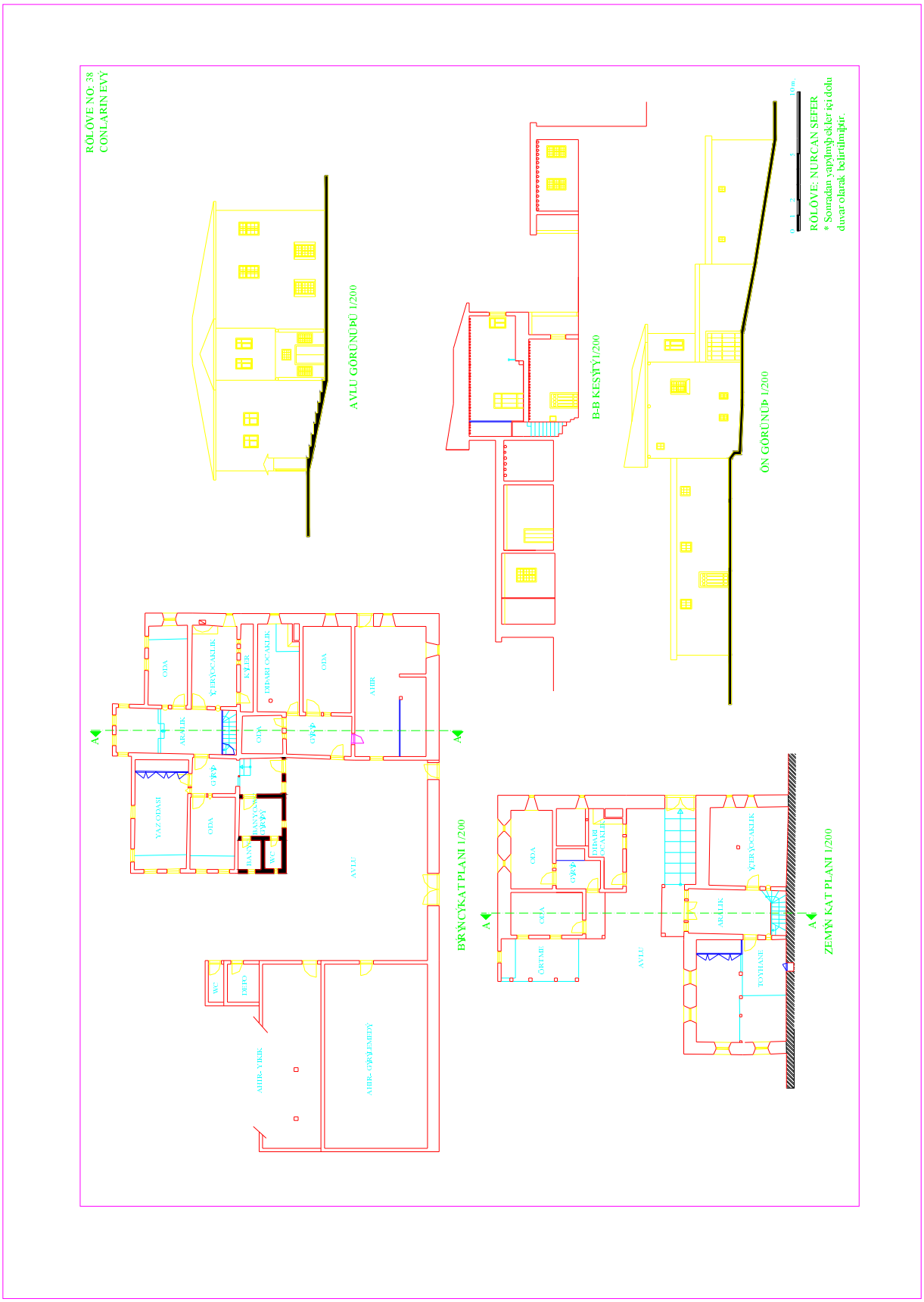
RÖLÖVE NO: 38
CONLARIN EVÝ
AVLU GÖRÜNÜÞÜ 1/200
B-B KESÝTÝ 1/200
ÖN GÖRÜNÜÞ 1/200
RÖLÖVE: NURCAN SEFER
* Sonradan yapýlmýþ ekler içi dolu duvar olarak belirtilmiþtir.
BÝRÝNCÝ KAT PLANI 1/200
ZEMÝN KAT PLANI 1/200
ODA
ÇERÝOCAKLIK
KÝLER
DIÞARI OCAKLIK
AHIR
ARALIK
GÝRÝÞ
YAZ ODASI
BANYO
WC
AVLU
DEPO
AHIR- YIKIK
AHIR- GÝRÝLEMEDÝ
ÖRTME
TOYHANE

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 39 Hacı Mazin Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ: Turabali Mh. Nuri Demirağ Cad. No:114	KADASTRO ADA: 189 PAFTA: j40a13d1c PARSEL: 2	MÜLKİYET DURUMU: M. Varlı- Fazlı Demirkıyık ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN: YAPTIRAN: YAPIM TARİHİ: TESCİL TARİHİ:15.03.1996

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Kiremit çatısı orjinaldir. Eve hem sokaktan direk, hem de avludan giriş vardır. İçinde oturan yoktur.Bina çok yıpranmıştır. Divriği'de nadir görülen balkon uygulaması burada görülmektedir. Üst kat yaklaşık1934 yılında yapılmıştır. Alt katı ise eskidir.Yapım tarihi 75 yaşında olan yapı ustası Cemil Demirkale'den öğrenilmiştir.

ZEMİN KAT PLANI 1/200

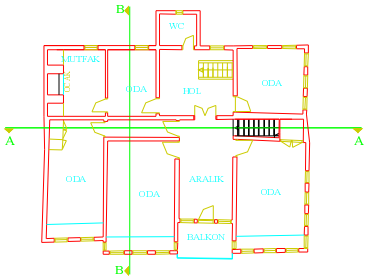

BİRİNCİ KAT PLANI 1/200

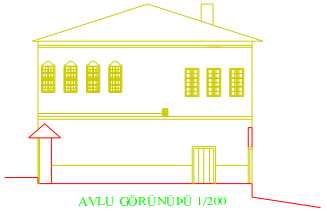

AVLU GÖRÜNÜŞÜ 1/200

ÖN GÖRÜNÜŞ 1/200

0 1 2 5 10 m.

RÖLÖVE: NUR CAN SEFER
* Sonradan yapılmış ekler içi dolu duvar olarak belirtilmiştir.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 40 Gülten Demiralay Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRES:Hacı Osman Mes- cidi Mh. Sancaktar Sk.No:7	KADASTRO ADA: 282 PAFTA:j40a13d1b PARSEL: 20	MÜLKİYET DURUMU: Kamulaştırılmış Özgün Durum: Konut Bugünkü Durum:Konut	YAPAN:Tapik Muhammed Usta YAPTIRAN:Şükrü Akın YAPIM TARİHİ:Yaklaşık 1930 TESCİL TARİHİ:15.03.1996

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: Bina kamulaştırılmış ve restorasyonu tamamlanmıştır. 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Orjinal olarak kiremit çatı ile örtülmüştür. Eve giriş sokaktandır. Yapım tarihi ve yapı ustası şu an 75 yaşında olan yapı ustası Cemil Demirkale'den öğrenilmiştir.

RÖLÖVE NO:40
GÜLTEN DEMİRALAY EVİ

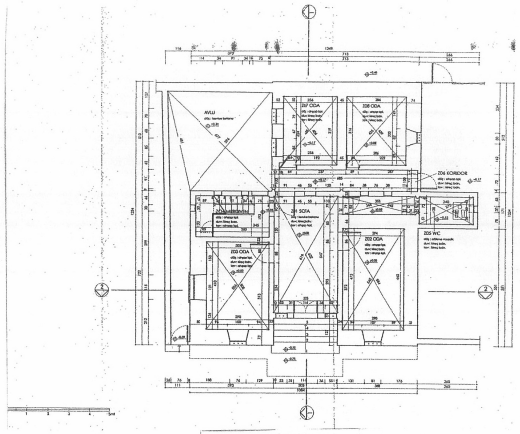

ZEMİN KAT

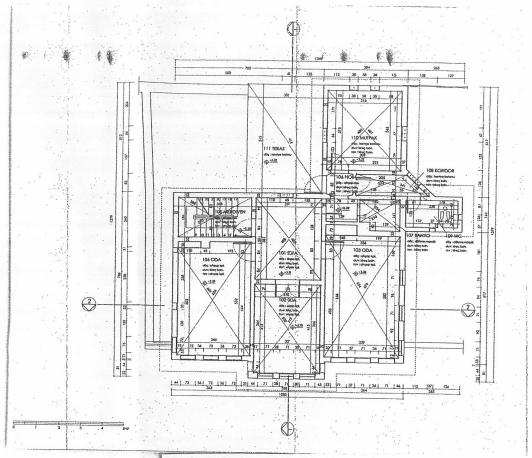

BİRİNCİ KAT

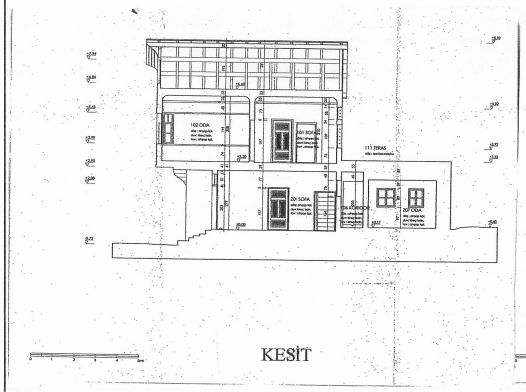

KESİT

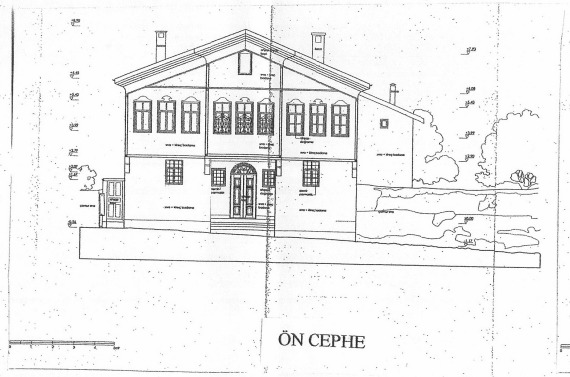

ÖN CEPHE

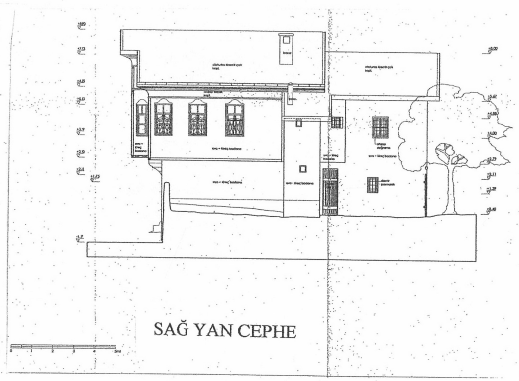

SAĞ YAN CEPHE

0 1 2 5 10 m.

RÖLÖVE: EFLATUN MİMARLIK-TASARIM-ARAŞTIRMA
Y.METİN KESKİN/ Y. MİMAR- RESTORATÖR
ZUHAL KESKİN, CEYDA AKKAYA

100

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 41 Veysel Şenol Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ:Naci Demirağa Cad. No:186	KADASTRO ADA: 249 PAFTA:j40a13d2a PARSEL: 11	MÜLKİYET DURUMU: Veysel Şenol-Mehmet Şenol ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN:Veysel şenol Usta YAPTIRAN:Mehmet Şenol YAPIM TARİHİ: Yaklaşık 1948 TESCİL TARİHİ:15.03.1996

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: 2 katlı olan yapıda kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır.Orjinal olarak kiremit çatı ile örtülmüştür. Eve hem sokaktan direk giriş, hem de avludan giriş vardır. Balkon görülen nadir örneklerdendir. Yapım tarihi ve ustası şu an 75 yaşında olan yapı ustası Cemil Demirkale'den öğrenilmiştir.

RÖLÖVE NO: 41
VEYSEL PENOL EVÝ
A-A KESÝTÝ1/200
YOL CEPHESÝ1/200
AVLU CEPHESÝ1/200
RÖLÖVE: NURCAN SEFER
* Sonradan yapılmışlar içi dolu duvar olarak belirtilmiştir.
BODRUM KAT PLANI 1/200
ZRMÝN KAT PLANI 1/200
BÝRÝNCÝKAT PLANI 1/200

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 42 Ayrancıoğlu Faik Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ: Cağlı Cami Cad. No:17	KADASTRO ADA: PAFTA: PARSEL:	MÜLKİYET DURUMU: ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN: YAPTIRAN: YAPIM TARİHİ: TESCİL TARİHİ:

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: Nadir olarak görülen tek katlı evlerdendir. Kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır. Bir giriş mekanı, toyhane, ocaklık ve odadan oluşmaktadır. Ahırı binaya bitişiktir fakat girişi ayrıdır.Düz damlı iken sonradan kiremit çatı ile örtülmüştür.Tuvalet ektir.

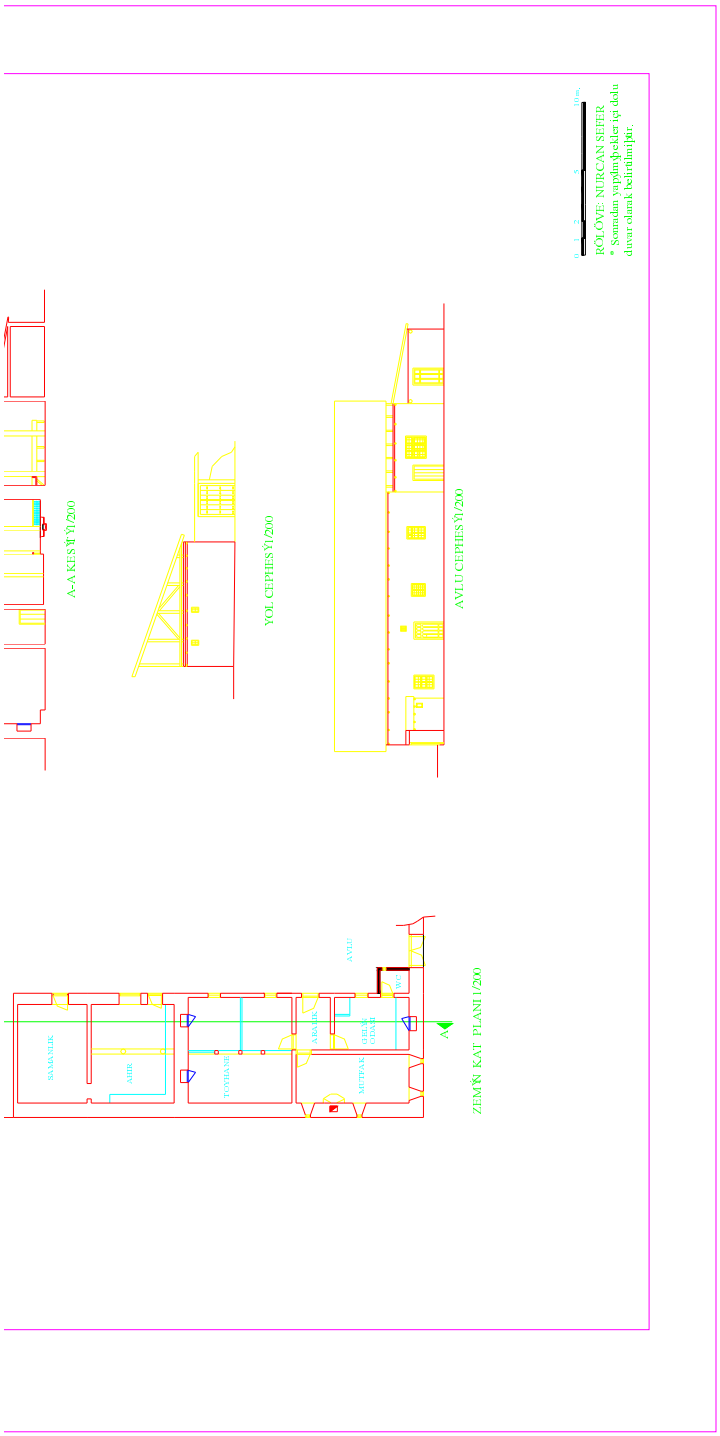
A-A KESİTİ 1/200
YOL CEPHESİ 1/200
AVLU CEPHESİ 1/200
ZEMİN KAT PLANI 1/200
SAMANLIK
AHIR
TOYHANE
ARALIK
MUTFAK
GELİN ODASI
AVLU
WC
A
0 1 2 5 10 m.
RÖLÖVE: NURCAN SEFER
* Sonradan yapılmıştıkçekler içi dolu duvar olarak belirtilmiştir.

YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MİMARLIK BÖLÜMÜ MİMARLIK FAKÜLTESİ MİMARLIK TARİHİ VE KURAMI YÜKSEK LİSANS PROGRAMI			ENVANTER NO: 43 Gücük Osman Evi
İLİ: Sivas İLÇESİ:Divriği ADRESİ:Hacı Osman Mes- Mh. Gökçecami Sk. No:35	KADASTRO ADA: 282 PAFTA: PARSEL: 6	MÜLKİYET DURUMU: ÖZGÜN DURUM: Konut BUGÜNKÜ DURUM: Konut	YAPAN: YAPTIRAN:Hacı (Gücük) Osman YAPIM TARİHİ: TESCİL TARİHİ:

Vaziyet Planı 1/1000

TANIM VE GÖZLEMLER: Nadir olarak görülen tek katlı evlerdendir.Odalar yan yana dizilmiştir. Evin şu anki sahibi odaların önünü kapatarak bir nevi hol oluşturmuşur. Orjinalinde sofasızdır. Kerpiç yığma ve ahşap iskelet arası kerpiç dolgu olan hımış duvarlar kullanılmıştır.Düz damlı iken sonradan kiremit çatı ile örtülmüştür. Banyo- wc ektir. Ocaklık penceresi ile 2 odanın pencerelerinden bir kısmı değiştirilmiş, daha büyük boyutta pencereler takılmıştır.

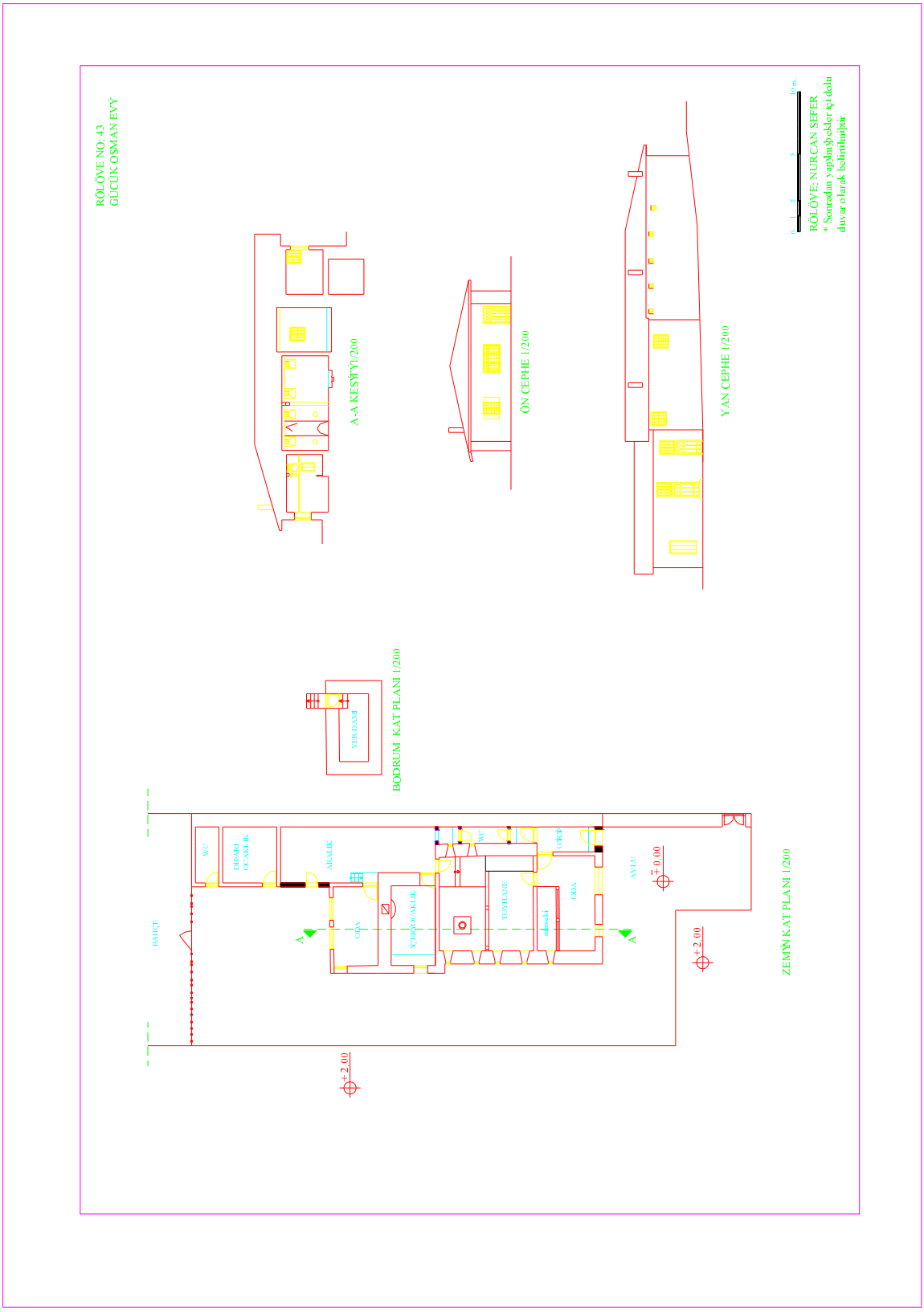
RÖLÖVE NO: 43
GÜCÜK OSMAN EVÝ
A-A KESÝTÝ 1/200
ÖN CEPHE 1/200
YAN CEPHE 1/200
BODRUM KAT PLANI 1/200
YER DAMI
ZEMÝN KAT PLANI 1/200
BAHÇE
WC
DIDARI OCAKLIK
ARALIK
ODA
ÇEHÇOCAKLIK
TOYHANE
ODA
AVLU
+ 0.00
+ 2.00
+ 2.00
RÖLÖVE: NURCAN SEFER
* Sonradan yapylmyþ ekler içi dolu duvar olarak belirtilmiþtir.

3.3 Evlerin Tasarım ve Kullanım Özellikleri

3.3.1 Plan Özellikleri

İki katlı olan evlerin planları sınıflandırılırken üst kat esas alınmış, Divriği evlerinde, merdivenin üst kata bağlandığı yarı açık mekan olan "divanhane" sofanın uzantısı olarak kabul edilmiştir.Yapılan çalışmalar sonucunda dış ve iç sofalı evler tespit edilmiştir (Tablo 3.1).

Divriği'deki dış sofalı evler plan şeması olarak dış sofalı gözükmekle birlikte, bunları literatürdeki klasik Türk evi dış sofalı ev şemalarına uydurmak zordur. S. Hakkı Eldem'in tipolojisindeki evlerle ortak özellikler taşımakla birlikte, bire bir çakışan örnekler yoktur. Bazı örneklerde sofadan dama çıkılmaktadır (Katalog no:1,2). Ayrıca klasik dış sofa örneklerine göre daha kapalıdır. Bu nedenle bu şemaları. Dış sofalı planlarda, odaların sofanın tek yanında ya da iki yanında dizildiği ya da "U" şeklinde sofayı sardığı saptanmıştır. Dış sofalar klasik örneklere nazaran daha kapanarak iç sofalı tipe dönüşmeye başlamıştır.

Bazı evlerde odadan odaya geçişler (Katalog no:16,35,43) ve koridorlar (Katalog no:16,17) tespit edilmiştir. Servis mekanları üst kata çıkmıştır. Bu bazen kahve ocağı bazen de ocaklık denilen mutfaktır. Bunlar Türk evinde olmayan özelliklerdir. 1930'lu yıllara doğru da balkon Divriği evlerine girmeye başlamıştır.

Divriği'de tek katlı 2 adet ev tespit edilebilmiş ve bunların rölövesi çıkarılmıştır (Katalog no:42,43). Bu örneklerden ilki olan Ayrancıoğlu Faik Evi bir toyhane, mutfak ve odanın birbirine aralık denilen mekanla bağlanması sonucu oluşmuştur. Ahır eve bitişik fakat girişi ayrıdır. İkinci ev olan Gücük Osman Evi ise odaların tek bir yönde dizilmesiyle oluşmuştur. Sahibinden alınan bilgiye göre ev orjinalinde sofasızdır. Odaların önü sonradan kapatılmış ve banyo-wc de bu kısma eklenmiştir.

Görülen bu sofasız tek örnek dışında geri kalan evlerde sofa önemini korumuş, odalar sofanın etrafında şekillenmektedir.

3.3.2. Katlar

Divriği'de tek katlı geleneksel evlerin olduğu bilinmektedir. Ancak bu evlerin günümüze kalan örnekleri ya bozulup orjinalliğini yitirmiş ya da yıkılıp kaybolmuştur[*]. Bu sebeplerden

[*] Bu yöre sakinleri tarafından belirtilmiştir. Ahmet Ekiz, Ahmet Güven evlerine gidilmiş ve bunların tamamen bozulmuş olduğu tespit edilmiştir.

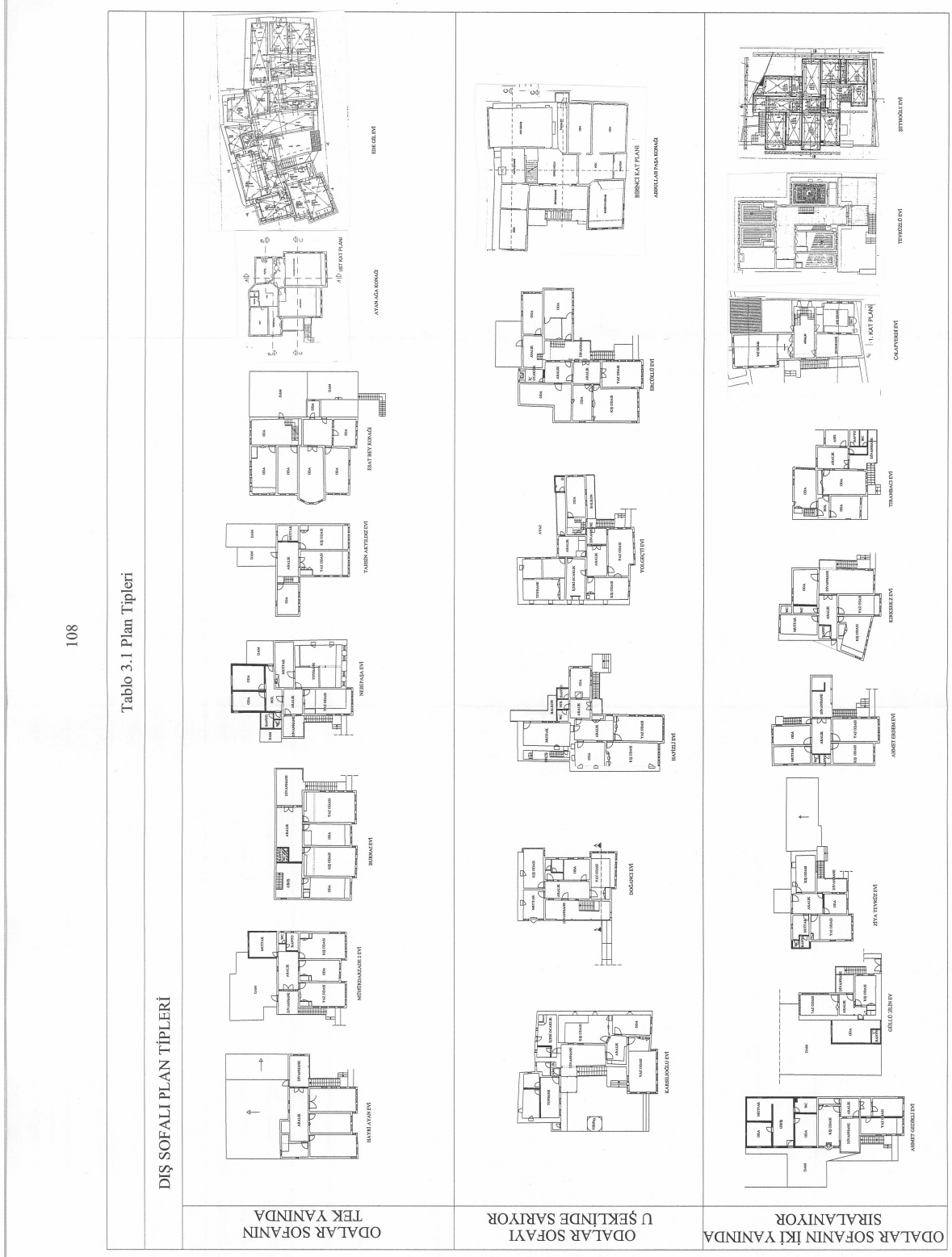

Tablo 3.1 Plan tipleri

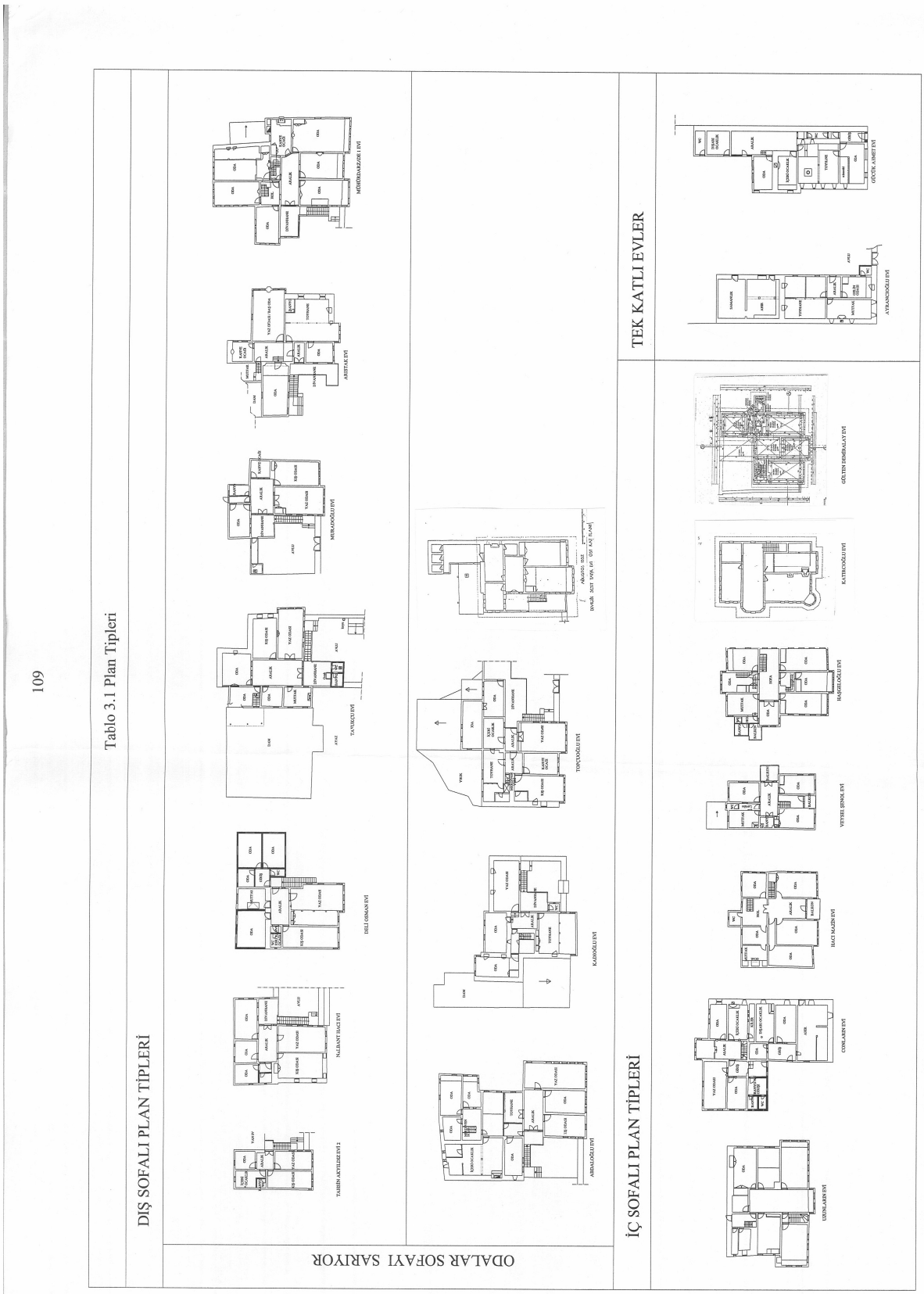

Tablo 3.1 Plan tipleri

dolayı sadece 2 adet evin rölövesi alınabilmiştir (Katalog no:42,43).

Kalan örnekler 2 veya 3 katlıdır. Ayrıca evlerde cihannüma denilen bir odadan ya da birkaç odanın biraraya gelmesinden oluşan katlar da bulunur (Katalog no:13,14,30,32,33,36).

Kat yüksekliklerinin 2.70 m. ile 3.90 m. arasında olduğu tespit edilmiştir.

Katların kullanım özellikleri evlerde harem ve selamlık bölümlerinin olup olmamasına göre değişir. Eğer ev harem ve selamlık olarak ikiye ayrılıyorsa selamlık avluya ve sokağa bakar. İki katlıdır. Bazen cihannüması da vardır. Selamlıkta en az 2 oda bulunur. Bunlar yaz ve kış odasıdır. Bunlara ocaklık denen mutfak ya da kahve ocağı da eklendiği olur. Evin sahibinin zenginliği, nüfuzu, evde yaşayan ailelerin kalabalıklığı vs. oda sayısını ve evlerin büyüklüğünü belirler. Selamlığın alt katı ahır ve samanlıktır. Bu evlerde haremlik kısmı genellikle ayaz denilen ve ana avludan girilen ikinci bir açık alana bakar. Yola cephesi olan örnekler de görülmüştür (Katalog no: 6,17,29). Çoğunlukla harem tarafının üstü dam örtü yapılıp kurutmalık yiyecekler için ayrılmıştır (Katalog no: 1,2,6,8,9,13,20-25,29,31). Bazı örneklerde harem 2 katlı olup selamlık katı ile birleşmiştir (Katalog no: 14,16,17,26,27,32,39). Selamlıkta olduğu gibi ilk girilen mekan aralıktır. Toyhane, mutfak, kiler ve bazen diğer odalar da bulunur.

Eğer evin haremlik ve selamlık bölümleri yoksa evin zemin katında ahır, samanlık, depo, ambar gibi servis mekanları üst kat ise yaşama mekanları olarak kullanılır.

3.3.3 Mekanlar

3.3.3.1 Kapalı Mekanlar

3.3.3.1.1 Odalar

Odalar geleneksel Türk Evi'ne uygun biçimde çok amaçlı olarak kullanılmıştır (Sözen,2001:72). Oturma, yatma, yemek yeme, misafir ağırlama aynı odanın içinde yapılabilmektedir. Bununla birlikte bazı odaların işlevsel öncelikleri vardır. Yaz odası, kış odası ve toyhane bu odalardandır.Yaz odası serinleme, kış odası ve toyhane ısınma amaçlıdır. Ancak işlevsel önceliklerine rağmen çok amaçlı kullanıma yine elverişlidir. En küçük evler kış odası (bu toyhane de olabilir), mutfak ve bunların yanında ikinci bir odadan (çoğunlukla yaz odası) oluşmaktadır. Ev sahibinin isteğine, ihtiyacına ve ekonomik gücüne bağlı olarak oda ve mekan sayısı değişmektedir. Bunun dışındaki odaların işlevsel ayrılmışlıkları yoktur. Odalar sadece iklime karşı ısı tasarrufu için şekillenmiştir.

Evlerde yaşayan nüfusun kalabalık olduğu, anne baba ve çocuklardan oluşan çekirdek ailenin yanında amca, hala, dede, nine vb.'nin de bir arada oturduğu ve bazen de bunlara ek olarak hizmetkarların da bulunduğu, böylece nüfusun 15-20 kişiye vardığı yerli halk tarafından anlatılmaktadır.*

3.3.3.1.1.1 Yaz Odası

Evlerin en önemli odalarından birisidir. Selamlık haremlik ayırımının bulunduğu evlerde selamlık tarafında, bu ayırımın olmadığı durumlarda ise yaşama mekanı olan üst katta bulunur. İki veya üç yöne bakan genellikle binanın köşesinde bulunan bir odadır. Duvarları ince meteris (hımış) duvardır ve çok sayıda penceresi bulunur. Örneğin Abdaloğlu Evi'nde pencere sayısı 9, Karsılıoğlu Evi'nde ise 10'dur. Bu nedenle yazın kullanılan odadır. Bazı büyük evlerde bu odaya baş oda da denir (Esat Bey Konağı, Abdullahpaşa Konağı). Dikdörtgen biçiminde sekialtı ve sekiüstünden oluşan yaz odaları olduğu gibi bazı evlerde yaz odası tek kotta oluşturulmuş, kademe yapılmamıştır. Aynı zamanda üç farklı kademeden oluşmuş odalar da vardır (Şekil 3.1). Bu odalarda aşağıseki, kilimüstü ve nimseki denilen üç bölüm bulunur. Bu üç bölüm, kot farkları, direkler, kirişler ve "cağ" denen korkuluklarla birbirinden ayrılır. 40-60 cm. yüksekliğinde ahşap korkuluklar vardır. İlk bölüm odanın girişini oluşturan "sekialtı"dır. Sal taşı döşemelidir. Sergisiz tutulur. Suluk denilen raf, çiçeklik bulunur. Suluğun üzerinde su küpü, yıkanma işlemi için leğen, ibrik konur. Buradan ikinci bölüm olan "kilimüstü"ne geçilir. Buraya "kilim mağı" da denir. Bu oturulan asıl bölümdür. İki ya da üç tarafı sekilerle çevrilidir. Bir tarafında ise bu bölümü nimsekiden ayıran direklik ve korkuluklar vardır. "Nimseki" yine sekialtından çıkılan üçüncü bölmedir. Kilimüstüne göre daha yüksektedir. Sekialtından 2 basamakla çıkılır. 1.5-2.5 m. eninde ve kilimüstüne paralel uzanır. Burada gençler oturur. Nimsekinin dar cephesinde bazen bir pencere bulunur. Dip tarafında ise genellikle bir dolap vardır. İki kademeli durumlarda dolap genellikle boydan dolaptır ve aşağıseki bölümünde bulunur.

Yaz odasında ocak bulunduğu durumlar da olur (Katalog no:25).

Yaz odasının tavanı işlemelidir. Tavan da oda gibi 3 bölümden oluşur. Sekialtı ve nimsekide çıtalarla oluşturulan kare, yıldız gibi sade desenler kullanılır. Bazen de sadece ahşap kaplama olarak bırakılır. Ancak tavan ve duvarı bağlayan iç bükey bağdadiye mutlaka vardır. Ana oturma bölümü olan kilimüstünün tavanında oldukça yoğun süslemeler yapılmıştır.

*Yaşları 75 civarında olan Saadet Abdaloğlu, Cemil Demirkale, Naci Ömerbeyoğlu.

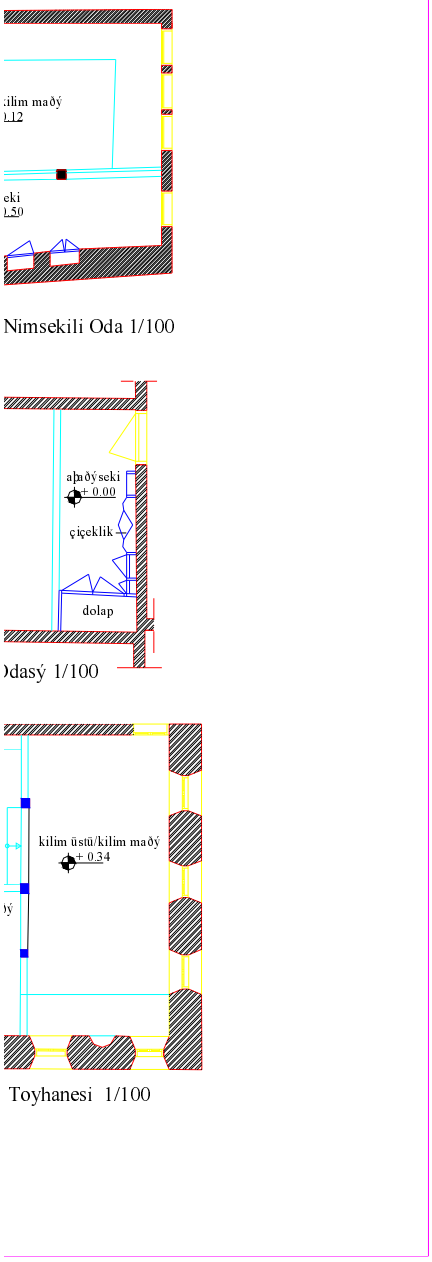

Şekil 3.1 Oda çeşitleri

3.3.3.1.1.2 Kış Odası

Selamlık haremlik ayırımının olduğu evlerde selamlık tarafında bulunur (Katalog no: 1-9,13-17,19,21-27,29,31-33). Bu ayırımın olmadığı durumlarda üst kat yaşama mekanını oluşturan temel odalardan biridir. Genellikle yaz odasının yanında bulunur. Yaz odasına göre daha az penceresi olan , daha kuytu cephede bulunan, kalın duvarlarla çevrili bir odadır. Genelde bir cephesi boy pencerelerine sahiptir. Diğer tarafları kalın duvarlarla çevrili olup küçük pencereleri vardır. Çok ışık almayan loş bir odadır. Bu odada, odayı ısıtmak için ocak bulunur. Ocak sedirin ortasında yerleşmiştir. Ocağın iki yanında "terece" denen küçük duvar nişleri bulunur. Tavan örtüsü kallenguçlu tavan, düz tavan, işlemeli tavan da olabilir. Bazı evlerde tek kademeden oluşurken genelde aşağıseki ve kilimüstü bölümlerinden meydana gelir. İki kademeli odalarda tavan da bazen süslemeli bir kirişle ikiye bölünmüş, aşağıseki bölümünde çıtalarla sade işleme ya da düz kaplama yapılmış, kilimüstü bölümü ise daha zengin işlenmiştir. Ancak tavan genellikle yaz odasına nazaran daha sade işlemelidir. Çiçeklik, suluk gibi ayrıntıları bulunan kış odaları da vardır. Duvarlarda niş şeklinde ya da boydan dolaplar bulunur.

3.3.3.1.1.3 Toyhane

Toyhaneler bir tür kış odasıdır. Haremlik selamlık ayırımının olduğu evlerde genelde haremlik tarafında alt katta bulunur (Katalog no:1,6-9,13-17,19,21,23-26,31). Ancak üst katta yer aldığı da olur (Katalog no:17,22,32). Bazı büyük evlerde de hem alt hem de üst katta olmak üzere 2 toyhane bulunur (Katalog no:25,27). Toyhanenin üst katlarda ve selamlık tarafında bulunması durumunda bu bölümde kış odası yer almaz. Toyhane kış odasının görevini yapar. Mutfaklar genellikle toyhaneye açılır (Katalog no:1,4,6,13,14,16,17,21,22,25,27,39). Böylece mutfağın ısısı toyhaneyi de ısıtır. Ancak mutfağın buraya açılmadığı evler de vardır. Toyhaneler kalın duvarlarla çevrilidir.

Toyhane kışın ailenin birlikte oturduğu, yaşadığı odadır. Yazın da serin ve büyük oluşu nedeniyle düğünler, mevlütler burada yapılır, kadınlar misafirlerini burada ağırlar. Divriği'de düğün gibi olaylara "toy" denir.

Toyhaneler üç bölümden oluşan mekanlardır. Bu 3 bölüm zeminde kademelerle tavanda kirişler ve farklı tavan bezemeleriyle ve düşeyde belirli aralıklarla konumlanmış direkler ile bunlar arasındaki korkuluklarla birbirinden ayrılmıştır (Şekil 3.1) (Fotoğraf 3.1).

Fotoğraf 3.1 Arıstak evi toyhanesi.

İlk bölüm toyhanenin giriş bölümünü oluşturan "aşağı seki"dir. Terliklerin çıkarıldığı bölümdür. Buranın döşemesi sal taşıdır. Genellikle tavan kirişleri kaplanmadan bırakılmış ya da düz tavanla kaplanmıştır. Tavanda işleme yoktur. Burada suluk denilen alçakça bir raf bulunur. Bu raf yaklaşık 30-35 cm. eninde, 100 cm. uzunluğundadır. Üzerine su küpü, su bakracı, leğen, ibrik konulur.

İkinci bölüm sekialtından bir veya 2 basamakla çıkılan "kilimüstü"dür. "Kilim mağı" da denir. Kilimüstü dikdörtgen şeklindedir ve odanın yarısını kaplar. Tabanı toprak ya da tahtadır. Tavan kaplamasız bırakıldığı gibi düz tavan kaplaması da yapılır. Nadiren köşesi ve ortası işlemeli tavan çeşidine rastlanabilir (Katalog no:14). Bazen kilimüstü bölümünde ocak da vardır (katalog no:8,25). Nadiren bu bölümde çiçeklik de bulunur (Katalog no:14).

Üçüncü bölüm ise kilimüstünden biraz daha yüksekte (10-15 cm. kadar) bulunan kürsübaşıdır. Kürsü mağı da denilir. "1 mağ" denen yaklaşık 3m. x 3 m. boyutlarında, kare şeklindedir. Döşeme toprak ya da tahtadır. Tavan genellikle kaplamasız ya da düz tavan olmakla birlikte nadir olarak işlemeli tavanlara da rastlanır (Foto 3.2) (Katalog no:14, 32). Ortasında "kürsü" denilen ısınma öğesi vardır (Foto 3.3) (Şekil 3.2).

Kürsübaşının ortasında yaklaşık 100cm. x 100 cm. ebatlarında ve zeminden yaklaşık 25 cm. daha derinde bir bölüm bulunur. Sal taşı ile kaplanmıştır. Bu bölümün ortasında kırmızı topraktan yapılmış, yuvarlak, yaklaşık 15 cm. derinliğinde, 30cm. çapında "kürsü tandırı" denen ateşlik bulunur. Meşe odunu yakılarak kor haline getirilir ve kürsü tandırının içine konur. Bunun üzerine de "kürsü" denilen yaklaşık 110 cm. x 110 cm. en ve boyunda 60-70

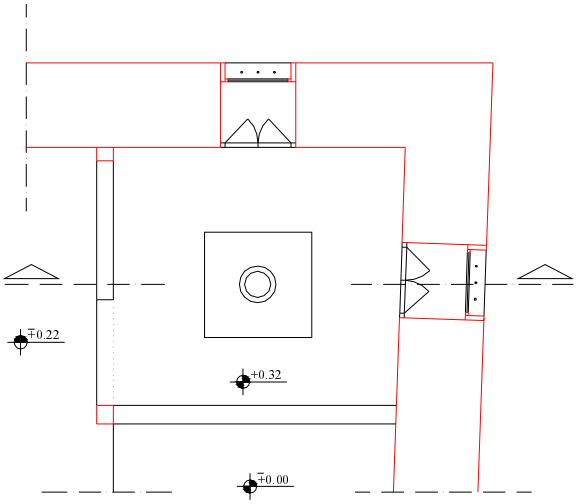

PLAN 1/50

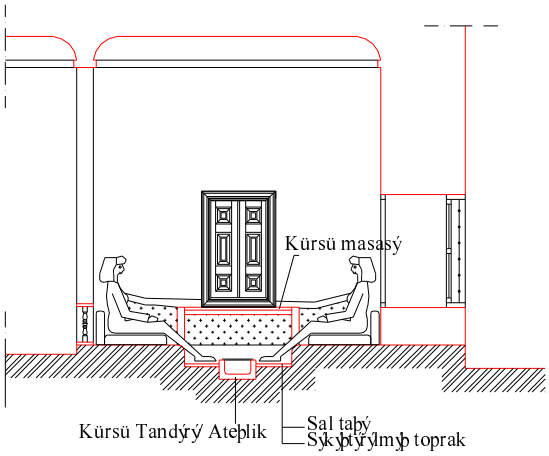

KESÝT 1/50

Şekil 3.2 Kürsübaşı

cm. yüksekliğinde tahta masa konur. İnsanlar kürsünün etrafına dizilerek ayaklarını kürsünün sıcağına doğru uzatırlar. Üzerlerine de yorgan örterler. Böylece ısınırlar. Kürsünün üstü, 2 yorganla kaplanır. Birincisi küçük boyutta kürsünün üstünü örtecek kadar büyüklükte, 2.si ise insanların altına girip ısınacakları neredeyse kürsübaşı alanı kadar büyük olan yorgandır. Ayrıca "cecim" denilen ve en üste örtülen kürsü için yapılmış özel örtü de örtülür. Aile reisi baş köşeye oturur. Sonra da aile üyeleri sıralanır.

Foto 3.2. Tevrüzlü Evi kürsübaşı tavanı.

Foto 3.3 Budaklı Evi kürsübaşı bölümü.

Bir duvar genellikle boydan gömme dolaptır. Bazen de bu dolap yaklaşık 3m. kadar kısa tutulmuş bütün duvar boyunca uzamamıştır. Yatak, yorgan, halı, kilim gibi eşyalar buraya konur. Ayrıca duvarlarda niş şeklinde küçük gömme dolaplar da vardır. Salıncak, beşik, sandık, yiyecek deposu gibi eşyalar da toyhanenin uygun yerlerine yerleştirilir. Duvarlarda ve tavanda çocukların beşik ve salıncaklarının asılması için "tikke" denilen halka şeklinde demirler bulunur.

Genellikle toyhanelerde ışık alan pencereler kürsübaşındadır. Diğer bölmelerde küçük hava pencereleri bulunur. Bazı toyhanelerde bütün bölümler boy pencerelidir (Katalog no:26).

3.3.3.1.1.4 Cihannüma (Yıldız Köşkü)

Bazı evlerde selamlık bölümünün devamı şeklinde diğer katlarından daha küçük üçüncü bir kat bulunur (Katalog no:13,14,31-33,36). Bazen sekizgen planlı, bazen sadece bir cephesi çokgen, bazen de dikdörtgen planlı tek bir odadan oluşabileceği gibi birkaç oda da birarada olabilir. Burası genelde misafirlerin ağırlandığı mekandır. Ahşap karkas üzerine ahşap kaplama ya da hımış tekniğinde yapılmıştır. Ahşap kaplamada tahtalar yatay olarak, aralıksız, bindirme yapılmaksızın yerletirilmiş ve bu kaplamanın üzeri sıvanmıştır. Divriği'de bu bölüme "yıldız köşkü" denir (Foto 3.4). Tevrüzlü evindeki sekizgen planlı cihannüma odasına "hacle-i saadet" de denilmektedir

Foto 3.4 Erçüklü evi cihannüması

3.3.3.1.2 Sofa (Aralık)

Evlerde haremlik selamlık ayırımı yapılmışsa, hem selamlık hem de haremliğin girişindeki ilk bölümdür. Ayırım yoksa da esas kata girilen ilk mekandır. Bir nevi giriş holüdür. Buradan odalara girilir. Çoğunlukla saltaşı döşemelidir. Burada süslemeye rastlanmaz. Tavan kirişleri kaplamasız bırakıldığı gibi düz tavan kaplaması yapıldığı durumlar da vardır. Giriş kapısının yanında ve bazen de üstünde bulunan pencerelerle aydınlanır. Bazen oda duvarları üzerinde açılan küçük pencerelerle daha aydınlık hale gelir.

3.3.3.1.3 Servis Mekanları

3.3.3.1.3.1 Pişirme Mekanları

3.3.3.1.3.1.1 İçeri Ocaklık

Divriği'de mutfağa "içeri ocaklık" denilmektedir. Çoğunukla zemin katta bulunduğu gibi birinci katta da bulunabilir. Haremlik selamlıklı evlerde haremlik tarafında kalır. Yaklaşık 100-150 cm. uzunluğunda 80 cm. derinliğinde bir ocağı ve duvarlarında fonksiyonel nişleri, rafları, dolapları vardır. Mutfağın yanında genellikle yer damı denilen yarım kat aşağıda depo odası bulunur. Buraya mutfaktan girilir. Mutfağın bir bölümü gibidir. Bazen de mutfaklarda odun deposu bulunur. Ocakta yakılacak odunlar burada depolanır. Tavanda süslemeye rastlanmaz. Arıstak tavan denilen döşeme salım ağaçlarının kaplamasız bırakıldığı tavanları

vardır. Pencereleri tepe pencereleri şeklinde küçük pencerelerdir. Kapısı çoğunlukla toyhaneye açılır. Aralığa açıldığı durumlar da vardır. Aralığa açıldığı durumlarda bile toyhaneye çok yakın konumlanmıştır.

3.3.3.1.3.1.2 Dışarı Ocaklık, Fırın

Ayazda bağımsız bir yerde bulunur. Ekmek, yemek pişirildiği gibi çamaşırların yıkandığı ve çeşitli işlerin de yapıldığı bir mekandır. Ocak bulunur. Arıstakzade Evi'nde fırın da dış ocaklıktadır. Ayaza bakan duvarında hemen hemen bütün cephe boyunca uzanan ve 60-80 cm. yüksekliğinde pencere boşluğu vardır ancak burada pencere kasası ya da kanadı yoktur. Bu boşluk yaklaşık 10 cm. aralıklı ahşap çıtalarla kapatılmıştır. Böylece havalandırılmıştır. Fırın avluda ya da ayazda kapalı bir mekan şeklinde olabildiği gibi (Katalog no:25,31) açıkta bırakıldığı da olmuştur (Katalog no:7,22,28). Kubbe ile örtülmüş 2m x 2 m. en ve boyunda 2 m. yüksekliğinde bir elemandır. Bu kubbe bazen taş bazen de tuğla ile örülmüştür. (Foto 3.5, Foto 3.6). Divriği'de tuğlanın kullanıldığı nadir yerlerden biridir. Bu fırınlarda kullanılan tuğlanın Divriği'de İstasyon Mevkii'nde yapıldığı 75 yaşındaki yapı ustası Cemil Demirkale tarafından belirtilmiştir. İçinde odun yakılarak ekmek pişirilir, erişte kavrulur.

Foto 3.5 Tahsin Akyıldız Evi fırını.

Foto 3.6 Tahsin Akyıldız Evi fırınının içi

3.3.3.1.3.1.3 Kahve Ocağı

Bazı evlerde (Katalog no:1,5,6,18,22,24-26,30) üst katta, selamlık bölümünde kahve ocağı denilen oda bulunur. Burası gelen misafirler ve erkekler için kahve, çay gibi içeçeklerin hazırlandığı küçük bir mutfaktır. Ocak bulunur. Tavanı genellikle sade, işlemesizdir.

"...kış aylarında akşam yemeğinden sonra erkekler tercih ettikleri odalara giderlerdi.Gelen yaşlı misafirlere sade kahve ikram edilirdi" (Özen, 1977:13-14).

3.3.3.1.3.2 Depolama/ Saklama Mekanları

3.3.3.1.3.2.1 Yer damı

Mutfaktan girilen ve erzak deposu olarak kullanılan odalardır. "Yer damı" adı verilir. Toprağa yarı gömük ya da tamamen gömük odalardır. Mutfaktan yarım kat ya da bir kat aşağıdadır. Mutfaktan bir kapı ile basamakla inilerek ulaşılır. Bir evde mutfağın zemininde kapı kanadı tespit edilmiştir (Katalog no:25). Yer damına inileceği zaman bu kapak açılır. Diğer zamanlarda kapalı tutulur. Böylece hem yer kaybı hem de ısı kaybı olmaz. Birkaç küçük pencere ile aydınlatılır. Üst kattaki odalara nazaran daha alçaktır. 200-220 cm. yüksekliğindedir. Oldukça serin mekanlardır. Peynir, yağ gibi serin yerde saklanması gereken yiyecekler burada saklanır. Döşemesi sıkıştırılmış topraktır. Bazı evlerde (Katalog no:3,22,26) zemin katta yaklaşık 60x80 en ve boyunda, 70 cm derinliğinde çukurlar açılır. Bu çukurlar bazen çamur ile sıvanır, bazen de yüzeyine taş döşenir. Bunların yapılmasında amaç yine yer damında olduğu gibi yağ, peynir ya da su küplerini soğuk olarak muhafaza etmektir. Bunlar "ün" olarak adlandırılır.

3.3.3.1.3.2.2 Kiler

Mutfaktan girilen ve sadece yiyecek depolamak için kullanılan odadır.

3.3.3.1.3.3 Ahır, Samanlık

Evlerde haremlik selamlık ayrımı varsa ahır selamlığın alt katında yoksa da yaşama bölümü olan birinci katın altındadır. Bahçede eve bitişik olarak bulunduğu durumlar da vardır. Odaların ahırın üzerine yapılma sebeplerinden biri de bu şekilde kışın üst katın sıcak olmasıdır. Ahırlara giriş genellikle avludandır, ancak bazı ahırlarda sokağa açılan kapılar da vardır. Böylece hayvanlar avluya girip çıkmadan direk sokağa ulaşırlar. Genellikle sokağa bakan 30x35 cm., 25x30 cm., 50x50 cm. vb. boyutlarda demir parmaklıklı küçük birkaç pencere ile havalandırılırlar. Odalara nazaran daha büyük mekanlardır. Üstteki birkaç oda büyüklüğü kadardırlar. Üst kat oda duvarlarının düşeyde denk geldiği hizada büyük kesitli ve genellikle ardıç direkler bulunur. Ahırlar alt katta olduğu için kalın duvarlarla kuşatılmıştır. Döşemesi genelde taş ya da topraktır. Evlerde çalışan hizmetlilerden erkek olanlarına hizmetkar, kadınlara da tataba denirmiş. Hizmetkarlar ahırda yatarlarmış. Ahırda köşk kurulurmuş. "Bir-iki sırık tavadaki kirişlemelere çivilenir, bunlara yatay ağaçlar ve onun üzerine de tahtalar çakılarak yerden yüksekte bir set oluşturulup buraya kedi merdiveni ile

çıkılır. Böylece "köşk" denilen yatak serilecek kısım oluşturulmuş olur*. " Büyük selamlık ahırlarında, seyis odası, hizmetkar odası gibi bölümler, samanlık, burmalık kısımları bulunur" (Sakaoğlu, 1978:29). Şu an bunlar yoktur. Ahırın yanında muhakkak samanlık yer alır. Samanlıklar da küçük pencerelerle havalandırılır. Bazen cam bulunmaz, pencereler hava deliği şeklinde bırakılır. Samanlık ahıra bir kapıyla bağlandığı gibi bir kapı ile de avluya ya da sokağa bağlanır. Burası gelen saman ya da otun samanlığa konulduğu boşluktur. Normal kapı boyutundan küçük ve pencere boyutundan büyüktür. Kapı şeklinde bir kanadı vardır. Boyutları 70x100 şeklindedir. Yerden yüksekliği 50-80 cm. arasında değişmektedir.

3.3.3.2 Yarı Açık Mekanlar

3.3.3.2.1 Divanhane

Avludan üst kata merdivenle çıkıldığında varılan ilk yarı açık mekandır. Bir tarafı açık, üç tarafı ve üstü kapalıdır (Foto 3.7, 3.8). Döşemesi saltaşıdır. Sade olabildiği gibi işlemeli tavanları da olabilir. Açık kısmında korkuluklar ve bazı evlerde de "muşabbak" denilen kafesler vardır. Bu cephede 150-200 cm. aralıklarla silinmiş direkler ve aralarında kirişler bulunur. Suluk, köşk, seki, abdestlik gibi elemanların bulunduğu divanhaneler de vardır. Yazları oturulan bir balkon gibidir. Avluya bakar. Eğer yola bakan duvarı varsa bu duvar üzerinde açılan pencerelerde kafes kullanılmıştır.

Foto 3.7 Hayri Ayan Evi divanhanesi

Foto 3.8 Kırksekiz Evi divanhanesi

3.3.3.2.2 Balkon

Rölövesi çıkarılan evlerden Hacı Mazin ve Veysel Şenol Evleri'nde balkon bulunur. Bu evlerin yapım tarihleri şu an yaklaşık 75 yaşında olan yapı ustası Cemil Demirkale'den alınan bilgiye dayanarak tespit edilmiştir: Hacı Mazin Evi yaklaşık olarak 1935'te, Veysel Şenol

*Bu bilgiler şu an 75 yaşında olan Naci Ömerbeyoğlu'ndan alınmıştır.

Evi 1949'da yapılmıştır. Görüldüğü gibi balkon 1930'lu yıllardan sonra Divriği geleneksel evlerine girmiş bir öğedir. Hacı Mazin Evi'nde balkon cepheden yaklaşık olarak 15 cm. taşma yapmaktadır. Sofanın devamı şeklindedir. Ön cephededir. Korkulukları demirdir (Foto 3.9). Veysel Şenol Evi'nde iki adet balkon bulunmaktadır. Ön cephesindeki balkonu şu an cepheyle aynı hizada bitmektedir. Fakat ev sahiplerinden alınan bilgiye göre bu balkon önceden daha uzun iken bir kamyonun çarpması sonucu şu anki haline getirilmiştir. Şu an orjinal olmayan demir korkuluklar vardır. Avluya bakan yan cephesindeki balkon ise konsol çıkmalıdır ve sofanın devamı şeklindedir. Ahaşap korkulukları vardır. Bu aileye ait diğer evlerde de bu evin plan şeması tekrar edilmiştir. Fakat ön cephe balkonları kapatılmıştır. Yan cepheye bakan balkonları ise halen durmaktadır.

Foto 3.9 Hacı Mazin Evi balkon

3.3.3.2.3 Örtme

Haremlik bölümünün girişinde bulunur. Yazın oturulan teras şeklindeki üstü kapalı yanları açık bir mekandır. Bazen haremliğin girişinde dam örtüsü ayaza doğru taşar ve taşıntının altı direklerle desteklenerek örtme olarak kullanılır. Zeminden 1-2 basamak yüksektedir. Saltaşı döşemelidir. Bazen de örtme girişin birkaç metre ötesinde yerden bir iki basamak yükseltilerek ayrı bir mekan olarak yer alır. Etrafı korkuluklarla çevrilir **.** Zemini sal taşı veya tahtadır. Mühürdarzade 1 Evi örtmesinde seki de bulunur (Katalog no:26).

3.3.3.2.4 At Örtmesi

Avluda genelde üstteki divanhanenin altında bulunan, at örtmesi denen bir bölüm bulunur. Eğer avluda evden bağımsız bir ahır varsa bu durumda at örtmesi burada da çözümlenir. Yarı açık bir mekandır. Üstü ve de iki ya da üç yan tarafı kapalı diğer tarafları açıktır. Atlar ve diğer binek hayvanları buraya bağlanır. "Musur" denilen hayvanların yemlerinin konulduğu tahtadan yapılmış yemlik bulunur.

3.3.3.3 Açık Mekanlar

3.3.3.3.1 Avlu, Ayaz

Sokaktan kanatlı kapı ile girilen ilk açık mekandır. Avlu her evin zemin katında, arazinin boyut ve şekline bağlı olarak tasarımda yer alır. Son dönem evlerinde eve sokaktan direk giriş olmakla birlikte yine de avlu geleneği devam etmiştir. Zemin kata hem sokaktan hem de avludan aynı zamanda girilmiştir (Katalog no:39,41). Sadece Gülten Demiralay Evi'nde avlu yoktur. Bu ev iç sofalı, sokaktan direk girişli 1930'larda yapılmış bir evdir.

Avlunun zemini doğal taştır. Duvarlarla çevrilidir. Sokağın sınırını oluşturan avlu duvarlarının yüksekliği 3m. civarındadır. Haremlik ve selamlığın ayrı olduğu evlerde selamlık dairesi buraya bakar. Avluda üst kattaki yaşama mekanlarına çıkan merdiven ve genellikle at örtmesi bulunur. Avluya bakan alt kat ahır ve samanlıktır. Kapısı avluya açılır. Bir kısım evlerde çeşme, kuyu, fırın ve ambarlar da avluda bulunur.

Evler avluyu bir ya da iki taraftan sarar. Eğer evin haremlik bölümü varsa avluda buraya bağlanan ikici bir kanatlı kapı bulunur. Bu kapıya "orta kapı" denir.

Bazı evlerde iki ev tek bir avluya açılır (Tahsin Akyıldız Evi). Bunlar yakın akraba evleridir.

Tuvaletler bazen avlunun bir köşesinde bulunur.

Haremlik kısmı bulunan evlerde avludan sonra ayaz denilen ikinci bir açık alan bulunur (Katalog no:1,7,813-17,21,23-27,31,32). Bu haremlik kısmının baktığı sadece ev halkına ve kadınlara ait bölümdür. Ortakapı denilen kanatlı kapı ile avluya bağlanır. Burada örtme denilen teras şeklinde açık bir bölüm, dışarı ocaklık, fırın, tuvalet, tandır bulunur. Haremliğin giriş bölümü buraya açılır. Yazın kadınlar işlerini ayazda yapar, misafirlerini örtmede ağırlar. Buradan da bahçeye gidilir. Bahçe cağ denilen ağaç dallarından oluşturulmuş bir çit ile ayazdan ayrılmıştır.

Avludan ayaza geçiş bazen yer olmadığı için evin altındandır. Bu kısma "yolgeçti" denir.

3.3.3.3.2 Bahçe

Bahçeler evlerin arkalarında bulunur. Evin ihtiyacı olan sebze ve meyvelerin yetiştirildiği üretim ve tarım alanlarıdır. Bahçeler oldukça geniş bir alana yayılmıştır. Vaziyet planlarında bu görülmektedir. Birçok meyve ağacı bulunur. Bostan bölümü vardır. Bunların bir kısmı kış için kurutulur. Ayrıca hayvanlar için yoncalık da bulunur. Bahçe ark suyu ile sulanır. Bahçe duvarları avlu duvarlarına göre daha alçaktır. Haremlik selamlık bölümlerinin bulunduğu evlerde bahçeye ayazdan, bulunmadığı durumda da avludan geçilir.

Evlerin avlu ya da ayazlarında kuyu (Katalog no:13,23,27) ve çeşmeler (Katalog no:2,24,26,31,34,39) bulunur. İçme suyu çeşmeden ve kuyudan karşılanır. Kışın çeşmeler donduğu için kıştan ilkbahara kadar doldurulan kuyunun suyu kullanılır. Kuyu derinliği ev sahibinin isteğine göre değişir. Horasan harcının kullanıldığı tek yer kuyuların içidir. Çünkü horasan harcı çatlamadığı müddetçe hiçbir şekilde su geçirmeyen bir malzemedir. Kuyu ağızlarında genelde siyah renkli bir taş çeşidi kullanılır. Sünger taşı ya da siyah taş denen bu taş Divriği yakınlarında Dumluca'da bulunan bir taştır. Bu taş özellikle kışın donmaya karşı oldukça dayanıklıdır. Çatlamaz. Bu nedenle kuyuların ağızlarında bu taş kullanılmıştır. Divriği'de kuyular ark suyuyla doldurulur. Kar suyu kullanılmaz. Kuyular gece doldurulur. Bir kişi ark suyunu kimsenin kirletmediğine emin olmak için gece nöbetçi kalır. Mahallenin sakinlerine kuyunun doldurulacağı haber verilir. Suyu kirletmek büyük suçtur. Çünkü bu su, içilen sudur. Kuyunun dibi tuzlanır. Ama bu tuz suya karışmaz. Dibe çöker. Su tuzlu olmaz. Ark suyunda bir miktar da olsa toprak vardır. Bu kuyuda bekleyince dibe çöker. Tuzu da muhafaza eder. Toprak miktarı arttığında bir adam kuyunun içine sallanır ve kuyu temizlenir. Sonra yeniden tuzlanır.Genellikle avlu duvarının yola cephe veren duvarı üzerinde avlu çeşmesi bulunur. Bu duvar üzerinde bulunmasının nedeni suyun yolun her 2 tarafındaki su yollarıyla çeşmelere ulaştırılmasıdır. Çeşmeler yontma taştan yapılmıştır (Foto 3.10). Çeşmelerin önünde bulunan "kürün" denen suyun aktığı taşlar da donmaya karşı dayanıklı olan olan sünger taşından yapılmıştır. Mühürdarzade evinde avlunun ortasında beyaz mermerden bir çeşme tespit edilmiştir. Bunun devşirme bir çeşme olma ihtimali yüksektir (Şekil 3.3). Başka herhangi bir evde böyle bir çeşmeye ve de mermer kullanımına rastlanmamıştır. Çeşmeler bazen evin dış duvarı üzerinde de bulunabilir. Bu durumda çeşme avlu içinde kalabildiği gibi sokakta da bulunabilir.

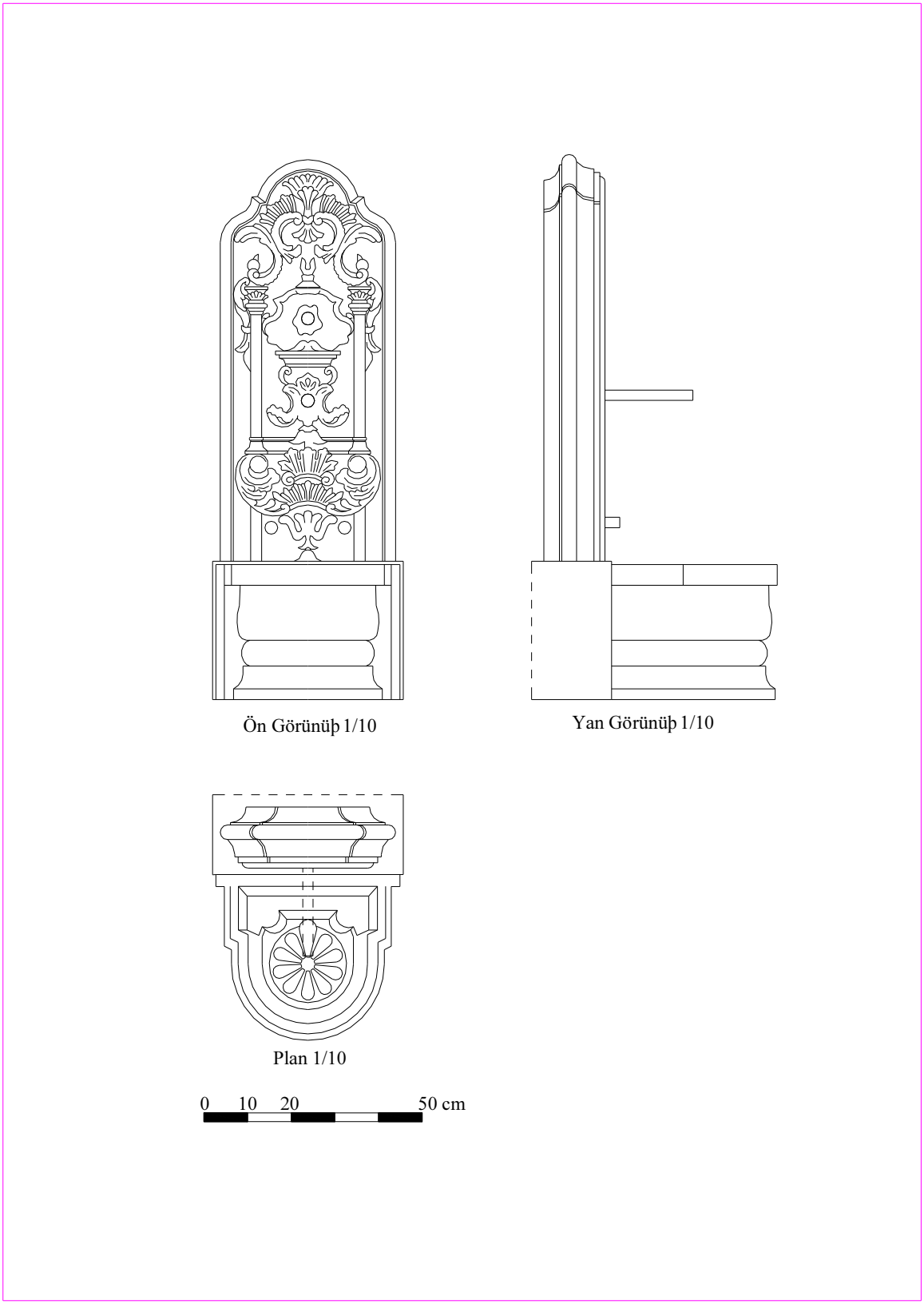

Şekil 3.3 Mühürdarzade Evi çeşmeleri

Foto 3.10. Hafizli Evi Çeşme

3.4 Evlerin Donanım Öğeleri

Odalar inşa edilirken ev halkının tüm eylemlerini gerçekleştirmesini sağlayacak sabit donanım öğeleri de birlikte yapılmış, inşaatla birlikte tamamlanmıştır. Dışardan dolap, oturma elemanı vs. gibi eşyaların getirilmesine gerek yoktur, bu donanım öğeleriyle oda çok fonksiyonlu hale getirilmiştir. Ahşap malzemeyle oluşturulan elemanlar çeşitli ahşap işçilikleri ve alçı süslemelerle zenginleştirilmiş ve böylece iç mekana ayrı bir güzellik katılmıştır. Ayrıca Sayit Aygün Evi'nde duvarda raf ile tavan arasında saat ve kayık resmi olduğu evin şu anki sahibi tarafından söylenmiştir. Ancak bu resimler artık yoktur. Üzeri betonla sıvanmıştır.

3.4.1 Dolaplar

Dolaplar 2 şekilde görülür (Tablo 3.2). İlk şekli duvardaki nişlerin kapakla kapatılmış halidir. Bunlar elbise veya küçük boyutlu eşyaları depolamak için kullanılır. Genişlikleri 50-80 cm., yükseklikleri 80-90 cm. kadardır. Derinlikleri bulundukları duvara göre değişir. Genelde kalın ana veya anakuzu duvar üzerinde olduklarından 40-45 cm. derinliğindedir. Ancak 20 cm. derinliğine düşmüş örnekleri de vardır. Bu nişlerin kapaksız bırakıldığı da olur. Odalarda bulunan nişler "terece" olarak adlandırılır (Foto 3.11). Genellikle ocağın 2 yanında bulunur. Yaklaşık 30 cm. eninde ve derinliğinde 25 cm. yüksekliğinde, kemerli duvar nişleridir. Alçı ile dış kontürleri süslenmiştir. Mutfaklarda ya da kiler gibi depolama mekanlarında bulunan

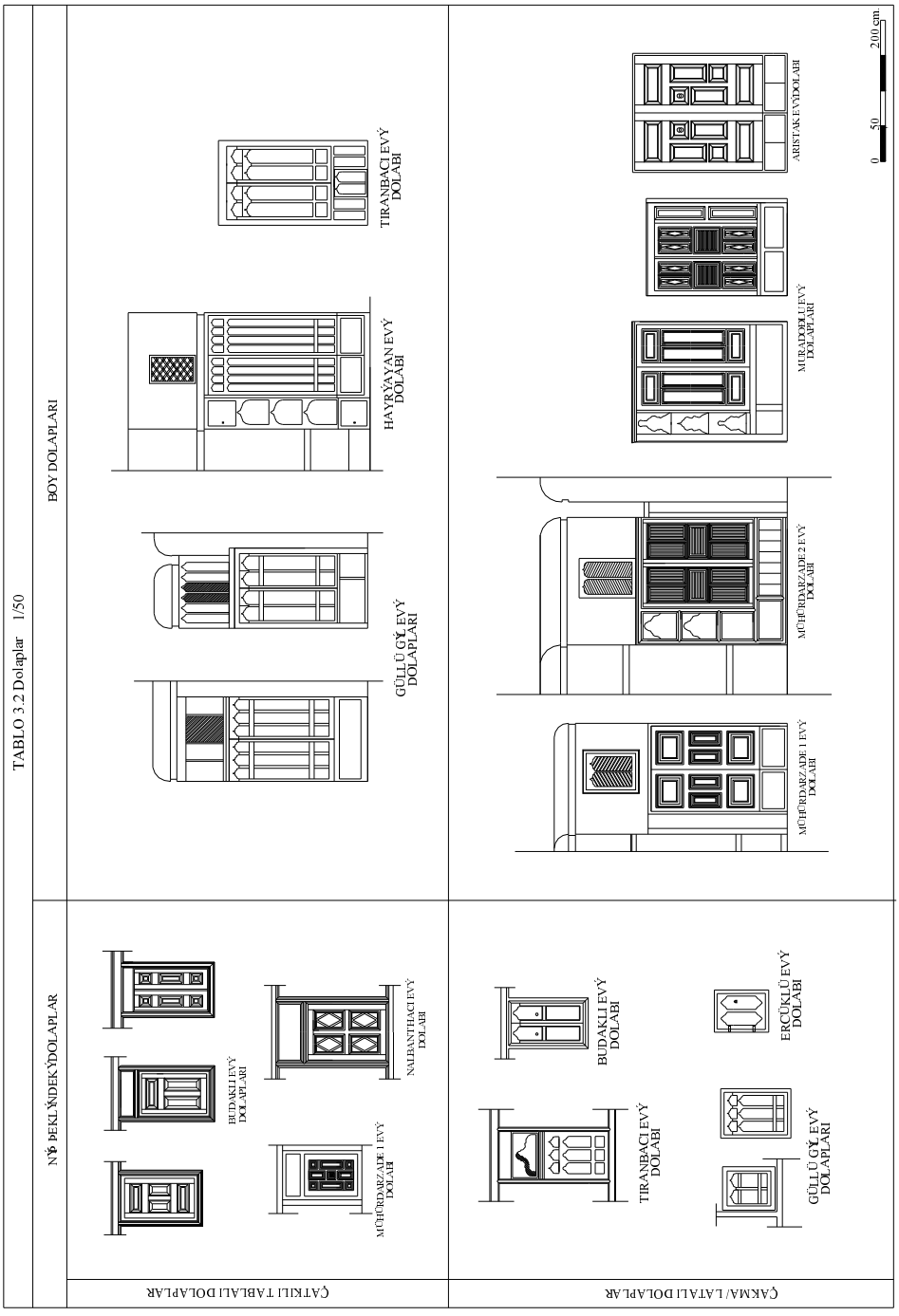

Tablo 3.2 Dolaplar

Foto 3.11 Terece (Kırksekiz Evi)

nişler tereceye nazaran daha büyük nişlerdir. 50-70 cm. eninde, 70-90 cm yüksekliğinde 30-45 cm. derinliğindedirler. Nişler olduğu gibi bırakılmış herhengi bir süsleme yapılmamıştır

Dolapların diğer bir şekli boydan dolaplardır. 130-160 cm genişliğinde 60-85 cm derinliğinde olan bu dolaplar oda duvarı yüksekliğindedir. Bazı örneklerde terek hizasında kesilir (Foto 3.12). Duvar boyunda olması durumunda kapaklar genelde terek hizasına kadardır. Bu hizadan sonrasında genelde pencere şeklinde bir boşluk bırakılarak bu boşluk kafesle kapatılmıştır. Böylece dolabın havalandırılması yapılmış olur. Genelde 2 ya da 3 kanatlıdır. Yüklük olarak da adlandırılırlar. Her türlü eşyanın özellikle de döşek, yorgan, yastıkların depolandığı dolaplardır. Bir kısmı kapalı dolap olarak kullanılırken bir kısmı da raf olarak kullanılır. Odanın tek tarafında kapının açıldığı duvarın köşesinde yer alırlar. Toyhanelerde ise genellikle bir duvar boydan boya dolaptır. Bazen de kilimüstü bölümünün kısa kenarı dolapla kaplanmıştır. Dolaplardaki her bölümün kendine göre bir kullanım biçimi vardır. Örneğin kıyma ve yağ için, kurutulacak meyve ve sebze için, yatak yorgan için, evin kedisi için ayrı ayrı bölümler bulunur. Kirevent üstteki havalı bölümdür. Kurutmalık yiyecekler orada kurutulur. Özellikle kurutulan meyvelerin kokusu buradan bütün odaya dağılır. Bu bölüme “ayvalık” dendiği de olur. Buraya kedi merdiveniyle dolabın içinden çıkılır. Dolapların orta bölümü genellikle yatakları depolamak için kullanılır. Altta kalan bölümleri ise genellikle soğan, patates gibi kuru yiyecekleri depolamak içindir. Bazı evlerdeki dolapların alt bölümünde “kedi gözü” denilen ev kedilerinin içinde yattığı bölümler vardır. Bu bölümlerin altı topraktır. Yağ, kıyma için dolabın serin tarafı kullanılır. Dolapların bir bölümü “çark” olarak adlandırılan gusülhane olarak kullanılır.

Dolap kapaklarında oda kapılarının kanatlarında kullanılan yapım sistemleri çeşitleri kullanılır. Çatkılı tablalı ve çakma kanatlar kullanılmıştır. Özellikle çatkılı tablalı ve

Divriği'de "pervazlı" denilen çakma kapak çeşidi çok kullanılmıştır. Muşabbak kapak denilen çakma kapı çeşidi ise işçiliği zor olduğundan az kullanılmıştır (Foto 3.13).

Foto 3.12. Hayri Ayan Evi dolabı

Foto 3.13 Nalbant Hacı Evi muşabbak dolap kapağı.

Raflar genelde odayı 3 veya 4 taraftan sarar. Köşelerde "köşe rafı" denen üçgen ya da dairesel biraz daha geniş raflar da bulunur. Raflara "terek" de denilir. Çeşitli eşyaları, gaz lambasını koymak için kullanılır. Oda duvarlarında bazen gaz lambasının konması için alçıdan yapılmış, lambalık denilen süsleme elemanları bulunur (Tablo 3.5).

3.4.2 Sedirler

Odalar ve sofalarda oturma, yatma ve bazen de yatma için kullanılan settir. Seki ya da makat da denir. Bazen odanın bir duvarında olabileceği gibi odayı 2 ya da 3 yönden çevirecek biçimde de olabilir. Genellikle tahtadan bazen de topraktan yapılır. 5-40 cm. yükseklikte, 70-100 cm. derinliktedir.

3.4.3 Ocaklar

Evlerde 3 tip ocak bulunur:

Birincisi tandırlık ya da dış ocaklık denen yerde bulunan ocaktır. Yer 30-40 cm. eşilerek burada ateş yakılır ve üzerine sacdan yapılmış yuvarlak metal konularak ocak oluşturulur. Üzerinde ekmek, yemek pişirilir.

Diğer ocak ise içeri ocaklık denilen mutfakta ya da dışarı ocaklıkta bulunan yemeklerin piştiği ocaktır (Foto 3.14). Büyükce bir davlumbazı vardır. Bacası duvarın içinden yükselir. Süslemesizdir. Genişliği 130-180 cm. kadardır. Derinliği 70-90 cm.'dir.

Üçüncü tip ise özellikle kış odası, toyhane ve kahve ocağı gibi odalarda ve bazen de divanhanede bulunan ısınma maksatlı ocaklardır (Foto 3.15). Kahve ocağında üzerinde kahve de pişirilir. Sedirlerin üzerinde bulunur. Bu ocakların yaşmakları ve davlumbazları alçıdandır. Çeşitli şekillerde bezemeler kullanılmıştır. Özellikle barok tarzı ağır basmaktadır. Rokoko ve ampir bezemeler de vardır. Ocak süslemelerinde dikkati çeken bir husus her evde ve hatta her evin kendi içinde farklı odalarda bile farklı bezemeler kullanılmasıdır (Tablo 3.3). Tespit edebildiğimiz 10 ocak süslemesinde ortak kullanılan motifler olmakla birlikte genel komposizyon hepsinde farklıdır. Günümüzde birçok eski evdeki ocaklar sökülmüştür. Ocakların bulındukları kış odaları az pencereli loş mekanlardır. Bu yüzden günümüzde genellikle ocaklar kapatılmış, yerine pencere açılmıştır. Ayrıca sedirin üzerinde olduğu için oturumun kolaylaşması için de ocakların kapatıldığı durumlar vardır.

Foto 3.14 Budaklı Evi mutfak ocağı

Foto 3.15 Arıstak Evi toyhane ocağı

3.4.4 Çiçeklikler

Duvar yüzeylerinde tahtadan yapılmış, dışı alçı ile sıvanarak çeşitli şekillerle süslenmiş bir çeşit dolaptır. Alt kısmında masa yüksekliğinde, daire biçiminde, ahşaptan yapılmış ve üstü sıvanmamış bir raf ve bunun üstünde sağlı sollu alçı işlemeli "göz göz " denilen küçük raflar bulunur. Alt kısmındaki rafa suluk da denilmektedir. Konsol şeklinde duvar yüzeyinden dışarıya doğru taşmaktadır. Su küpü, maşrapa buraya konur. Bunlara kitap, küçük aletler, çiçek, tesbih, gaz lambası vs. konur. Çiçeklik mihrap şeklindedir. Üstünde alçıdan yapılmış

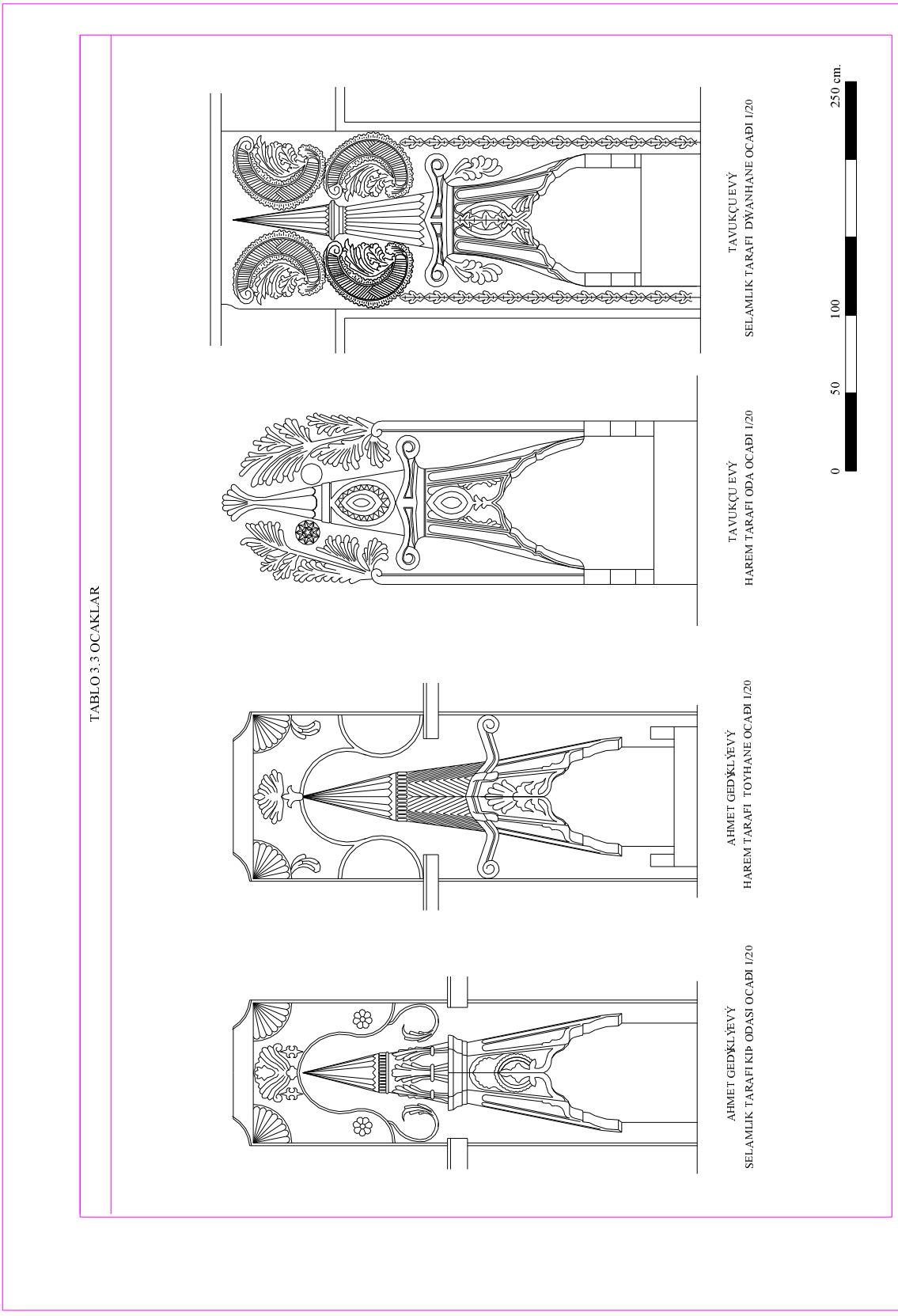

Tablo 3.3 Ocaklar

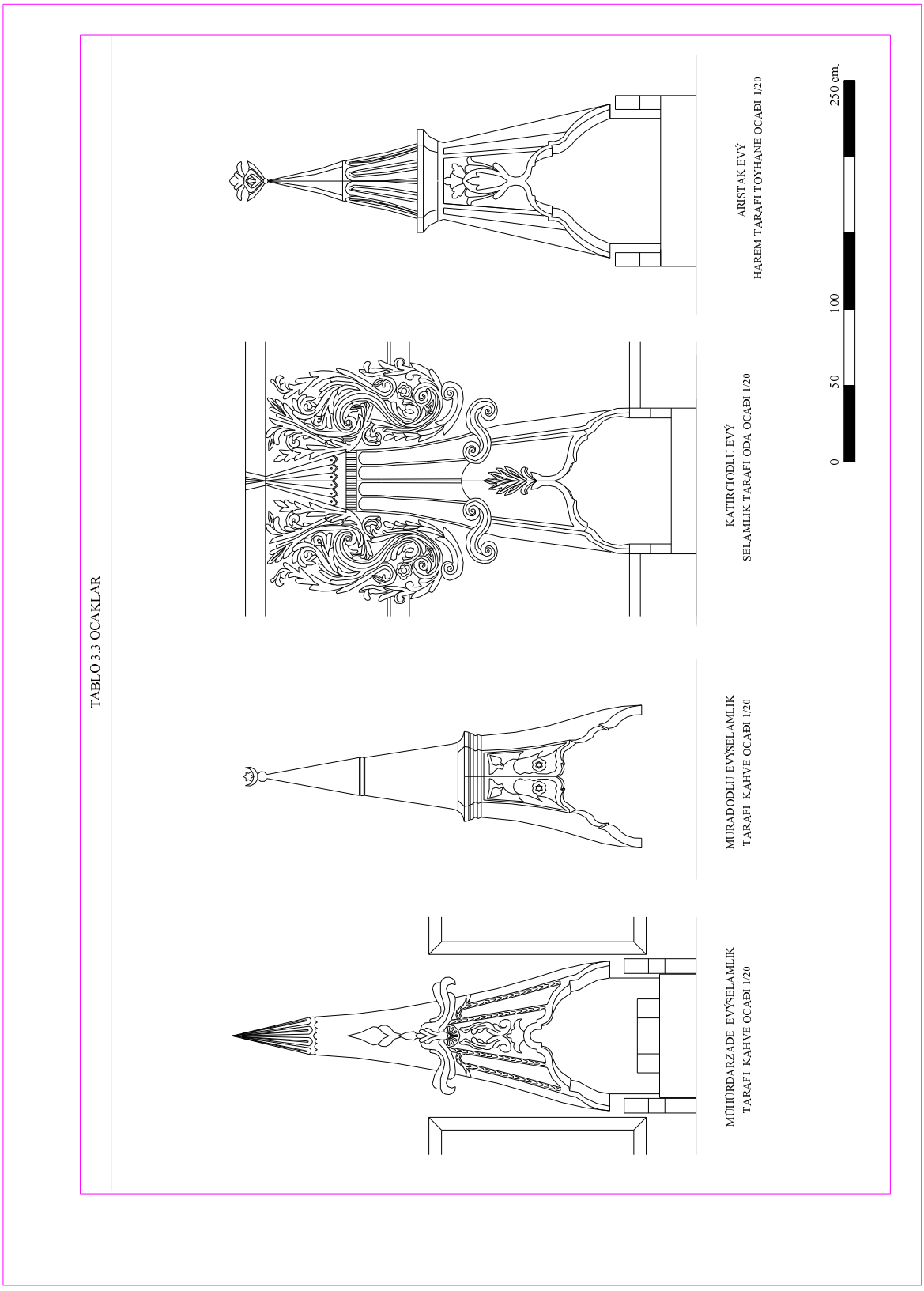

Tablo 3.3 Ocaklar

bir süsleme vardır. Bu süslemeler her evde farklılık gösterir (Tablo 3.4). İncelenen evlerden her birinde farklı çiçeklik desenleri tespit edilmiştir. Mühürdarzade ve Erçüklü evleri bu duruma güzel örneklerdir. Erçüklü Evi'ndeki 5 adet çiçekliğin ve Mühürdarzade'deki 4 adet çiçekliğin hepsi birbirinden farklıdır. Eski ustalardan Cemil Demirkale'den aldığımız bilgilere göre bu süslemeleri yapan kişilere "nakkaş takımı" denmektedir ve bu kişiler şablon kullanmamaktadır. Her usta kendi kafasından desenleri oluşturmaktadır. Süslemeler barok, rokoko ve ampir tarzındadır. Bazen çiçekliğin 2 yanına lambalık yapıldığı da olmuştur (Nebi Paşa Evi) (Foto 3.16).

Foto 3.16 Tevrüzlü Evi çiçekliği.

3.4.5 Kıblegahlar

Bazı evlerde kıblenin yönünü göstermek için, bu yöndeki duvara mihrap şeklinde, alçıdan kıblegah denilen duvar süsleri yapılmıştır (Tablo 3.5).

3.4.6 Çarklar

Evlerde yıkanma için ayrıca bir mekan ayrılmamış, yıkanma eylemi odaların içinde çözümlenmiştir. Her odada "çark" denilen gusülhaneler bulunur. Bu mekanlarda genellikle gusül abdesti alınır. Asıl yıkanma eylemi belirli aralıklarla gidilen mahalle hamamlarında yapılır. Odalarda bulunan bu gusülhanelerin atık suları arka akıtılır. Çark bazen odanın bir köşesinde yer alan bağımsız bir eleman olabildiği gibi (foto 3.17), dolapların ya da sekinin içinde de yer alabilir. Bağımsız bir eleman olan çark kapaklı, yaklaşık 80-100 cm. en ve boyunda, 60 cm. yüksekliğindedir. Bir tarafı korkuluk diğer iki tarafı duvarla çevrilidir. Yıkanma eylemi bittiğinde kapak kapatılır ve üzerine yataklar yerleştirilir. Yan tarafında

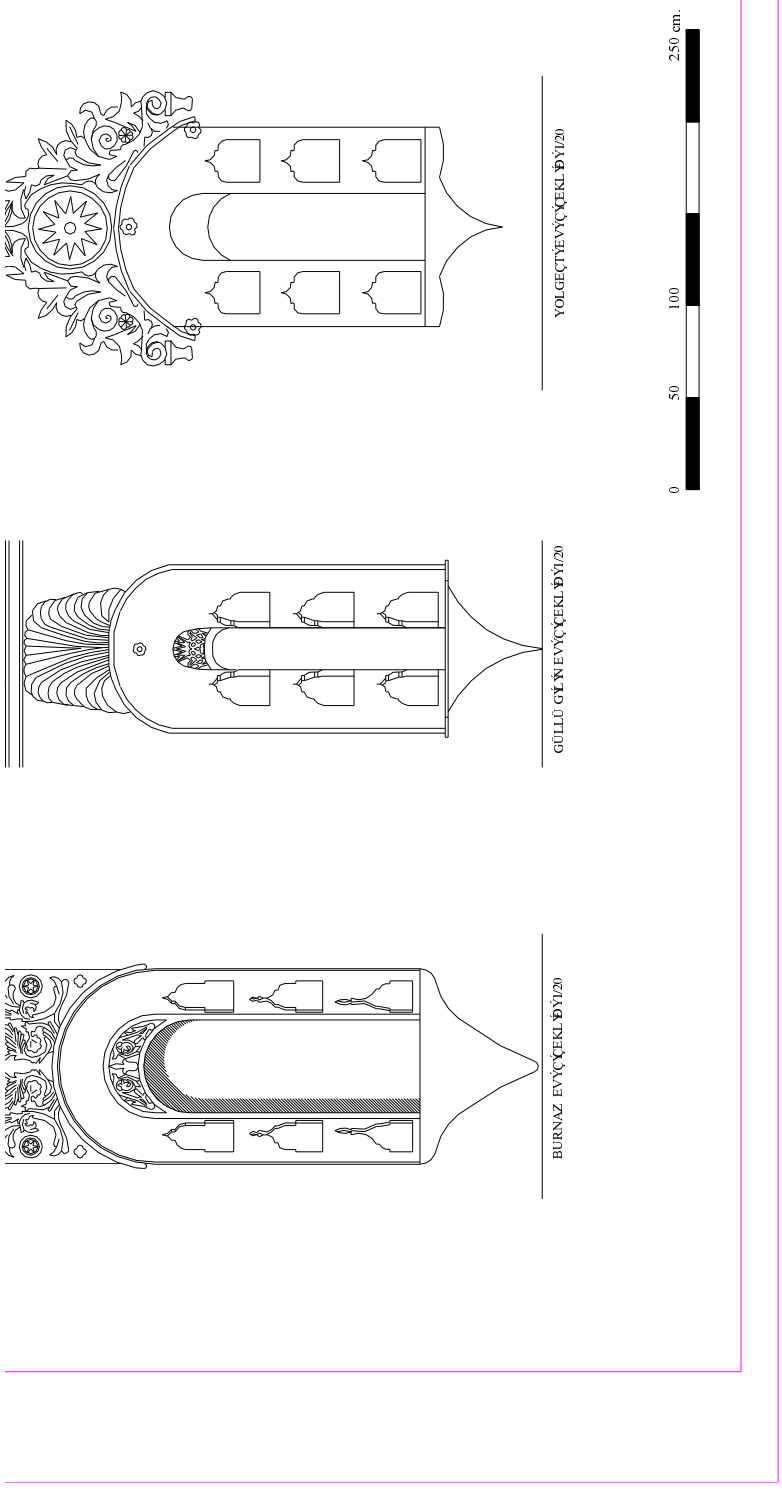

Tablo 3.4 Çiçeklikler

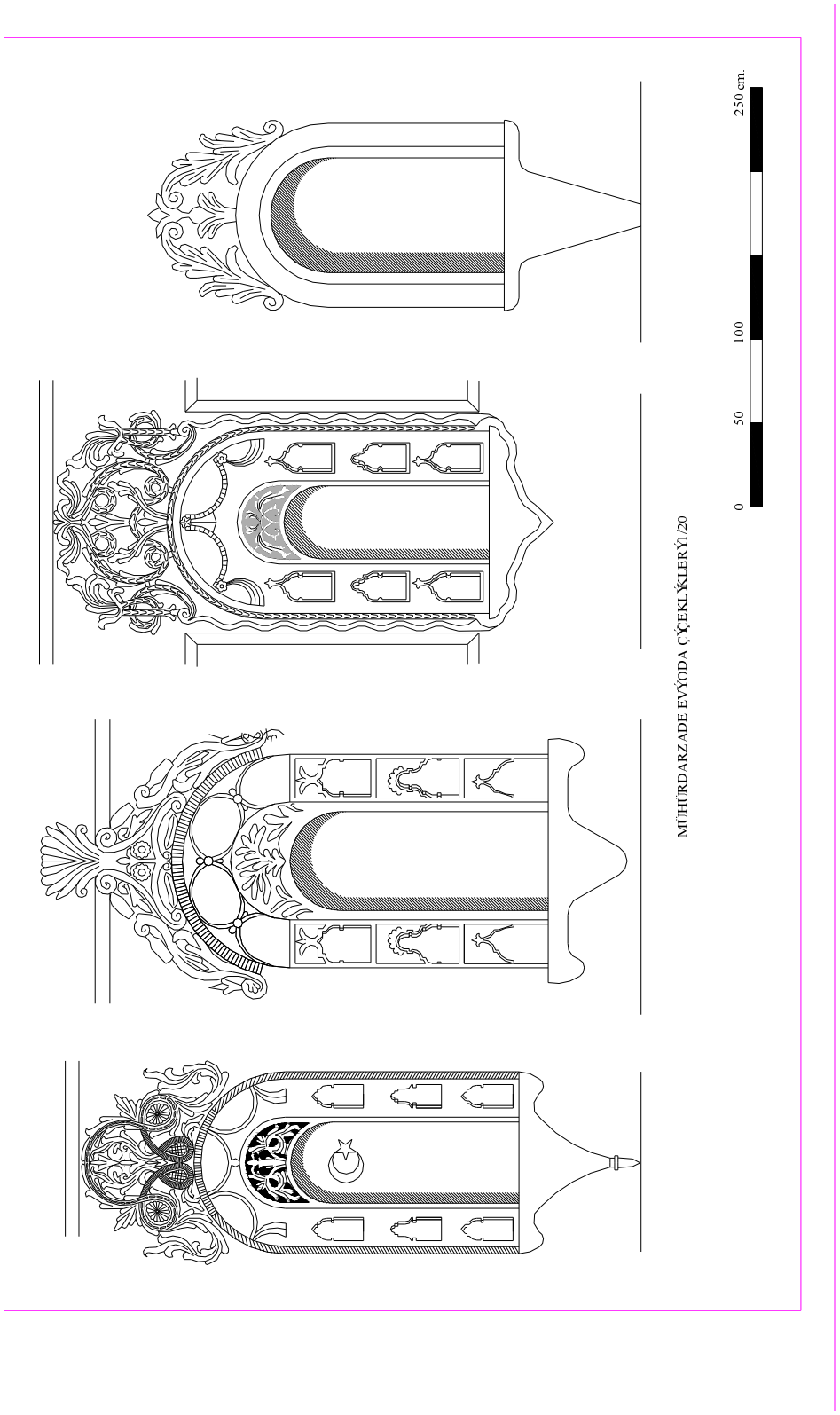

Tablo 3.4 Çiçeklikler

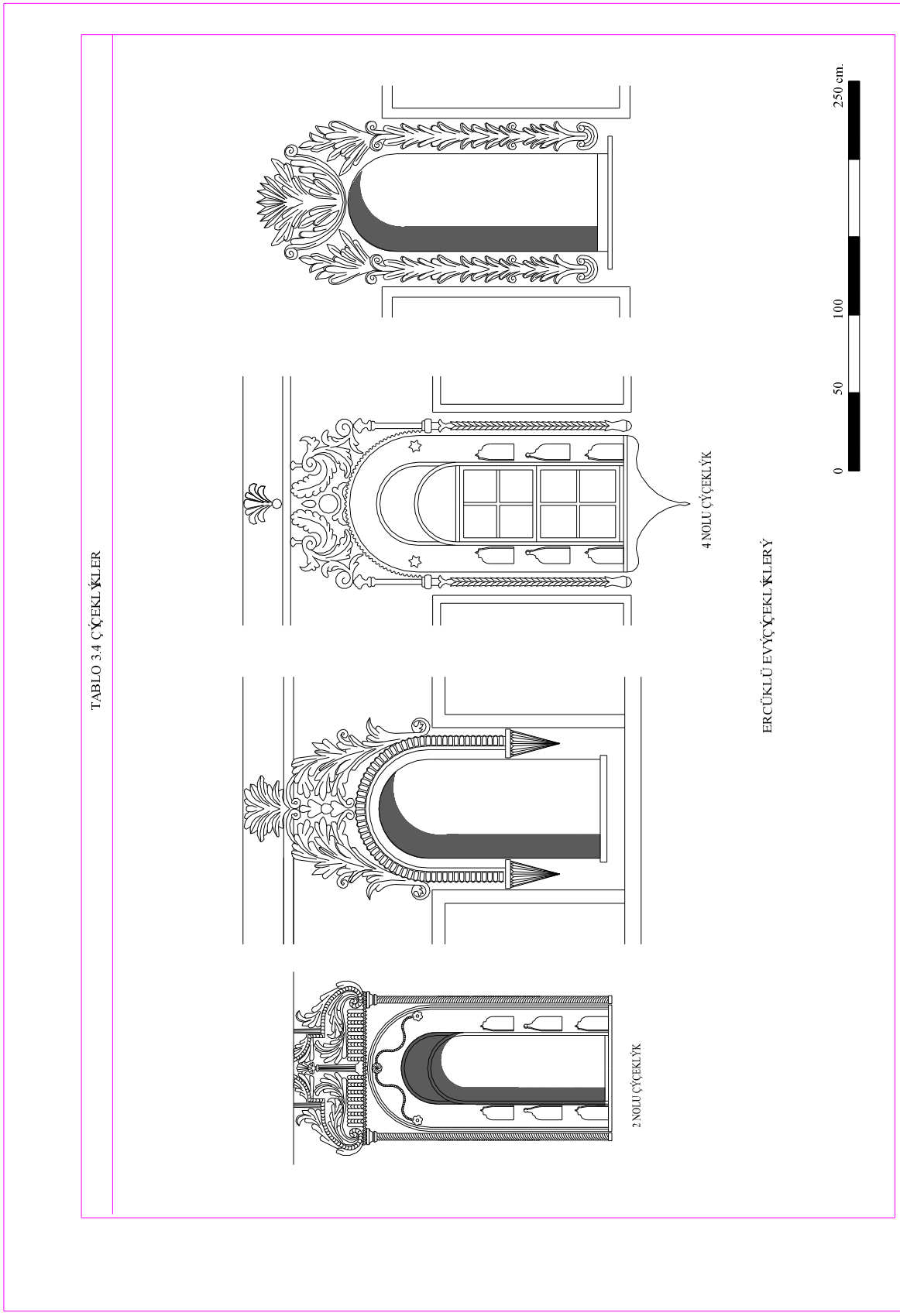

Tablo 3.4 Çiçeklikler

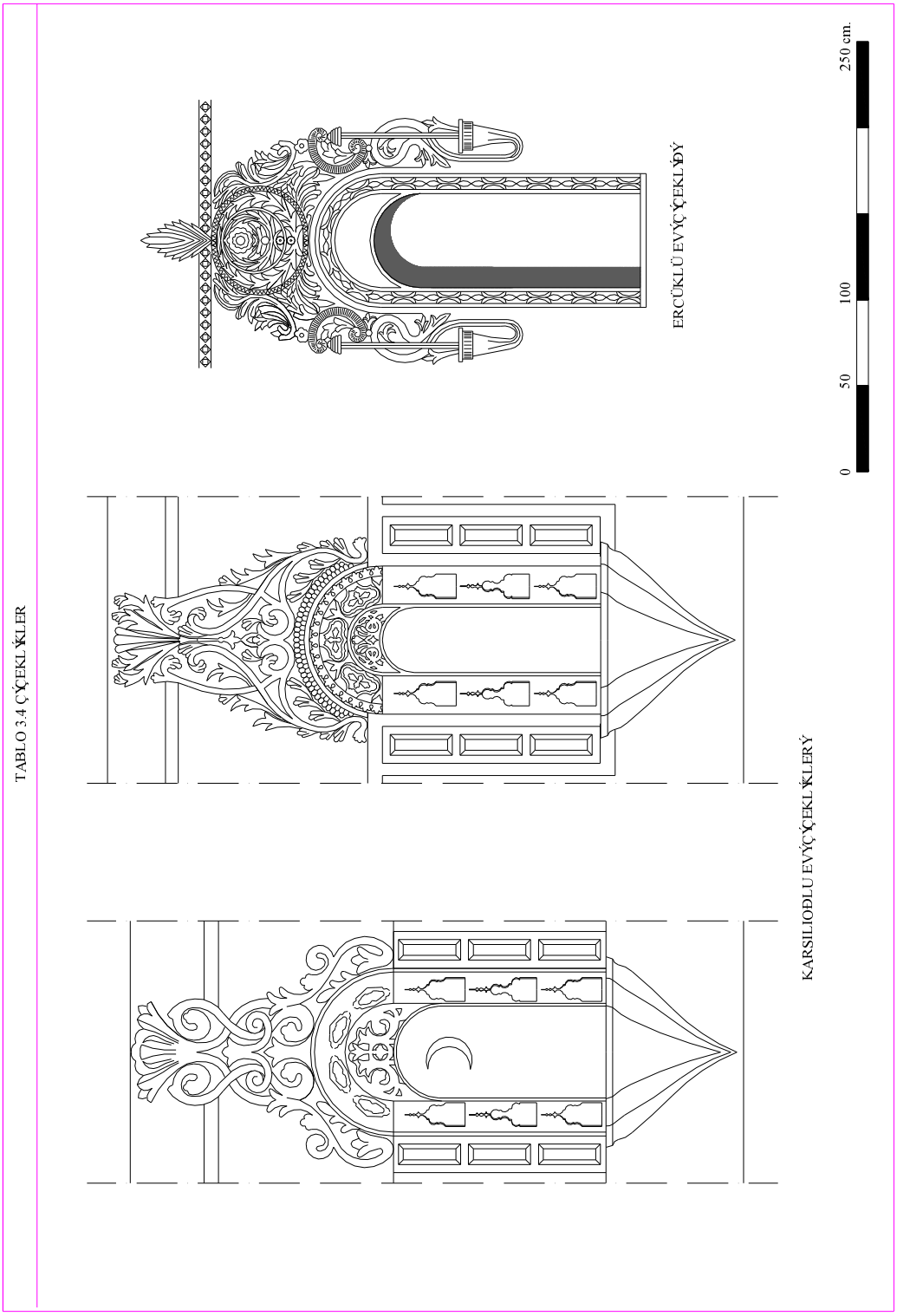

Tablo 3.4 Çiçeklikler

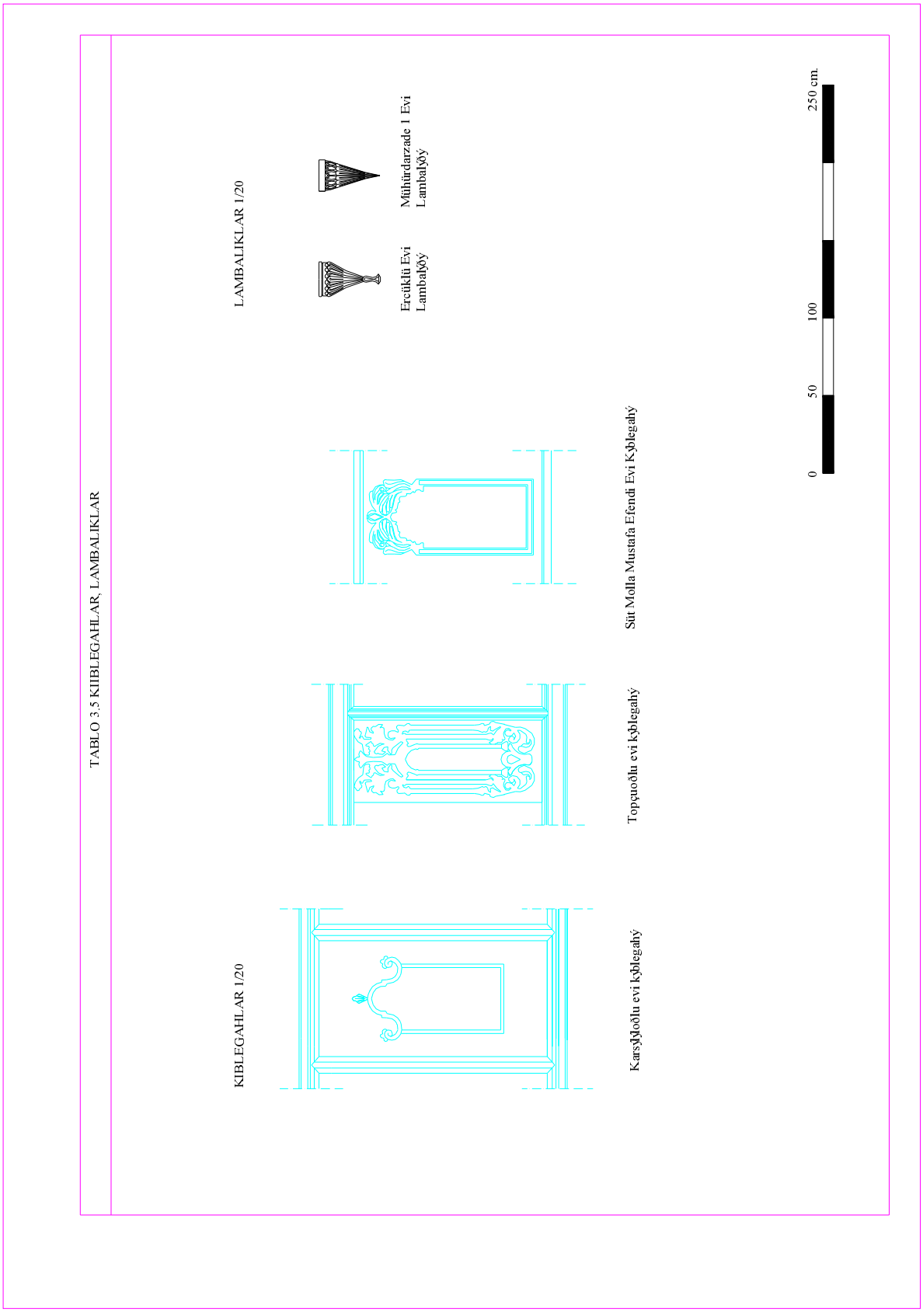

Tablo 3.5 Kıblegahlar, lambalıklar

Foto 3.17 Hayri Ayan Evi çarkı.

suluk denilen raf bulunur. Su kapları buranın üzerine konur. Çark sekinin içinde yer alıyorsa en ve yüksekliği seki boyutu kadar, boyu da yaklaşık 70-90 cm.'dir. Sekinin sergisi kaldırılır.

Yıkanma eyleminden sonra oturma işlevine devam edilir. Bazen de dolabın içinde yaklaşık 80-90 cm. en ve boyunda 60 cm. yüksekliğindedir. Yine kapaklıdır. Yıkanıldıktan sonra kapak kapatılır ve normal dolap olarak kullanıma devam edilir. Çarkların tabanı genellikle sal taşı döşelidir.

3.5 Evlerin Cephe Özellikleri

Cephe düzeni evin içindeki odaların hiyerarşik ve fonksiyonel düzenini dışa yansıtmaktadır. Yüksek ve masif avlu duvarları vardır. Evin alt kat duvarı avlu duvarı ile aynı hizadadır. Giriş katı ile avlu duvarının sürekliliği sokağın sınırlarını çizer. Birinci kat burdan yola taşarak cepheyi belirler. Çok nadiren de olsa bazı örneklerde evin cephesi avlu duvarlarının arkasında kalmakta, dolayısıyla yoldan sadece avlu duvarları ya da evin yaşama kısmının bir miktarı sınırlı olarak algılanmaktadır (Katalog no:16,43).

Evlerin arka cepheleri genellikle çok fazla özenilmeyen, daha sade, pencere düzeni ve modülasyonuna önem verilmeyen cephelerdir. Avluya bakmayan yan cephe de arka cephe gibidir. Evlerin özen gösterilen ve estetik yoğunluğun olduğu cepheler sokak ve avlu cepheleridir. Ön ve avlu cephelerinde zemin kat olabildiğince sağır tutulurken yaşama katı olan üst katlar çıkmalar ve pencerelerle dışarıya açılmıştır. Zemin kat pencereleri ahır sanmanlık pencereleri olan küçük pencerelerdir. Ancak bazı evlerde zemin katının oda şeklinde kullanımına bağlı olarak boy pencereleri görülmektedir (Katalog no:7,10,17,34-43).

Cephe düzenini en çok etkileyen elemanlardan biri olan çıkmalar genellikle düz çıkma biçimindebir. Çıkmaların bazıları evin köşesinde 2 yöne taşmaktadır (Katalog no:5,6,18,29). Bir kısım çıkmalar ise sadece tek yönde bir veya birkaç birimin çıkmasıyla oluşur (Katalog no:1-4, 7,8,10,11,14,15,17,19,20,22,23-25,28,30-35,37,38). Cephe boyunca çıkma yapıldığı gibi (Katalog no:8,27) çok sık olmamakla birlikte yol tarafına çıkma yapmayan örneklere de rastlanmaktadır (Katalog no:9,13,16,21). Çıkmalar dairesel (Foto 3.18), (Katalog no:35), çokgen (Katalog no:34,35) ya da dikdörtgen olabilir (Katalog no:1-33,36-41). Çıkma altları kaplamalı (Foto 3.19) ve kaplamasız olmak üzere iki tiptir. Bazen de kaplama yapılmamış ancak taşıyıcı ağaçların uçları yuvarlatılarak bitiş yumuşatılmıştır.

Foto 3.18 Katırcıoğlı çıkması.

Foto 3.19 Nazif Tevrüz Evi çıkması.

İç mekanda gerek boyut, gerek bezemeleri bakımındanm en önemli oda olan yaz odası cephede çıkma yaparak belirginleşir. Çok sayıda penceresi ile dikkati çeker.

Çıkmalardaki ve odalardaki pencere modülasyonu değişkendir. Bazı çıkmaların sokağa bakan cephesinde hiç cam kullanılmamıştır (Katalog no:17). Pencereler çıkmanın 2 yanındadır. Bazı evlerin sokağa bakan üst kat cephelerinde ise cam ya da çıkma yoktur. Sağır bırakılmıştır (Katalog no:9). Cephelerde odaların pencere sayıları 2, 3, 4 gibi farklı sayılardadır. Belli bir modülasyon yoktur. Pencereler düz atkılı veya kemerlidir. 3'lü pencere modülasyonunun uygulandığı bazı örneklerde ortadaki pencere kemerli yandakiler ise düz atkılıdır. Bunun dışında camların hepsinin düz ya da kemerli olduğu durumlar da vardır. Kemerli pencerelerde genelde kemerin içinde bulunan 3 cam parçası renklidir. Sarı, mavi, yeşil, kırmızı renkli

camlar kullanılmıştır (Foto 3.20). Pencerelerin önlerinde muhakkak demir parmaklık vardır. Bu karolaj şeklindedir ancak bazı örneklerde demire değişik desenler verilmiştir (Katalog no:24,28,33). Bazı pencerelerde ahşap kepenkler de bulunur. Boy pencerelerinin dışında tepe pencereleri vardır (Foto 3.21) (Katalog no:5,6,10,1418,22,23,25,28,31). Tepe pencereleri genelde 3'lü pencere modülasyonundan ortadaki pencerenin üzerinde bulunur. Her boy penceresinin üzerinde yer almaz.

Foto 3.20 Tıranbacı evi penceresi.

Foto 3.21 Karsılıoğlu Evi tepe penceresi

Giriş kapıları avlulu evlerde, avluya açılan kanatlı kapılardır. Yoldan direk girilen çok az sayıdaki ev örneklerinde kemerli kapılar kullanılmıştır (Katalog no:40,41).

Bir kısım evlerde cephede üçgen alınlık kullanılmıştır (Katalog no:3,14,15,27,30,32-35). Alınlık bazen bir bazen de 2 cephede bulunur.

Cepheler büyük oranda bezemesizdir. Çok nadir olarak dış kapıların üzerinde alçı süslemeler görülür. Bu Ayan Ağa selamlık kapısının üzerinde vardır (Foto 3.22). Ayrıca Esat Bey Konağı'nın çıkmasında ahşaptan gemici çapası şeklinde süslemeler bulunur (Foto3.23).

Evlerin bazılarında cihannüma denilen çoğu kez tek oda ve bazen de birkaç küçük oda şeklinde 3. kat bulunur (Katalog no:13,14,31-33,36).

Orjinal olarak evlerin çoğu düz damlı olarak yapıldığı halde ancak günümüze ulaşmış olan evlerin neredeyse hepsi kiremitli çatılarla sonradan kaplanmıştır. Şu an düz damlı olan 3 örnek vardır (Katalog no:1,6,9). Yapılıştan çatılı olan evler de bulunur (Katalog

Foto3.22 Ayan Ağa Konağı selamlık kapısı. Foto 3.23 Esat Bey Konağı çıkması.

no:2,3,5,7,10,13,14-16,20,21,24,26,27,30,32-37,39-41). Bunların bazen sadece selamlık bazen de tümü çatılıdır. Oluklu kiremit çatılarla kaplı olan bazı evlerin saçak uçları ahşaptan yapılmış süslemelerle kaplanmıştır (Katalog no:14,33,34). Bu ahşap elemanlar ön cephe saçağında oldukça detaylıyken yan cephe ya da avlu cephesinde daha sadedir. Bazen de kanatlı kapıların üzerini örten saçak uçlarında bulunur. Bazı saçakların altı açık bırakılırken genellikle kaplanmıştır. Hatta bazen sade çıtalarla döşenmiş ahşap bezemeleri dahi vardır. Saçak ile dış duvarların birleştiği noktada bağdadi devirmesi kullanılmıştır. Bu devirmenin altında ahşap çatı silmesi vardır. Bazen küçük ahşap parçacıklar çakılarak bu silmeye desen verilmeye çalışılmıştır.

Evlerde dış cephede çamur sıva ya da beyaz alçı sıva kullanılmıştır. Bunun dışında bir renk kullanımı yoktur.

3.6 Yapı Öğeleri, Yapım Sistem ve Malzemeleri

3.6.1 Temeller

Temellerin derinliği muhteliftir. Toprak sarı renkli bir toprak çeşidi olan “kıra”nın sert kısmına ulaşana kadar kazılır. Böylece sağlam zemine ulaşılır. Eşilen topraktan çakıl yada kum çıkıyorsa bu durumda 1-1,5-2 metre derinde temel atılır. Temelden kazarken su çıksa da bu zemin suları kuvvetli değildir.

Temeller taştan yapılır. Çoğunlukla moloz taştır. Taş örgü en az su basman seviyesi olan 50 cm. kadar örülür. Bu seviye bazı örneklerde su basman seviyesinden daha yukarılara da çıkabilmektedir. Temelden itibaren çıkan taş duvar bazen bir kat boyunca çıkabilmekte bazen de zemin kat pencerelerinin altına kadar örülebilmektedir.

Taş örgüden sonra ahşap hatıl atılır ve sonrasında da kerpiç örülür. Bodrum kat yoktur. Ancak bazı evlerde ‘’yer damı’’ denilen bodrum kat seviyesinde odalar vardır. Serin olan bu mekanlarda peynir, yağ gibi yiyecekler muhafaza edilir. Bu odalarda bodrum kat döşemesi yoktur. Toprak olduğu gibi bırakılmış ve sıkıştırılmıştır.

Bazen duvar olmayan yerlerde yapının yükünü taşıyan ve bağımsız olarak zemine oturan büyük kesitli ahşap dikmeler vardır. Bunların altına 50 cm. x 50 cm. eninde ve 40-80 cm. derinliğine “dikme taşı” denilen ve temel görevi yapan taşlar konur. Dikme taşı topraktan 20-30 cm yukarıdadır, dikmenin toprakla temas edip çürümesini engeller. Dikme taşı özellikle ahırlarda rutubetli ortamlarda kullanılır. Dikme taşının altına bu taşın bükülmesini engellemek için adi taş dolgu yapılır.

Zemin katta bulunan meteris duvarların altına da temel yapılır.

3.6.2 Duvarlar

Evlerde taş ve kerpiç yığma ve hımış tekniğinde duvarlar kullanılmıştır. Taş duvarlar temellerde, bazı evlerin zemin kat duvarlarında veya avlu ve bahçe duvarlarında kullanılmıştır.Taş duvarlarda üç çeşit taş kullanılır:

1) Çay taşı (toplama taş): Akarsu yataklarından toplanan taşlardır.

2) Ocak taşı: Ocaktan çıkan yumuşak taştır. Ulucamide de bu taş kullanılmıştır.

3) Siyah taş (sünger taşı): Divriği’nin batısında yaklaşık 13 km. mesafede bulunan Dumluca Dağı’ndan çıkan oldukça dayanıklı bir taştır. Özellikle don karşısında çatlama ya da patlama yapmaz. Ayrıca yontulması kolaydır. Neresine vurulursa oradan kırılır. Patlamaz. Çalışılması kolaydır. Ancak ocağı Divriği’ye uzak olduğundan getirilmesi çok zordur. Bu yüzden sadece kuyu başlarında kuyu ağzı için ve de çeşmenin önündeki kürün için kullanılır. Devlet demiryolları yapılırken köprülerde ve tünellerde kullanılan taş da budur.

Taşlar iki şekilde kullanılmıştır:

1) Moloz taş: Genelde kullanılan taş çeşidi budur. Taşlar olduğu gibi, doğal haliyle kullanılmıştır.

2) Yontma taş: Taşların yüzeyleri yontularak kullanılmış halidir. Zengin evlerinde kapı kenarlarında ve çeşmelerde kullanılır. Taştan yapılan kapı yanlarında kireç harcı kullanılmıştır.

Kerpicin duvarda kullanımı iki şekildedir. İlki kerpiç yığma duvar şeklinde ikincisi ise ahşap karkas arasına kullanılarak hımış duvar yapılmasıdır. Kerpiç yığma duvarlar, genelde zemin

katlarda dış duvarlar ve bir kısım iç duvarlarda, üst katlarda ise genellikle kuzey cephesinde, kış odası ya da toyhane duvarlarında ve avlu duvarlarında kullanılmıştır. Kerpicin tercih edilmesinin birçok sebebi vardır. Öncelikle kolay üretilebilen ucuz bir malzemedir. Toprak ve saman karıştırılarak elde edilir. Bu karışım kalıplara dökülür. Güneşte kurutulur. Bir hafta ya da 10 gün içinde malzeme hazırdır. Herhangi bir aile bunu kendi başına bile yapabilir. Ayrıca ağaçlar ormanlardan, taşlar da ocak ya da akarsu yataklarından getirilirken kerpici hemen inşaatın yanına dökme imkanı vardır. Böylece taşıma problemi olmaz. Kerpiç tercihinin diğer bir nedeni de iklimdir. Divriği'de karasal iklim görülmektedir. Kışları çok soğuk, karlı ve yazları çok sıcaktır. Kışın kerpiç yapının ısıtılması kolaydır ve kerpicin ısı geçirgenlik direnci yüksek olduğundan ısınan havayı içerde tutar ve yazın dışardaki sıcağı içeri fazla geçirmeyerek içerinin serin olasını sağlar. İç mekanlar kışın sıcak, yazın ise serin olur (tablo 3.6).

ısı etkilerinden korunma hesapları için yapı gereç ve öğelerinin ısı iletkenlikleri		
gereç veya öğe	birim hacim ağırlığı kg/ m3	ısı iletkenliği kcal/mhc
1.doğal taş	2800	2,5
2.samanlı kerpiç	1700	0,6
	1200	0,4
3.asbestli çimento plaklar (eternit)	1800	0,35
5.ahşap yonga levha	800	0,12
6.bakır	800	330
8.saman	150	0,05
10.boşluku beton blok	2000	0,95

Tablo 3.6 Yapı malzemeleri ısı iletkenlik tablosu (R.Çelebi, Kerpiç Yap. Yön. İle Kullanımı Üzerine İnceleme, s:36).

Kerpiç bloklar 2 şekilde üretilir. Büyük "ana" küçük ise "kuzu" adını alır. Kullanılan ana kerpiçlerin boyutları 35 (36,37,40) cm. x 35 (36,37,40) cm.x 11(10,12) cm.'dir. Kuzu ise bunun yarısı kadar olan 17.5 (18, 18.5, 20) cm. x 35 (36,37,40) cm. x 11(10,12) cm. ebatlarındadır. Kerpiç toprakla samanın karışımından elde edilir. Kerpiçte elenmiş toprak kullanılırsa dayanıklılığı artar. ''Ana duvar'' ana boyutlu kerpiçle örülen duvar, ''ana-kuzu duvar''ana ve kuzu boyutlu iki kerpiç eninde örülen duvarlardır (Şekil 3.4) Bazen duvar genişlesin diye ortasında 10 cm. kadar boşluk bırakılır. Buraya kerpiç kırığı ya da çamur konulur. Buraya konan kerpiç parçasına "orta parçası" denir. Ana duvarlar 80-85 cm, ana-

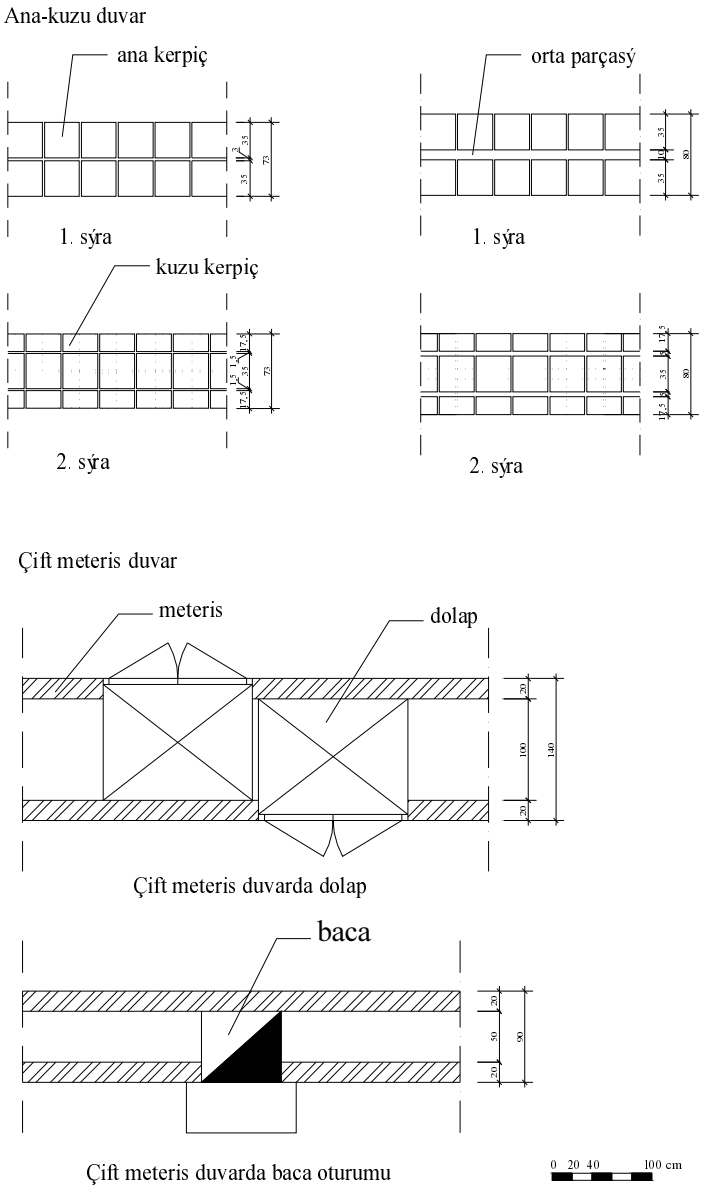

Şekil 3.4 Duvar örgüleri

kuzu duvarlar 65-75 cm' dir. Eğer 2 ana arasında boşluk bırakılarak duvar örüldüyse 90 cm'e kadar çıkabilir. Bu enli duvarlarda bacanın duvarın içine gizlendiği de olur. Anakuzueni duvar genelde kuzey cephesinde kullanılır.

Duvar örgüsünde uygulanan kurallar tuğla örgüye benzer. Derzler üst üste gelmez, kerpiç bloklar yatay kullanılır, belirli aralıklarla ahşap hatıllar kullanılarak yatay bağlantının sağlanmasına dikkat edilir. Hatıllar yapılan yatay bağlantılardır. Bunlara halk arasında ''bahank'' denir. Kerpiç duvarlar belirli aralıklarla ahşap hatıllarla bağlanırlar. Bu sayede derzlerde kullanılan harç ve kerpiç boyutlarının farklılığından doğan yükseklik farkları önlenerek duvar yataya paralel duruma getirilir. Böylece duvarda meydana gelebilecek oturma ve çatlamalar önlenmiş olur.

Hatıllar şu noktalarda kullanılır: Taş temel duvarından kerpiç duvara geçilirken, pencere altında denizlik seviyesinde, pencere üzerinde lento olarak, kapı üstlerinde lento olarak, çatıyı taşıyan kirişlerin altında, duvarların bitim noktasında, yüksek duvarlarda ara hatıl olarak.

Kullanılan harç samanla karıştırılmış çamurdur.

Kuzu kerpiçlerle yığma duvar yapılamaz. Çünkü kendi kendini taşıyamaz. Bu nedenle "meteris" denilen hımış tekniğinde örülen 23-25 cm. eninde ince duvarlar kullanılmıştır. Bu duvarlar ahşap iskelet arasına kuzu kerpiçlerin düz ya da balıksırtı örülmesiyle elde edilir. Kerpiç öğeler, taşıyıcı çatkı arasına tuğla örgü kurallarına uygun olarak, derzler üst üste gelmeyecek şekilde düzenlenmiştir. Önce ahşap iskelet kurulur. Ara dikmeler, yatay ve çapraz taşıyıcılar çakılır. Meteriste 3-4 kerpiç bir ağaç kullanılır. Üst kat duvarlarının büyük kısmı ve zemin katın da bazı duvarları meteris duvarlardır. Meteris duvarın değişik bir uygulaması 2 kat meteris, arası boşluklu olan duvardır. Aradaki boşluk 40-50 cm'den 100 cm'e kadar çıkabilir. Gerek alt, gerek üst iki katda da uygulandığı olur. Örneğin Mayat Gilin Hacı Hüseyin Evi'nde 1950'de uygulanmıştır. 2 meteris arasına 100 cm boşluk bırakılmıştır[*]. Bu boşluğa duvarda iki yönlü derin dolaplar yerleştirilmiştir. Bu dolaplara yatak yerleştirilir.

Duvarsız geçilen boşluklarda direkler kolon vazifesini ve bunları birbirine bağlayan "ok"lar kiriş vazifesini görür. Çalışılan evlerin büyük bir çoğunluğunda zemin katlarda ardıç ağaçlarına rastlanmıştır. Bunların çapları 50-60 cm.'i bulmaktadır. Bunun dışında meşe, söğüt, kavak da kullanılmıştır. Bazı örneklerde okların taşıdığı yükü direğe aktaran meyilli payandalar vardır. Bu örnekler genelde ahır, samanlık, mutfak gibi yerlerde bulunur. Toyhane, divanhane gibi mekanlarda ise kirişle kolon arasında kolon başlığı bulunur ve bu mekanlarda kullanılan direkler alt ve üstte kare, orta bölümde sekizgen kesitlidir. Yontulmuş

[*] Bu bilgi 75 yaşında olan yapı ustası Cemil Demirkale'den alınmıştır.

direklerdir. Bunlara “cumbalı direk”ler denir. Bazen bu direkler arasında “tar” denilen ve bir nevi askı görevi gören 2-3 cm. çapında çubuklar vardır. Bunların taşıyıcılıkla bir ilgisi yoktur.

İç ve dış sıva çamurdan yapılır. Yaklaşık 2-3 cm. kadardır. İlk atılan bu kaba sıvaya “hampoş sıva” denir. Çamur sıva hazırlanırken toprak iyice elenir ve içine bol miktarda saman eklenir. Ancak çamur organik olan ağaç ile yapışmayan bir özelik gösterdiğinden taşıyıcı çatkı üzerindeki sıvaların dökülmesine neden olur. İyi uygulamalarda çamura katılan saman ya da alçı ile daha dayanıklı sonuçlar alınır (Sakabaşı, 1984:54). Bazen de hımış duvarın üzeri bağdadi çıtalarla kaplanarak sıvaya alt yapı oluşturulmuştur. Sıva duvarı dış etkenlerden korur. İç yüzeylerde ve bazı evlerin cephesinde bu sıvanın üzerine alçı sıva yapılır. Dış duvarlar bazen de sadece çamur sıva ile sıvanıp o şekilde bırakılır. Eğer bu şekilde bırakılacaksa hampoş sıvanın üzerine yine topraktan ince sıva atılır. Alçı ilk geldiğinde kullanıma hazır değildir. Ocakta yakılır, sonra dövülür. Ev halkı alçıyı “sant” denilen yuvarlak, içi oyuk yaklaşık 90 cm. çapında, 60 cm. derinliğinde taşların içinde döver. Ustalar ise daha fazla miktarlarda alçı kullandığından geniş alanlarda bu dövme işlemini yaparlar. Alçı dövüldükten sonra elenir, incesi suyla karıştırılır ve çelik mala ile duvara sürülür. İçerideki ve dıştaki alçı badana ve dış yüzeydeki çamur sıva her sene yenilenir. İç kısımdaki badana suya bir miktar alçı katılarak yapılır ve buna “cilov” denir. Duvara bezle sürülür

Evlerde odalardaki duvarların iç yüzeylerinde tekdüzeliğin kaybedilmesi için yatay ve düşey ahşap çıtalar çakılır. Bunlara ‘’izar’’ denilir. İzarın yapılma nedenlerinden diğerleri de alçının dökülmesini önlemek ve duvarı düzleştirmektir .

3.6.3 Döşemeler, Tavanlar, Çatı Örtüleri

Zemin kat döşemesi atılırken temel taş duvarı döşeme hizasına geldiğinde duvara hatıl atılır. Hatılın üstüne 25-30 cm aralıklarla salım ağacı (direkler) denilen genellikle yuvarlak kesitli ağaçlar yani döşeme kirişleri konur. Bu ağaçlar muhtelif ebatlardadır (10- 20 cm. çapında) ve biçilmeden olduğu gibi kullanılmıştır. Bunlar aynı zamanda toprağın üzerine oturur. Toprak kirişler oturtulmadan önce sulanır ve tokmakla sıkıştırılır. Mümkünse bu kirişlerin arası çamur doldurulur. Böylece döşeme daha sağlam olur ve ağaçların arasında fareler dolaşmaz. Kirişler döşendikten sonra üzerine mertekler aralıksız döşenir (Foto 3.24). İki çeşit mertek kullanılmıştır:

1) Hampoş mertek: Yontusuz, ağaç dallarıdır. Salım ağacının üstüne koyulur. Boyu ne kadarsa o kadar salım ağacının üstüne uzatılır.

2) Yonma mertek: Çam, ardıç vs. ağaçları keserle yontulur. Salım ağacının üstüne çivilenir. Yontma merteğin boyu bir salım ağacından diğerine kadardır. Boyu salım ağaçlarının arasındaki mesafeye göre ayarlanır.

Foto 3.24 Ayan Ağa Konağı döşemesi.

Foto 3.25 Altıgen tuğla ve kuzu kerpiç örneği Ayan Ağa Konağı'ndan.

Merteklerin üzerine aradaki açıklıkları kapatmak için yonga serilir. Bu aynı zamanda ısı yalıtımı içindir. Yonga ağaçlar yontulurken elde edilen küçük parçaçıklardır. Yonganın üzerine de çamur tabakası "büşürük" serilir. Divriği merkezde bu çamura "büşürük", çevre köylerde ise "püşürük" denir. Bu samanlı, samansız, elenmiş veya elenmemiş topraktan yapılır. Ortalama 5- 10 cm. olur. Üstüne taban çamuru sonra da ahşap ya da sal taşı döşenir. İstenirse zemin toprak bırakılır. Hafizlioğlu Evi'nde bir odanın sekialtı kısmında ve de Ayan Ağa Konağı'nın aralığında altıgen tuğla kullanıldığı görülmüştür (Foto 3.25). Sal taşları 1 m.x1 m., 80x80 cm., 60x90 boyutlarında, 3cm.-5 cm. kalınlığında olabilir. Standart bir boyut yoktur. Değişkendir. Ocaktan kat kat çıkarılırken istenilen boyutta kesilir. Çevresi kolaylıkla traş edilebilen bu sallar sonradan sertleşir. Sallar Divriği'ye yakın Susuzbel yöresinden gelmektedir.

Eğer temelden sonra yapılacak duvar meteris duvar ise döşeme atılırken taş temelin üstüne tapan adı verilen hatıl atılır. Bu 15-20 cm. genişliğindedir. Daha geniş de olabilir. Döşeme atıldıktan sonra üstüne dikmeler dikilerek arası kerpiçle doldurulur.

Birinci kat döşemesi de tıpkı zemin kat döşemesi gibidir. Döşeme kirişleri duvarın son hatılına oturtulur. Mertekler kirişlerin üzerine aralıksız düz ya da balıksırtı olarak dizilir. Merteklerin çaprazına balıksıtı olarak dizildiği tavanlara ''kallenguçlu tavan''lar (Foto3.26)denilir.

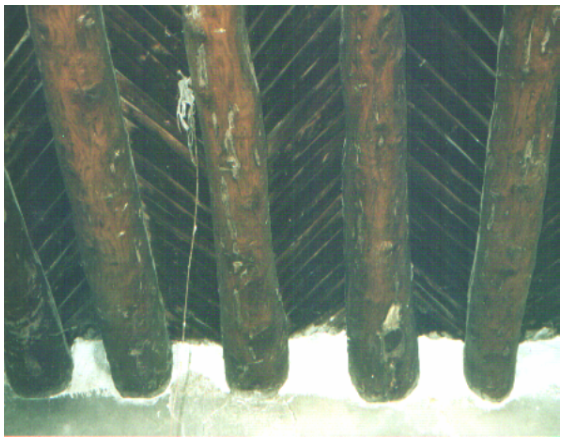

Foto 3.26 Kallenguçlu tavan

Eğer döşeme duvar değil dikmeler üzerine atılıyorsa, döşemenin altında duvar yoksa önce kirişler dikmelerin üzerine bir başlık yardımıyla oturtularak bunları birbirine bağlar ve bu kirişlerin üzerine döşeme kirişleri atılır. Döşeme mertek, çamur (büşürük) şeklinde devam eder.

Kerpiç yapılar genelde düz damlarla ya da eğimli ahşap iskelet üzerine oluklu kiremit örtülü çatılarla örtülmüştür. Bu örtünün seçiminde konut sahiplarinin gelir seviyesi önemlidir. Eğimli çatı da yapılmış olsa sıkıştırılmış toprak kullanılır. Bunun sebebi de yalıtımdır.

Düz damlarda kirişleme ve merteklerden sonra talaş, yonga vb. dolgu, onun üzerine de 15-20 cm çamur dökülür. Onun da üzerine kuru toprak yayılır ve toplam kalınlık 50-60 cm.'i bulur. Loğ adı verilen merdaneyle toprak günlerce sıkıştırılır. Loğ silindir şeklinde bir taştır. Ortasında yaklaşık 5 cm. çapında bir boşluk bulunur. Buraya "loğdur ağacı" denilen ağaç kulp takılarak loğ taşı dam üzerinde gezdirilir. En son da 3-4 cm. kalınlığında özel sıva yapılır. Bu şap döker gibi dökülür. İnce elenmiş toprak ve samandır. Damların etrafı bir sıra taşla kuşatılır. Bu toprağın akmasını önlemek içindir. Bu taşlara "armu taşı", armuyu tutan ağaca da "baduç" denir.

Bazı evlerde sadece selamlık tarafı kiremit çatı ile kaplanmış, harem bölümünün üstü düz dam olarak bırakılmıştır. Bu dama da selamlıktan direk çıkışlar verilmiştir ya da kedi merdiveniyle bahçeden çıkılır. Meyve, sebze, erişte, tarhana, bulgur vs. gibi yiyecekler burada kurutulur. Düz damlı evlerin bazılarında avlu cephesinde, bazılarında ise yol cephesinde de olmak üzere 120-160 cm. genişliğinde saçaklar kullanılmıştır. Bu saçaklar kiremit döşelidir. Gölge sağlama, yağmurdan korunma gibi amaçlarla yapılmış olmalıdır

Eğimli çatılarda ağaç iskelet ve alaturka kiremit kullanılmıştır. Çatılar oturtma yöntemde yapılmıştır. Tavan kirişlemesi görevini yapan kirişler çatı yüklerini taşıyabilecek sıklıkta iki

taşıyıcı duvar arasına yerleştirilir. Bu kirişlemeler çoğu kez saçak uçlarına kadar uzatılır. Aşıklar 2,5-3 m'dir ve dikmeler aracılığıyla tavana taşıtılmıştır. Bunun da üzerinde mertekler ve oluklu kiremit vardır. Malzeme kavak ve ardıçdır. Bu çatıların saçakları genellikle kaplanmıştır.

Bu saçak ve çatılarda kullanılan kiremitin Divriği'de istasyon mevkiinde üretildiği yerli halk tarafından belirtilmiştir.

Zemin ve üst kat döşemesi bazen alttan kaplanır ve çeşitli tavan işlemeleri uygulanır.

Tavanda kavak ve çam kullanılır. 3 tip tavan tespit edilmiştir:

1) Kaplamasız tavanlar: Döşemeyi taşıyan salım ağaçlarının kaplanmayıp açıkta bırakıldığı tavanlardır. Arıstak tavan da denilir. Bu tavanlarda mertekler balıksırtı ve düz olarak 2 şekilde dizilir. Eğer mertekler balıksırtı şeklinde dizilmiş ise buna "kallenguçlu tavan" denir. Genellikle servis mekanları olan ahırlar, samanlıklar, mutfaklar, divanhaneler, bazen de odalar, aralık, toyhanenin bir kısmı bu tavana sahiptir.

2) Düz tavanlar: Tavan ağaçlarının üzerine düz tahtaların çakılmasıyla oluşmuştur. Tahtaların birleşim noktalarında çıtalar çakılır. Bazen bu tavanın duvara birleştiği noktada bağdadiye denen içbükey pofil vardır.

3) İşlemeli tavanlar: Bu tavanlar odalarda uygulanmıştır. Tavanların bezemeleri odanın içindeki kademelenmeye bağlı olarak şekillenir. Bazı odalar aşağıseki, kilimüstü ve nimseki bölümlerinden oluşurken, bazı odalar ise sadece aşağıseki ve kilimüstü bölümlerinden oluşur. Bir kısım odalar ise tek kademelidir. Aşağıseki ve nimseki bölümlerinin üstü çıtalarla oluşturulmuş kare, üçgen, altıgen, yıldız, baklava, desenleriyle bezenmiştir. Kademeli odaların kilimüstü ya da tek kademeli odaların tavanında görülen işlemeli tavanlar üç çeşit olarak görülür:

İlk tavan çeşidi bütün yüzeyin tek bir motifle işlenmesi şeklindedir. Tavanın duvara bağlandığı noktada bağdadiye denen içbükey pofil bulunur. Bu profilden sonra tavanın çevresinde "su yolu" denen 15-20 cm. genişliğinde gönye burunla birleşmiş çerçeveler vardır. Bu çerçeveler sade ya da desenli olabilir. Çerçevelerden sonra ortada kalan kısım tamamen tek bir desenle döşenir (Şekil 3.5).

İkinci tavan türünde ilk tavan çeşidine ilave olarak köşelerde üçgen şeklinde ve ortada daire şeklinde bezemeler bulunur (Tablo 3.7). Bazen sadece köşeler ya da sadece göbek bulunabilir. Ancak çoğunlukla bir aradadırlar. Tespit edilen göbekler daire şeklindedir ve "kartal kanadı" ve "lale" denilen motiflerin çeşitleriye bezelidir. Burnaz sok no:3 adresli evde

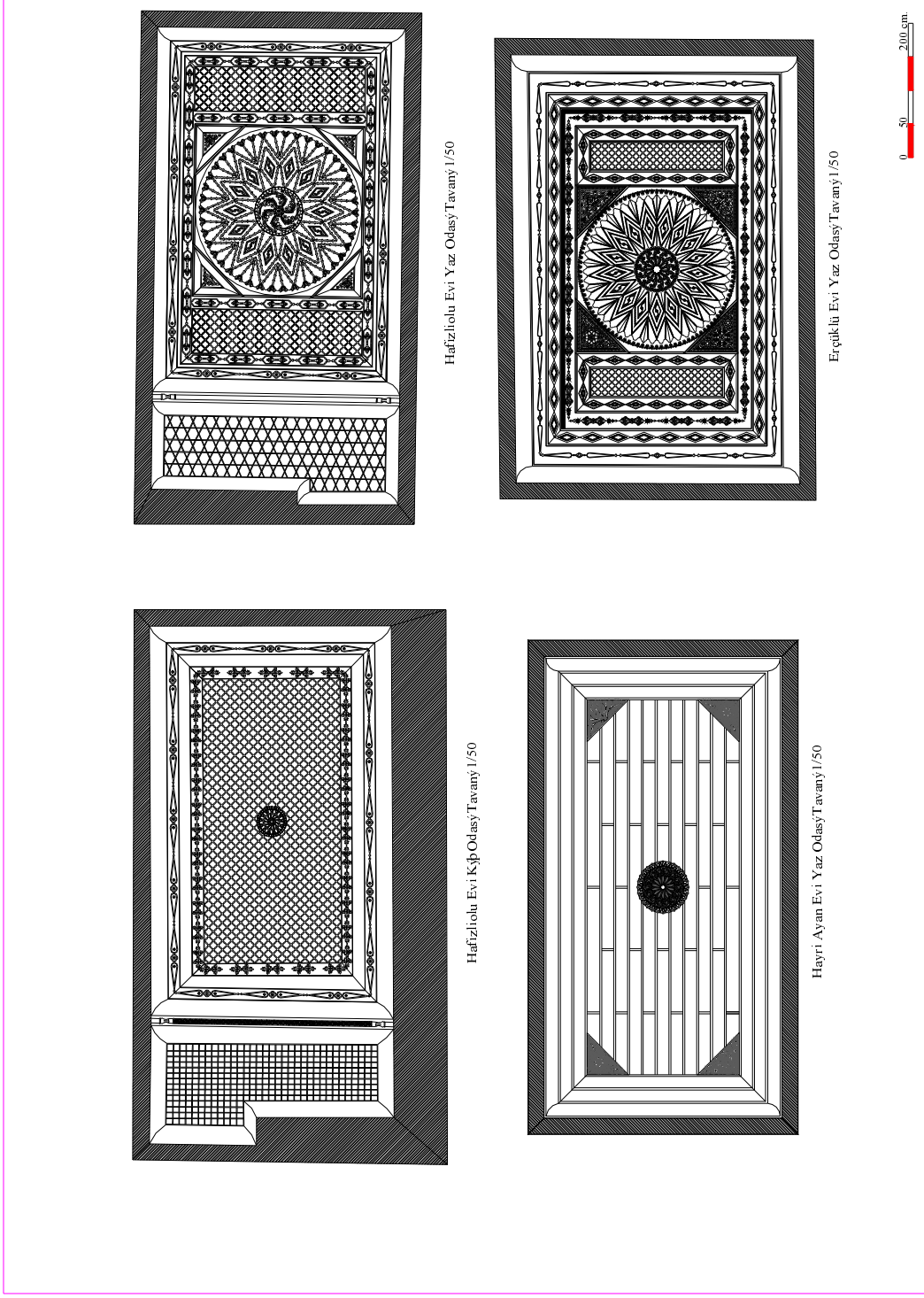

Şekil 3.5 Tavan bezemeleri

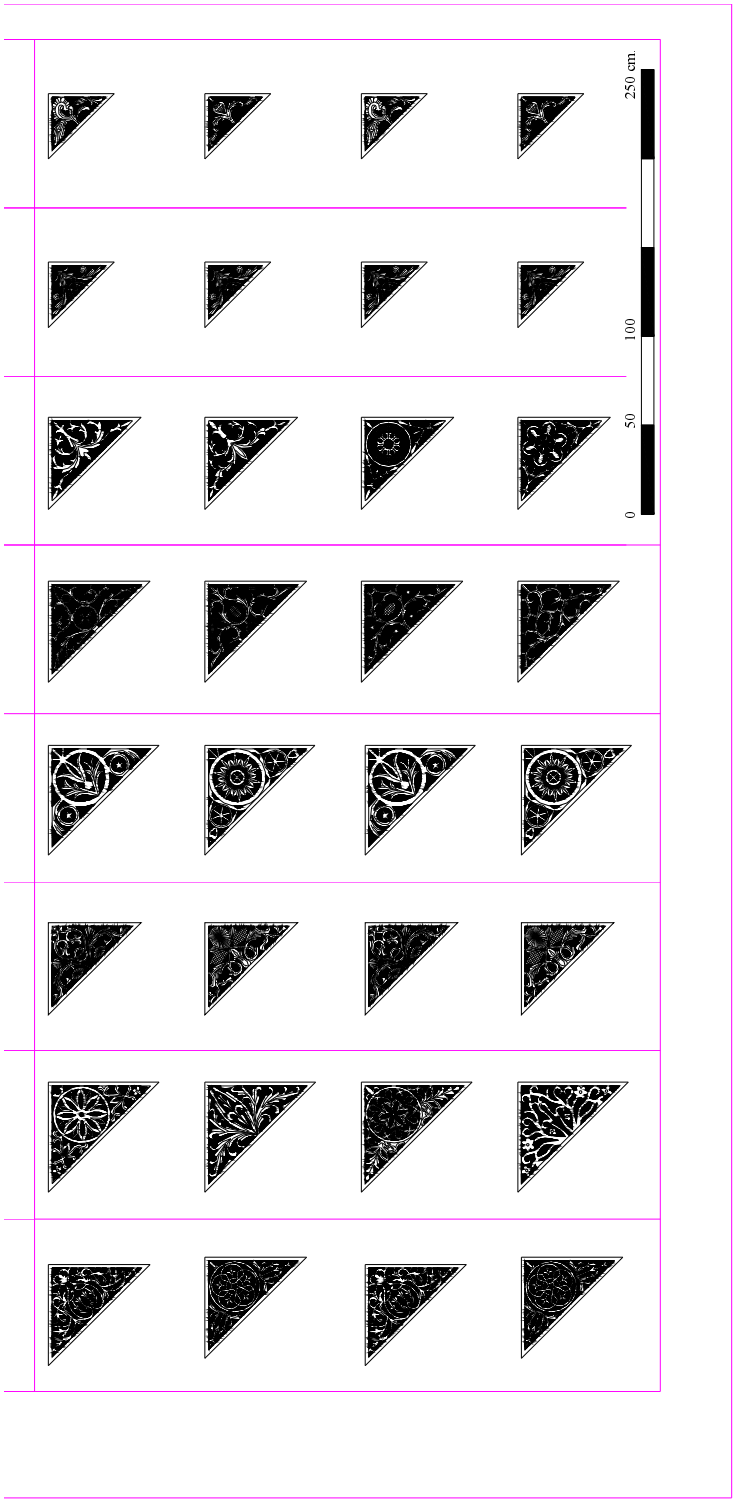

Tablo 3.7 Tavan köşe ve göbek desenleri

sekizgen göbek tespit edilmiştir (Foto 3.27) ve üzerindeki desen istiridye kabukları, çiçekler, “s” ve “c” kıvrımlarından oluşmaktadır. Kullanılan göbeklerde üç boyutlu örnekler de vardır.

Foto 3.27 Sekizgen tavan göbeği

Üçüncü tavan çeşidi de tavanın 3’e bölünüp bir kare ve 2 dikdörtgen elde edilmesi şeklindedir. Ortadaki kare bölüme köşe desenleri ile bu köşelere ve kenarlara teğet büyük bir göbek yerleştirilir. Bu göbek baklava ya da çarkıfelek desenlidir. Bu dairenin de ortasonda ikinci bir göbek bulunur. Bunlar bir önceki tavan çeşidinde kullanılan göbeklerle aynıdır. İki başta kalan dikdörtgenlerin içi ise tutmaçlı, gülbahar vs.denen desenlerle döşenir. Bu kısımlarda ayrıca köşe ya da göbek bezemesi yoktur (Şekil 3.5).

Tavanlarda kullanılan malzeme ahşap ve kumaş olmakla birlikte Karsılıoğlu Evi’nin yaz odasında tavan göbeğinin ortasonda porselenden ikinci bir göbek vardır. Mühürdarzade Evi’nin toyhanesinin kürsübaşı bölümünde de porselen göbek kullanılmıştır.

Tavanlarda boya kullanılmamıştır ancak kumaşlarla renklendirilmiştir. Çoğunlukla fes kırmızısı ve yeşil olmak üzere, mavi, mor vb. renkler kullanılmıştır. Kullanılan kumaş çuhadır. Tavandaki ahşap süslemelerin zemininde kullanılır. Renkler değişik komposizyonlarda görülür. Örneğin köşe ve göbekli tavanlarda çaprazına köşeler kırmızı ve yeşil, göbek ise yeşil ya da kırmızı olabilir. Başka bir örnekte köşeler aynı renk, göbek farklı bir renk olabilir. Kullanılan bu kumaşlar hoş bir görüntü yaratmakla birlikte ahşabın çalışması sonucu oluşan açılmayı da kapamaktadır. Cemil Demirkale Usta’dan aldığımız bilgilere göre bir tavanın yapımı 3-4 ay sürer ve bütün tavanı tek bir usta yapar. Renk seçimi ev sahibinin isteğine göre belirlenmiştir.

Bu işlemeli tavanlarda bazen kenardaki bağdadiye ve su yollarından sonra ortadaki kısım yaklaşık 10 cm. kadar tavan yönünde çöküktür. Tekne tavan olan bu tavanlara Divriği’de “çökürtme tavan” denilir. Çökütme yapılmaksızın döşeme kirişleri üzerine kaplanan diğer tavanlara da “oturtma tavan” denilir.

3.6.4 Pencereler

Ana ya da anakuzu duvar olan kalın duvarlar üzerinde pencere boşlukları açılırken pencerelerin daha çok ışık alması için duvarlarda içe doğru genişleme yapılır. Bu kısımlardaki kerpiçler içe doğru meyilli kesilir. Bu durum genellikle toyhane ile ahır, samanlık ve mutfak pencerelerinde görülür. Bazı odalarda da kerpiç duvar üzerinde niş yapılarak kerpice meyil verilmeden pencere bu boşluğa yerleştirilir. Pencere kasaları genelde altta denizlik ve üstte lento düzeyindeki hatıllara bağlanır. Bu boşlukları güvenli hale getirir. Hımış duvar üzerinde pencere boşlukları açılırken de ahşap iskelet pencere kasasının boyutuna göre ayarlanır. Boşluğunun altından ve üstünden geçen yatay ağaçlar dikey taşıyıcılara bağlanarak pencere kasası bu boşluğa oturtulur.

Oda ve sofa pencereleri 50-90 cm. eninde ve 100-150 cm yüksekliğindedir. Ancak 1935'te yapılmış olan Şıhoğlu Evi pencereleri yaklaşık 150X150 boyutlarındadır. Yerden yükseklikleri 60-90 cm. arasında değişir. Bu pencerelerin büyük bir kısmı seki üzerine denk geldiği için kanatların açılımı buna göre düzenlenmiştir. Genellikle pencere dikine üçe bölünmüş, alt sıra iki kanat ve üst 2 sıra da birlikte iki kanat olarak açılmıştır. Sekide oturulduğu zaman üstteki kanatlara uzanmak zordur ancak alttaki küçük kanatları açmak kolaydır. Giyotin (düşey sürme) pencere de diğer bir çeşittir. Bunların dışında farklı pencere açılımları da vardır (Tablo 3.8).

Evlerdeki çıkmaların yan taraflarında diğer pencerelerle aynı yükseklikte ancak daha dar pencereler (çıkma mesafesine bağlı olarak) kullanılmıştır.

Pencerelerin önünde muhakkak demir parmaklıklar bulunur. Bunlar genellikle yatay ve dikey çubuklar şeklinde, bazen de çeşitli motifler halindedir. Pencerelerde kafes çok nadir kullanılmıştır (Esat Paşa Konağı). Bazen divanhanenin yola bakan duvarında pencere boşluğu bırakılmış, cam kullanılmamış ancak kafes konulmuştur (Doğancıoğlu Evi).

Pencereler genellikle düz atkılı olmakla birlikte kemerli olanlar da vardır. Bazen bir odanın cephesindeki pencerelerden sadece ortada olanı, bazen de hepsi kemerli yapılmıştır. Kemerli olan pencerelerin bir kısmında yeşil, sarı, mavi, kırmızı renkli camlar küçük parçalar halinde sadece üst kısımda kullanılmıştır. Renkli cam kullanımının İstanbul etkisi olduğu yapı ustaları tarafından söylenmektedir.

Pencerelerin bazılarında tahta kepenk vardır. Bunlara Divriği'de "hapenk" denir. Kepenk evi yağmura, güneşe, soğuğa karşı korur. Genellikle dışarı açılır. Pencere kasası ve demirinden sonra dış duvar yüzünde bulunur. Ancak duvarın iç yüzeyine tespit edilip içeriye doğru açıldığı durumlar da vardır (Budaklı Evi). Bunlarda kapılarda uygulanan çatkılı tablalı ya da

düz çakma kanat sistemi uygulanmıştır. Çakma kepenklerin bazılarının dış yüzüne 2. bir parça ahşap daha çakılarak desen verilmeye çalışılmıştır .

Tepe pencerelerine Divriği'de "hava pencereleri" ya da "havale pencereleri" denir. Evlerin hepsinde olmamakla birlikte bazılarında (Katalog no:5,6,10,1418,22,23,25,28,31) tepe pencereleri vardr. Bu pencereler sabit kanatlıdır. Genellikle her oda cephesinde bir adet bulunur. Boy pencereleri ile tavan arasında yer alırlar. Giriş kapısının üstünde de bulundukları olur. Mekanı aydınlatır. Tepe pencereleri dikdörtgendir. Bir kısmında alçı tezyinat vardır. Kullanılan motifler kapı ve dolap kapaklarında kullanılmış olan geometrik motiflerle bitkisel motiflerdir (Tablo 3.8). Böylece aydınlatmanın ötesinde bir süsleme elemanı olarak da yapıya ayrı bir güzellik katmaktadır. Tepe pencerelerinde renkli cam kullanılmamıştır.

Ahır samanlık pencereleri, 30/35, 45/50, 50/50 vs. ebatlarında, kanatsız sabit pencerelerdir. Bazen de sadece hava deliği şeklinde bırakılmıştır. Camsızdır. Önlerinde mutlaka demir parmaklık vardır.

Sofalar odaların arasında kaldığından odalara nazaran daha karanlık olur. Bu karanlığı bir miktar azalltmak için bazı odalar ile sofa arasındaki duvar üzerinde yaklaşık 30x35, 20x30 cm. boyutunda iç pencereler açılır. Ayrıca bu pencerelerin önüne gaz lambasının konulabilmesi için kasaya bağlı bir uzantı yapılır. Böylece bir oda da lamba yanınca aynı zamanda diğer mekan da aydınlanmış olur. Gazdan tasarruf edilir.

Erçüklü Evi ve Tıranbacı Evi'nde çiçekliğin ortasında pencereler vardır. Bunlar iki oda arasındaki iç duvar üzerinde olan pencerelerdir. Bunların yapım sebebi harem ve selamlık arasındaki yiyecek ve içecek servisini sağlamak olabilir.

3.6.5 Kapılar

Ana ya da anakuzu olan kalın duvarlarda kapılar yerleştirilirken, kapı boşluğunun üzerinden geçen hatıllar lento görevini yapar. Bu sırada temel duvarı üzerindeki taban hatılı da eşik görevini üstlenir. Hımış duvarlarda ise bu görevi ahşap iskelet görür.

Avluya giriş kapıları sokaktan avluya açılan sokak kapısıdır. "Kanatlı kapı" ya da "cümle kapısı" olarak adlandırılır. Nadir durumlarda eve giriş kapısıdır. Yükseklik 210-230 cm., en 140-160 cm. civarındadır. Bu atların ve yük hayvanlarının geçebileceği yükseklik ve genişliktir. Ayrıca Ayan Ağa Evi'nin kanatlı kapısının, yüklü develerin geçeceği yükseklik ve genişlik kadar olduğu ve bu develerle tuzladan tuz getirildiği Divriği'li Cemil Demirkale,Naci Ömerbeyoğlu tarafından belirtilmiştir. Ancak şu an kapının orjinal hali mevcut değildir. Bu

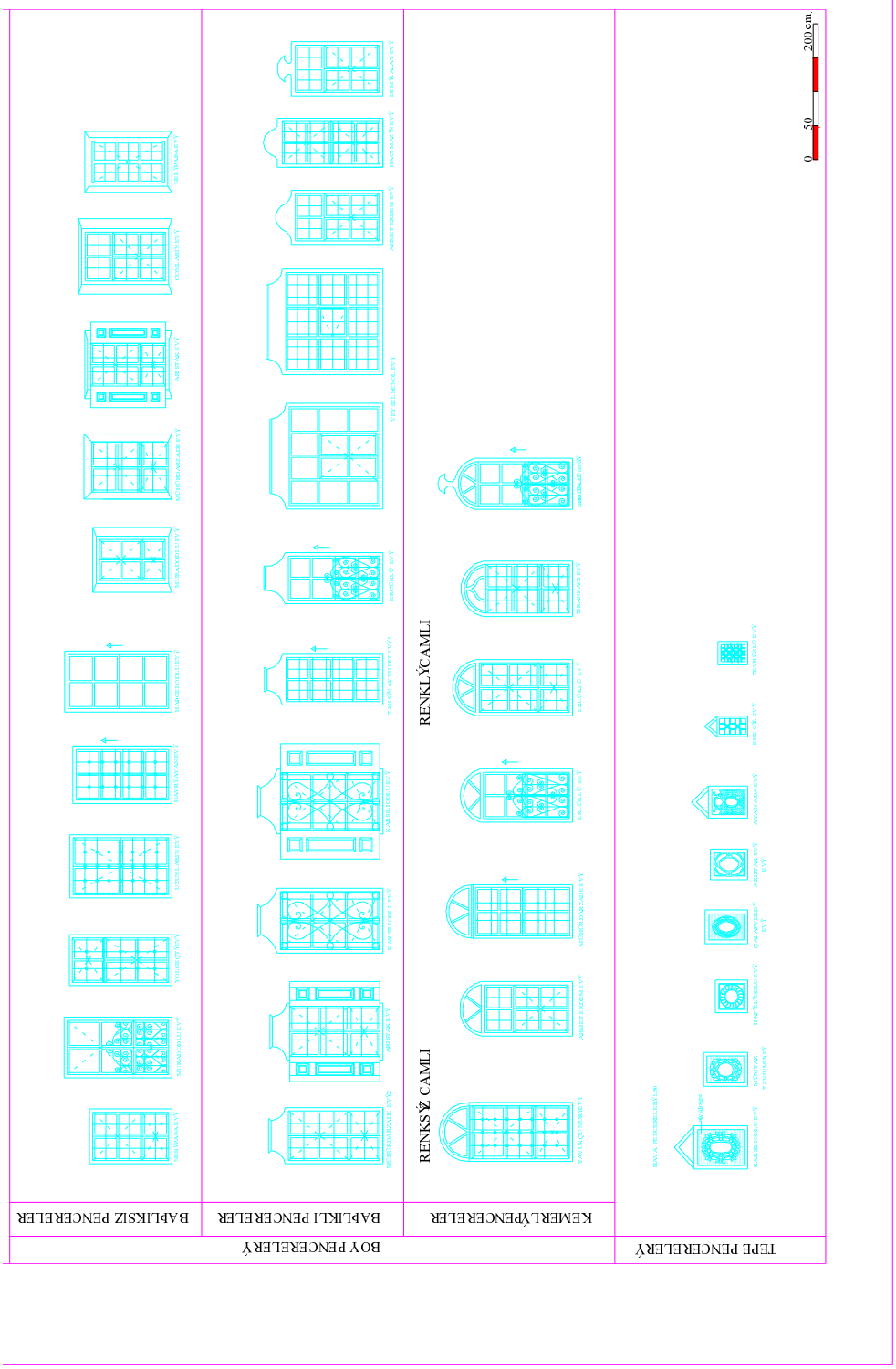

Tablo 3.8 Pencereler

nedenle ölçüleri kontrol edilememiştir. Kanatlı kapıların 2 kanadı vardır. Üç veya dört parça tahtanın yatay kuşakla tutturulması sonucu oluşan kapıların üzerinde "kabara" denilen çivi başlıkları vardır. Bu kabaraların şekli ve dizilimi kapılar arasındaki farkı yaratır. Bir kanat sürekli kullanılır, diğer kanat ise gerektiğinde açılır ve giriş büyütülür. Kanatlı kapının üzerinde zengin işlemeli demir veya tunçtan tokmaklar, şakşaklar (cikcik), işlemeli göbekler, zemberek (anahtar deliği), frenk kilitleri bulunur. Kadınlar şakşak, yetişkin erkekler ise tokmağı çalar. Tokmağın daha tok bir sesi vardır. Şakşak hem kapıyı çekmeye hemde kadınlar için geldiğini haber vermeye yarar. Kapının üzerindeki demir işlemeler ev sahibinin zenginliğine göre değişir.

Bazı kanatlı kapıların her iki yanında kesme taşlarla örülmüş ayaklar bulunur. Bu evlerden bazılarının kapılarının üstü alınlıklı ve kiremitli bir saçak ile kaplı imiş[*]. Ancak eski fotoğraflardan tespit edilebilen bu alınlıklı saçakların şu an sadece ayakları mevcuttur. Memişazde evi, Esat Bey Konağı ve de Ayan Ağa evlerinde bu taş ayakların kalıntıları görülebilmektedir.

Haremlik ve selamlık taraflarında bulunan eve giriş kapıları genellikle çift kanatlıdır, ancak tek kanatlıları da vardır (Tablo 3.8). Genellikle bu kapıların 2 tarafında ve bazen de üstünde pencereler bulunur. Bazen üst pencere tamamen giriş kapısına yapışarak kapıyla bir bütün oluşturmuştur. Kapılarda hem kemerli hem de düz atkılı örnekler vardır. Bazı kapıların üzerinde alçıdan süslemeler vardır (Sancaktar balkon kapısı, Ayan Ağa Konağı Haremlik giriş kapısı). Oda kapıları çoğunlukla tek kanatlıdır. Ancak yaz odası, toyhane gibi bazı odalarda nadiren çift kanatlı kapılar da görülür. Çift kanatlı kapıların genişlikleri 130-150 cm., yükseklikleri 180-210 cm. arasındadır. Bu kapılar odanın aksına açılır. Düz atkılı ve kemerli kapılardır. Bu kapıların üzerlerinde alçıdan süslemeler ya da kemerli kısımlarında renkli cam görmek mümkündür (Topçuoğlu Evi, Tevrüzlü Evi) (Foto 3.28). Tek kanatlı kapıların genişlikleri 90-120 cm yükseklik ise 170-200 arasındadır. Odanın aksına açılmazlar, duvarın bir kenarında konumlanmışlardır. Düz atkılıdırlar.

Oda kapıları ve evlerin giriş kapıları yapım tekniklerine göre 2 çeşite ayrılır (Tablo 3.9)

1) Çatkılı, tablalı kapılar: Bunlara Divriği'de "doğrama kapılar" ve parçalarına da "tavla" denir. Dörtgen biçminde tabla ve bunların etrafını sararak gönye burunla birleşen çerçevelerden yani çatkı bölümünden meydana gelir. Tabla boyutları farklı tutularak çeşitli

[*] Sakaoğlu, N., (1978), Divriği'de Ev Mimarisi, s:40.

düzenlemeler yapılmıştır. Nadir olarak da tekli çiçek motiflerinin tablanın ortasına konulduğu görülmüştür (Arıstak Evi, Erçüklu Evi).

2) Çakma kapılar: Divriği'de "düz kapı", pervazlı kapı ve muşabbak kapı denilen üç kapı çeşidi de çakma kapı örnekleridir. Divriği'de de düz ve pervazlı kapılara "çakma kapı" denmekle birlikte muşabbak kapılar sadece kendi adlarıyla anılırlar. Düz kapı dikey tahtaların yatay iki kuşakla birbirine tutturulması şeklinde yapılmıştır. Tahtalar kuşağa tutturulurken bazen kabaralı çiviler kullanılmıştır. Genellikle ahır, samanlık, yer damı, dışarı ocaklık gibi

hizmet mekanlarında bu kapılar kullanılır. Pervazlı kapıda ise düz kapı üzerine, tahtaların birleşim noktalarına pervazlar çakılır ve bu pervazlara çeşitli kemer şekilleri verilir. Mutfak, kiler gibi hizmet mekanlarında olduğu gibi, oda kapılarında ve hatta evlerin giriş kapılarında da tek veya çift kanatlı uygulandığı olur. Muşabbak kapıların da altı düz kapıdır. Üstüne çıtalar çivilenerek çeşitli geometrik desenler verilir. En nadir kullanılan kapı tipidir. Yapımı vakit aldığından evlerde genellikle bir ya da iki adet kullanılmıştır.

Oda kapıları büyük oranda çatkılı, tablalı ve Divriği'de pervazlı kapı olarak anılan latalı kapı çeşitleridir.

Foto 3.28 Topçuoğlu Evi yaz odası kapısı

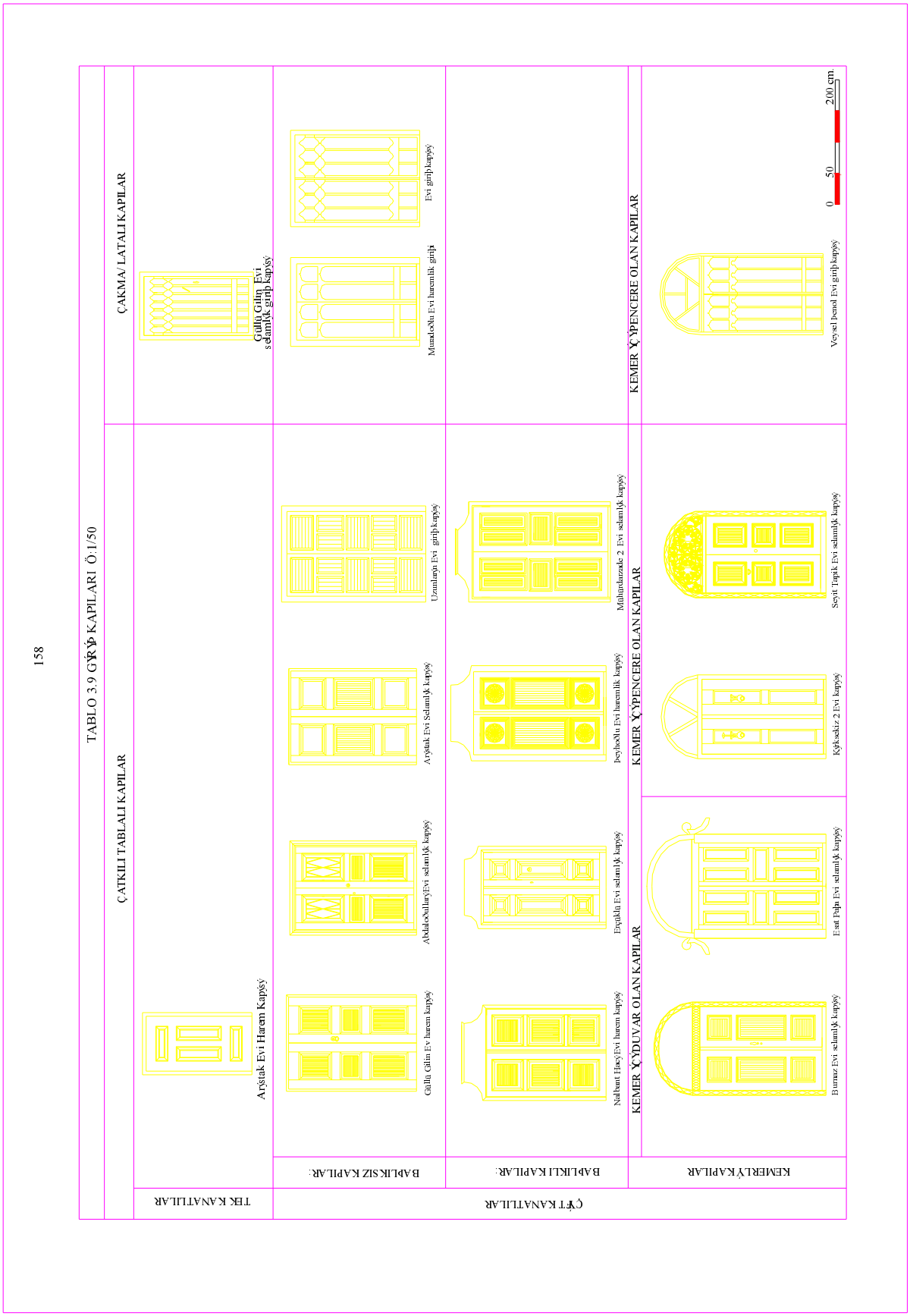

Tablo 3.9 Giriş kapıları

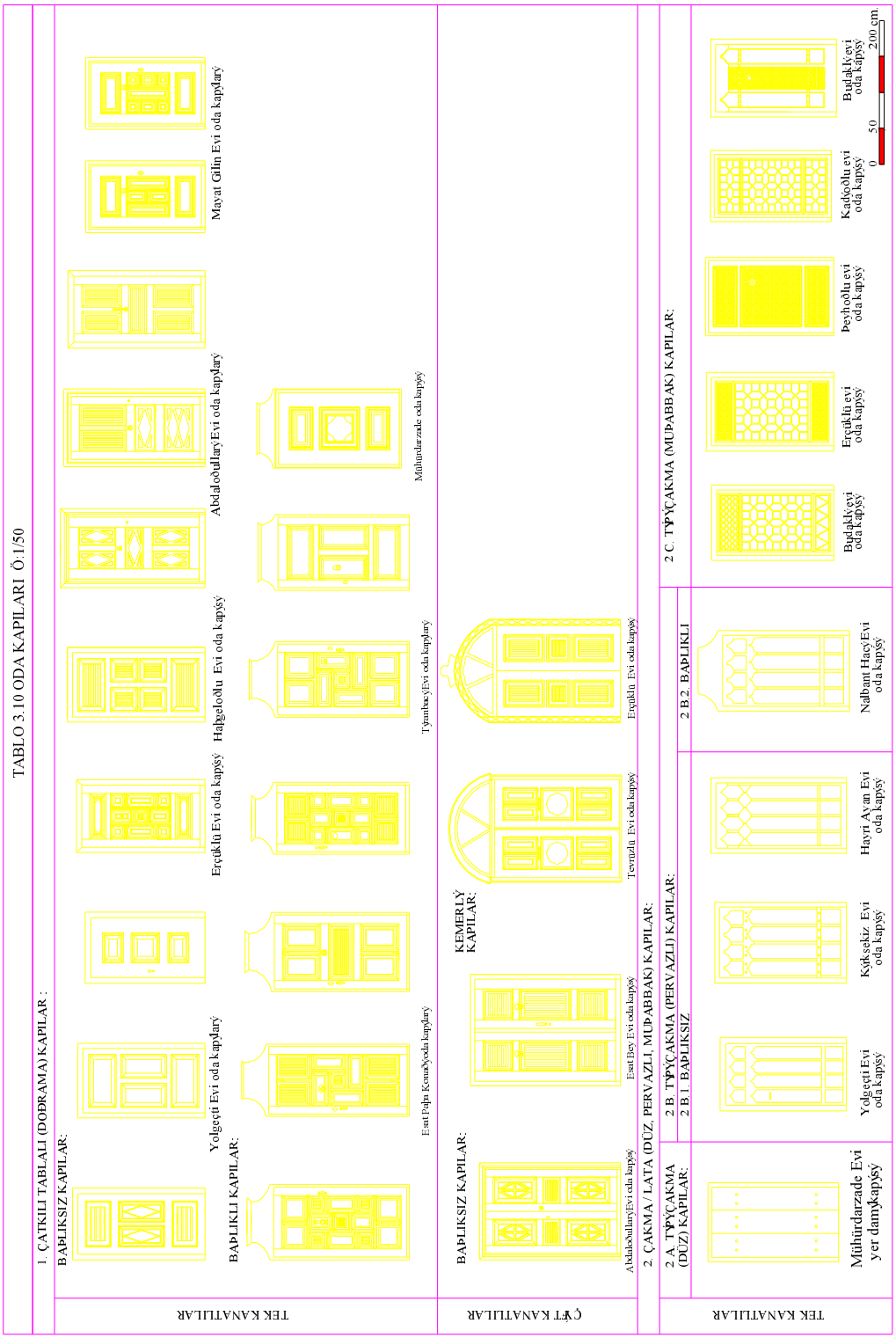

Tablo 3.10 Oda Kapıları

3.6.6 Merdivenler

Merdivenler evin içinde ve dışında olmak üzere iki çeşittir. Bu bazen selamlığın alt ve üst katı arasındaki bağlantıyı sağlarken bazen de haremlikle selamlığın bağlantısıdır. Eğer merdiven haremlik ve selamlık araındaki bağlantıyı sağlıyorsa bu merdiven, aralıkta, mutfakta ya da dolabın içinde bulunur. Eğer evde haremlik ve selemlık ayırımı yoksa genellikle sofada ya da mutfaktadır.

Merdivenler tahtadan yapılmıştır. Limon kirişlidir. Genellikle tek kolludur. İki kollu olduğu durumlar da vardır. Bazen içteki merdiven boşluğu üst katta bir kapı ile kapatılmıştır. Böylece merdiven kullanılmadığı zaman yer kaybı olmaz ve ayrıca kışın alt kattan gelen soğuk kesilmiş olur.

Avluda bulunan ve avluyu birinci katta divanhane denilen mekana bağlayan dış merdiven iki bölümden oluşur(Foto 3.29). Birincisi üç adet taş basamaktan, binek taşından ve sahantaşı denilen sahanlıktan oluşan oluşan kısımdır. Binek taşı yaklaşık 70 cm.x 100 cm.x 60 cm. boyutlarındadır. Bu taşın bir ya da iki yüzünde çeşitli motifler bulunur (Foto 3.30) . Atlar ahırdan ya da at örtmesinden buraya getirilir ve binek taşından ata binilir. Sahantaşı denilen sahanlık kısmından sonra ahşap merdiven başlar ve bu üst kata bağlanır. Bu kısma‘’ayakcak’’ ve ayakçağın divanhaneye bağlandığı kısma da “ayakçakbaşı” adı verilir.

Foto 3.29 Sayit Tapik Evi merdiveni

Foto 3.30 Kırksekiz Evi binek taşı

Merdivenlerin korkuluklarına “cağ” denir. Korkuluk ve küpeşteler ahşaptır. Merdivenlerin başlangıç ve bitiş noktalarında yaklaşık 2 m uzunluğunda 7 cm. x 7 cm. kesitinde dikey bir tahta, merdiven genişliğinde yatay bir tahta parçasıyla duvara bağlanmıştır. Bu korkulukların sabitliğini sağlamak içindir. Korkuluklar altta ve üstte bulunan bu iki tahta arasında tutturulmuştur. Yatay ve düşey bu tahtaların uçlarına çeşitli motifler verilmiştir.

3.6.7 Çıkmalar

Divriği'de "eyvan" olarak adlandırılan çıkmalar birinci kattaki odaların zemin kat duvarından dışarıya doğru yaptığı uzantılardır. Çıkmaların üst kattaki yaşama mekanlarını genişletmek, mekana daha fazla ışık almak ve daha geniş bir görüş alanı sağlamak gibi nedenleri vardır. Çıkmalar genelde hımış tekniğinde yapılmıştır. Bazen de ahşap iskelet üzerine ahşap kaplamadır. Konsol kirişli ve payandalı (eli böğründe) çıkmalar vardır. Yapıda tek bir birim çıkma yapabildiği gibi, iki ya da üç oda da çıkma yapabilir. 3 oda çıkma yaptığı zamanlarda ortadaki birim diğer ikisinden biraz daha dışarı çıkabildiği gibi (Haşgeloğlu Evi) 3'ü de aynı hizada olabilir (Abdaloğlu Evi). Çıkmalar çoğunlukla dikdörtgen şeklindedir. Ancak köşeli ve dairesel çıkmalar da kullanılmıştır.

Konsol Kirişli Çıkmalar: Dış duvara dik yönde atılmış olan "salım ağaçları" denen taşıyıcı kirişleme alt kattaki duvarın hizasından dışa doğru taşırılır. Yöne göre ok ya da salım ağacı eyvan için çıkar. Eğer döşemenin kirişlemesi bu yönde değil de diğer yönde ise bu durumda "ok" denen kirişler atılarak bunlarla taşıntı yapılır. Çıkma mesafesi 40-85 cm. arasında değişir. Taşıntılı olarak yerleştirilen kirişlerin uçlarına üst kat dikmelerini taşıyacak alt taban yerleştirilir. Üstteki hımış duvarın yapımına devam edilir. Bu taban hımış duvarın dikmelerinin çakılması içindir. Çıkmalar üst yapıyı da taşıdıklarından kalın kirişler kullanılmıştır. Taşıyıcı kirişler bazen olduğu gibi bırakılmış bazen de bu kirişlerin uçları yontulmuştur. Altı kaplanmış çıkmalar da vardır.

Payandalı çıkmalar: Tek yönde giden döşeme kirişlerinin kalınlaşması ya da çıkmanın biraz uzaması halinde, düşey yükler ağaç destekler ile alt kat duvarlarına aktarılmıştır. Bu destek öğeleri alt katın duvarındaki ağaç hatıllarına ya da duvar yüzeyinin dışında çözümlenmiş ağaçlara bağlanır. Bu destek öğelerine Divriği'de önceden "firengi" denirken şimdi de "eli böğründe" denmektedir. Çıkma olarak düzenlenmiş kirişlerin her biri payandalarla desteklenebildiği gibi sadece birkaçı da desteklenmiş olabilir. Bu kirişleri taşıyan ikinci bir yatay kirişin duvar yüzeyine yerleştirilip bu kirişin dikey ağaçlarla taşıtıldığı çıkmalar da vardır . Bu payandaların altları bazen kaplanır. Payanda sayısı ve boyutları değişkendir.

3.6.8 Kullanılan Ağaçlar, Omcacılar

Evlerin inşaatlarında ardıç, dut, karaağaç, kavak, çam, söğüt ağaçları kullanılmıştır. Bu ağaçlar Karabel yöresinden su yolu ile getirilmiştir. Ağaçları kesen kişilerin ağaçlara balta ile verdikleri işaretlere omca denirmiş. Kapıcıoğulları, Paçacıoğullları, Hargünoğulları gibi omcacı ailelerin herbirinin kendine özgü bir işareti varmış.

Kesilen ve işaretlenen tomruklar Çaltı Suyu'na bırakılırmış. Sonra da kamalı uzun sırıklarla ağaçlara yön verilerek bunlar Divriği'ye kadar getirilirmiş. Divriği'de su kıyısında bekleyen kişiler işaretlere bakarak hangi ağacın kendilerinin olduğunu anlar ve böylece ağaçlar birbirine karışmazmış.

Evliya Çelebi de seyahatnamesinde omcacıları anlatmıştır: "Divriği, Fırat nehri kenarında olduğu için, yomca odunu denilen bir çeşit kısacık tomruk odunları olur. Fırat'ın yukarı dağlarda, herkes odunları kesip birer nişan koyarak Fırat nehrine atar. Şehir yakınındaki bentlerde bütün odunlar toplanır. Herkes işaretine göre odunlarını bulup alır." (Foto 3.25, 3.26).

Foto 3.31 Omca izi Burnaz Evi'nde.

Foto 3.32 Omca izi Çalapverdi Evi'nde.

Ayrıca Divriği'nin hemen güneyinde bulunan Hüseyin Gazi Dağı'ndan da ardıç ağaçlarının getirildiği bilinmektedir.

Ardıç rutubete, yüke dayanıklı ve bol bulunan bir ağaç olduğundan genellikle kaba inşaatta kullanılmıştır. Özellikle ahırda ve üstü toprak dam olan yerlerde neme dayanıklılığı yüzünden tercih edilmiştir. Eskiden Divriği'nin etrafındaki dağların ardıç, çam, meşe ağaçlarıyla dolu olduğu bilinmekle birlikte şu an çok azalmıştır. Divriği'nin önemli dağlarından Tecer ve Yama Dağları eskiden ardıç ve meşe ormanlarıyla kaplıyken günümüzde seyrek ağaç kümeleri dışında tümüyle çıplaktır ("Sivas", 1982-1983, Yurt Ansiklopedisi, 9: 6846).

Dut ve karaağaç çok güçlü taşıyıcılardır. Sundurmada özellikle tercih edilmiştir. Aynı zamanda nemli yerler için de idealdir.

Kavak ve çam nemsiz yerlerde kullanılmıştır.

4. SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Bu tez kapsamında yapılan rölöve çalışmaları, gözlemler, ölçümler ve fotoğraflar değerlendirilerek Divriği Evleri plan özellikleri, donanım öğeleri, yapım sistemi ve cephe özellikleri açısından değerlendirilmiştir.

Çalışılan 43 evden sadece ikisi tek katlı gerisi iki katlıdır. Planlar değerlendirilirken üst kat esas alınarak Divriği'de kısaca merdivenin çıktığı yarı açık mekan olarak tanımlayabileceğimiz ve "divanhane" olarak adlandırılan kısım sofanın uzantısı olarak kabul edilmiş ve sonuç olarak iç ve dış sofalı plan tipleri tespit edilmiştir. Ancak dış sofalı plan tipi tam olarak literatürdeki klasik şema ile çakışmamaktadır. Sofa önemini kaybetmeden varlığını sürdürmüş, fakat dış sofa klasik dış sofalı plan tipine nazaran daha kapalı bir mekana dönüşmüştür. Evlerin bir kısmında bu sofadan dama geçişler vardır. Ayrıca bazı evlerde odadan odaya geçişler, koridorlar ve balkonlar saptanmıştır. Bunlar da klasik Türk evinde olmayan özelliklerdir.

Tespit edilip çizilen tek katlı evlerden ilki toyhane, mutfak ve1 oda, diğeri ise toyhane, mutfak ve 2 odadan oluşmaktadır. Bu durum bize ev minimum düzeyde de tutulsa muhakkak toyhane, mutfak, oda üçlüsünün planda yer aldığını göstermektedir. Toyhanenin olmadığı durumlarda kış odası onun yerini alır. Odalar fonksiyonel olarak ayrılmamaktadır ancak iklime göre bir şekillenme vardır.

Türk evinde görülen klasik 3 kademeli oda düzeni burada devam ederken 4. bir kademe daha ortaya çıkmaktadır. Bu toyhanede kürsübaşı , odalarda ise ise nimseki denilen bölümdür. Yerli halktan alınan bilgilere göre nimseki gençlerin ve söze karışmaması gereken kişilerin oturdukları yerdir. Yani hiyerarşik bir oturma düzeninin sonucudur. Toyhanedeki kürsübaşında herkes bir arada oturur ancak yine kürsünün başında aile reisinden itibaren herkesin oturacağı yer bellidir. Bu durum evlerde bulunan hiyerarşik düzenin ne kadar belirgin olduğunu gösterir.

İncelenen evlerde yapılan tarihlendirme çalışmaları bunların 19. ve 20. yy.'a ait örnekler olduğunu göstermiştir. Ayan Ağa Konağı'nın tavan bağdadiyesinde 1838 tarihinin yazdığı şu an 75 yaşında olan yapı ustası Cemil Demirkale tarafından tespit belirtilmiştir. Ancak şu an restore edildiği için bu tarih görülememektedir. Ayrıca Necdet Sakaoğlu Karsılıoğlu Evi'nin divanhanesinde bulunan direklerden birinde 1848 tarihinin yazdığını tespit etmiştir. Esat Bey Konağı'nda, bina duvarı üzerinde bulunan çeşme 1906 tarihini göstermektedir. Bütün bu verilerin dışında kalan tarihler ise kişilere dayanılarak tespit edilmiştir. Ayrıca evlerdeki çiçeklik, ocak ve tavan süslemeleri değerlendirilmiş, bunların barok, rokoko, ampir özellikler

göstererek 19. yy. ağırlıklı olduğu sonucu çıkarılmıştır. Ev tarihlerinin daha geriye gidememesini malzemenin ağırlıklı olarak kerpiç ve ahşap oluşuna bağlamak mümkündür. Evlerin bir kısmının düz damlı oluşu bu süreyi daha da kısaltmıştır.

Sonuç olarak Divriği'de incelediğimiz evler 19. ve 20. yy' ait olup Türk evi dış sofalı plan tipine tam çakışmayan dış sofalı plan şemaları, planlarda görülen koridorları, odadan odaya geçişleri, odaları içinde barındırdıkları farklı kademelenmeleri ile geleneksel Türk Evi içinde ayrıcalıklı bir yere sahiptir.

KAYNAKLAR

Ainsworth, W., F., (1842), Travels and Researches in Asia Minor, Mesopotamia, Chaldea andArmenia, Vol: I, John W. Parker, West Strand, London.

Akdemir, Z., (1997), Batı Karadeniz Bölgesi Yerleşmelerinde Geleneksel Konut Kültürüne Bağlı Biçimsel ve Yapısal Kurgu Özelliklerine Ait Ölçütler, Doktora Tezi, YTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü (basılmamış), İstanbul.

Akın, G., (1990), Asya Merkezi Mekan Geleneği, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Akın, G., (1988), "Türk Oturma Kültürü Bağlamında Topkapı Sarayında Hükümdar Sergilemesi", Topkapı Sarayı Müzesi Yıllığı, No: 3, İstanbul, s.7-23.

Akın, N., (2001), Balkanlarda Osmanlı Dönemi Konutarı, Literatür Yayıncılık, İstanbul.

Altıner, A. T., Budak, C., (1997), Konak Kitabı, Tepe Yayınları, İstanbul.

Arıkan, Z., (1987), "Divriği Sancağı Kanunnameleri", Belleten, LI/49:761-771, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara.

Arel, A., (1982), Osmanlı Konut Geleneğinde Tarihsel Sorunlar, Ege Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Yayınları, İzmir.

Arel, A., (1999), " 'Türk Evi' Dedikleri", Cogito, 18:188-223.

Arıkan, Z., (1994), "XVI.Yüzyılda Divriği", X.Türk Tarih Kongresi'nden Ayrı Basım, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 2399-2423.

Atasoy, N. (1997), "Çadır", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Cem Yayınları 1:377-378.

Başgelen, N., (1993), Çağlar Boyunca Anadolu'da Duvar, Nezih Başgelen Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul.

Berchem, Max van, (1910) Materiaux pour des Corpus Inscriptionum Arabicarum, troisieme partie-Asie Mineure/ Par M.M. Max van Berchem et Halil Edhem premier fascicule, Le Caire.

Bilget, N. B., (1993), Sivas Evleri, Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Binan, C., (1997), "Ocak", Eczacıbaşı Sanat Ansiklopedisi, Cem Yayınları , 3:1360.

Binan, M., (1995), Ahşap Kapılar, Yapı Endüstri Merkezi Yayını, İstanbul.

Binan, M., (1952), Türk Saçak ve Kornişleri, Pulhan Matbaası, İstanbul.

Cuinet, V., (1892), La Turqui d'Asie, Geographie Administrative Statistique Descriptive et Raisonne de Chanque Province de L'Asie-Mineure, I, Paris.

Çelebi, R., (1993), Kerpiç Yapım Yöntemleri İle Kullanımı Üzerine Bir İnceleme, Doktora Tezi, İDMMA (basılmamış), İstanbul.

Darkot, B., (1977),"Divriği", İslam Ansiklopedisi, Milli Eğitim Basımevi, III:596-99.

Eldem, S.H., (1984), Türk Evi Osmanlı Dönemi, T.A.Ç. Vakfı, 1, 3, İstanbul.

Gabriel, A., (1934), Monuments Turcs d'Anatolie II, Paris.

Gökbel, A., (2004), İnanç Tarihi Açısından Sivas, Kitabevi Yayınları, İstanbul.

Gür, Ş. Ö., (1934), Doğu Karadeniz Örneğinde Konut Kültürü, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, İstanbul.

Honigmann, E., (1970), Bizans Devleti'nin Doğu Sınırı (Çeviren Fikret Işıltan), İstanbul Üniversitesi Edebiyet Fakültesi Yayınları, İstanbul.

Karaman, F., (2001), Salname-i Vilayet-i Sivas (Sivas, Amasya, Tokat ve Karahisar-ı Şarki) (1308/ 1890), Sivaslılar Eğitim Kültür ve Yardımlaşma Vakfı, İstanbul.

Karpuz, H., (1984) Türk İslam Mesken Mimarisinde Erzurum Evleri, Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.

Karpuz, H., (1978), "Divriği Evleri Üzeine Notlar", Sivas Folklorü, 61:15-18.

Kodaman, B., (1993), "XX. Yüzyıl Başında Sivas Vilayeti (1901)", X. Türk Tarih Kongresi içinde, IV: 1851-1863, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Kömürcüoğlu, E.A., (1962), Yapı Malzemesi Olarak Kerpiç ve Kerpiç İnşaat Sistemleri, İ.T.Ü. Yayınları, İstanbul.

Köymen, M. A., (1971), "Alp Arslan Zamanı Türk Evi", Selçuklu Araştırmaları Dergisi, 3(Malazgirt Zaferi Özel Sayısı): 1-14.

Kuban, D., (1995), The Turkish Hayat House, Eren Yayıncılık, İstanbul.

Kuban, D., (1995). Türk "Hayat"lı Evi, Eren Yayıncılık, İstanbul.

Kuban, D., (2001), Divriği Mucizesi, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Küçükerman, Ö., (1985), Kendi Mekanının Arayışı İçinde Türk Evi, Türkiye Turing ve Otomobil Kurumu, İstanbul.

Mahiroğulları, A., (2001), Seyyahların Gözüyle Sivas, Boğaziçi Yayınları, İstanbul.

Naumann, R. (1985), Eski Anadolu Mimarlığı, Atatürk Kültür, Dil veTürk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara.

Otter, M., (1748), Voyage en Turquie et en Perse (Avec une Relation des expeditions de Tahmas Kouli-Khan, par M. Otter, de l'Academic Royale des Inscriptions Q Belles-Lettres), Paris.

Önel, H.(1975), Ahşap ve Yurdumuzda Yöresel Uygulamaları, Doktora Tezi, İDMMA (basılmamış), İstanbul.

Ödekan, A., (1974), Türkiye'de 50 yılda yayımlanmış Arkeoloji Sanat Tarihi ve Mimarlık Tarihi İle İlgili Yayınlar Bibliyografyası, İstanbul Teknik Üniversitesi Yayınları, İstanbul.

Özen, H.S., (ocak 1977), "Divriği'de Evler, Odalar ve Kış Gecesi Eğlenceleri", Sivas Folklorü, 2:(48): 13-14..

Özen, Halil Sami, (nisan 1979), "Divriği'de Isınma Araçlarından Kürsü", Sivas Folklorü, 1(25):.3-4.

Sâib, A., (1304/1887), Coğrafya-yı Mufassal-ı Memalik-i Devlet-i Aliyye-i Osmaniyye, Matbaa-i Ebüzziya, İstanbul.

Sakabaşı, A.G., (1984), Kerpiç ve Kerpiç Yapılar, Doçentlik Çalışması, Y.T.Ü Fen Bilimleri Enstitüsü (basılmamış), İstanbul.

Sakaoğlu, N. (1978), Divriği'de Ev Mimarisi, Kültür Bakanlığı Yayınları, İstanbul.

Sakaoğlu, N., (1971), Türk Anadolu'da Mengücekoğulları, Milliyet Yayınları, İstanbul.

Sakaoğlu, N., (1988), ''Divriği Tarihinden Çizgiler'', TDÇİ Bülteni, TİSAMAT Basım Sanayi Tesisleri, Ankara, 17-18.

Sakaoğlu, N., (1998), Anadolu Derebeyi Ocaklarından Köse Paşa Hanedanı, Tarih Vakfı Yurt Yayınları, İstanbul.

Sakaoğlu, N., (2005), Türk Anadolu'da Mengücekoğulları, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

''Sivas'' (1982-1983) Yurt ansiklopedisi (Ordu- Rize- Sakarya- Samsun- Siirt- Sinop- Sivas- Tekirdağ), Anadolu Yayıncılık, 9, İstanbul.

Sivas İl Yıllığı, (1973).

Sözen, M., Eruzun, (2001), C., Alioğlu, F., Alper, B., Alper, M., Sakaoğlu, N., Türklerde Ev Kültürü, Doğan Kitapçılık AŞ., İstanbul.

Sözen, M., Tanyeli, U., (1984), Türk Konut Mimarisi Bibliyografyası, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık ve Sanat Trihi Birimi, İstanbul.

"Tarih Kokan İlçe Divriği", (2003), Sivas Zara Haber ve Kültür Dergisi, 20:26.

Tanyeli, U. (1996), "Anadolu'da Bizans, Osmanlı Öncesi ve Osmanlı Dönemlerinde Yerleşme ve Barınma Düzeni" Tarihten Günümüze Anadolu'da Konut ve Yerleşme, HABİTAT II, Tarih Vakfı Yayınları, s.405-471, İstanbul.

Tevfik, A., (1329/1913), Mufassal Memalik-i Osmaniyeye Coğrafyası, Atvin Matbaası, İstanbul.

Toker, Y., (1978), "Türk Evlerinde Dış Ahşap Süsleme", Türkiyemiz, 24:54-61.

Tomsu, L. , (1950), Bursa Evleri, İTÜ Mimarlık Fakültesi Yayınları, İstanbul.

Tuğlacı, P., (1985), Osmanlı Şehirleri, Milliyet Yayınları, İstanbul.

İzgi, Utarit (1975), Pencere, Hafif Cepheler, Yardımcı Koruyucular, Devlet Güzel Sanatlar Akademisi Yayını, no:43, İstanbul.

Uğurlu, K., (1989), "Selçuklular'ın Oturduğu Evler –Dünden Bugüne-", Kubbealtı Akademi Mecmuası, 3:59-69.

SÖZLÜK

Aralık: Evlerde haremlik selamlık ayırımı yapılmışsa, hem selamlık hem de haremliğin girişindeki ilk bölümdür. Ayırım yoksa da esas kata girilen ilk mekandır. Bir nevi giriş holüdür. Buradan odalara girilir. "Selamlıkta divanhaneden, haremde örtmeden girilen ve evin diğer bölümlerinin kapılarının açıldığı küçük orta bölüm" (Sakaoğlu, 1978: 132).

Arıstak tavan: Döşemeyi taşıyan salım ağaçlarının kaplanmayıp açıkta bırakıldığı tavanlardır*.

Armu: Damların etrafına toprağın akmasını önlemek için dizilen bir sıra taşlardır*. "Toprak kaplama damların çevresini kuşatan tek sıra taş örgü"(Sakaoğlu, 1978: 132).

Aşağı seki: Odaya girilen ilk bölümdür. Terlikler burada çıkarılır**. "Pabuçluk, saff-ı nal" (Sakaoğlu, 1978: 132).

At örtmesi: Avluda genelde üstteki divanhanenin altında bulunan, atlar ve diğer binek hayvanlarının bağlandığı üstü ve iki ya da üç yan tarafı kapalı yarı açık bir mekandır**. "Selamlık alt katında, binek hayvanlarının bağlandığı eyvan" (Sakaoğlu, 1978: 132).

Ayaz: Haremlik kısmı bulunan evlerde avludan sonra haremlik kısmının baktığı ikinci bir açık alandır**. "Harem avlusu" (Sakaoğlu, 1978: 132).

Baduç: Damların etrafına dizilen armu taşlarını tutan ağaçtır*. Anakuzeni duvarlarda kullanılan ahşap hatıl (Sakaoğlu, 1978: 132).

Bağdadiye: Tavanın duvara bağlandığı noktada bulunan içbükey geçiş elemanıdır*.

Cecim(cicim): Kürsü üstüne yorgan örtüldükten sonra serilen süslü örtü**.

Çark: Odanın bir köşesinde yer alan bağımsız bir eleman olabildiği gibi dolapların ya da sekinin içinde de yer alabilen yıkanma eyleminin yapıldığı kısım.

Çiçeklik: Duvar yüzeylerinde tahtadan yapılmış, dışı alçı ile sıvanarak çeşitli şekillerle süslenmiş alt kısmında masa yüksekliğinde, daire biçiminde, ahşaptan yapılmış ve üstü sıvanmamış bir raf ve bunun üstünde sağlı sollu alçı işlemeli "göz göz " denilen küçük rafları bulunan bir çeşit dolaptır*. "Niş cephesine ayna yerleştirilen, ön çıkıntısına fırça, tarak, tas, şamdan konulan, çevresindeki küçük gözlere kitap, kahvelik fincan dizilen çok kullanışlı sabit möble"(Sakaoğlu, 1978: 132).

---

* Bu bilgiler yapı ustası Cemil Demirkale'den alınmıştır.
**Naci Ömerbeyoğlu tarafından belirtilmiştir.

Dışarı Ocaklık: Ayazda bağımsız bir yerde bulunan, ekmek, yemek pişirildiği gibi çamaşırların yıkandığı ve çeşitli işlerin de yapıldığı bir mekandır. Ocak bulunur*. "Ayazda, mutfak hizmetlerinin yapıldığı geniş ve üstü kapalı müştemilat" (Sakaoğlu, 1978: 133).

Divanhane: Avludan üst kata merdivenle çıkıldığında varılan ilk yarı açık mekandır*. "Sergah, hayat, hanay" (Sakaoğlu, 1978: 133).

Doğrama kapı: Çatkılı, tablalı kapılara Divriği'de doğrama kapılar denir*.

Eyvan: Evlerin çıkması*. "Bindirmelik" (Sakaoğlu, 1978: 133).

Hacle-i Saadet (Gelin Odası): Tevrüzlü evindeki sekizgen planlı cihannüma odasına "hacle-i saadet" de denilmektedir**.

Hava penceresi: Boy pencereleri ile tavan arasında kalan tepe pencereleridir*. "Alçı tezyinatlı veya sade kafa penceresi (revzen)" (Sakaoğlu, 1978: 133).

İçeri ocaklık: Divriği'de mutfağa "içeri ocaklık" denilmektedir**. "Genellikle toyhane aşağı sekisinden girilen mutfak bölümü" (Sakaoğlu, 1978: 133).

Kahve Ocağı: Selamlık bölümünde bulunan, gelen misafirler ve erkekler için kahve, çay gibi içeçeklerin hazırlandığı küçük bir mutfaktır***. Selamlık sofalarında, erkeklere mahsus küçük hizmet odası (Sakaoğlu, 1978: 133).

Kallenguçlu tavan: Eğer mertekler balıksırtı şeklinde dizilmiş ise buna "kallenguçlu tavan" denir*. Kırlangıç kanadını andırır biçimde yapılmış mertek sıralaması (Sakaoğlu, 1978: 134).

Kıblegah: Bazı evlerde kıblenin yönünü göstermek için, bu yöndeki duvara mihrap şeklinde, alçıdan yapılmış duvar süsleridir****.

Kış odası: Kışın kullanılan, kalın duvarlı, pencere sayısı çok fazla olmayan, ısıtılması kolay odalardır.

Kilim üstü/ kilim mağı:Odalarda sekialtından bir veya iki basamakla çıkılan bölümdür. "Kilim mağı" da denir*. "Büyük odaların ve toyhanelerin ortada kalan geniş bölümü (orta nef)" (Sakaoğlu, 1978: 133).

Kirevent: Önü kafesli, üzüm, armut gibi meyvelerin kurutulduğu dolapların üst bölümü*****.

---

* Bu bilgiler yapı ustası Cemil Demirkale'den alınmıştır.
**Naci Ömerbeyoğlu tarafından belirtilmiştir.
***Metin Ateştenyılmaz tarafından belirtilmiştir.
****Mehmet Süt tarafından belirtilmiştir.
*****Bu bilgi Saadet Abdaloğlu tarafından verilmiştir.

Kürsü: Toyhanelerde, kürsü başı bölümünde bulunan ısınma öğesidir. Yaklaşık 100cm. x 100 cm. ebatlarında ve zeminden 25 cm. derinliğindedir. Ortasında kürsü tandırı denen ateşlik bulunur. "Toyhanede kışın kullanılan özel tandırın adı" (Sakaoğlu, 1978: 134).

Kürsü başı/ kürsü mağı: Toyhanede kilimüstünden biraz daha yüksekte(10-15 cm. kadar) bulunan, yaklaşık 3mx3m ebatlarında ortasında kürsü denen ısınma öğesinin yer aldığı bölümdür. Kürsü mağı da denilir*. "Toyhanenin kare biçimli ve ortasında kürsünün yer aldığı küçük bölümü" (Sakaoğlu, 1978: 134).

Mağ: Yaklaşık 3m.'lik uzunluk. "Bir evin genişliğini tayine yarayan mekan birimi" (Sakaoğlu, 1978: 134).

Meteris: Ahşap iskelet arasına kuzu kerpiçlerin düz ya da balıksırtı örülmesiyle elde edilen, 23-25 cm. eninde ince hımış duvarlardır. Kuzu boyutlu kerpiçle örülen hımış tarzında ensiz duvar (Sakaoğlu, 1978: 134).

Muşabbak kapı: Bir çakma kapı çeşididir. Düz çakma kapıların üstüne çıtalar çivilenerek çeşitli geometrik desenler verilir. Düz kapı dikey tahtaların yatay iki kuşakla birbirine tutturulması şeklinde yapılmıştır*.

Nimseki: Sekialtından çıkılan üçüncü bölmedir. Kilimüstüne göre daha yüksektedir. Sekialtından 2 basamakla çıkılır. 1.5-2.5 m. eninde ve kilimüstüne paralel uzanır. Burada gençler oturur**. "Yaz odalarında, döşemesi oda zemininden bir veya iki basamak yüksek yapılmış olan uzun nef'(Sakaoğlu, 1978: 134).

Ok: Kiriş*. "Taşıyıcı ahşap kiriş" (Sakaoğlu, 1978: 134).

Omcacı: Ağaçları kesen kişilerin ağaçlara balta ile verdikleri işaretlere omca, bu işaretleri veren ve bu ağaçları şehre getiren kişilere de omcacı denir***.

Örtme: Haremlik bölümünün girişinde bulunan, yazın oturulan teras şeklindeki üstü kapalı yanları açık mekandır**. "Harem girişindeki zemini sal taşı döşemeli sundurma" (Sakaoğlu, 1978: 134).

---

* Bu bilgiler yapı ustası Cemil Demirkale'den alınmıştır.
**Naci Ömerbeyoğlu tarafından belirtilmiştir.
***Ömer Çalapverdi tarafından belirtilmiştir.

Pervazlı kapı: Bir çakma kapı çeşididir. Düz çakma kapıların üstüne tahtaların birleşim noktalarına pervazlar çakılır ve bu pervazlara çeşitli kemer şekilleri verilir*.

Su yolu: Tavanın çevresindeki 15-20 cm. genişliğinde gönye burunla birleşmiş çerçevelere verilen addır. Bu çerçeveler sade ya da desenli olabilir*.

Suluk: Yerden 40-60 cm yüksekliğinde, yaklaşık 1 m uzunluğunda ve 30 cm eninde bir raftır*. "Aşağı sekilerde, divanhanelerde, leğen, ibrik koymaya mahsus sabit masa" (Sakaoğlu, 1978: 134).

Terece: Yaklaşık 30 cm. eninde ve derinliğinde 25 cm. yüksekliğinde, kemerli duvar nişleridir. Alçı ile dış kontürleri süslenmiştir**. "Anakuzeni duvarlarda duvar kalınlığından yararlanarak yapılmış olan içi kireç sıvalı duvar nişi" (Sakaoğlu, 1978: 135).

Toyhane: Üç faklı kademeden oluşan bir tür kış odasıdır.

Ün (İn) : Bazı evlerde zemin katta yaklaşık 60x80 en ve boyunda, 70 cm derinliğinde çukurlar açılır. Bunların yapılmasında amaç yine yer damında olduğu gibi yağ, peynir ya da su küplerini soğuk olarak muhafaza etmektir. Bunlar "ün" olarak adlandırılır*.

Yaz Odası: Yazın kullanılan, ince duvarlı, pencere sayısı çok odalardır.

Yer Damı: Mutfaktan girilen ve erzak deposu olarak kullanılan odalardır. Toprağa yarı gömük ya da tamamen gömük odalardır. Mutfaktan yarım kat ya da bir kat aşağıdadır. Mutfaktan bir kapı ile basamakla inilerek ulaşılır*. "Kilerdeki bir kapıdan basamaklarla inilen ve fevkani bir odanın altında kalan bodrum" (Sakaoğlu, 1978: 135).

Yolgeçti: Avludan ayaza evlerin altından yapılan geçiştir*. "Üst kat bindirmeliğinin örttüğü iki yanı kapalı alt geçit" (Sakaoğlu, 1978: 135).

* Bu bilgiler yapı ustası Cemil Demirkale'den alınmıştır.
**Naci Ömerbeyoğlu tarafından belirtilmiştir.

ÖZGEÇMİŞ

Doğum tarihi	10.12.1977
Doğum yeri	Stutgart/ Almanya
Lise	1991-1994 Divriği Lisesi
Lisans	Yıldız Teknik Üniversitesi Mimarlık Fak. Mimarlık Bölümü

Çalıştığı kurumlar

2000-2001 Bıçakçı İnş. Ltd. Şti.